Bartos Sándor Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Intézmény
OM azonosító: 038571
8100 Várpalota, Dankó u. 16/V.
telefon: 06-88/599-540
e-mail: titkarsag@bartosiskola.hu
honlap: www.bartosiskola.hu

Bartos Sándor Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény

Pedagógiai Program

2024

Tartalom

I. Küldetésnyilatkozat 5
Jövőkép és értékrend 5
I.1. Óvoda jövőkép 5
I.2. Általános iskola jövőkép 5
I.3. EGYMI jövőkép: 7
II. Helyzetelemzés 9
II.1. Intézményi adatok 9
II.2. Az intézmény működési területe 11
II.3. Partneri kapcsolataink 14
III. Az intézmény szerkezeti felépítése 18
III.1. Szervezeti leírás 19
III.2. Személyi feltételek 24
III.3. Tárgyi feltételek 25
IV. Az intézményben folyó nevelő-oktató munka 27
IV.1. Alapelvek 27
IV.2. Értékrend 27
IV.3. Célok 28
IV.3.1. Az életkori szakaszokhoz rendelt oktatási, nevelési, képzési célok 29
IV.4. Az intézményi élet szabadidős programjai 33
IV.4.1. Szolgáltatásaink köre 34
IV.4.2. A tanórán kívüli iskolai élet szervezeti formái 35
V. Értékeink, hagyományaink 37
V.1. Rendezvénynaptárunk 37
V.2. Az intézmény életéhez, a tanulmányi munkához kapcsolódó szokások, hagyományok 38
V.3. A felnőtt közösségre vonatkozó hagyományok 39
VI. Nevelési program 41
VI.1. A szocializáltsági, a neveltségi mutatók erősítése 41
VI.1.1. Alsó tagozat 42
VI.1.2. Felső tagozat 43
VI.2. Az egészséges életmód 43
VI. 2.1. A tanulók fizikai állapotfelmérésének módszerei 45
VI.3. A természet- és környezetvédelem 48
VI.4. Tanulás 49
VI.4.1. Alsó tagozat 49

VI.4.2. Felső tagozat 50
VI.5. A kommunikációs nevelés 50
VI.6. Közösségfejlesztés 52
VI.7. A beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenységeink 53
VI.8. Kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenységeink 53
VI.8.1. Egyéb pedagógiai tevékenységeink 56
VI.8.2. Lázár Ervin Program 57
VI.8.3. Alapozó program az első évfolyamos, tanulásban akadályozott tanulóknál 58
VI.8.4. A halmozottan hátrányos tanulók segítésével kapcsolatos pedagógiai tevékenységek 63
VI.9. Fejlesztő nevelés-oktatás 64
VI. 10. Az autizmussal élők ellátása 82
VI.11. Értelmileg akadályozottak 85
VI.11. Kulcskompetenciák, mint a fejlesztés területei 100
VI.12. Gyermek- és ifjúságvédelem 100
VI.13. Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység, esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések 102
VI.14. A szülő, a tanuló, és a pedagógus együttműködésének formái, tovább fejlesztésének lehetőségei 103
VI.15. A pedagógiai program végrehajtásához szükséges nevelő-oktató munkát segítő eszközök és felszerelések 103
VII. HELYI TANTERV 105
VII.1. A helyi tanterv felépítésére vonatkozó alapelv és pedagógiai koncepció 105
VII.2. A helyi tanterv pedagógiai koncepciója 106
VII.3. Fejlesztési területek – tanulási és nevelési célok a tanulásban akadályozott gyermekek számára 106
VII.3. Tantárgyak és óraszámok a teljes képzési időre az évfolyamokhoz rendelten a tanulásban akadályozottak részére 113
VII.4. Kiemelt kompetenciaterületek 122
VII.5. Tanulási területek 124
VII.6. Autizmussal élő tanulók speciális csoportjai 125
VIII. Sajátos nevelésű gyermekek az utazó gyógypedagógusi hálózatban 135
Óvodai Nevelési Program 141
Az Óvoda küldetésnyilatkozata 142
1. Az óvoda működése 144
1.1. Az óvodai csoportok kapcsolatai 144
1. Kapcsolat a szülőkkel 144

2. Az óvodai csoportok szakmai - társadalmi kapcsolatai 144
1.2. Óvodakép 144
1.3. Gyermekkép 145
1.4. Pedagóguskép 145
1.5. Kiemelt céljaink 145
1.6. Az óvodai csoportjaink tevékenységét meghatározó célok 145
2. Az óvodai nevelőmunka alapelvei 147
2.1. Az óvodai nevelésünk célja 147
2.2. Az autizmussal élő gyermekeinkkel kapcsolatos speciális célok 148
3. Az óvodai csoportok általános nevelési feladatai 149
3.1. Testi nevelés 149
3.2. Érzelmi nevelés 149
3.3. Autizmussal élő gyermekeinkkel kapcsolatos speciális feladatok 149
3.4. Az egészséges életmód alakítása 150
3.5. A tevékenység célja és sikerkritériumai 151
3.6. Feladataink 151
3.7. Gondozási feladatok 152
4. Az érzelmi nevelés és a szocializáció 155
4.1. Céljaink 155
4.2. Feladataink 155
4.3. A célok, feladatok megvalósulásának kritériumai 155
4.3.1. Beszoktatás 156
4.3.2. Közösségi nevelés, szocializáció 157
4.3.3. A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére 157
4.4. Az óvodai élet megszervezése 158
4.5. Napirend 158
4.6. Hetirend 159
5. A gyermekek tevékenységi formái az általános óvodai csoportban 161
5.1. Játék 161
5.2. Verselés, mesélés 167
5.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc 169
5.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka 172
5.5. Mozgásfejlesztés 174
5.6. A külső világ tevékeny megismerése 177
5.7. Munka jellegű tevékenységek 180

5.8. Képességek készségek fejlesztése ... 182
6. A gyermekek tevékenységi formái ... 186
6.1. Önkiszolgálásra nevelés ... 186
6.2. Mozgásfejlesztés foglalkozás ... 186
6.3. Anyanyelvi nevelés (beszédfejlesztés és környezetismeret) ... 187
6.4. Vizuomotoros fejlesztés ... 189
6.5. Játékra nevelés ... 190
6.6. A zenei nevelés alapjai ... 193
7. Gyermekvédelmi feladatok az óvodai csoportokban ... 195
7.1. Célunk ... 195
7.2. Feladatunk ... 195
7.3. Alkalmazott módszerek ... 196
8. Az ellenőrzés és értékelés rendszere ... 197
8.1. A programellenőrzés és értékelés rendszere ... 197
8.2. A gyermekek fejlődésének értékelése ... 197
8.2.1.Mérések ... 197
8.2.2. A gyermekek fejlődését nyomon követő dokumentumok ... 198
9. Az óvodai csoportjaink hagyományos ünnepei, egyéb rendezvényei ... 199
10. Az óvodai csoportba és az iskolába lépés feltétele ... 200
Zárórendelkezések ... 203
Zárórendelkezések ... 204

I. Küldetésnyilatkozat

A Bartos Sándor Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény nevelőtestülete elkötelezett a gyógypedagógus hivatás, a humanisztikus nevelési értékek és a minőségi oktatás iránt egyaránt. Mindennapi tevékenységünk fő célja az, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek, fiatalok számára – akár szegregáltan, akár integráltan nevelkednek –, olyan befogadó, egyben ösztönző pedagógiai légkört teremtsünk, amely igazodik a gyermek egyéni képességeihez, életkorához, tudás-és fejlettségi szintjéhez, fejlődési üteméhez, perspektívájához. A cél érdekében intézményünk kilép hagyományos, elkülönített közegéből, és szolgáltatásaival a többségi intézményekben is megjelenik. A gyógypedagógiai szolgáltatás végigkíséri a sajátos nevelési igényű gyermeket születésétől az igény fennállásáig.

Jövőkép és értékrend

Mottó: Szigorúak vagyunk, mert szeretünk!

I.1. Óvoda jövőkép

Eltérő tantervvel működő, gyermek- és emberközpontú óvodának valljuk magunkat. Intézményünk nyitott szemléletű, ahol az emberi értékek minél teljesebb kibontakoztatása a cél. Ennek érdekében érzelmekben gazdag óvodai légkör megteremtésére törekszünk. Az értelmi képességek fejlesztése mellett nagyobb hangsúlyt kap a sokszínű, személyiséget gazdagító játék, érzelmi és erkölcsi nevelés. A társadalmi és ismeretszerzési tapasztalatok széles körét biztosítjuk gyermekeink számára, figyelembe véve életkori sajátosságaikat, képességeiket és igényeiket. Egymás személyiségét tiszteletben tartva szeretetteljes emberi kapcsolatok kialakítására törekszünk. Következetesen magas szakmai igényeink vannak, s ezek megvalósításához megfelelő eszközök és tanulási stratégiák és sokszínű fejlesztő módszerek állnak rendelkezésünkre.

I.2. Általános iskola jövőkép

A Bartos Sándor Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény általános iskolai egysége tanulásban akadályozott és integrálható, középsúlyos fokban sérült, értelmileg akadályozott gyerekeket fogad be.

Az általános iskola feladata 1-től 8. osztályig fejleszteni, nevelni és oktatni őket. Mint minden embernek, embercsoportnak nekünk is van elképzelésünk, jövőképünk, munkánk minőségéről és céljáról.

Iskolánkba az elmúlt években 100-130 diák járt. Ez a létszám lehetővé teszi számunkra, hogy kis intézmény lévén valamennyi gyermeket és szülőt, gondviselőt minden pedagógus szinte személyesen ismer, családias a légkör. Ezt a hangulatot szeretnénk a jövőben is megőrizni. Hiszünk abban, hogy a személyes szeretetteli odafigyeléssel csökkenteni tudjuk diákjaink sérültségéből adódó hátrányát, és segíteni tudjuk a társadalmi beilleszkedésüket. A létszámra való tekintettel több figyelmet tudunk szentelni iskolánkból kikerülő diákjaink további sorsának, képesek vagyunk nagyobb odafigyeléssel koordinálni továbbtanulásukat. A mindennapokban pedig lehetőségünk van arra, hogy az osztályfőnökök tanítványaikra tudjanak figyelni.

Erre a lehetőség adott, hiszen jelenleg minden pedagógus és pedagógusmunkát közvetlenül segítő dolgozó megfelelő szakmai tudással rendelkezik.

Célunk ennek a minőségi alapnak a megtartása mellett tantestületünk tagjai képzettségének továbbfejlesztése például a különböző terápiák, módszerek új tudományos pedagógiai ismeretek megszerzése és megtanulása által, ezzel tanulóink egyéni megsegítését és habilitációját segítve.

Célunk, hogy a jól együttműködő tantestület tagjai a továbbképzések tapasztalatait meg tudják osztani egymással, ezzel is segítve tanítványaink fejlődését.

Jelenlegi létszámunk alapján osztálylétszámaink, csoportlétszámaink 5-14 fő között mozognak. Pedagógusaink felkészültek a korszerű pedagógiai módszerek alkalmazásában, a differenciált oktatásban és az egyéni megsegítésben. Ezt az erősségünket megtartva hosszútávú kitűzés számunkra intézményünk gyermeklétszámának megőrzése, ezáltal elkerülni a csoport összevonást.

A fenti feltételek következtében gyermek központú nevelő, oktató, fejlesztő munka folyik intézményünkben, amelyet a továbbiakban is meg akarjuk tartani. Nem csak a mindennapi kötelező feladatok ellátásával, hanem változatos programok biztosításával is. Bízunk abban, hogy gyermekeink ismereteit jobban el tudjuk így mélyíteni, és szociális kompetenciájukat sikeresebben fejleszthetjük ezáltal, így könnyebb motiválni, kíváncsivá tenni a gyermeket. Optimistán tekintünk a jövőbe, miszerint az új módszerek alkalmazása kihat a tantestület együttműködő képességének növelésére is.

Jelenleg jól szerkesztett honlapunk van.

I.3. EGYMI jövőkép:

Célunk egy olyan utazó gyógypedagógusi hálózat felépítése, működtetése, amely hatékony a Veszprémi Tankerület által irányított intézményekben, és általunk a sajátos nevelési igényű tanulók az őket megillető legjobb fejlesztő ellátást kapják. Módszertani intézményként, kapocs szerepet töltünk be a helyi társadalomban.

Utazó gyógypedagógusaink szakmailag, emberileg kiemelkedőek. Csapatjátékosok is**,** de önállóan gondolkodó, kreatív, a körülményekhez alkalmazkodni tudó szakemberek. Képesek a kooperációra az intézményekkel, kollégákkal, szülőkkel, gyerekekkel. Kiállnak az SNI-s tanulók törvényes jogaik mellett és segítik azt betartatni. A pedagógusok, szülők felé – igény szerint – tanácsadást szerveznek meg, amely lehet egyéni vagy kollektív, szülői fórum vagy szakmai előadás tartása. Az utazó gyógypedagógusi hálózatban lévő pedagógusok szorosan együttműködnek egymással is.

Szakmai módszertani konzultációkat szervez az EGYMI, melynek a célja a többségi pedagógusok érzékenyítése, a gyógypedagógiai ismeretek átadása valamint a gyógypedagógusok továbbképzése. Erre hiteles, elismert előadókat, gyakorló szakembereket, kollégákat hívunk segítségül**.** A szakmailag támogatott intézményekben egyre inkább érződik az SNI-s tanulók irányában való elköteleződés, elfogadás.

Az ellátandó terület – amelyben a legnagyobb távolság, akár 15 km is lehet – utazó gyógypedagógusokkal teljesen lefedett, akiknek szakképzettsége megfelelő, rugalmassága révén az integráltan nevelt, oktatott sajátos nevelési igényű tanulókhoz idomul.

Hálózatunk rugalmassága azt jelenti, hogy rögtön képes alkalmazkodni a helyi viszonyokhoz, illetve azok változásához, mint például az év közbeni tanulói létszámokhoz, az intézmények által kért szakmai segítségnyújtáshoz. Dolgozóink leterheltsége emiatt év közben sajnos sokszor változik.

A területileg illetékes intézményekkel nagyon jó a kapcsolat, megbecsülik és fontosnak tartják az utazó gyógypedagógusok munkáját, támogatják tevékenységünket, többségében megfelelő fejlesztő helyiségről gondoskodnak, kikérik és támaszkodnak szakmai véleményünkre. Segítségnyújtásként tekintenek feladatainkra, amely a gyermek érdekeit teljes mértékben előtérbe helyezi. A többségi intézményekben dolgozó pedagógus munkatársak többsége elfogadja az utazó gyógypedagógus szakmai és emberi segítségét és az SNI-s tanulók érdekében együttműködnek, természetesen bevonva a szülőket is.

Az EGYMI hatásköréhez tartozik az óvodai ellátás is**,** amelyet egyéni megbízási szerződéssel biztosítunk és ezáltal könnyítjük meg az SNI gyermekek zökkenőmentes váltását az óvoda és iskola között.

II. Helyzetelemzés

II.1. Intézményi adatok

Ez a pont a mindenkor aktuálisan érvényes szakmai alapdokumentum alapján készült, amelyet a fenntartó ad ki az intézmény számára.

Az intézmény hivatalos elnevezése:

Bartos Sándor Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény

Az intézmény hivatalos rövid elnevezése:

Bartos Sándor Óvoda, Általános Iskola és EGYMI

Az intézmény típusa:

egységes gyógypedagógiai, és konduktív pedagógiai módszertani intézmény

OM azonosítója:

038571

Feladatellátási helye, székhelye:

8100 Várpalota, Dankó u. 16/V.

telefonszáma:

06-88-599-540

e-mail címe:

titkarsag@bartosiskola.hu

Az intézmény fenntartója és működtetője:

Veszprémi Tankerületi Központ (2017.01.01.)

A fenntartó székhelye:

8200 Veszprém, Szabadság tér 15.

Az alapdokumentum változása miatt nem szükséges a pedagógiai program tantestületi módosítása, hiszen annak tartalmát a vonatkozó jogszabályi előírások szerint a fenntartó határozza meg.

Az iskola, mint ingatlan, Várpalota Város Önkormányzatának tulajdonában van. Az intézmény belső területe kb. 1400 m^2, amely három különálló épületből áll, ezek mindegyike nevelési-oktatási célt szolgál. A főépületbe az elsőtől a nyolcadik évfolyamig járnak a sajátos nevelési igényű, tanulásban akadályozott és az értelmileg középsúlyosan sérült, valamint autista tanulóink. A középső épület az óvodás korosztályú gyerekeké, a legkisebb 48 m^2-es külön álló épület technika műhely volt, amely jelenleg raktárként funkcionál.

Az ingatlanon lévő beépítetlen területekből 800 m^2 a sportudvar (kézi- és kosárlabdapályával), 800 m^2 a játszóudvar (ezt 2016-ban teljesen felújították), 1200 m^2 az egyéb zöld terület (pihenő- és virágoskert, óvodai játszóudvar, mely szintén 2016-ban teljesen megújult).

Az intézmény fűtését vezetékes gázról saját kazánjai biztosítják, a víz, a szennyvíz, az elektromos áram és a telefonszolgáltatás a kiépített városi hálózatokon keresztül valósul meg.

II.2. Az intézmény működési területe

Várpalota

Módszertani intézményünk intézményegységei:

- Óvoda: 3-(4) óvodai csoport működtetése – integráltan nem nevelhető gyermekek óvodai nevelése
- Iskola: 1-8 évfolyamokon, sajátos nevelési igényű tanulók gyógypedagógiai nevelése, oktatása (halmozottan fogyatékos, autizmus spektrumzavar, értelmi fogyatékos – enyhe értelmi fogyatékos, értelmi fogyatékos – középsúlyos értelmi fogyatékos)
- Egységes gyógypedagógiai, módszertani feladat - utazó gyógypedagógiai hálózat intézményegysége

Intézményünk beiskolázási területe elsősorban a város, és annak kistérségi vonzáskörzetei. Tanulóink a Veszprém Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat–javaslatai alapján kerülnek beiskolázásra. Ennek értelmében intézményünk tanulólétszáma a mindenkori áthelyezés függvénye.

Pedagógiai Programunkat meghatározó jogszabályok

- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáró
- 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról (a továbbiakban: Nat)

- **A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei (OH honlap)**

Felhasznált források:

https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/iranyelvek_alapprogramok/
(utoljára megnyitva: 2022. 08. 19.)

- A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve
- Irányelvek a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásához

https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat

(utoljára megnyitva: 2022. 08. 19.)

- Kerettanterv az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára 1-4. évfolyam
- Kerettanterv az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára 5-8. évfolyam
- Kerettanterv a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók számára 1-8. évfolyam

Belső szabályozók:

- Pedagógiai Program
- Szervezeti és Működési Szabályzat
- Házirend
- Munkaköri leírások

Pedagógiai programunkat, helyi tantervünket alapvetően meghatározza az a tény, hogy sajátos nevelési igényű (tanulásban akadályozott, autista, valamint integráltan értelmileg akadályozott) tanulókat nevelünk és oktatunk. Ennek értelmében gyógypedagógiai ellátás keretében biztosítjuk a sajátos nevelési igényű tanulók óvodai és iskolai nevelését, oktatását.
Iskolai intézményegységünk egész napos oktatásszervezeti formában működik. A tanulók reggel 8.00-tól 16.00 óráig tanórai és tanórán kívüli foglakozásokon vesznek részt az intézményben. Igény szerint 7.00-től 8.00-ig illetve 16.00-18.00-ig a tanulók számára ügyeletet biztosítunk. Az intézmény valamennyi tanulója és a szülők/gondviselők az iskola választásával elfogadják, hogy intézményünk egész napos oktatási formában működik. Az iskola igazgatója indokolt esetben kérelem alapján felmentést adhat a napközis foglalkozásokon való részvétel alól. Egész napos iskolai nevelés és oktatás keretében a kötelező tanórai és egyéb foglalkozásokat a délelőtti és délutáni időszakra egyenletesen szétosztva, egymást váltva, a tanulók arányos terhelését figyelembe véve szervezzük meg. Gondoskodunk a tanulók étkeztetéséről is, a 20/2012. EMMI rendelet 19.§ alapján az arra jogosult tanulóink számára ingyenes étkezést és tankönyvellátást biztosítunk. Az ebédeltetés, a levegőztetés és a délutáni tanulás is szerves része a tanulók mindennapjainak. A felső tagozaton a délutáni foglalkozások kiterjednek a házi feladatok során nyújtott segítségadáson túl a felzárkóztatásra és a tehetséggondozásra is. Vállaljuk az ügyeletek, szakkörök, sportkörök, nyári táborok megszervezését. Egyéni fejlesztő,- logopédiai foglakozásokat, mozgásfejlesztést, illetve gyógytestnevelői, iskolapszichológusi, védőnői, iskolaorvosi szolgáltatást biztosítunk.

Intézményünk nevelőtestülete létrehozta az „*Adj Esélyt!”* Alapítványt, amely támogatást nyújt célkitűzéseink megvalósításához, a gyermekek szabadidős programjaihoz.

Tanulóink jelentős hányada hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, ill. veszélyeztetett, elsősorban az alacsony jövedelmi és fogyasztási szint, a rossz lakáskörülmények, a szülők alacsony iskolázottsága és műveltségi szintje miatt. Ezek következtében a szülő vagy gondozó környezet nem biztosítja a gyermekek számára a testi, lelki, értelmi, erkölcsi fejlődéséhez szükséges körülményeket. Esetükben jellemző az elhanyagoló nevelés, a családban a devianciák halmozódása. A veszélyeztetett családok számára sokszor a megélhetés egyetlen forrását jelentik a segélyek, a családtámogatások. Az anyagi nehézséggel, munkanélküliséggel, valamint életvezetési problémákkal, hivatalos ügyintézési és jogi gondokkal küzdő családok számára kiemelt feladatunk, hogy vonzó napirenddel megszerettessük a gyermekekkel az iskolát, a tanulást. Ennek elsődleges állomása a szülőkkel való rendszeres kapcsolattartás, beszélgetések, amelyek révén segítünk a gyerekekkel kapcsolatos problémák megoldásában. Tanácsadással, szükség esetén ügyeik konkrét intézésével is támogatjuk a családokat.

II.3. Partneri kapcsolataink

- **a gyerekek:** mindennapi visszajelzéseik, fejlődésük, tudásuk, hangulatuk, magatartásuk az igazi visszacsatolás számunkra. A nevelés-oktatás során kialakult kapcsolatok, az iskolán kívüli tevékenységek, szabadidős programok megvalósulása, sikeressége, hangulata, visszhangja segítenek eligazodni gyermekeink mindennapi életének elégedettségének feltérképezésében.
- **a kollégák:** Iskolánk dolgozói családias légkörben végzik a mindennapi teendőiket. A nevelőtestület oszlopos tagjai, összeszokott csapatként látják el feladataikat. Az újonnan érkező munkatársak értékrendünket, hagyományainkat stb. igyekeznek a leghamarabb elsajátítani, és aktívan részt venni a nevelő-oktató munkában. Munkatársaink szívesen osztják meg egymással az óraközi szünetekben, szabadidős tevékenységek során, közös programok, kirándulások alkalmával tapasztalataikat, véleményüket. Kollégáinkkal a kapcsolattartás hivatalos formái különösen a kéthavi vezetői, havi tantestületi munkaértekezletek, eseti megbeszélések, a különböző fórumok, gyűlések. A nevelőtestület a jogkörébe tartozó témák tárgyalásakor alkalmanként szakmai elemző, értékelő témában, tanévenként kétszer ül össze, (félévkor és év végén) erről az értekezletről pedig jegyzőkönyvet készít, amelyet tovább küld a fenntartónak.
- **a szülők, gondviselők:** Számunkra az egyik legfontosabb a szülőkkel való megfelelő kapcsolat kialakítása, amely a törvényi előírások és a belső szabályozók figyelembe vételével alakítja a szülő és az iskola együttműködésének, elveit, formáit, fejlesztésének lehetőségeit. Gyermekeink azon kívül, hogy sajátos nevelési igényűek, gyakran jelentős szociokulturális hátránnyal, esetleg halmozottan hátrányos helyzettel, csonka vagy rendezetlen családi körülményekkel érkeznek iskolánkba, ezért a szülők és pedagógusok közös érdeke és joga, hogy minden olyan, a tanulókat érintő információt megkapjon, amely személyiségfejlődésükkel, iskolai előmenetelükkel kapcsolatos. Ezen kapcsolati háló kialakítása elsősorban az osztályfőnökök feladata, amely sok esetben nem könnyű, mert az alacsony iskolázottságú gondviselők gyakran bizalmatlanok, elutasítóak. A pandémia megjelenésével azonban jórészt pozitív tapasztalataink vannak ezen a területen, mivel nem csak a gyerekek, de a szülők részéről is nagyobb igény mutatkozott a folyamatos kommunikációra, visszacsatolásra. Erre az internet és a közösségi platformok biztosítottak lehetőséget, amelyeket azóta is rendszeresen használunk. Az egyes osztályok szülői munkaközössége által delegált gondviselői alkotják az intézményi szülői munkaközösséget. Évente három alkalommal tartott értekezleteiken véleményezési joguk van azokban

ügyekben, amelyekben a SZMSZ felhatalmazza a közösséget. Munkájukkal segítik az intézményi programok, az éves munkaterv megvalósítását. Egyebekben a törvényi előírás szerinti jogok illetik meg. A szülői értekezleteken tájékoztatást tartunk az intézmény működéséről, célokról, feladatokról, lehetőségekről. A gyermekük iskolai életével kapcsolatos aktuális témák mellett a helyi tanterv követelményeiről, a pedagógusok értékelő munkájáról, saját gyermekük tanulmányi előmeneteléről, iskolai magatartásáról, a gyermek osztályának tanulmányi munkájáról, neveltségi szintjéről, az iskola és az osztályközösség céljairól, feladatairól, eredményeiről, problémáiról. A szülők kérdéseinek, véleményét, javaslatait szóban vagy írásban továbbítjuk az intézmény vezetője felé.

- **városunk és a kistérség többségi intézményei**, ezen belül a gyermekek, szüleik, többségi pedagógusok, intézményvezetők. A partneri kapcsolatunk, az EGYMI létrejöttével, a többségi általános iskolákkal és az önkormányzati fenntartásban működő óvodákkal, illetve az itt dolgozó kollégákkal kibővült. Szakmai napok, továbbképzések, műhelymunkák, ötletbörzék szervezése, hospitálások, tanácsadások keretein belül kérik rendszeresen a segítségünket.
- **Várpalota Város Önkormányzata,**
- **Veszprémi Tankerületi Központ-fenntartó,** intézményünket támogatja az esetleges nyílt napjaink, szakmai napjaink, illetve a hagyományőrzés céljából megvalósítandó ünnepségeink, (névadónkról elnevezett Bartos-napok ünnepségsorozat, intézményünk által szervezett rendezvények, versenyek, valamint az ehhez szükséges díjak, oklevelek, serlegek, továbbá egyéb tárgyi jutalmak) megvalósulását. Támogatja a hasznos szabadidős programjainkat. A nemzeti identitás erősítését célzó programokról szóló 1042/2019. (II.18.) sz. Kormány határozat alapján a Lázár Ervin programsorozatban való részvétel megszervezésében, valamint az ehhez kötődő utazáshoz is támogatást kapunk a fenntartónktól. Lehetőséget biztosítanak intézményünk számára versenyek (házi, városi, megyei, országos, illetve diákolimpiák stb.) megszervezésére, lebonyolítására illetve az azokon való részvételhez. Segítséget nyújtanak a különböző helyszínekre való utazásban, valamint amennyiben szükséges a szállás biztosításában. Támogatásukra számíthatunk intézményünk diákjai számára az osztály-, tanulmányi kirándulások, a táborozási lehetőségek megvalósulásában, mint pl.: nyári tábor, Erzsébet-tábor, sikeres pályázat esetén, legfeljebb évente 2 alkalommal. Harmadik és ötödik évfolyamon lehetőséget teremtenek és megszervezik a gyerekek számára, jelenleg a városi uszodánkban, az úszásoktatást. karácsonyi vásár Intézményünkben lehetőséget biztosítanak évente a Bartos-

díj odaítélésében, valamint az év tanulója, és az év napközise –díjak kiosztására. Lehetővé teszi pedagógusaink számára az ismereteik bővítését, a kötelezően előírt, hétévente a 120 kredit pont összegyűjtését, anyagi támogatással az ötéves továbbképzési terve elkészítése alapján.

-Veszprém Pedagógiai Szakszolgálat

-Fejér Pedagógiai Szakszolgálat,

-Autizmus Alapítvány - Egységes Gyógypedagógiai Módszertani intézmények Országos Egyesülete

-Oktatási Hivatal

-Székesfehérvári Pedagógiai Oktatási Központ

-Gyermek-és ifjúságvédelem, Családsegítő Szolgálat: A gyermekek szociokulturális helyzetéből adódóan a személyes konzultációk során, családkonferenciákon, telefonon, e-mailben tartjuk a kapcsolatot. Segítik, irányítják családjaink mindennapi életét, valamint tőlük is folyamatosan érkeznek gyermekeink számára tanszer- és ruhacsomagok, illetve időnként tartós élelmiszert is juttatnak a rászorulóknak. A köztünk lévő jelzőrendszeri együttműködés rendkívül rugalmas, megbízható és kooperatív.

- **Térségi Népjóléti Gondozási Központ Várpalota:** segítségével valósul meg a külvárosban élő gyermekeink napi iskolába járásának biztosítása, különjárattal.
- **iskolapszichológus:** folyamatos a kooperatív tevékenység, hiszen elengedhetetlen, a gyerekek minél tudatosabb megismerése és megfelelő ellátása
- **egészségügy** (védőnő, iskolaorvos, iskola-fogászat, pszichiátria, helyi mentőállomás): Szűrővizsgálatok, preventív előadások tartása, tanácsadás
- **Vöröskereszt:** Partnerünktől ruhaadományokat kapunk, az ő támogatásukkal valósulhat meg óvodánkban, iskolánkban alkalmanként a kutyaterápiás- és lovasterápiás fejlesztőfoglalkozás
- **rendvédelem, tűz-és katasztrófavédelem:** Kölcsönösen tájékoztatjuk egymást a fennálló problémákról, illetve részt veszünk a nyílt napjaikon, hogy tanulóink is kellő ismerettel rendelkezzenek a mindennapi munkájukról, a saját biztonságukról és a balesetvédelemről. Iskolarendőrünkkel is rendszeres a kapcsolat, az ő vezetésével tájékoztató előadásokat szervezünk tanulóinknak, valamint az Ovi-Zsaru programba bekapcsolódtunk.
- **egyházi intézmények, civil szervezetek**
- **kulturális intézmények:** pl.: Thury vár, Pannon Várszínház: A városi, megyei civil szervezetek által rendezett programokhoz is szívesen csatlakozunk, legyen az kulturális,

vagy akár sport. Szeretnénk, ha minél többen, egyre szélesebb körben, és jobban megismernék hivatásunkat és gyermekeinket, ezáltal is biztosítva számukra a részleges integráció lehetőségét.

- **iskolánk névadójának családja:** a velük való kapcsolatot ápolva őrizzük meg hagyományainkat, értékeinket.
- **„Adj Esélyt!" Alapítvány:** egy, az intézményünkhöz közvetlenül kapcsolódó szervezet, amelyet 1991-ben hoztak létre az akkori kollégák. Ennek célja intézményünk gyermekeinek a hasznos szabadidős tevékenysége, illetve speciális fejlesztése, ez rendkívül fontos, hiszen tanulóink jelentős része szociálisan hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű környezetben nevelkedik, tehát a családok többségénél nem jut anyagi forrás kirándulásra, színház-, mozi-, múzeumlátogatásra.
- Közvetlen szakmai kapcsolatot tartunk a megye gyógypedagógiai intézményeivel, pedagógiai, tanulmányi, sport-és kulturális területeken egyaránt.
- **Pétfürdői Kolping Katolikus Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium:** Nyolcadik osztályos diákjaink sikeres pályaorientációjának megvalósítása érdekében minden tanévben intézménylátogatást szervezünk, így megismerkedhetnek a különböző szakmák alapvető elvárásaival, követelményeivel.
- Részt veszünk elsősorban a győri Széchenyi István Egyetem Gyógypedagógiai szakirány hallgatóinak, illetve a Kaposvári Egyetem Csokonai Vitéz Mihály Pedagógiai Főiskolai Kar Gyógypedagógia, logopédia szakirány tanulóinak gyakorlati képzésében, de szívesen látunk más felsőoktatási intézményekből is gyakorló pedagógusokat.

III. Az intézmény szerkezeti felépítése

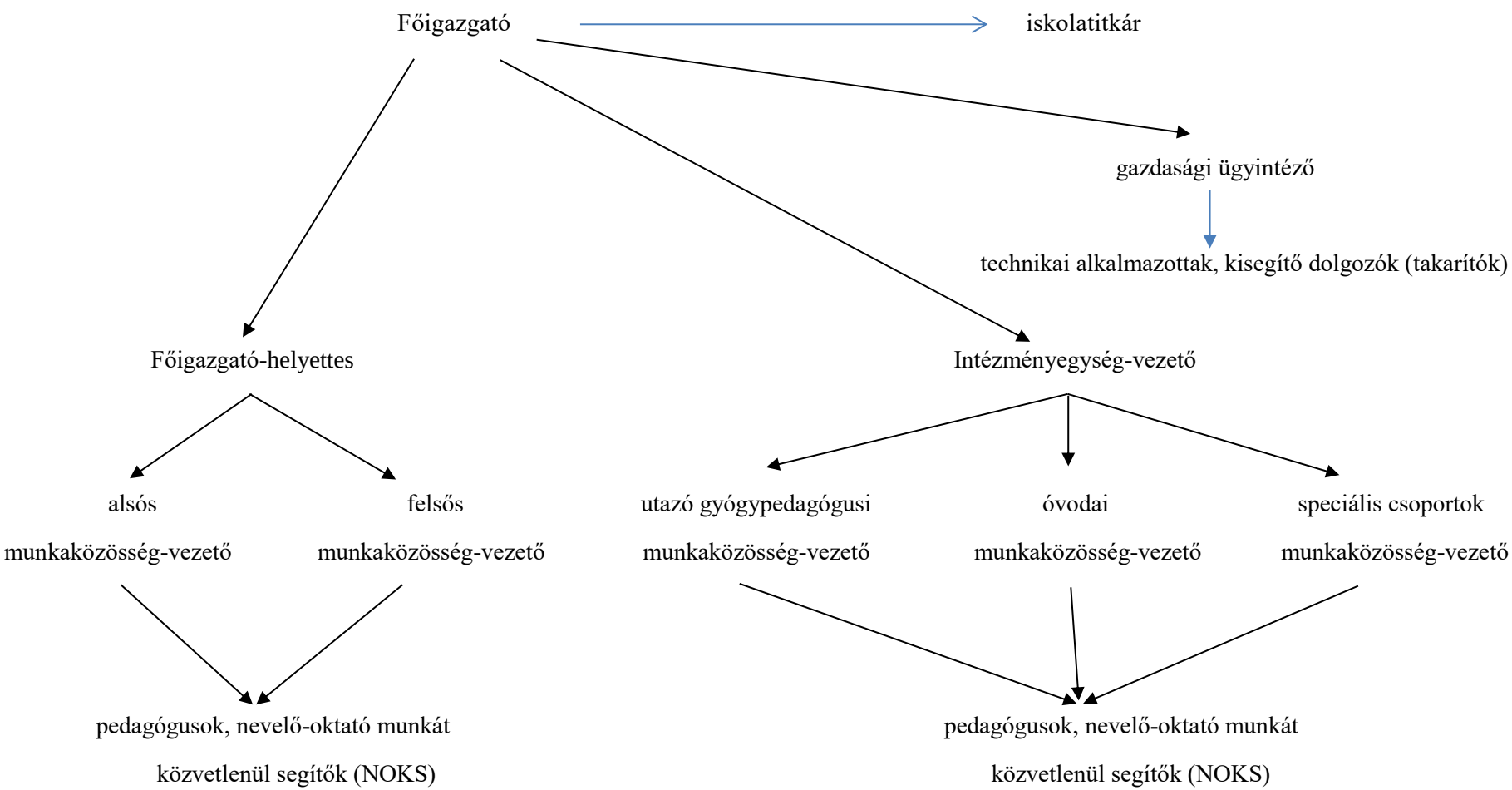

A főigazgató irányítói tevékenységét önállóan, valamint közvetlen munkatársai – a főigazgató-helyettes, és az intézményegység-vezető közreműködésével látja el. Az irányításban támaszkodik az iskolai vezetőségre is, amelynek tagjai: főigazgató, a főigazgató-helyettes, intézményegység-vezető, a munkaközösség vezetők, a diákönkormányzat vezetője, a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős, a szülői munkaközösség vezetője.

III.1. Szervezeti leírás

A szakmai feladatokat ellátó alkalmazottak munkáltatói jogosítványait a fenntartó bírja (Veszprémi Tankerületi Központ).

A főigazgató feladatköre:

az intézmény pedagógiai, szakmai munkájának tervezése, irányítása, a szabályos működtetés felelőse, az alkalmazottak felett a helyi munkaszervezéssel összefüggő egyes átruházott munkáltatói jogokat gyakorolja (munkaidő-beosztás, helyettesítés elrendelése, ellenőrzési-és beszámoltatási jogok, értékelés). Gazdasági természetű intézkedésnél javaslatot tesz a fenntartónak a szükséges személyzeti ügyekben a felvételre vonatkozóan, a beszerzésekre, karbantartási feladatok elvégzésére, illetve elkészíti a munkaköri leírásokat. A vezetőtestület tagjai közül céges levelezést csak a mindenkori intézményvezető saját jogkörében folytathat, akadályoztatása esetén az SZMSZ-ben rögzített helyettesítési rend lép életbe. Feladata továbbá az intézmény, valamint a pedagógusok és egyéb beosztású dolgozók szakmai képviselete. Kapcsolattartás a Tankerülettel, az önkormányzattal, a szülők és diákok szervezetével.

A főigazgató-helyettes feladatköre:

vezetői feladatok ellátása, a főigazgató irányításával, egymással együttműködve, egymással mellérendeltségi viszonyban. A vezetői munkamegosztásban, feladat megjelölésben szervezési, irányítási, ellenőrzési jogokkal rendelkezik.

Intézményegység-vezető feladatköre:

az utazó gyógypedagógiai hálózat intézményegység munkájának koordinálása. Az integráltan tanuló sajátos nevelési igényű gyermekek és tanulók rehabilitációs fejlesztésének megszervezése.

A munkaközösség-vezetők feladatköre:

A főigazgató és a munkaközösség tagjai által választott, szakmai vezetők Az iskolában működő szakmai közösségek életét szervezik, irányítják, koordinálják éves terveik szerint. Szakmai tanácsadói és képviseleti jogokkal rendelkeznek, az intézményi vezetőség tagjai. Munkájukat közvetlenül a főigazgató, a főigazgató-helyettes és az intézményegység-vezető irányításával végzik. Tevékenységükről folyamatos tájékoztatással tartoznak.

A vezetők feladata továbbá a munkaterületekre tartozó dolgozók szóbeli dicsérete, figyelmeztetése, szükség esetén fegyelmi vizsgálat kezdeményezése, valamint elismerésre, kitüntetésre való javaslattétel.

Az óvodai tagozaton dolgozó gyógypedagógus feladatköre:

- Feladata a rábízott gyerekek sajátos nevelési igényének megfelelő szellemi és testi nevelése és fejlesztése, ezen belül az egyéni differenciált nevelése, a gyermekközösségek alapítása, fejlesztése. Vegye figyelembe a gyermek egyéni képességeit, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális helyzetét, átlagtól eltérő másságát. Biztosítsa a gyermekek részére az etikus viselkedéshez szükséges ismereteket. Feladata a tehetséggondozás, felzárkóztatás, a preventív nevelőmunka.
- Tartsa meg a pedagógusetika követelményeit
- Életszemléletében törekedjen a pozitív beállítottságra
- Legyen kooperatív
- Az ismereteket sokoldalúan és tárgyilagosan közvetítse
- Az érvényben lévő alapdokumentum előírásai és ajánlásai szerint megfelelően felkészül a tervszerű nevelőmunkára. Alkalmazza a gyermekek tevékenységéhez szükséges szemléltető eszközöket, segédanyagokat. Ellátja a szakmai munkával kapcsolatos ügyviteli teendőket.
- A csoportszobában és a közös helyiségekben teremtsen esztétikus környezetet, amely harmonizál az óvoda többi helyiségével!
- A külső világ tevékeny megismeréséhez gondoskodjon biztonságos, külső helyszínekről, kíséretről.
- Kapcsolatot tart a szülőkkel, pedagógiai és egészségügyi felvilágosító tevékenységével hozzájárul az óvodai és a családi nevelés egységének kialakításához. A gyermekek és a szülők emberi méltóságát és jogait tiszteletben tartja. Részt vesz az óvoda szülői értekezletein, megszervezi és vezeti azt, a szükségleteknek megfelelően fogadóórát és nyílt napot tart. A szülőket folyamatosan érdemben tájékoztatja az óvodában folyó nevelőmunkáról, a kisgyermek fejlődéséről.
- Közreműködik a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.
- A nevelés folyamatosságának biztosítása érdekében kapcsolatot tart az iskolai nevelőkkel. Az iskolaérettség megállapításához szakvéleményt készít.
- Támogatja az orvos, a védőnő, a gyermekjóléti szolgálat munkáját.

- Felelős a rábízott gyerekek testi épségéért, csoportját nem hagyhatja felügyelet nélkül. A gyermekek egészségügyi állapotáról, magatartásáról, viselkedéséről, értelmi képességeinek fejlődéséről a szülőt érdemben rendszeresen tájékoztatja. Együttesen gondoskodnak a kulturált étkezés, a nyugodt pihenés és gondozás feltételeinek biztosításáról.
- A gyermek életkorának, fejlettségének figyelembevételével elsajátíttatja a közösségi együttműködés magatartási szabályait, törekszik azok betartására.
- Az óvoda működésével, a nevelőtestület tagjaival és munkájával, a gyermekek egészségügyi és családi körülményeivel kapcsolatos hivatali titkot köteles megőrizni

Osztályfőnök feladatköre:

- Ismerje meg a tanulókat, fejlessze képességeiket, segítse őket az önállósodásban, munkájukban
- Az iskola pedagógiai programjának szellemében neveli osztályának tanulóit, munkája során maximális tekintettel van személyiségfejlődés jegyeire.
- Segíti a tanulóközösség kialakulását.
- Segíti és koordinálja az osztályban tanító pedagógusok munkáját.
- Figyelemmel kíséri a tanulók tanulmányi előmenetelét, az osztály fegyelmi helyzetét.
- Minősíti a tanulók magatartását, szorgalmát, minősítési javaslatát a nevelőtestület elé terjeszti.
- Adminisztrációs feladatait pontosan, határidőre készítse el (E-napló vezetése, ellenőrzése, félévi és év végi statisztikai adatok szolgáltatása, bizonyítványok megírása, továbbtanulással kapcsolatos adminisztráció elvégzése, hiányzások igazolása)
- Kapcsolatot tart a szülőkkel, gondviselőkkel: szülői értekezletet, fogadóórát tart, családlátogatáson vesz részt.
- Kiemelt figyelmet fordít az osztályban végzendő gyermekvédelmi feladatokra,
- Tanulóit rendszeresen tájékoztatja az iskola előtt álló feladatokról, azok megoldására mozgósít, közreműködik a tanórán kívüli tevékenységek szervezésében.
- Javaslatot tesz a tanulók jutalmazására, büntetésére, segélyezésére.
- Szabadidős programokat tervez, szervez, valósít meg.

A pedagógus feladatköre:

- Ismerje meg a tanulókat, fejlessze képességeiket, segítse őket az önállósodásban, munkájukban
- a tanítási órákra való felkészülés,
- a tanulók munkájának segítése
- a tanulók dolgozatainak javítása,
- a tanulók munkájának rendszeres értékelése
- tehetséggondozás, a tanulók fejlesztésével kapcsolatos feladatok,
- iskolai kulturális, és sportprogramok szervezése, rendszeres értékelése,
- a megtartott tanítási órák dokumentálása, az elmaradó és a helyettesített órák vezetése,
- osztályozó, javító vizsgák lebonyolítása,

- a tanulók felügyelete óraközi szünetekben és ebédeléskor,
- kísérletek összeállítása, dolgozatok, tanulmányi versenyek összeállítása és értékelése,
- a tanulmányi versenyek lebonyolítása,
- a gyermekvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátása,
- szülői értekezleteken, fogadóórákon való részvétel
- részvétel nevelőtestületi értekezleteken, megbeszéléseken,
- részvétel a munkáltató által elrendelt továbbképzéseken,
- tanulmányi kirándulások, iskolai ünnepségek és rendezvények megszervezése,
- iskolai ünnepségeken és iskolai rendezvényeken való részvétel,
- részvétel a munkaközösségi értekezleteken,
- tanítás nélküli munkanapon az intézményvezető által elrendelt szakmai jellegű munkavégzés,
- adminisztrációs feladatait pontosan, határidőre készítse el
- iskolai dokumentumok készítésében, felülvizsgálatában való közreműködés,
- a szakleltárak és szaktantermek rendben tartása,
- osztálytermek rendben tartása és dekorációjának kialakítása.

Az utazó gyógypedagógus feladatköre:

Az EGYMI intézményegység utazó gyógypedagógus hálózata keretében a Várpalota és kistérségében működő köznevelési intézményekben (óvodák, általános iskolák, középiskola) a többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelt-oktatott sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók gyógypedagógiai fejlesztése.

Általános feladatai

- részt vesz a nevelőtestület értekezletein, az iskolai rendezvényeken és elősegíti azok lebonyolítását.
- részt vesz a szakmai munkaközösség munkájában, javaslataival, észrevételeivel, a kijelölt feladatok elvégzésével elősegíti a közösség tevékenységének eredményességét.
- foglalkozásaira lelkiismeretesen, szakszerűen készül fel, melynek során figyelembe veszi a gyermekek, tanulók egyéni fejlettségi szintjét. Nevelőmunkáját folyamatosan tervezi és végzi.
- együttműködik az iskola valamennyi dolgozójával, különösen az iskola vezetőivel.
- együttműködése kiterjed a többségi intézmények vezetőire, az ellátott tanulók osztályfőnökeire, tanítóira, tanáraira, valamint az óvodapedagógusokra.
- tájékoztatja a szülőket a gyermekek, tanulók állapotáról, fejlődéséről
- vezeti a fejlesztésben részt vevő gyermekek, tanulók egyéni fejlődési lapjait,
- egyéni fejlesztési terveket készít a szakértői véleményben foglalt javaslatok alapján.
- nyilvántartja a megtartott foglalkozásokat az arra rendszeresített dokumentumon.

A gyógypedagógiai asszisztens feladatköre:

- a tanórákhoz szükséges szemléltető és oktatástechnikai eszközök előkészítése,
- a felügyeleti munka
- a tanulókíséret
- tanórai egyéni segítségnyújtás
- étkeztetésben való segítségnyújtás
- rend megtartásában való segítségnyújtás
- közlekedés során segítségnyújtás
- a tanórán történő differenciálás segítése
- szemléltető eszközök készítése, karban tartása
- tanulók hazabocsájtásánál segítségnyújtás
- mindazokat a feladatokat elvégzi, amivel az intézmény vezetői megbízzák

A köznevelési törvény előírása alapján történő segítő munkatársak alkalmazása komoly szakmai segítséget jelentett a gyógypedagógiai nevelésben. Intézményünkben jelenleg 10 főt alkalmazunk ezen a feladaton, munkájuk elengedhetetlenül fontos színvonalas szakmai munkák biztosítása érdekében. Az óvodában, az alsó tagozaton, az értelmileg akadályozott gyermekek csoportjánál és az autista csoportokban dolgozik asszisztens, valamint egy fő segíti a felső tagozat osztályainak munkáját. A jó asszisztens nagyon hasznos segítője az osztályban folyó nevelő-oktató munkának.

A dajka feladatköre:

Közvetlen felettese az intézményegység vezető. Munkáját az intézményvezető által meghatározott munkarendben a vezető irányítása és ellenőrzése alapján, csoportmunkáját a csoportvezető óvodapedagógus, gyógypedagógus irányítása alapján végzi. Gyermekszerető viselkedésével, személyi gondozottságával, kommunikációs és beszédmintájával hasson az óvodás gyermekek fejlődésére! Tisztelje a gyermeket, a szülőt, kapcsolataira a tapintat, az elfogadás legyen a jellemző. A tudomására jutott pedagógiai információkat titokként kezelje. Nevelési kérdésekben az érdeklődő szülőket tapintatosan az óvodapedagógushoz irányítsa.

A nevelőtestület iskolánk pedagógusainak közössége, aki a nevelési-, és oktatási kérdésekben intézményünk legfontosabb tanácskozó és határozathozó szerve. A nevelőtestület tagja iskolánk valamennyi pedagógus munkakört betöltő, valamint a nevelő-, és oktató munkát közvetlenül segítő, felsőfokú végzettségű alkalmazottja. (A nevelőtestület jogkörét az SZMSZ részletesen tartalmazza). A nevelőtestület a döntéseit értekezleteken nyílt szavazással, szótöbbséggel hozza. A szabályszerűen meghozott döntést minden esetben jogerősnek kell

tekinteni, amely a nevelőtestület minden tagjára kötelező, végrehajtását az igazgató nem függesztheti fel, betartása annak is kötelessége, aki a döntéshozatalkor ellenvéleményen volt. A szakmai munkaközösségek az azonos részmunkaterületeken dolgozó pedagógus munkakört betöltő alkalmazottak közössége. Intézményünkben négy szakmai munkaközösség működik, amelyek szakmai, módszertani kérdésekben segítséget adnak az iskolában folyó nevelő és oktató munka tervezéséhez, szervezéséhez, ellenőrzéséhez.

Szakmai munkaközösségeink:

- óvodai munkaközösség,
- speciális csoportok munkaközösség,
- alsó tagozatos munkaközösség,
- felső tagozatos munkaközösség,
- utazó gyógypedagógusi munkaközösség.

III.2. Személyi feltételek

Az intézményben dolgozó gyógypedagógusok, pedagógusok többsége kompetens szakember, aki megfelelő nevelői stílussal, illetve speciális képzettséggel, képesítéssel, gyógypedagógiai végzettséggel rendelkezik. Az egyéni fejlesztésen alapuló pedagógia a kooperációt preferálja, és ezzel összefüggésben két szakmai értéket, az optimizmust és a humanizmust fogadja el. Az együttműködő pedagógus attitűdje a gyermek szeretete, tisztelete és felelősségteljes korlátozása. Kiemelten fontos, hogy kollégáink személyiségének kiteljesedése érdekében a jó ötleteket, az innovációs lehetőségeket az intézményünk a rendelkezésére álló eszközeivel támogat. Az újonnan belépő kollégák, rendszeres segítséget kapnak, hospitálások, tanácsadások, ötletbörzék, eset és team-megbeszélések formájában. Fontos a pedagógiai munka szabadsága, mindemellett a társadalmi, a pedagógus etikai kódex, az iskola szabályozási dokumentumai által meghatározott, valamint a minőségügyi elvárásoknak is meg kell felelni. A pedagógusokat munkavégzés közben megilleti pszichikai, jogi és fizikai védelem. Célunk egy olyan intézmény működtetése, ahol a pedagógus biztonságban érzi magát, így a gyermekek nevelése-oktatása elfogadó, szerető környezetben biztosított. A továbbképzéseknél figyelembe vesszük, hogy iskolánk Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézményként működik, így a továbbképzések tekintetében prioritást kapnak a következők: differenciált tanulásszervezés, kooperatív technikák, projekt módszer, speciális fejlesztő terápiák, fejlesztő pedagógia, digitális kultúra, valamint a mérésmetodikai ismeretek. A tanórán kívüli és rehabilitációs célú

fejlesztési feladatokat a felkészültség (szakosodás, specializáció, tanfolyami képesítés, önképzés) az adottságok, az önkéntes vállalások alapján látják el a pedagógusok.

A pedagógiai munkát segítő kollégák (gyógypedagógiai asszisztensek, dajkák) magas színvonalú, áldozatos munkája nélkülözhetetlen része a napi gyakorlatunknak.

Ügyviteli munkatársaink és az iskolatitkár lelkiismeretesen, felelősséggel végzik munkájukat, segítik az iskola nevelő-oktató munkáját.

III.3. Tárgyi feltételek

Intézményünk az 1940-es évek végén épült, eredeti funkcióját tekintve munkásszálló volt. 1969-ben kezdődött meg a **három különálló építmény** falai között a szegregált oktatás. 1998-ban a még többcélú iskola szétvált és így a szakképző rész önálló intézménnyé alakult.

A Megyei Önkormányzat Közgyűlésének fenntartásában működött az akkori 8. sz. Általános Iskola, amely a diákok nevelését-oktatását végezte.

- **2000-ben a fűtés korszerűsítése** történt meg, saját gázkazánok váltották fel az addigi távfűtést.
- Nagy siker volt számunkra, amikor igen jelentős városi és megyei segítség és összefogás eredményeként felavathattuk **2002. szeptember 21-én a nagytornatermünket**, amely 288 négyzetméternyi nagyságú, s a főépülethez lett hozzáépítve.
- Iskolánk tantermei közül **9 tanterem** olyan **kis alapterületű (20-22 m2 -es)**, hogy funkciójának csak 7-8 fős osztálylétszámmal tud megfelelni. **Nagyobb tantermeink száma 6**, ahol 12-13 tanuló együtt foglalkoztatása valósul meg. Így a helyi adottságok figyelembevételével a csoportlétszámok átlaga 8-10 fő/csoport körül mozog, mely összességében megfelel a törvényi előírásoknak. A súlyosabban vagy halmozottan sérült kisgyermekeket ellátó csoportoknál az átlaglétszám 5-8 gyermek/csoport.
- **2003-ban**, a 40 éves évfordulónkon vettük fel az alapító igazgatónk, **Bartos Sándor** nevét.
- Négy évvel később, szeptemberben indult az első óvodai csoport, ahova különleges odafigyelést igénylő gyermekek járhatnak.
- Ekkor, az óvodai épületben került kialakításra egy **logopédiai fejlesztőszoba**,
- illetve egy **Ayres-terápiára alkalmas mozgásfejlesztő**.
- 2008-ban ismét nagy fába vágtuk a fejszénket és **Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménnyé alakultunk.** Ezzel lehetővé téve a városban és a kistérségben az integráltan

nevelt, sajátos nevelési igényű tanulók speciális fejlesztését az utazó gyógypedagógusi hálózat kiépítésével.

- 2009-ben hang- és **fényterápiás Snooezelen-szoba** került kialakításra pályázati és egyéb forrásokból.
- 2011-ben az önkormányzat által megkezdődött a tető szigetelése.
- TIOP pályázat keretein belül megtörtént a **számítástechnika terem**ben a PC-k cseréje, továbbá ebben a tanévben az oktatást segítő **interaktív táblák** kihelyezése történt meg, (szám szerint 9) amelyhez **laptopokat** is kapott intézményünk.
- 2014-ben a tantermek, folyosók újraburkolása, a tanterem ajtók cseréje valósult meg.
- Két évvel később **két új játszóterünk** épült az új előírásoknak megfelelően.
- Kollégáink saját használatra, **egyéni laptopokhoz, tablet**hez jutottak.
- 2021-ben ismét a **fűtés korszerűsítése** zajlott, két gázkazán került kicserélésre, tisztasági festések illetve az iroda felújítása valósulhatott meg.
- 2024-ben az **iskola épületének a tetőszigetelése** történt meg.

Összességében az épületen és a telekhatáron belüli közműrendszereink tervszerű felújítása már megkezdődött. Megtörtént a csapadékvíz elvezetési rendszer kiépítése, a külső csatornahálózat korszerűsítése, a külső nyílászárók komplett a belsők részleges cseréje. További feladatként jelentkezik az épületen belüli villanyvilágítás komplex felújítása, majd a belső nyílászárók további szakaszos cseréje, a kazánok felújítás/cseréje, és az épület külső szigetelése.

Jelenleg a Veszprémi Tankerületi Központ irányítása alatt működünk.

IV. Az intézményben folyó nevelő-oktató munka

IV.1. Alapelvek

- a szerető, az elfogadó nevelői attitűd
- a nyugodt, kiegyensúlyozott, pozitív, érzelmekben gazdag iskolai légkör teremtése
- a gyerekek részletes, anamnézisen alapuló megismerése
- a gyerekek sajátos nevelési igényeinek megfelelő, sérülésspecifikus, differenciált képességfejlesztés, és személyiségformálás, az értelmi képességek fejlesztése mellett hangsúlyos az egyéniséget gazdagító érzelmi, erkölcsi nevelés
- a sikerhez juttató tevékenységrendszer
- az önbizalom építése,
- az ismeretek elsajátítása, a NAT és SNI kerettantervek követelményrendszere alapján
- az élményforrás, a felfedezés öröme a tanulás során
- a differenciáltan alkalmazott tananyag és pedagógiai eljárásrendszerrel a lemaradók felzárkóztatása, fejlesztése
- a gyermekek pozitív élményekhez való juttatása változatos, élmény dús iskolai élettel, a szabadidő hasznos és tartalmas megszervezésével
- életterünk, az iskola kellemes, barátságos, esztétikus legyen
- a minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférés esélyének növelése
- megváltozott társadalmi – gazdasági - pedagógiai környezet kívánalmaival összhangban az együttnevelés megvalósítása
- a folyamatos önfejlesztés
- az önértékelési rendszer működtetése, amelynek keretében a partneri elégedettség mérése, a gyermekek és a pedagógusok teljesítményének értékelése is megvalósul
- a közös munkavégzés, a csapat-, projektmunka, a munkaközösségek színvonalas működtetése

IV.2. Értékrend

- humánusság,
- szeretet,
- tolerancia
- önfegyelem,
- őszinteség,

- bizalom,
- egymás tisztelete,
- segítőkészség,
- becsületesség.

IV.3. Célok

- Befogadó, az egyéni fejlődést biztosító nevelés- oktatás eljárásait érvényesítő pedagógiai módszerek alkalmazása.
- A kompetencia alapú nevelés-oktatás tartalmainak és módszereinek alkalmazása a mindennapi pedagógiai gyakorlatban.
- A gyógypedagógiai ellátás keretében biztosítjuk tanulóink különleges gondozási szükségletéből adódó iskolai nevelését-oktatását, fejlesztő felkészítését, tehetséggondozását. Különös hangsúlyt fektetünk a felzárkóztatásra, a személyre szóló fejlesztésre, és a tehetséggondozásra.
- A tanulók életkorának, állapotának figyelembe vételével differenciált és egyéni fejlődést biztosító tanulásszervezési eljárások keretében juttatjuk el egyéni képességeik maximumára.
- Az oktatás keretében felkészítjük diákjainkat az eredményes szocializációra, pályaválasztásra, az önálló életvitelre.
- Elősegítjük a differenciáló és integráló pedagógiai módszertani kultúra megvalósulását.
- A mindennapi oktatásban, a fejlesztő és terápiás tevékenységben törekszünk az IKT eszközök alkalmazására.
- Az inkluzív pedagógiai környezet kialakítását segítjük városi és kistérségi szinten.
- Pedagógiai gyakorlatunkban a team munka és a pedagógusok közötti aktív együttműködés a jellemző.
- A külső-belső szakmai kapcsolati formák, a hálózati tevékenység erősítése.
- Segítő, szolgáltató hálózat kiépítése, a szolgáltatások körének bővítése, szakmai feladatok széleskörű felvállalása.
- A helyi szükségletek, igények összehangolása a hozzáférhető szak- és szakmai szolgáltatásokkal Problémás viselkedések sérülés-specifikus fejlesztése. A kognitív viselkedéses megközelítés rendszerszintű alkalmazása.

IV.3.1. Az életkori szakaszokhoz rendelt oktatási, nevelési, képzési célok

a.) Az óvodai nevelés szakasza:

• Az óvodai élet tudatos szervezésével, a mindennapos szakszerű - csoportos és egyéni - képességfejlesztő munkával, az érzelmi biztonság megteremtésével a gyermekek tevékenység-szükségletének kielégítésével, a sokoldalú tapasztalatszerzéssel, a szociális tanulás feltételeit biztosítva kell elérni, hogy az óvodások biztonságban érezzék magunkat, testi, szociális, értelmi képességeik egyaránt fejlődjenek.

• Egyénre szabottan biztosítjuk az óvodás gyermekek szociális érzelmi és értelmi szükségleteinek kielégítését, az iskolai, potenciális tanulási zavarok megelőzését egyéni- és kiscsoportos formában.

• A pszichikus funkciók prevenciós, habilitációs - és rehabilitációs fejlesztésével segítjük a tanulási képességek kialakulását- az iskolába lépés érdekében.

• A tanulási képességek célzatos fejlesztésével minden gyermeket egyéni lehetőségeihez mérten felkészítünk a zökkenőmentes iskolakezdéshez. Ennek megvalósításához gyermek- és emberközpontú, érzelmekben gazdag óvodai légkör megteremtésén fáradozunk.

• Az iskolára felkészítés célja kialakítani az egyéni fejlettségi szinthez igazodva az iskolaérettséget, azaz

- ❖ a gyerekek rendelkezzenek alapvető testi fejlettséggel,
- ❖ a pszichikus folyamatok fejlettségével,
- ❖ megfelelő szociális fejlettséggel az iskolai életre.

• Az egyéni képességekhez igazodó differenciált készségfejlesztést, a terápiás eszközök, eljárások alkalmazását az óvodai oktató, nevelőmunka egész folyamatában mindvégig érvényesítjük.

• Differenciáltan alkalmazott készségfejlesztő ismeretanyaggal és pedagógiai eljárásrendszerrel felzárkóztatjuk a lemaradókat, fejlesztjük a jobbakat.

• Mindezek mellett törekszünk:

- ❖ a szokásrendszer széleskörű kialakítására és megerősítésére,
- ❖ a személyiség komplex fejlesztésére, o az egyéni bánásmód maximális érvényesítésére, o az általános viselkedés- és magatartáskultúra fejlesztésére,

- ❖ a társadalmi normák, értékek elsajátíttatására.
- ❖ gyermekeink érzelmi-erkölcsi nevelésére, értékközvetítéssel,
- ❖ pozitív, érzelmekben gazdag óvodai légkör biztosítására.

• Kiemelt figyelmet fordítunk a környezetvédelemre, és a testi- és lelki egészség nevelésére.

• A kölcsönös kommunikáció és a társas kapcsolatok, a szociális kompetenciák fejlesztése.

b.) Az alapfokú nevelés-oktatás szakasza:

b. a.) Alsó tagozat:

Az első évfolyamtól a negyedik évfolyam végéig tart:

- a szokásrendszer megalapozása, kiépítése az iskolai élet valamint a társas kapcsolatok terén;
- adaptációs időszak megteremtése az intézménybe kerüléskor;
- a feladat és szabálytudat erősítése;
- a kíváncsiság, érdeklődés felkeltése, fenntartása, aktivitás fokozása az egyes tevékenységek iránt;
- az ismeretszerzés, a felfedezés öröme a tanulási folyamatok során;
- hosszabb időkeret biztosítása, ha szükséges, az egyes ismeretek elsajátítására;
- az önismeret alapozása, a saját fejlődési ütem elfogadása;
- a közösségi tudat kialakítása, erősítése;
- a játék megismertetése, megszerettetése, a szabályjátékok, a didaktikai játékok örömének megélése, a kortárs csoport felfedezése;
- pozitív tulajdonságok megerősítése, negatív tulajdonságok gyengítése;
- tudatos, tervszerű készség- és képességfejlesztéssel a kulturális, szociális hátrányok csökkentése, az integráció elősegítése;
- az akadályozott értelmi fejlődés korrekciója: az észlelés, megfigyelés, figyelem, emlékezet, képzelet fejlesztése, a gondolkodási műveletek ösztönzése, gyakorlása
- hagyományok megismerése, ápolása;
- az emocionális élet gazdagítása;

- az alapvető kommunikációs zavarok felderítése, korrekciója, valamint a transzfer hatás beépítése a terápiás munkába
- kölcsönös kommunikáció és a társas kapcsolatok, a szociális kompetenciák fejlesztése.

b. b.) Felső tagozat:

Az ötödik évfolyamtól a nyolcadik évfolyam végéig tart.

- az önismeret erősítése, reális énkép, egészséges önbizalom kialakítása;
- saját lehetőségek, képességek, korlátok felismerése és elfogadása;
- a kommunikáció, az önálló véleményalkotás, - nyilvánítás elsajátítása;
- a személyiség érzelmi, akarati oldalának megszilárdítása;
- iskolán kívüli társas kapcsolatok erősítése
- a kölcsönös kommunikáció és a társas kapcsolatok, a szociális kompetenciák fejlesztése;
- a reális ismeretszerzés a továbbtanulás, a pályaválasztás területén;
- általános műveltség elemeinek megerősítése, az ismeretek bővítése;
- az önálló tanulás, ismeretszerzés elsajátítása;
- a megszerzett tudás felhasználása a gyakorlatban;
- alapvető IKT ismeretek megszerzése, alkalmazása a mindennapokban;
- egészséges életmód megismerése, kialakítása, fenntartása;
- környezetvédő magatartás kialakítása;
- a jól működő képességek folyamatos fejlesztése;
- a sérült képességek korrigálása, kompenzációs technikák megismerése, kialakítása, alkalmazása;
- a kitartó munkavégzés feltételeinek megteremtése;
- saját és mások másságának elfogadása;
- a felnőtt életvezetési alaptechnikákkal való megismerkedés;
- a családi életre való felkészülés, a felelősségtudat fejlesztése;
- a társadalomba való beilleszkedés segítése: (a magánélet, a konfliktusmentes kapcsolatépítés, a konfliktuskezelés);
- a kulturális és szociális hátrányok folyamatos kompenzálása, korrigálása;
- család- és ifjúságvédelem biztosítása;

- a befogadás, az elfogadás erősítése a családdal közösen;
- a tehetséggondozás, felzárkóztatás biztosítása a továbbtanulási esélyek és lehetőségek figyelembevételével;
- a 8. évfolyamról továbbtanuló fiatalok- lehetőségeink szerinti- nyomon követő, segítő utógondozása, ifjúságvédelmi támogatása.

b. c.) EGYMI:

Az utazó gyógypedagógusi hálózat munkatársainak feladata a sajátos nevelési igényű gyermekek integrációjának segítése. A habilitációs, rehabilitációs órák feladatai a képesség-, készség fejlesztés, a sajátos nevelési igényű gyermekekre, jellemző eltérő fejlődési ívből következő felzárkóztató, fejlesztő tevékenység, lehetőség szerint minél szélesebb körben a prevenció biztosítása érdekében.

Tevékenységek, feladatok:

- inklúzív szemlélet kialakítása a többségi intézményekben dolgozó kollégákban
- kapcsolatfelvétel az intézményvezetővel, és a gyermek pedagógusaival, szülővel
- szakvélemény és a gyermek megismerése
- egyéni fejlesztő feladatok meghatározása
- egyéni fejlesztési terv készítése
- a továbbiakban lásd: **„IV.3.1.Az életkori szakaszokhoz rendelt oktatási, nevelési, képzési célok”** elnevezésű vázlatpontot és részeit:
    - **a.) óvodai nevelés szakasza**
    - **b.) Az alapfokú nevelés-oktatás szakasza: alsó tagozat**
      felső tagozat

Összegezve:

A gyerekek életkorához igazodva értelmezzük a fent említettek teljesülését.

- Az igazolatlan hiányzások száma csökken, ha a gyermek szívesen tartózkodik az intézményben, a közösségben.

- A foglalkozásokon aktívak, ha megfelelően motiváltak, elsajátítják a szükséges ismereteket.

- Tudásuk fokozatosan növekszik.
- Megfelelő ismeretek mellett, eligazítással képesek csapatmunkában együtt tevékenykedni, továbbá önállóan tanulni.
- Problémás viselkedéseik száma vagy/és intenzitása vagy és gyakorisága csökken.
- Fejlődik önismeretük, felismerik értékeiket, hibáikat, korlátaikat.
- Képesek a segítségnyújtásra, szükség esetén elfogadják vagy kérnek segítséget.
- A felnőttekkel és társaikkal is kulturált, tisztelettudó kommunikációt folytatnak.
- Képesek a szabadidő kellemes, hasznos eltöltésére.
- A higiéniai alapelveket betartják.
- Reális elképzeléseik, terveik vannak a továbbtanulással kapcsolatban.
- Csökken a lemorzsolódás.

Ellenőrzési formák:

megfigyelés, feljegyzés készítése, beszélgetés, cselekedet, valamint viselkedéselemzés, felmérés, nevelési eredményvizsgálat, nyomon követés.

Ellenőrzésben résztvevők: az intézmény vezetői, a munkaközösség-vezetők, a pedagógusok, a pedagógiai munkát segítő alkalmazottak.

IV.4. Az intézményi élet szabadidős programjai

A hasznos, tartalmas szabadidőtöltésre mintát adnak az intézmény pedagógusai által közvetített foglalkozáson és tanórán kívüli szolgáltatások, programok, a szabadidős tevékenységek. A magatartási, beilleszkedési zavart mutató gyerekek, tanulók helyzetén is javít, ha megfelelő elfoglaltságot kínálunk, viselkedési mintákat adunk számukra a különböző élethelyzetekben, továbbá sikerélményhez juttatja őket, szociális kapcsolataikat ápolja, szélesíti. Ennek következtében változatos szakköreinket szívesen veszik igénybe gyermekeink. A mozgásfejlesztő, és sportfoglalkozásainkkal az egészséges életmódra nevelést támogatjuk,

rendszeresen részt vesznek gyermekeink a városi, megyei sportversenyeken, ahol jelentős sikerekhez, elismerésekhez jutnak. A számítógép teremben tartott informatikai – számítástechnikai foglalkozások nagyon népszerűek. Intézményünk internetes kapcsolattal is rendelkezik, mely a foglalkozások során a gyerekek számára is hozzáférhető. Célunk, hogy diákjaink rendelkezzenek azokkal az alapvető ismeretekkel, melyek segítségével a számítógépet, mint a mindennapi kommunikáció és ismeretszerzés eszközét használni tudják. A foglalkozáson és a tanórán kívüli tevékenységben bőven kínálkozik lehetőség a kulturális, a szociális háttér miatt hiányosságokat mutató gyerekek felzárkóztatására. Az érintkezési formák, elvárások bemutatásával, játékos gyakorlásával, a test, a ruházat tisztántartásának elsajátításával, a kulturált étkezési szokások megtanításával, a közlekedési eszközökön, a nyilvános helyeken történő viselkedés szabályainak gyakorlásával – és számtalan praktikus ismerettel igyekszünk elfogadásukat, befogadásukat segíteni.

IV.4.1. Szolgáltatásaink köre

- A tanulók reggeli és délutáni ügyeletének ellátása
- Tanítás nélküli munkanapokon programok szervezése
- Napi háromszori étkezés (reggeli, ebéd és uzsonna), rászorultság szerint kedvezmény biztosítása
- A mindennapi testedzés lehetősége a tornateremben, vagy a szabadban
- Mozgásfejlesztés, gyógytestnevelés
- Habilitációs és rehabilitációs foglalkozások
- Iskolapszichológusi foglalkozások
- Felkészítés kulturális és sportversenyekre, vetélkedőkre, tanulóknak hirdetett iskolai és iskolán kívüli (városi, megyei, országos) versenyekre
- Szakkörök, iskolai sportkörök a tehetséggondozásra, hobbitevékenységre és képességfejlesztésre.
- A környező kulturális szolgáltatások közös, csoportos igénybevétele – múzeumok, kiállítások, műemlékek megtekintése, ünnepségeken való részvétel, mozi- és színházlátogatás

IV.4.2. A tanórán kívüli iskolai élet szervezeti formái

a.) Napközis csoportok

A tanórákat követő napközis időszakban tudatosan tervezett heti és napirend alapján változatos tevékenységeket biztosítunk az alábbiak szerint:

- szabadidős tevékenység,
- készség- és képességfejlesztő foglalkozások,
- csoportközi foglalkozások,
- könyvtárlátogatás,
- iskolán kívüli programok (séták, játszóterek, múzeumok, kiállítások látogatása),
- játéktanítás,
- vetélkedők,
- játszóházak,
- egy óra tanulásra, gyakorlásra, a házi feladatok elvégzésére.

b.) Szakkörök

A rendelkezésre álló órakeret és a gyerekek érdeklődésének figyelembevételével szerveződnek szakköreink, amelyeken a különböző korosztályból és évfolyamból vesznek részt a tanulók. A szakkörök vezetője ismerteti a tanulókkal a programot, amely tudatos, tervszerű fejlesztési lehetőséget biztosít az egyes készségek, képességek terén. Leginkább a szakkörök a tanórai testnevelést, sportéletet egészítik ki. Céljuk a fizikai állóképesség, erőnlét, ügyesség fejlesztése, a harmonikus, összerendezett mozgás kialakítása. Lehetőség van az egyes sportágak versenyére sportkörön belül felkészíteni a tanulókat.

c.) Egyéb tevékenységi formák

A képességek fejlesztését, a tehetséggondozást szolgálják. Az egyéni érdeklődést figyelembe véve szerveződnek:

- logopédiai fejlesztés,
- habilitációs és rehabilitációs célú foglalkozások
- gyógytestnevelés: az iskolai testnevelés és fejlesztés egyik formája. Gyógytestnevelésben részesül az a tanuló, akit szakorvos, vagy iskolaorvos javasol. Számukra a gyógytestnevelésen való aktív részvétele kötelező.

- a kreativitást, gondolkodást fejlesztő tevékenységek, eszközök használata – számítógépes programok,
- pályaorientációs napon való részvétel,
- zenei, művészeti jellegű tevékenységek – tánc, kézműves technikák.

A napközi a felső tagozatos, sajátos nevelési igénnyel élő gyermekek számára a tapasztalatszerzés, az örömszerzés egyik kiemelkedő színtere. Meghatározó tevékenységük a szabadidő hasznos eltöltése, a játék, amely a közös, az együttes élményszerzést és a szociális képességek fejlesztését is biztosítja, előtérbe kerülnek a szerepjátékok, az egyszerű szabályjátékok, a mozgásos játékok.

V. Értékeink, hagyományaink

Mai rohanó világunkban kiemelten lényegesnek tartjuk, hogy tanulóink megismerjék, tiszteljék értékeinket, hagyományainkat, megtanulják azok ápolását, megőrzését. Az ünnepi megemlékezések, a sokszínű, érdekes rendezvények mind kapcsolódnak intézményünk nevelési programjába, szolgálják a nevelő-oktató munka alapelveit, céljait, meghatározzák iskolánk arculatát.

V.1. Rendezvénynaptárunk

- Szeptember: névadónk, Bartos Sándor tiszteletére tartott rendezvénysorozatunk (harci-túra, szakmai nap, sírhelyénél tiszteletünk leróvása, Bartos-bál)
- Október 6-án, osztálykeretben történő megemlékezés az aradi vértanúkra
- október 23-i megemlékezés alkalmából iskolai ünnepséget rendezünk, vagy a városi emlékhelyeket keresik fel tanulóink
- a Halottak napjához kapcsolódó hagyományokkal, szokásokkal osztályfőnöki órákon, beszélgetés formájában ismerkednek meg a gyerekek
- novemberben az egészségügyi vetélkedő
- december 6-án Mikulás ünnepség és a mesemondó verseny
- december adventi készülődés jegyében kézműves foglalkozások
- karácsony előtt játszóházak
- a téli szünet előtt fenyőfaállítás a kistornateremben, osztálytermekben
- téli szünet előtti utolsó tanítási napon tartjuk a közös, iskolai, illetve az osztálykarácsonyt
- februárban farsangolunk vidám műsorral egybekötött jelmezversenyt rendezünk, és tombolahúzást tartunk, ahová a szülőket, testvéreket, régi tanítványainkat is mindig szeretettel várjuk
- február 25-én osztálykeretben emlékezünk meg a kommunista- és egyéb diktatúrák áldozatairól
- március Bartos-napok (névadónkról való megemlékezés a sírhelyénél, tavaszi szakmai nap, gála)
- március 15-i forradalom és szabadságharc emlékére tematikus napot szervezünk, melyen tartalmas programot kínálunk tanulóinknak

- húsvéti ünnepkörre való készülődés, a húsvéti szokásokkal való ismerkedés elsősorban az osztályfőnöki órák és a napközis foglalkozások feladata
- intézményi közös program a nyuszi-futás, (az iskolai sportpályán történő korosztályonkénti, nemenkénti futóverseny)
- április 2-án az Autizmus Világnapja alkalmából kék szélforgókat készítünk iskolánk virágos kertjébe
- április 16-án osztálykeretben emlékezünk a Holokauszt áldozataira
- a költészet napjához kapcsolódva iskolai szavalóversenyt hirdetünk, illetve a kistérségben meghirdetett versmondó vetélkedőkhöz is csatlakozunk megmérettetési szándékkal
- Madarak és fák napja alkalmából túrák, kirándulások
- májusban az Anyák napja alkalmából elsősorban az alsó tagozatosok köszöntik virággal, maguk készítette ajándékkal az édesanyákat, nevelőszülőket, nagymamákat
- a május végi gyermeknap kiemelt rendezvényünk, változatos játékos feladatokkal színesítjük diákjaink életét
- június 4-én osztálykeretben történik a Nemzeti Összetartozás Napjának megünneplése
- június utolsó hetében tanulmányi kirándulások
- Az iskolai élethez kapcsolódik, mégis igazi ünnep a mindenkori nyolcadikosok ballagása, amelyre június utolsó tanítási napján kerül sor. Mind a ballagó osztályok, mind a hetedikesek műsorral készülnek erre az alkalomra.

Természetesen nemzeti ünnepeinkhez kapcsolódóan aulánkban, folyosóinkon, osztálytermeinkben, csoportszobáinkban megjelennek a gyermekek által készített plakátok, faliújságok, dekorációk.

V.2. Az intézmény életéhez, a tanulmányi munkához kapcsolódó szokások, hagyományok

- Tanévnyitó ünnepség, tanévnyitó szülői értekezlet.

Szóban és írásban is tájékoztatunk minden szülőt a tanév feladatairól, a tanév rendjéről.

- Az első tanítási nap kiemelt feladatai: a házirend ismertetése, baleset- és tűzvédelmi oktatás.

- Törekszünk arra, hogy a gyerekek megértsék, miért is fontos a szelektív hulladékgyűjtés, a környezetvédelem
- Novemberben szülői értekezlet (tanulmányi munka, magatartás, iskolai programok)
- szülői értekezlet (az első félév tapasztalatai)
- februárban indul a legjobb 6. és 7. osztályos tanulásban akadályozott diákok felkészítése a megyei Komplex Vetélkedőre
- áprilisban, a Költészet Napjához kapcsolódóan szavalóversenyt rendezünk, tapasztalatunk alapján egyre több diákunk és kollégánk készül erre a megmérettetésre, színvonalas produkciókkal.
- Tanulóink rendszeresen részt vesznek a speciális iskolák részére megyei, országos szinten szervezett sportversenyeken, és mindig szép eredményekkel térnek haza.
- A gyerekek ugyancsak szívesen vesznek részt legszebb rajzaikkal a különféle rajzpályázatokon.
- A tanév utolsó hetében tanulmányi kirándulásokon való részvétel.
- A tanév utolsó tanítási napján búcsúztatjuk a ballagó nyolcadikosokat.
- A tanévzáró ünnepélyen összegezzük a tanév eredményeit, és oklevéllel, ill. jutalomkönyvvel ismerjük el legjobb diákjaink éves munkáját.

V.3. A felnőtt közösségre vonatkozó hagyományok

- Tanévnyitó értekezlet: a tanév legfontosabb feladatainak ismertetése, munkacsoportok, munkaközösségek megalakulása, megbeszélései. A munkaközösségek éves munkaterveinek, majd az intézmény éves munkatervének kialakítása.
- Az új kollégák szakmai patronálása egész éves tevékenységünk. Év elején minden új kollégát tájékoztatunk az iskola működéséről, hagyományairól és az adminisztráció feladatokról.
- A főiskolai hallgatók gyakorlati ideje alatt az intézmény tanulócsoportjainak, dokumentumok, hagyományok megismertetése, hospitálások biztosítása, gyakorlati tanítási óráikra való szakmai felkészítés, ellenőrzés és értékelés
- Minden hónap első hétfőjén tantestület részvételével munkaértekezletet tartunk. Ennek tárgya az elmúlt hónap eredményeinek összegzése, illetve a következő hónap

feladatainak ismertetése. Ekkor kerül sor az aktuális problémák megvitatására és közös megoldások keresésre.

- Munkaközösségeink, ezen értekezletek után, szintén megbeszéléseket tartanak.
- Természetesen kötetlen programokra is sor kerül év közben, amelyek a kollegiális kapcsolatok elmélyítésére is lehetőséget adnak: a karácsonyt közösen is megünnepeljük, egymás megajándékozásával egy vacsora keretein belül. A tanév végén, pedagógus napon, jó hangulatú dolgozói kirándulást szervezünk. Célunk, hogy a szakmai felkészültség mellett, nevelőtestületünk jó hangulatban, családias légkörben együttműködő és empatikus közösség legyen.

VI. Nevelési program

Az életkori sajátosságok és a fogyatékosság által okozott részleges körű módosulása szükségessé teszi a személyiségfejlesztés folyamatában a sajátos fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs és terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását. A sérült személyiség egészének figyelembe vételével az iskolai pedagógiai program jelöli ki azon nevelési területeket, amelyek fontos szerepet töltenek be a tanulók személyiségfejlesztésében, a sérült, a hiányos funkciók alakításában. Nevelési programunkban - a személyiségfejlesztés tekintetében kiemelt területek:

VI.1. a szocializáltsági, a neveltségi mutatók erősítése,

VI.2. preventív, egészségmegőrző illetve az óvó attitűd kialakítása

VI.3. környezettudatos magatartás elsajátítása,

VI.4. a személyiség fejlődése, fejlesztése érdekében sikeres, örömteli tanulás

VI.5. a kommunikációs nevelés és kultúra

Az adott személyi környezet befolyásolja a személyiség alakulását, valamint az egyén tulajdonságaival maga is hatással van az őt körülvevő közösségre. Ez az együttes hatás még erőteljesebben mutatkozik meg sérült tanulóink esetében.

VI.1. A szocializáltsági, a neveltségi mutatók erősítése

A tanulók önmaguk megismerésére motiváló tanulási környezet létrehozásával az önmagára jellemző tulajdonságok, érzelmi és indulati megnyilvánulások ismerete. Az énkép, önismeret alakítása, fejlesztése, szociális tanulás, az ember jellegzetes külső- és belső jegyeinek megismerése. Az életkort és az egyéni fejlettséget vesszük figyelembe a tartalom, az elvárható szint és a tevékenységek meghatározásánál. A szocializáltság fontos mutatója az együttműködés, a társadalmi érintkezés normáinak megértése és felhasználása, az alkalmazkodóképesség, együttműködési készség, elfogadás alapozása, valamint a konfliktusok kezelésének gyakorlása, helyes magatartás, továbbá az egyéni a közösségi érdekérvényesítés ön- és mások elfogadása. A családi és az iskolai szerepek megismerése, alkalmazkodás és azonosulás a családi és iskolai viszonyrendszerekben.

VI.1.1. Alsó tagozat

Az első évfolyamtól a negyedik évfolyam végéig

Feladatok, tevékenységek:

- az iskolai szokásrend és hagyomány értelmezése, megértése:
  - együttműködés a kortársakkal, a pedagógusokkal
  - tanszerek, taneszközök, szekrények, tanterem rendje,
  - sorakozások, gyülekezések,
  - a tanórai magatartások, tevékenységek,
  - a közös étkezések,
  - óraközi szünetek,
  - a szabadidős foglalkozások,
- érzelmek:
  - felismerése
  - értelmezése,
  - kifejezése,
  - indulatkezelés,
  - pozitív viselkedésminták kialakítása, megszilárdítása,
  - kölcsönös társas helyzetek helyes értelmezése,
- a pozitív szokásrend megerősítése az önellátásban:
  - az öltözködés,
  - elemi tisztálkodás (kézmosás, fogmosás)
  - WC használatának elemi szabályai, betartása, működtetése,
- a felelősi rend értelmeztetése:
  - a felelősi munka elvégzése,
  - a saját felszerelésének megóvása,
  - a társak tulajdonának, felszerelésének óvása

Az alsó tagozaton a személyes kapcsolatok, az érzelmi kötődések, a szeretet kimutatása, a figyelő odafordulás, elfogadás, a tanulók formálásának fontos eszköze. A gyakorlást

összekötjük az egyén képességeinek megfelelő feladattal, tevékenységgel. A folyamatosan fejlődő önállóság, a visszajelzések, a korrigálások, a megerősítések jellemzi ezt az időszakot.

VI.1.2. Felső tagozat

Az ötödik évfolyamtól a nyolcadik évfolyam végéig

Feladatok, tevékenységek:

Ebben a szakaszban már a megfelelő alapozási tevékenységek alkalmazási szintjéig juttatjuk el a tanulókat. Arra törekszünk, hogy az alsó tagozaton elsajátított normák, viselkedési szabályok, szokások már belsővé vált szinten működjenek.

- az együttélési normák, az írott és íratlan szabályok megismerése, értelmezése, elfogadása, alkalmazása változatos helyzetekben, szituációkban.
- az érzelmi élet gazdagítása, a barátságok kialakítása, tartós kapcsolatok, az egymás problémáinak kezelése, a közösségi érzés megismerése, fenntartása a serdülőkorban
- a másság, a más kultúrából hozott értékek elfogadása, megerősítése, tolerálása

Kiemelt feladat, hogy az intézmény az eredményeit csak valamennyi pedagógusnak, pedagógiai segítőnek, munkatársának egységes elvek, értékrend szerint kell együttműködnie. Ebben a folyamatban a családi háttér megnyerése, támogató megerősítése lényeges feladat. Számítunk tanulóink aktív részvételére az életüket, a közösségüket érintő feladatok, programok, tervezésében, szervezésében, megvalósításában.

VI.2. Az egészséges életmód

Az egészséges életmódra nevelés intézményünk valamennyi színterén megjelenik. Az egészség a teljes testi, lelki, szociális jólét állapota, amely lehetővé teszi az optimális intellektuális és érzelmi fejlődést, a testi-lelki szociális kibontakozást. A lelki egészség alapja a sikeresen és örömmel végzett iskolai tevékenység, éppen ezért kitűzött céljaink a következők:

- a testi - lelki egészség megóvása legyen érték gyermekeink személyiségfejlődése során
- harmonikus személyiség kialakítása sajátos eszközrendszerrel - az egész iskolai oktató-nevelő munkával összhangban és együttműködve-
- mozgásfejlesztés
- a társadalmi beilleszkedést támogató attitűdök kialakítása:
    - rendszeres testmozgás

- alapvető egészségügyi ismeretek, testápolási szokások
- a szervezet működésének és fejlődési folyamatainak támogatása
- motoros képességek fejlesztése (mozgástevékenység és mozgásos cselekvések tanulása)
- gyógytestnevelési foglakozás
- tehetséggondozás (versenyeken való részvétel)
- önismeret és emberismeret fejlesztése
- stressz hatások csökkentése, kompenzációs technikák
- konfliktusok megoldására való képesség kifejlesztése
- párkapcsolat
- családi életre nevelés
- életviteli ismeretek
- napirend és pihenés
- táplálkozási kultúra fejlesztése
- szabadidő hasznos eltöltése
- környezettudatosság, környezetvédelem (túra, séta)
- az egészségre káros szenvedélyek (alkohol, drog, dohányzás) kialakulásának megelőzése

Mindezek intézményünk falain belül megvalósulnak:

- az iskolai tanítás-tanulás folyamatában (testnevelés, természetismeret, osztályfőnöki foglalkozások keretein belül)
- úszásoktatás a harmadik és az ötödik évfolyamon
- tanórán kívüli sportfoglalkozások, sportkörök során:
  - alapozó terápia
  - gyógytestnevelés
  - szervezett szabadidős sporttevékenységek (sportdélután, házibajnokság, iskolák közötti küzdelmek, megyei, országos megmérettetések,)
- tájékoztató, felvilágosító prevenciós programok a drogmegelőzéssel, szenvedélybetegséggel kapcsolatosan (egészségügyi vetélkedő, védőnői, rendvédelmi előadások: bűnmegelőzés)
- iskolapszichológusi egyéni foglalkozás
- iskolaorvos és védőnői szolgálat, iskolafogászat prevenciós szűrései

Intézményünkben az egészséges életmódra nevelés az életkori sajátosságoknak megfelelően, és természetesen az egyéni fejlettségi szintet figyelembe véve történik. A gyermekek egészséges személyiségfejlődése, a későbbi pszichés problémák, illetve a szenvedélybetegségek prevenciója tekintetében fontos, hogy már egészen pici kortól kezdve tudatos, tervszerűen szervezett, célzott foglalkozásokon vegyenek részt. A napi testnevelési foglalkozásokkal és tárgyi, környezeti feltételek meglétével, a tanulók mindennapos testedzése biztosított. Iskolánkban alapozó terápiás és gyógytestnevelési, valamint szomatopedagógus által biztosított foglalkozás működik. Rendszeresen részt veszünk a különböző mozgásos és sportversenyeken, amelyek sikerélményhez juttatják tanulóinkat, fokozza a csapatszellemet, így a szociális képességek fejlesztésére és más területekre is kihatnak.

A stresszel való megküzdés pozitív stratégiája, a problémaközpontú, küzdelemre orientált, kognitív és cselekvési lehetőségeket átgondoló, a szociális támogatást, segítséget kérő attitűd elsajátításának kialakítása egyéni és csoportfoglalkozás keretében valósul meg. Osztálykeretben, és kiscsoportokban az osztályfőnökök vezetésével (alsó tagozaton hétfőnként az első tanórában, felső tagozaton osztályfőnöki órákon) zajló beszélgetéseknek jelentős szerepe van a megelőzésben. Kapcsolati hálónk ismertetése során felsorolt szervezetek segítik az egészség megóvását és az egészségnevelést intézményünkben.

Balesetvédelmi alapismeretek

Balesetvédelmi alapismeretek oktatására a tanévkezdéskor osztályfőnöki órák, illetve a későbbiekben az technika, életvitel és gyakorlat/ technika és tervezés, valamint vizuális kultúra tantárgyak keretében nyílik lehetőség. Alsó tagozaton a környezetismereti, felső tagozaton a természetismereti órákon is előkerülnek elsősegélynyújtáshoz kapcsolódó témák.

VI. 2.1. A tanulók fizikai állapotfelmérésének módszerei

A köznevelésről szóló törvény kimondja, hogy a pedagógiai programban meg kell határozni a fizikai állóképesség méréshez szükséges módszereket is. Ez a központi NETFITT rendszeren belül valósul meg.

Az általános fizikai teherbíró képesség mérése során feltérképezhetők az egyes képességek területén mutatkozó hiányosságok. E hiányosságok feltárása, a tanulók életmódjának ismerete kiindulási alapul szolgál mind az egyéni, mind a közösségi fejlesztő, felzárkóztató programok elkészítéséhez. Ugyanakkor lehetőséget biztosít az egészségileg hátrányos helyzet

megszüntetésére, az általános fizikai teherbíró képesség fokozatos fejlesztésére, a szükséges szint elérésére megtartására.

Pedagógus körökben köztudott az a tény, hogy az eltérő tantervű általános iskolák tanulói – szociokulturális, pszichés, illetve szomatikus okból – az átlagot tekintve egészségileg is hátrányos helyzetűek az általános fizikai teherbíró képességük többségüknél gyengébb a normál általános iskolai tanulók átlagához képest. Éppen ezért, ebben az iskolatípusban fokozottabban szem előtt kell tartani a mérések folyamatosságát, eredményességét, hiszen az eredményeket elemezve rájöhetünk az egyéni és a közösségi fejlesztés, felzárkóztatás, az általános fizikai teherbíró képesség szempontjából elengedhetetlenül fontos.

A törvény által megszabott kötelezettség végrehajtásának megkönnyítésére a tanulók fizikai és motorikus képességeinek mérésére alkalmas tesztet használunk, mely alkalmazása viszonylag egyszerű, kevés szerigényű, bárhol végrehajtható, megmutatják a gyerekek fizikai felkészültségének mértékét. A teszt megfelel a tudományos kritériumoknak, végzése semmilyen egészségkárosító hatást nem vált ki, nemzetközileg összehasonlítható, egyszerűen végrehajtható, és minimális eszközt igényel. Elsősorban az egészségben meghatározó szerepet játszó összetevőket méri: a kardiorespiratikus állóképességet, az erőt, az izomerő állóképességét és testösszetételt.

E próbarendszer nevelési eszköznek tekinthető, mely lehetővé teszi a tanuló fejlődése során az alapvető fizikai tulajdonságok mérését. A tesztek nem képezik a tantervek tartalmát, és hogy a mérés célja megvalósuljon, nem szabad azokat betanítani és gyakoroltatni.

A teszt-vizsgálat értéke és hatékonysága nagymértékben a szigorú gyakorlati végrehajtáson és a tanulóknak a testnevelő tanártól kapott motiváltságán múlik.

A tesztek eredményeinek átlaga rávilágíthat egyes részterületek hiányosságaira, amit aztán a testnevelő tanárnak megfelelőképpen korrigálnia kell. Nem szabad elsiklanunk az egyéni eredmények – eredménytelenségek felett sem, hiszen ezek adják meg e területen az egyéni fejlesztés irányát.

Egyszóval: ezen tesztek mérése és az eredmények elemzése igen fontos útmutató lehet a testnevelő tanároknak, diákjainak általános fizikai teherbíró képességeiről és fejlesztésük irányáról.

Értelmileg akadályozott tanulók esetében a különböző szindrómákhoz kapcsolódó e.ü. állapotok figyelembevételével szervezzük.

Az antropometriai mérések leírása

- Testmagasság

Testmagasságot a függőleges falfelület mellett azt sarkával, tomporával, hátával érintő álló személynél mérjük. A fejet úgy tartja, hogy a fülnyílás alsó határa és a szemzug alsó része egy egyenesbe esik, a sarka a lapon összeér. A vizsgált személy vegyen mély lélegzetet és azt tartsa meg, amíg centiméter pontossággal mérjük.

- Testsúly

A minimális ruházatot viselő a mérleg közepére áll. A testsúlyt a mérleg pontosságától függően kilogrammig, vagy tizedkilogrammig mérjük.

A fizikai állapot mérésére szolgáló tesztek

A mérések általános szempontjai

- A tanulók valamennyi tesztet testnevelési, illetve sportfelszerelésben hajtsák végre.
- Valamennyi tesztet, ha erre lehetőség van, jól szellőző, nagy teremben, például az iskola tornatermében, vagy sportcsarnokában kell elvégeztetni. Csúszásmentes padló és sportcipő szükséges a futással és ugrással járó tesztekhez. Szabadtéri vizsgálatok esetén a vizsgálati körülmények túlságosan eltérőek lehetnek, hogy standard teszteredményeket kaphassunk.
- A tesztek egymás után következése körkörös rendszerben is szigorú sorrendiségű. Minden állomásnál fel kell írni a megfelelő sorszámot.
- Minden tesztre vonatkozóan külön utasítások vannak, amelyeket gondosan kell tanulmányozni, minden tanulónak el kell olvasnia, hogy a vizsgálat pontos legyen.
- Az ülésben előrenyúlás tesztnél nem lehet bemelegíteni, vagy nyújtási gyakorlatokat végezni.
- A tesztek között a tanulók pihenjenek.
- A tanulók nem próbálhatják ki a teszteket előre, kivéve, ha a teszt végrehajtási utasításában nincs erre külön utalás.
- A mérések során fontos bátorítani a tanulókat. A mérés vezetője ösztönözze őket a mért képességek megfelelő pontos, gyors és egyenletes tesztvégrehajtásra.
- Ha a motoros teszteket és a kardio-vespiratorikus állóképesség tesztjeit azonos napon mérjük, akkor először a motoros teszteket végeztessük el.

A motorostesztek s végzésük ajánlott sorrendje

1. Egyensúlyi teszt
2. Végtagmozgás gyorsaságát mérő teszt: lapérintés

3. Hajlékonysági teszt: ülésben előrenyúlás
4. Dinamikus láberőt mérő teszt: helyből távolugrás
5. Statikus erőt mérő teszt: Kézi szorító erő
6. Törzserőt mérő tesz: sit-up teszt, felülések
7.Funkcionális karerőt mérő teszt: függés hajlított karral
8. Futási sebességet mérő teszt: 10x5 m ingafutás
9. Kardio-respiratorikus állóképességi teszt:
   a.) 20 m-es futás ingafutá
   b.) 6 perces futás Cooper teszt-szerűen (alsósok számára)
   c.) 10 perces futás – Cooper teszt

A mérésekről osztályfokonként összesítő értékelést készt a testnevelő tanár, mely csatolt dokumentumként jelenik meg a tanévet értékelő jegyzőkönyvben A motoros képességek nevelésének célja: a gyermek általános testi fejlődésének elősegítése, a mindennapi élet praktikus feladataihoz szükséges mozgások fejlesztése és gyakorlása, a helyes beszédartikulációhoz, az iskolai tanuláshoz szükséges finommozgások fejlesztése, a mozgás terén mutatkozó fejlődési elmaradások korrigálása. A szabadidő változatos és életkornak megfelelő eltöltéséhez, és az egyes sportágak gyakorlásához szükséges mozgások megtanulása, a későbbi pályaválasztáshoz. A munkavégzéshez szükséges mozgások elsajátításának előkészítése, az egészséges életmódot előkészítő szokások kialakítása.

VI.3. A természet- és környezetvédelem

A helyi viszonyokat, lehetőségeket vesszük figyelembe a természet- és környezetvédelmi nevelésben. Az embert körülvevő társadalmi, technikai és természeti környezetre egyaránt igyekszünk kitérni. Törekszünk bemutatni a technikai környezet fejlődését, az emberi erőfeszítést és tudást, emlékeinket az épített környezetünkben, valamint azokat az alkotásokat, amelyek a jelen időszakban jöttek létre. Feladatunk, hogy ismerjék meg a tanulók a műemlékeket, amelyek a világörökség részét képezik, sajátítsák el az ehhez kapcsolódó magatartási formákat. Életkoruknak, ismereteiknek, érdeklődésüknek megfelelően keressék fel, ismerjék meg a városunk és kistérségünk történelmi emlékhelyeit, szobrait, a történelmünkhöz, jeles eseményeinkhez kapcsolódó épületeket, színhelyeket. Szerezzenek ismereteket a Várpalotán született, élő, itt alkotó festőkről, sportolókról, a kultúra kiemelkedő személyiségeiről. A természetvédelmi nevelés részét képezi továbbá a város és kistérségének természeti értékeinek felkutatása, azok megismerése, a parkok szépségei és fontosságuk a város

életében. Ide tartozik a gyerekek felelősségének kialakítása a játszóterek, a zöld területek, parkok megőrzésében. A természet- és környezetvédelem nem csak a lakóhelyre korlátozódik, hanem minden tanórán és nevelési szintéren a környező településeink, a megyénk, a fővárosunk, az országunk és Európa értékeinek megismerése is feladatunk. A természet szépségeinek megismerése elválaszthatatlan a történelmi emlékek, a népcsoport, a lakóhely népszokásainak, hagyományainak ismeretétől.

Szerves egységként kezeljük ebben a személyiségfejlesztési feladatban a szűkebb és a tágabb környezetünket, életterünket egyaránt. Igyekszünk olyan – elsősorban gyakorlati – tevékenységeket kialakítani, amelyek felhívják a figyelmet az élővilág sokféleségének veszélyeire, s amelyekkel az emberiségnek szembe kell nézni.

Részben a céljaink között szerepel annak ténye is, hogy rávezessük a gyerekeket a környezeti kockázatok felismerésére is, illetve azok elkerülésére, megelőzésére, továbbá, hogy legyen igényük a környezet megőrzése, a testi-lelki-szociális egészség, az életminőség javítása érdekében. Úgy, mint pl.: a légszennyezés, a vizek problémái, védelme, talajszennyezés, a zajártalmak, a sugárzások élettani hatásai, kémiai ártalmak, (műtrágyázás, növényvédő szerek és használatuk) hulladékok kezelése, újrahasznosítás.

VI.4. Tanulás

A tanulásban akadályozott tanulók a kognitív funkciók sérülése miatt nem képesek önállóan a fejlettségüknek legjobban megfelelő tanulási technika elsajátítására. Így az iskolába lépés pillanatától kezdve kiemelten fontos feladat a tanulás megtanítása, a tanuláshoz való viszony, a motiváció kialakítása. Ennek egyik pillére az önálló tanulás, amelynek során a tanuló saját szintjének megfelelően, differenciált feladatadást követően önállóan, kis lépésekben dolgozza fel a tananyagot. Ehhez elengedhetetlenül szükséges a motivációs bázis feltérképezése és ez alapján a folyamatos megerősítés. Szintén a tanulás tanulását és a konstruktív feladatmegoldást segítik a párban, vagy csoportosan végzett közös feladatok.

VI.4.1. Alsó tagozat

az első évfolyamtól a negyedik évfolyam végéig

- Az alsó tagozatban a tankönyvek, taneszközök helyes használatát helyezzük előtérbe. Így pl. a munkatankönyvek piktogramjainak, ábráinak, képanyagainak elemzését, értelmezését, a feladatok megoldásának sorrendjét, az összehasonlítást, az önellenőrzés módjait, az írásbeli tevékenységek végrehajtását. Fontos a pontos mintakövetés, a lépések leolvasása a technikai jellegű, manuális feladatokban; a mozgásban az utánzás,

a mintakövetés tanulása, a szabályok megismerése, értelmezése, elsajátítása, alkalmazása. Folyamatosan végzett tevékenység az esztétikus füzetvezetés, a képi ábrázolás elemi formai, tartalmai és esztétikai következményeinek megismertetése, az önkifejezés, a viszonyulás képi megjelenítése.

- Tanulóink elsajátítják segítségünkkel a rövid, egyszerű szövegeket kezelni, elemezni, értelmezni, megtanulják a bevésés technikáját - az egyéni tanulási sajátosság felismerését, a tartalomjegyzék kezelését, a gyermeklexikonok és gyermekeknek szóló segédanyagok irányítás melletti felhasználását.
- A tanulás tanításának fontos eleme, hogy a tantárgyak, taneszközeit (pl. matematikai, technikai, betűtanulás) megtanulják adekvátan használni, a tanórán és önállóan alkalmazni és segédeszközként hasznosítani.
- Az egyszerű memoriterek, versek tanulása az egyéni sajátosságoknak megfelelően szintén a tanulás tanításának részét képezik, valamint az ismétlés, a felidézés módjainak, gyakoriságának elsajátítását.

VI.4.2. Felső tagozat

az ötödik évfolyamtól a nyolcadik évfolyam végéig

- A felső tagozaton előtérbe kerül az elsajátított tanulási módszerek alkalmazása, az önálló tanulás megvalósítása, a segítségkérés és a segítség igénybevételéhez szükséges formák megtanítása.
- A tanulás során a páros tanulásnak és a csoportos munkáknak már működnie kell.
- A tankönyvekkel, feladatlapokkal, munkalapokkal való önálló tanulást, a szövegfeldolgozás, értelmezés formáit, fejlettségüknek megfelelő feldolgozási lehetőségeket rendszeresen gyakorolják és alkalmazni tudják.
- Az esztétikus, ésszerű, a takarékos füzetvezetéshez kell eljutniuk tanulóinknak.
- Fontos, hogy képesek legyenek a hatékony önellenőrzésre, hibák javítására, értelmezésére, a tanuláshoz szükséges speciális taneszközök használatára.

VI.5. A kommunikációs nevelés

Kiemelt feladat a kommunikációs kultúra fejlesztése az iskola valamennyi színterén. Egyre gyakrabban szembesülünk a gyermekek többségénél a beszéd területén érzékelhető

funkciózavarral, kommunikációs nehézséggel. Lényeges feladatunk mint a szociális adaptáció fontos alapköve, a kölcsönös kommunikáció kialakítása.

VI.5.1. Alsó tagozat: az első évfolyamtól a negyedik évfolyam végéig

A beszéd formai, tartalmi részének javítása, korrigálása, fejlesztése.

Az értelmes, szép, magyar beszéd megteremtése megköveteli a helyzetnek megfelelő beszédpéldát, a beszédmotiváció megteremtését, a következetes gyakorlást, a mindenkori korrigálást, kiigazítást.

Olyan szituációk, helyzetek teremtése, amelyben a társadalom által elvárt beszédnormáknak megfelelően gyakorolhatnak a tanulók, tapasztalatokat szerezhetnek a kommunikációs feladatok megoldásában.

Külön figyelmet érdemel az alsó tagozaton: a köszönés, a kérés, a tudakozódásnak megfelelő kommunikáció, a segítségkérés, a probléma, a szükséglet megfogalmazása, az önkifejezés technikáinak elsajátíttatása.

A mondatokban történő megnyilatkozás különféle kommunikációs helyzetekben.

VI.5.2. Felső tagozat: az ötödik évfolyamtól a nyolcadik évfolyam végéig

A felső tagozatban előtérbe kerül a mondanivaló értelmes, az összefüggésnek megfelelő bemutatása, a társas kapcsolatban a kapcsolatfelvétel és fenntartás, valamint a konfliktuskezelés kulturált technikáinak alkalmazása.

Fontos a tanulók megtanítása az írásbeli kifejezés különféle formáira, az önéletrajzírásra, kérvények, nyomtatványok kitöltésére.

Terápiás céllal és jelleggel sok szituációt éljenek meg tanulóink, amelyben valamennyi korosztály gyakorolhatja a metakommunikáció alkalmazását – a tekintetet, a testtartást, a hanghordozást, a mozgástért, a testi távolságtartást – különböző kommunikációs színtereken.

Tevékenységeik, ismereteik tartalmazzák az infokommunikációs eszközök ésszerű, helyes használatát, a mérlegelést, a válogatást, szelektálást. Történjen ez a szülők bevonásával, szemlélet formálásával.

VI.6. Közösségfejlesztés

A személyiség sokoldalú fejlesztésének egyben eszköze, módszere a jó közösség kialakítása. Az iskolai és családi nevelés együttes részeként kell megvalósulnia a közösségnevelésnek, hiszen napjainkban felértékelődik a bennünket körülvevő személyek szerepe a társadalmi elvárások tekintetében.

Közösségfejlesztésünk elvei és feladatai:

- támaszkodás a pozitívumokra,
- a gyerekek egyéni helyzetének, állapotának, értelmi képességének, fejlettségének figyelembe vétele,
- az egységes nevelési ráhatás és követelmények felállítása,
- életszerű és azonos követelmények felállítása, elvárása
- céltudatosság, tervszerűség
- beszélgetéssel, felvilágosítással a meggyőződés formálása,
- a nevelői irányítás indirekt, közvetett jellege,
- példamutató mintaközvetítés
- a gyermekek felkészítése és megtanítása a kulturált elutasító magatartási mintákra, a káros hatások felismerésére és elutasítására pl.: dohányzás, alkohol, drog.
- harmonikus kapcsolatok kialakítása, megtartása,
- egységes, konstruktív szokásrend kialakítása,
- a kölcsönös segítségadás
- a tanulói önállóság fejlesztése
- iskolán kívüli kötődések figyelemmel kísérése, a közösség kialakítás folyamatában.

A közösségfejlesztésünk színterei:

- osztálykereteken belül, tanórák (a csoportban tanító összes pedagógusnak nagy szerepe van)
- osztályfőnöki óra
- napközis foglalkozás

A tanulás, a kulturális, a manuális, a sport- és játékfoglalkozások, a közösen végzett tevékenységek erősítik a közösséghez való tartozást. A személyiség fejlesztését szolgálják a színház, mozi, könyvtári programok, múzeumlátogatások és kirándulások.

- diákönkormányzat keretei között,

- osztály-, tanulmányi kirándulások,
- rendezvények, ünnepségek.

VI.7. A beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenységeink

Feladatunk a társadalom által elvárt norma- és szokásrendszerek megismertetése, elfogadtatása. A szocializációs háttér, a fogyatékosság típusa meghatározzák azokat a tevékenységeket, módszereket, melyekkel a tanulók beilleszkedését elősegíthetjük. Az elsősöket és az újonnan érkezőket szeretetteljes, barátságos légkörben fogadjuk. Fontos az iskolába kerülő tanulóink sikeres beilleszkedése, új személyi kötődések kialakítása. Ennek érdekében hangsúlyt helyezünk:

- az alkalmazkodó képességük,
- a konfliktuskezelő képességük,
- az aktivitásuk,
- monotónia tűrésük, önfegyelmük,
- a kommunikációs képességük
- önkifejező képességük fejlesztésére.

A tanórán azon kívüli tevékenységek minden területén törekszünk a fent említettek megvalósítására. A magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek számára igyekszünk biztosítani az egészséges lelki fejlődéshez szükséges feltételeket: a pozitív érzelmi és intellektuális élményeket, kapcsolatokat. Ennek érdekében kiemelt feladatunk a belső motiváltság felkeltése, a szabályalkotás és betartás, a rendszeres kommunikáció, az érzelmi kapcsolatok támogatása, a konfliktusok kezelése, a túlterhelés megelőzése, a stressz hatások csökkentése, a stressz elviselésének fejlesztése. Pedagógusaink közvetlen, barátságos viszony kialakítására törekszenek annak érdekében, hogy a gyermek a problémáival, kritikus élethelyzeteiben bizalommal fordulhasson tanáraihoz. A magatartásban, viselkedésben problémás gyermekek számára iskolapszichológusunk nyújt még megfelelő szakmai segítséget.

VI.8. Kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenységeink

Iskolánkban, mivel valamennyi tanulónk sajátos nevelési igényű, az egyéni képességekhez igazodó speciális készség- és képességfejlesztés kiemelt jelentőségű. Legnagyobb figyelmet erre az óvodai nevelés és az első alapozás éveiben fordítunk. A fejlesztés során figyelembe

vesszük tanulóink sérüléséből eredő jellegzetes különbségeket, szükségleteket és egyéni képességeket. Ennek érdekében differenciáltan, terápiás eljárások alkalmazásával – a tanórákon, valamint tanórákon kívül az egyéni és kiscsoportos habilitációs/rehabilitációs és fejlesztő órákon valósul meg az egyéni fejlesztés, amely egyes tanulóinknál egyéni fejlesztési terv alapján zajlik. A tervkészítés a Veszprém Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Szakértői Bizottság javaslatainak figyelembe vételével, valamint részletes pedagógiai diagnosztikus vizsgálatainkon alapul. A fejlesztés célja olyan jellegű tevékenység biztosítása, ami a gyermek adott fejlettségi fokán szükséges ahhoz, hogy valamely ismeret, képesség biztos készséggé váljon nála. A fejlesztés feladata a sérült funkciók korrigálása és a hiányzó funkciók kompenzálása.

Fejlesztési területek:

- kognitív képességek (észlelési folyamatok, figyelem, emlékezet, koncentráció),
- a beszéd artikulációs és tartalmi részének fejlesztése (tiszta, érthető beszéd, helyes nyelvi rendszer),
- motoros és orientációs képességek (izomtónus, egyensúly, testséma, nagy- és finommozgás, mozgáskoordináció, dominancia, cselekvés- és irányítástervezés, térbeli-időbeli tájékozódás),
- grafomotoros képességek fejlesztése,
- rendszerezési képességek fejlesztése
- diszlexia prevenció és reedukáció,
- a matematika tanulás fejlesztése,
- autizmus specifikus fejlesztés
- az értelmileg akadályozott tanulóink készség- és képességfejlesztése

A korrekció jellegű és célú fejlesztés az alapozó évekre konstruktívan építve folytatódik a felső tagozaton, ahol fokozottabban figyelünk gyermekeink harmonikus személyiségének alakítására, az önfegyelem fejlesztésére, a tudatos magatartás kialakítására, a céltudatos feladat és munkavégzésre, az önálló ismeretszerzés igényének kialakítására.

A fejlesztéshez a következő módszereket, fejlesztő eljárásokat, terápiákat alkalmazzuk:

- Alapozó terápia motoros és orientációs képességek fejlesztésére,
- Ayres – szenzomotoros integrációs terápia
- Snoezelen terápia

- Gyógytestnevelés
- Sindelar 1-2 program a részképesség gyengeségek terápiájához,
- Frostig terápia a vizuális percepció fejlesztésére,
- Meixner - féle diszlexia prevenció, diszlexia reedukáció,
- Diszkalkulia terápia,
- Logopédiai terápiák: pöszeség, megkésett beszédfejlesztés, diszfázia, dadogás
- Gósy - féle beszédészlelés és beszédértés fejlesztése,
- Speciális, az autizmus specifikus terápiák
- Adaptációs program az első évfolyamokon a 2022/23-as tanévtől
- Kutyával asszisztált terápia : A terápiás kutyák alkalmazása az elmúlt években egyre jobban elterjedt az országban. Számtalan tudományos tanulmány és felmérés bizonyítja a kutyák pozitív hatásait a fejlesztő foglalkozások folyamán. A gyermekek úgy dolgoznak, hogy nem érzik feladathelyzetben magukat, több a sikerélményük, nem szorongnak, az állat jelenlétének köszönhetően jól motiváltak, és magabiztosabbakká válnak. A terápia folyamán sokkal magasabb a motivációs szintjük a kutya jelenlétében, így kedvvel, örömmel vesznek részt a foglalkozásokon, szívesebben végeznek feladatokat, melyeket játéknak tekintik, a kutyával való játéknak.

AZ EFOP-3.1.6-16 A KÖZNEVELÉS ESÉLYTEREMTŐ SZEREPÉNEK ERŐSÍTÉSE című," projekt keretében szervezett belső tudásmegosztás és szakmai továbbképzés jelleggel alkalmaztuk a Kozmutza Flóra Óvoda, Általános Iskola, Készségfejlesztő Iskola, Kollégium és EGYMI a helyi problémákra és adottságokra reagáló szakmai, módszertani segédanyag-fejlesztés keretén belül kidolgozott **Állatasszisztált élmény és munkaterápiás foglalkozások** programját. E program eredményei: a kontaktus kialakítás, a szocializáció, az érzelmi önkifejezés, amelyek az akarati cselekvési képességek területén mutatkoznak meg. A projekt egyik fő célja megteremteni a köznevelési intézményekben a szegregációtól és előítélettől mentes esélyegyenlőséget és a társadalmi integrációt biztosító intézkedéseket. Ez megvalósítható a helyi problémákra és adottságokra reagáló szakmai, módszertani segédanyagfejlesztéssel, valamint a személyközpontú pedagógiai módszerek alkalmazásával az iskolai mentálhigiénében és egészséges életmódra nevelésben. A programot az óvodai csoportjainkban és az összevont alsós és felsős autista osztályainkban alkalmaztuk. A foglalkozásokat havi rendszerességgel biztosítottuk az érintett csoportoknak. A terápiás kutya sokoldalú hatást fejthet ki a gyermekek fejlesztésében. A kutya, mint személyiségfejlesztő

tényező hatással van a gyermek szociális- és érzelmi fejlődésére, elősegíti a társas kapcsolatok kialakítását, azok alakulását. Javítja a gyermekek önértékelését. A kutya motiváló erő a gyermekek számára, aki elősegíti a gyermeknek a feladatra való figyelmének összpontosítását, így a tanulásra jobban motivált gyermek nagyobb előrehaladást érhet el. A mozgáskészség fejlesztésére a kutyás terápián a természetes mozgáskészséget használva fejleszthető a gyermek.

A kutyaterápiával támogatott foglalkozások személyi és tárgyi feltételei:

- team munka
- kutya
- felvezető
- csoportvezető-gyógypedagógus
- közvetett és közvetlen segítők(gyógy)-pedagógiai asszisztens,

A pedagógus kompetenciái:

- Ismeri a célcsoport állapotát, fejleszthetőségét
- Előzetes felmérést készít a foglalkozások megkezdése előtt
- Szülőktől begyűjti a szükséges engedélyeket
- Tervezi, vezeti, értékeli a foglalkozást
- Interakcióban van a felvezetővel, segítőkkel a célcsoport tagjaival.

VI.8.1. Egyéb pedagógiai tevékenységeink

A tehetség- és a képességek kibontakoztatása szempontjából elsődleges, hogy tanulóink a mindennapi életben használható, gyakorlatias tudásra tegyenek szert. Ehhez szükséges az egyéniség, személyiség erőteljesebb fejlesztése, illetve gyermekeink tehetségének kibontakoztatása, amelyet elősegít a megfelelő hangulat, légkör megteremtése, a motiváció, a játékba ágyazott ismeretelsajátítás, gyakorlás, a pedagógus ösztönző attitűdje, a bizalom, a megfelelő szervezeti felépítés. Fontos feladatunk felismerni a tanulóink azon képességeit, készségeit, amelyek az iskolatípusunkhoz mérten a maximális szintig fejleszthetőek. Ehhez kollégáink részéről megfelelő pedagógiai-pszichológiai ismeretek, és azok alkalmazása szükségesek. A tehetséggondozás differenciált oktatás során, valamint szakkörökön, versenyeken, illetve azokra való felkészülés során valósul meg.

VI.8.2. Lázár Ervin Program

A nemzeti identitás erősítését célzó programokról szóló 1042/2019. (II.18.) sz. Kormány határozat alapján Magyarország Kormánya egyetért azzal, hogy az ezeréves magyar kultúra a jelen állampolgárainak és a jövő nemzedékeinek művelése és önkifejezés és nemzeti identitása, valamint Magyarország kulturális fennmaradása szempontjából fundamentális jelentőségű érték, ennél fogva kiteljesítése az állam feladata. A Kormány fenti határozata alapján a Lázár Ervin program szociális helyzettől és lakóhelytől függetlenül minden, az 1-8. évfolyamon tanuló általános iskolai diák részére, tanévenként egyszeri alkalommal ingyenesen biztosítja a színházi, tánci-, cirkuszi előadások komolyzenei hangversenyek, illetve az őshonos állatok bemutatóhelyei látogatásának élményét. A kiíró határozza meg az egyes évfolyamok esetében az egyes programelemek körét.

1. évfolyam: Bábelőadás bemutatása oktatási intézményekben
2. évfolyam: Előadó-művészeti produkció bemutatása oktatási intézményekben
3. évfolyam: Színházi előadás bemutatása saját játszóhelyen
4. évfolyam: Komolyzenei vagy népzenei koncert bemutatása oktatási intézményekben, vagy koncerttermekben
5. évfolyam: Színházi előadás bemutatása saját játszóhelyen
6. évfolyam: Cirkuszművészeti előadás bemutatása (Fővárosi Nagycirkusz)
7. évfolyam: Előadó -művészeti produkció bemutatása intézményekben
8. évfolyam: Színházi előadás bemutatása Budapesten

Intézményünk feladatai:

- A tanulók előadásokra történő jelentkeztetése, amely minden esetben a KRÉTA felületen történik.
- A hiányzó tanulók színházlátogatásának pótlólagos megszervezése
- A létszámok meghatározásakor kiemelt figyelmet kell fordítani a kísérő pedagógusok/szülők létszámára
- Az iskolában kijelölt koordinátor választja ki a kínálatból az előadást és jelentkezteti az osztályt
- Kapcsolattartás a fenntartóval

VI.8.3. Alapozó program az első évfolyamos, tanulásban akadályozott tanulóknál

A program célja: az eltérő képességekkel érkező gyermekek felzárkóztatása, az írás, olvasás és matematika tanuláshoz szükségek részképességek megerősítése A foglalkozások komplexitást mutatnak, fókuszálva az egyes tantárgyi tartalmakra, így a magyar és matematika órákon az adott tantárgyhoz kapcsolódó tartalmakra helyezzük a hangsúlyt. A foglalkozásokon minden esetben valósuljon meg a fokozatosság elve időtartamban és tartalomban egyaránt. Időtartam tekintetében: az első két hétben egy foglalkozás se tartson tovább 20-25 percnél, ezt lehet/kell fokozatosan emelni és optimális esetben eljutni a 45 percig az adaptációs időszak végéig. Tartalom tekintetében: minden egyes foglakozás a témára való hangolódással kezdődjék: megjelölve ezzel az adott nap témáját (pl. állatok, gyümölcsök, járművek, stb) → mondókák, gyermekdalok mozgással →fő tartalom →levezetés/lezárás Az adaptációs program fő szempontja az egyéni megsegítés. Ehhez elengedhetetlen az egyes tanulók megfigyelése, képességeik feltérképezése, melyhez támpontot ad a szakértői vélemény, s melyet kiegészít a pedagógus a saját méréseivel (pl. DIFER, Frostig, Dr. Gyarmathy Éva féle kognitív teszt) megfigyeléseivel, tapasztalataival. Ennek megfelelően az átfogó programot lebontva heti tervet készít, melyet minden hét elteltével értékel és erre építve tervez tovább. A program rugalmas, lehetőséget ad a helyi igények szerinti változtatásra. Az első mérések lebonyolítására az első két tanítási héten kerüljön sor, mellyel párhuzamosan már fut a program is. Amennyiben a tervezett időszak végén (október 3-4. hete) úgy érzi a pedagógus, hogy a csoport további felzárkóztatásra szorul egyes részképességek terén, a tananyagok megkezdésével párhuzamosan tovább futhat az adaptáció is, a rehabilitációs órakeret, ill. a szabadon tervezhető órakeret terhére! A program leírása mintafeladatokat tartalmaz, bővebb terjedelemben mellékletben található, kellő megfontolás után saját forrásból bővíthető. Az adaptációs időszakban a tankönyveket nem használjuk!!!

Főbb területek szocializáció

- beilleszkedés az iskola életébe: ismerkedés az épülettel és az alapvető szabályokkal
- pedagógusok és segítőik személyének elfogadása, az ő irányító szerepük elfogadása
- kortársak jelenlétének elfogadása, alapvető társasági szokások elfogadása, tanulása, gyakorlása és napi alkalmazkodás, kapcsolatfelvétel ténye és miként je (alapvető köszönési, beszélgetési és viselkedésformák)

- napirend kialakítása és gyakorlása
- jutalmazási és büntetési rendszer kialakítása, egyszerű és világos szabályok kialakítása, tanulása (képi megsegítés), következetes alkalmazása
- társalgási szabályok, várakozás képessége, mások beszédének végighallgatása énkép, éntudat
- személyes adatok tanulása és állandó ismétlése
- tükörkép megismerése, testsémák (cselekvéses gyakorlatok, eltérő módon való ábrázolások, pl. testkontúrok lekövetése tárgyakkal, rajzzal, majd ábrázolás gyurmával, papírral, stb)
- saját és mások személyének elfogadása, közeledési módok, hárítások, intim szféra tanulása, tiszteletben tartása mozgásfejlesztés
- mozgáskoordináció →végtagok mozgásának összerendezése, kóros együttmozgások leépítése ➔ járások, mászások, kúszások ➔ egyensúly
- finommozgások, írásmozgás előkészítése
- optimális esetben kiegészül heti 2 alapozó terápia foglalkozással
- mozgás és beszédritmus összehangolása (tengernyi dal és mondóka mozgással kísérve, a dallamok az óvodához hasonlóan a kisgyerek hangterjedelmére szabva, dúr hangsorban, dómi-szó, vagy szó-lá, később moll-ban, lá-dó-mi hangkészlettel). Elsősorban klasszikusokat használva, amíg kialakul a megfelelő beszédhanghallás és szó/szövegértés a halandzsa elkerülése érdekében (Elvesztettem zsebkendőmet, szivom anyám érte, vagy: keményrekerekre, ha bolond ne szedd le helyett: a bolond eszedre)
- járások nehezítve: előre, hátra, egyenes vonalban, keresztlépéssel, fejre tett babzsákkal, nyújtott kar, tenyéren egyensúlyozva valamit, stb., irányváltásokkal. Lépcsőjárás, kúszásokmászások a fenti variációkkal. (Keresztező lépéseknél segít egy lefektetett kötél, vagy szőnyeg széle, kék és piros babzsák, ill. jelölő szalag)
- Szökdelések páros lábbal, majd egy lábon, engedve a domináns oldalt először. Mozgás indítása és megállítása adott jelre.
- írásmozgást előkészítő gyakorlatok cselekvéssel, gyúrás, tépés, vágás, ragasztás, ujj- és tenyérfestés, lenyomatok, nyomdák (dugó pl.)

Tájékozódás térben, síkban

- tájékozódás térben: mozgásos játékok, téri helyzetek, viszonyszók tanulása és alkalmazása (előtte, mögötte, mellette, benne, felette, alatta, elé, mögé, alá, stb) – saját testhez viszonyítva, adott tárgyhoz viszonyítva
- ugyanez síkban, először álló felületen, ennek sikeressége után fekvő felületen
- bal-jobb és fentről le irányok bevésése cselekvéssel, majd manipulációs tevékenységgel

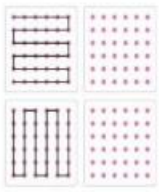
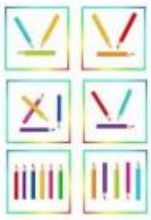
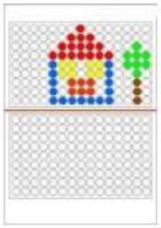

- sorrendiség – mozgással, cselekvéssel

- alakzatok lekövetése járással, letapogatással, kirakással, majd lefedéssel, válogatások, csoportosítások
- alakállandóság, alak-háttér differenciálás (alapul véve, de nem felhasználva a Frostig teszt moduljait!

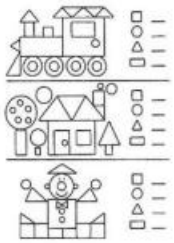

Azonosság és különbözőség fogalmának kialakítása és gyakorlása

Tájékozódás időben

- képes napi és hetirend, vonatkozó szókészlet tanulása és napi gyakorlása
- napok neve, tegnap, tegnapelőtt, holnap, holnapután fogalma
- a hónapok neve felmérés után eldöntendő, maradhat későbbre
- események sorrendje (cselekvéssel, mozgásban, képen, szóban)
- beszédprodukció, beszédészlelés, beszédmegértés
- spontán beszéd megfigyelése, szókincs, artikuláció – kapcsolat a logopédussal
- ajak és nyelvgyakorlatok, tükörhasználat (amíg ezeket nem tudja pontosan kivitelezni, bizonytalan a hangok kialakítása, vagy utánzással való tanítása)
- a későbbi betűtanításnál használt ajakállások tanulása, gyakorlása és azonosítása képpel
- (Játékház – magánhangzók)
- auditív figyelem, észlelés, tagolás, szerialitás – hangleválasztás és hangösszevonás tanulása)
- szavak, értelmetlen hangsorok, mondatok ismétlése
- mondatpiramisok
- szókincsbővítés (a betűtanítás során használt hívóképek beépítése!), ellentétpárok tanítása
- szógyűjtés, szólánc

- (segítséget nyújt: Gósy-Imrefi: Beszédpercepciós fejlesztő modulok és
- Gyarmathy Éva: Diszlexia. Specifikus tanítási zavar könyvének játék és feladatgyűjteménye)

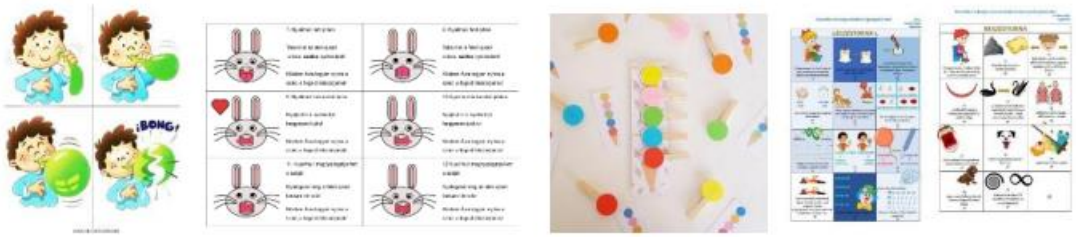

Témakörök feldolgozása több foglalkozáson, eltérő hangsúlyokkal (minta): Állatok témaköre magyar és matematika órán

hangulatkeltés állatokról szóló dalok nagymozgással - Ha én cica volnék - Tarka kutya sétatéren… - Kisegér, kisegér - Kiskacsa fürdik Milyen állatokról énekeltünk, keressük meg a képét, tegyük a táblára		
Képek megnevezése, állathangok utánzása, állatok nevének pontos kiejtése		
Artikulációs gyakorlatok (mi-a-úúúú, va-úúúú, ci-ca-ci-ca-ci-ca, stb.) Ajak- és nyelvgyakorlatok	(a cica nyalogatja a tejfölt, a kacsa csipegeti a füvet, stb.)	
Állatfigurák rakosgatása, csoportosítása tulajdonságok, számosság szerint (viszonyítások, több-kevesebb-ugyannyi) *Számlálgatás* *Számos mondóka tanulása*		*plüssfigurák, minimat elemek, apró figurák, képek*
Mondatalkotás az állatok nevével, mondatbővítés	A cica nyávog. A tarka cica nyávog. A tarka cica nyávog és ugrál. A tarka cica az udvaron nyávog és ugrál.	
Finommozgások fejlesztése	Állatfigurák gyurmázása Állatok keresése képen	
Alak-háttér differenciálása Alakállandóság	vonatkozó támájú feladatlapok	

VI.8.4. A halmozottan hátrányos tanulók segítésével kapcsolatos pedagógiai tevékenységek

A gyermekvédelmi feladatokat intézményünkben az egymással szoros kapcsolatban álló gyermek- és ifjúságvédelmi felelősünk, valamint az osztályfőnökök -a törvényi előírásoknak- megfelelően végzik. Hátrányos helyzetű tanulóinkra, akiknél a szociális kompetencia fejlesztése, önbizalom fejlesztés, kommunikáció és problémakezelés kiemelten fontos szerepet játszik, kiemelten figyelnek. Munkájukat kiegészíti, segít az iskola pszichológusa is, aki, ha szükséges egyéni tanácsadást is tart az arra rászoruló szülők, diákok részére.

VI.9. Fejlesztő nevelés-oktatás

A rehabilitációs pedagógiai program a tanköteles korú, súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek iskolai keretek között történő fejlesztésének alapdokumentuma. A rehabilitációs pedagógiai programok kidolgozása a közoktatási intézmények pedagógiai programjához hasonlóan történik. Alapja elsősorban a „Súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztésének irányelve, amely figyelembe veszi a Köznevelési törvény, a NAT és a Sajátos nevelési igénylő tanulók oktatásának irányelve" vonatkozó részeit is.

Az emberi erőforrások miniszterének 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelete a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról:

„139. §

(1) A nevelési-oktatási intézmény a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló fejlesztéséhez egyéni fejlesztési tervet készít, és a végrehajtásában közreműködő pedagógus évente legalább egy alkalommal rögzíti a fejlesztés eredményét.

(2) Az többi tanulóval együtt oktatott tanuló egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációját központilag kiadott egyéni fejlődési lapon dokumentálja.

52. A fejlesztő nevelés, nevelés-oktatás

140. §

(1) A tankötelezettség teljesítését a fejlesztő nevelés-oktatásban

a) az a gyermek kezdheti meg, aki hatodik életévét május 31. napjáig betölti,
b) a szülő kérelmére az a gyermek is megkezdheti, aki a hatodik életévét az év december 31. napjáig betölti.

(2) A fejlesztő nevelés-oktatásban a tanulók csoportokba sorolásáról – a nevelőtestület véleményének kikérésével – az intézmény vezetője dönt. A csoportok létszáma nem haladhatja meg a közoktatási törvény 3. számú mellékletében a gyógypedagógiai osztályok számára meghatározott átlaglétszámot.

(3) A fejlesztő nevelés-oktatás a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő nevelésének, oktatásának irányelve alapján készített intézményi rehabilitációs pedagógiai program és a tanév helyi rendjét meghatározó éves munkaterv alapján folyik.

(4) A fejlesztő nevelés-oktatás a tanév rendjéhez igazodó, a tankötelezettség teljes időtartama alatti rehabilitációs célú, az elért fejlődési szakaszokat követő egységes folyamat. A nevelésoktatás fejlesztési területeinek tartama tanítási évfolyamokra nem tagolódik, a pedagógiai munka szakaszolása a tevékenység tartalmi kínálatának életkori sajátosságokhoz alkalmazkodó strukturálásában, koncentrikus bővítésében jelenik meg.

(5) A tanév tizenkettedik hetének végéig minden tanuló részére el kell készíteni a személyre szabott, a tanuló fejlesztésének súlypontjait meghatározó egyéni fejlesztési tervet.

(6) A tanuló fejlődését a nevelőtestület a tanítási év végén, a központilag kiadott nyomtatványon szövegesen értékeli." A szöveges értékelés tartalmazza a tanulónak az egyes fejlesztési területen elért eredményeit és nehézségeit, valamint a következő tanítási év egyéni fejlesztési tervének elkészítéséhez szükséges javaslatokat. A program támpontul szolgál az egyéni képességekhez igazított fejlesztés megtervezéséhez. Tekintettel kell lenni az ellátottak körének adottságaira és szükségleteire. Olyan célt és követelményt kell megfogalmazni, hogy azokat reálisan teljesíteni tudják a gyermekek.

Az ismeretek évről évre koncentrikusan vagy spirálisan bővülnek, melyek elsajátításában a tanulók egyéni tempójuk szerint haladnak. Az évfolyamok közötti átmenethez nincs szükség megadott teljesítmények elérésére, követelmények teljesítésére, az évfolyamok között a továbbhaladás automatikus.

A súlyosan-halmozottan fogyatékos gyermek

„A súlyos-halmozott fogyatékosság olyan állapot, melynek hátterében rendszerint a korai életszakaszban (méhen belüli életben vagy a születés körül), ritkábban a későbbi életkorban bekövetkező súlyos, átható, komplex sérülés áll, ami rendszerint a központi idegrendszert (elsősorban a fejlődésben és érésben lévő agyat) is érinti. A komplex károsodás következményeként rendkívül változatos formában megjelenő, összetett tünet-együttes alakul ki, ami a személyiség fejlődésében jelentős eltéréseket, a tevékenységben (aktivitásban) súlyos akadályozottságot, és a társadalmi életben, való részvételben (participáció) súlyos hátrányokat okoz. A fejlődés eltérése és a tevékenység akadályozottsága a motoros, a kommunikációs funkciók és e kettővel szoros kapcsolatban álló értelmi funkciók területén a legszembetűnőbb.

A motoros (mozgás) funkciók területén a fejkontroll és a tekintés kontrolljának hiánya, a felegyenesedés, állás, helyváltoztatás képességének súlyos nehézségei, vagy hiánya, a végtagok

(kar, kéz, láb) működésének súlyos zavarai, a komplex mozgásminták koordinációjának zavarai és a beszédszervek funkciózavarai fordulnak elő. A motoros funkciózavarok következtében minden mozgásaktivitást feltételező tevékenység területén akadályozottság figyelhető meg.

A kommunikációs funkciók területén a kifejező (hangzó) beszéd hiánya, a nonverbális és/vagy metakommunikatív jelzések alkalmazásának bizonytalanságai, a beszédértés nehezen megítélhető szintje a kölcsönös kommunikációs megértés zavarát, akadályozottságát vagy hiányát okozzák. Ebből következően a környezettel való kapcsolatfelvétel és az együttműködés nehezített, ami a társadalmi beilleszkedés szempontjából jelent hátrányt. Mivel a súlyos és halmozódó károsodások miatt a súlyosan-halmozottan fogyatékos személyek aktivitásukban a fejlődés kezdeti (gyakran a szenzomotoros vagy pszichomotoros fejlődési szakasznak megfelelő) szintjét mutatják, az értelmi funkciók eltéréseit elsősorban a szenzoros (érzékelési-észlelési) vagy szenzomotoros, és az emocionális-szociális funkciók területén észlelhetjük. A szenzoros funkciók területén az érzékelés-észlelés organikus és pszichés jellegű kiesései, az ingerek felfogásának és feldolgozásának alacsony szintű képessége, az érzékletek és a mozgásminták, illetve viselkedésformák összehangolásának hiányos képessége, a túlérzékenység, vagy az alacsony ingerküszöb okozhat nehézséget.

Az emocionális-szociális funkciók területén külön megfogalmazást nyer több feltűnő magatartásforma (agresszív/autoagresszív viselkedés), a túlérzékenység, a személyektől és tárgyaktól való elvonatkoztatás képességének hiánya vagy zavara, a hangulati labilitás, és az inadekvát érzelmi kitörések (pl. nevetés/sírás). Mindezekhez az eltérésekhez társulhatnak még különböző krónikus betegségek, fokozott görcskészség (epilepszia), tartós gyógyszerszedés és egészségügyi terápiás szükséglet, megnövekedett balesetveszély és halálozási rizikó. Ezek további súlyosbító, személyiségfejlődést, nehezítő feltételeket teremthetnek.” (Márkus 2005, 140-141.).

A súlyosan-halmozottan fogyatékos személyek akadályozottságuk szerinti besorolása

Hat terület különböztethető meg:

- Motoros funkciók (mozgás) eltérései;
- Értelmi funkciók (adaptív magatartás, gondolkodás, kognitív funkciók) eltérései;
- Kommunikációs funkciók eltérései;
- Érzékszervi funkciók (látás, hallás) eltérései;
- Magatartási, viselkedési funkciók eltérései;

- Társuló – a nevelés feltételeit befolyásoló – betegségek. (Márkus 2005, 80.)

A tanulók mozgásállapotának lehetőség szerinti javítása, a meglevő funkciók állandó fejlesztése, az önállóan kivitelezhető mozgások adta lehetőségek folyamatos kihasználása. A szociális készségek, társas kapcsolatok, elemi magatartási formák megismertetése. A szabadidős és játéktevékenységben való aktív részvétel elősegítése. Szoros kapcsolattartás a szülőkkel a tanulók eredményes fejlesztése, a szülő-gyerek kapcsolat segítése érdekében.

Alapelvek

A súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő iskolai oktatásának irányelve részletesen ismerteti a gyógypedagógiai nevelés, fejlesztés során alkalmazott alapelveket:

- komplexitás és személyiségközpontúság elve
- interakció és kommunikáció elve
- kooperáció elve
- differenciálás és individualizáció elve
- normalizáció és participáció elve

A fejlesztés minden esetben játékosan, konkrét tapasztalatok, valósághű szemléltetés útján történjen.

4.1. Az oktatás tartalma

<u>Alapozó jellegű tartalmak</u>

- üdvözlés / szociális kapcsolatok
- öltözés és vetkőzés
- testápolás a test érzékelése megtapasztalása

Célok:

- kontaktusteremtés:
- kapcsolat elfogadása ill. kezdeményezése,
- egyedi kommunikációs lehetőségek kialakítása, fejlesztése –dialógus kialakítása, a gyermekek aktív részvétele

Ráépülő jellegű tartalmak

- saját közvetlen világ / tágabb környezet megismerése
- természet évszakok / megismerése
- játék és szórakozás / szabadidő

Célok:

- az elemi beszédmegértés, mimika, gesztusok megértésének kialakítása
- az időbeli és térbeli tájékozódás kialakítása (évszakok és tevékenységek periodikussága, azonos útvonalak, stb.)
- a megismerő tevékenységek fejlesztése
- a biztonság és védettség érzésének közvetítése

Funkció jellegű tartalmak

- érzékelési-észlelési gyakorlatok
- koncentrációs gyakorlatok
- kitartási gyakorlatok

Célok:

· a szenzoros érzékletek feldolgozásának megtanulása
· a gyermek testrészeinek lokalizálás, testséma tudatosítása
· az egyéni mozgásaktivitás kialakítása a megismerő tevékenységek fejlesztése

A fejlesztés területei

– A kognitív funkciók fejlesztése
– Mozgásfejlesztés, mozgásnevelés
– A beszéd- és kommunikáció fejlesztése
– Érzelmi és szociális nevelés
– Esztétikai nevelés
– Mozgásnevelés
– Fejlesztő gondozás és önkiszolgálásra nevelés

Kognitív funkciók fejlesztése

Érzékelés-észlelés

A súlyosan – halmozottan sérült gyerekek érzékelése, észlelése nehezített, ennek oka kereshető a központi idegrendszeri idegpályák vagy az érzékszervek sérülésében. A mozgássérülés is tovább ronthatja a tapasztalatszerzés eredményességét. A súlyosan – halmozottan sérült gyermek tapasztalatokhoz juttatásának elsődleges színtere az érzékelésészlelés, hiszen náluk is ez képezi a megismerő funkciók alapját. Kiemelten kell tehát érzékszerveik segítségével tapasztaltatokhoz juttatni őket, és megismertetni a körülöttük lévő világot.

Célok:

- érzékelés kondicionálása, az érzékszervek működésének direkt, célzott fejlesztése valóságos helyzetekben és tárgyakon
- különbségi küszöbök csökkentése érzékszervenként
- a különböző érzékszervek által közvetített információk integrálásának elősegítése
- közvetlen tapasztalatszerzés útján, cselekvésbe ágyazottan
- érzékletek-észleletek által szerzett tapasztalatok bővítése önmagukról és az őket körülvevő szűkebb és tágabb környezetről
- a világ megélése, közelvitele a gyermekhez, mely által kialakulhat egy stabilitást adó biztonságérzet, a világban és a mindennapokban való aktív részvétel által egy pozitívabb élet lehetőségének megteremtése

Feladatok:

· érzékelési-észlelési tapasztalatszerzés biztosítása önmagáról, szűkebb és tágabb környezetéről, ennek tárgyairól, személyeiről, eseményeiről
· ismeretek bővítése egymásra épülő és egyre táguló folyamatként
· az érzékelés-észlelési zavarok mögött rejlő okok felkutatása, a kezelés, megsegítés és rehabilitációban való aktív részvétel /pl.: szemész, audiológus, neurológus stb. szakorvosokkal, valamint szakos gyógypedagógusokkal/
· megfelelő jelzőingerekkel aktivizáció és motiváció erősítése
· az érzékelés-észleléshez szükséges mozgásos feltételek javítása, érzékelés-észlelés fejlesztése,
· látási, hallási, bőrérzékelési, szaglási, ízlelési észlelési területeken

vizuális észlelés területén:

- alak-háttér differenciálása – térben, síkban
- formaészlelés – konkrét szituációkban, hétköznapi tárgyakkal
- színészlelés konkrét tárgyakhoz, élőlényekhez kötve
- tárgyhoz kép kapcsolása

akusztikus észlelés területén:

- ingerszűrt környezetben felhívó jellegű hanghatások érzékeltetése
- különböző eseményeket bekövetkezését jelző hangingerek tudatosítása
- hangingerek erősség és időtartam szerinti differenciálása
- emberi hang, énekhang, hangszerek hangja, zene megkülönböztetése és megéreztetése
- a kéz szenzibilitásának kialakítása egyénre szabott pozitív ingerekkel
- tapintási információk összekapcsolása más észleletekkel szaglási és ízlelési észlelés területén

szaglás és ízlelés, mint komplex észlelési terület együttes fejlesztése

- alap ízek megismertetése alap élelmiszerekkel valóságos étkezési helyzetekben szag és íz ingerek összekötése konkrét tárgyakkal és helyzetekkel

Követelmények:

- A gyerekek egyéni érzékelési-észlelési, kognitív, mozgásos lehetőségeitől függően részvétel, aktivitás és kapcsolatteremtés a külvilággal.

Eszközök:

- bármely a környezetben található és felhasználható eszközök, tárgyak, anyagok és matériák élőlények:

emberek, állatok, növények természeti környezet, elemei és abban zajló folyamatok

Figyelem, megfigyelőképesség

A figyelem működése és a megfigyelőképesség alapossága nehezített az idegrendszeri sérülés és a motiváció gyengesége miatt. Az érzékszervi sérülés, érzékelési-észlelési zavarok csökkentik a megfigyelhető tárgyak, jelenségek, személyek, események körét, ehhez társulhat még a mozgássérülés, mely akadályoztatja mindezen folyamatot.

Célok:

automatikus figyelem fejlesztése váratlan, intenzív ingerekkel akaratlagos figyelem fejlesztése kondicionálás útján figyelem terjedelmének növelése adott ingerre odafordulás kialakítása az akaratlagos figyelem ráirányításával ingerek közti különbségtétel, jelentős ingerek felismerésének kialakítása valóságos környezetükben az összes érzékszerv és csatorna bekapcsolása a figyelem fejlesztésére

Feladatok:

- váratlan, intenzív fény és hangingerek segítségével automatikus figyelem felkeltése megtapasztalt, pozitív élményekből fakadó motivációk segítségével akaratlagos figyelem felkeltése
- figyelem terjedelmének növelése jelzőingerek használatával figyelem tartósságának fokozása pozitív megerősítésekkel
- legjobban használható érzékszervvel való megfigyelések végzése, az érzékelési csatorna megerősítése
- akaratlagos figyelem fejlesztése, a későbbiekben a figyelemmegosztás

Követelmény:

felfigyelés (rövid idejű figyelmi folyamat), orientációs reakció: a gyermek érzékenysége megnő azokra a változásokra, amelyek a reakciót kiváltják odafordulás, az inger felé való elmozdulás az egyéni adottságoktól függően

az akaratlagos figyelem megtartása néhány percig, majd fokozatosan növekvő intervallumban.

Eszközök:

a környezetben található és felhasználható felhívó jellegű ingert adó eszközök, tárgyak:

- különböző fények, lámpák, emberi hang, hangszerek, hangot vagy fényt kiadó játékok, természetes környezeti hang és fényingerek természeti környezet elemei és abban zajló folyamatok tárgyi környezet elemei

<u>Emlékezet:</u>

Az észlelési folyamatok sérülése, valamint a figyelem szűk terjedelme, rövid ideig való fenntarthatósága miatt az információk feldolgozása és tárolása több szempontból nehezített.

Tehát a folyamat elakadhat már a bevésésnél, de nagy valószínűséggel zavarok keletkeznek a tárolási és előhívási folyamatokban is.

Célok:

adott tevékenységekben felépülő cselekvéssor önmagára, személyi és tárgyi környezetére és ezekkel kapcsolatos élményeire szokások kialakítása, kapaszkodók beépítésével egyszerű érzékletes jegyekre kiépülő asszociációk kialakítása az emlékképek előhívására

Feladatok:

Bevésés fejlesztése

nagyon fontos feladat az ingerek optimális ideig való adásának megtalálása a tevékenységeken belül mozzanatok sorrendjének kialakítása és folyamatos kontrolja a napi tevékenységek ritmusa, mozgásritmus, cselekvések ritmusával stabil kapaszkodókat alakítsunk ki különböző érzékszervi csatornákból származó észleletek integrálása

Felidézés fejlesztése:

a tevékenységláncolatok felhasználásával a felidézés megkönnyítése az integrált észleletekből egy adott észlelet kiemelése annak céljából, hogy hozzá kapcsolódóan egy másikat felidézzünk

a rövidtávú memória fejlesztése

emlékképek kifejezése kommunikáció vagy mozgás segítségével

- valamely eszköz vagy jelrendszer /AAK/ alkalmazásán keresztül felidézés segítése
- a hosszú távú memória fejlesztése:
- képek, videók készítése és azok újra lejátszásával, megtekintésével emlékek felidézése

Követelmény:

a mozgás és érzékszervek állapotának függvényében részvétel a mindennapos események cselekvéssoraiban:

- öltözködés, tisztálkodás, étkezés vegyen részt a közösségi tevékenységekben reakció a történésekre kapcsolatteremtés a környezettel

Eszközök:

bármely, a környezetben található és felhasználható eszközök, tárgyak, anyagok és matériák élőlények:

- emberek, állatok, növények természeti környezet elemei és abban zajló folyamatok fotók, képek, filmek, hanghordozók

Gondolkodási funkciók

A gondolkodás alapegysége az érzékleti képek, amelyeket a gyermek tárgyi környezetének megismerésével, manipuláció és lokomóció útján teremti meg. Mindez aktív explorációval valósul meg. A súlyosan-halmozottan sérült gyermeknél a manipulációs és lokomóciós tevékenységek nagyfokú akadályoztatottsága áll fenn. Egyrészt kevés lehetősége van a spontán tapasztalatszerzésre a tárgyakról, ezek fizikai sajátosságairól, funkciójukról, a tárgyak között fennálló fizikai relációkról. A környezettel a kapcsolatteremtés inaktív, így a cselekvéses problémamegoldása sem fejlődik megfelelően. Az érzékleti képek mindezért homályosak, elemi számúak. A gondolkodás fejlesztése a súlyosan – halmozottan sérült gyermek esetében időigényes folyamat, mely feltételezi a tárgyakkal történő manipulációt és lokomóciót.

Követelmények:

a mozgás és érzékszervek állapotának függvényében részvétel a mindennapos események cselekvéssoraiban: öltözködés, tisztálkodás, étkezés, játéktevékenység, kreatív tevékenységek lehetőség szerint vegyen részt a közösségi tevékenységekben kapcsolatfelvétel és kapcsolattartás a környezettel

Eszközök:

szűkebb és tágabb környezetünk tárgyai, élőlényei, eszközei konkrét tárgyak fényképei, majd tárgyképeik gondozási eszközök étkezés eszközei játéktárgyak külső környezet elemei

Mozgásfejlesztés, mozgásnevelés

A súlyosan – halmozottan sérült gyermekek jelentős többsége küzd mozgászavarral. Ez a fejlődésből adódóan lehet egy motoros aktivitási szint csökkenése, de nagyon súlyos fokú mozgáskorlátozottság is. Emellett gyakran sérül a finommotoros tevékenység, kézfunkció. Általában a mozgásfejlődésre jellemző, hogy eltér a fejlődés ép menetétől, vagy egy korai életszakaszra jellemző szinten megáll, és nagyon lassan fejlődik tovább. A kóros tartási- és

mozgásminták, valamint az idő folyamán kialakult deformitások, kontraktúrák nagyban befolyásolják a gyermek mozgásállapotát. Mindez rányomja magát a mozgásaktivitásra. Mivel a mozgás valamilyen formájára szükség van bármely tevékenységhez és a fejlesztéshez, így nagyon fontos a gyermekek mozgásos képességeit önmagukhoz és a lehetőségeikhez mérten a optimális fejődési szintre segíteni.

Célok:

A mozgásos önállóság, legmagasabb mozgásos fejlettségi szint elérése a gyermek állapotának és adottságainak függvényében. Amennyiben a fizikai korlátok miatt a továbblépés már nem lehetséges, fontos a szinten tartás, az állapot romlásának és másodlagos elváltozások kialakulásának megelőzése az életminőség javításának céljából.

Feladatok:

- testhelyzet-korrekció, pozicionálás kialakítása a gyermek képességeihez mérten mindennapos tevékenységekbe mozgásos ismeretek építése az önállóság eléréséhez
- testi kontaktuson keresztül szomatikus ingerek biztosítása
- különböző eszközökkel és helyzeteken keresztül vesztibuláris ingerek biztosítása
- testséma kialakítása
- nagymozgások és finommozgások
- kézfunkció fejlesztése, javítása mozgásélményeken keresztül mozgásos képességeik felismertetése, tudatosítása motiválttá válás elősegítése a mozgás igényére
- az elmaradt vagy károsodott mozgató funkciók fejlesztése
- kialakult vagy kialakuló kóros mozgások, elváltozások megelőzése, korrekciója, kompenzációja
- az ép testi – és mozgásfejlődés lehetőség szerinti követése
- pszicho- és szenzomotoros képesség fejlesztés tapasztalatok szerzésével folyamatos kontroll, szoktatás, tanítás a gyógyászati- és rehabilitációs segédeszközök használatával

Megjelenő mozgásfejlesztés:

mozgásos önkontroll, mozgáskoordináció, reflexgátló helyzetek, ritmusfejlesztés, manipuláció és kézhasználat fejlesztése, praktikus önellátási feladatokhoz szükséges mozgások, játékos mozgások, testi képességek fejlesztése, gyógyászati segédeszközök használata és felügyelete

Követelmény:

Részvétel, megélés későbbiekben aktív részvétel képességektől függően.

Beszéd- és kommunikációfejlesztés

Beszédfejlesztés

A súlyosan - halmozottan sérült gyermekeknél a központi idegrendszeri sérülések következtében az eddigi területek sérülése mellett legtöbbször a beszéd is károsodik. A beszéd sérülése egyénenként különböző mértékű lehet. Mérlegelni kell tehát, hogy milyen eszközrendszerrel és módszerekkel legcélravezetőbb kommunikációjuk megsegítése. Az egyéni sajátosságok, és szükségletek ismeretében lehet megkezdeni beszéd- és/vagy augmentatív kommunikációs fejlesztésüket.

Célok:

- a közvetlen és tágabb környezetben való aktív részvétel a beszédmegértés és beszédprodukció területen
- az egyéni adottságoktól függően a beszéd állapotának a legmagasabb szintre emelése

Feladatok:

- akusztikus észlelés és figyelem fejlesztése
- környezet hangjai iránti érzékenység felkeltése, kialakítása hallási figyelem fejlesztése
- akusztikus differenciálási képesség fejlesztése hangforrás és hang egyeztetés képességének kialakítása sorrend, ritmus, hangsúly, hanglejtés megfigyelése zenehallgatás, kellemes hangélmény kiválasztása
- hangok, zene
- esemény összekapcsolási képességének kialakítása
- a gyermek önkifejezésének, közlési kedvének felkeltése és folyamatos motiválása
- légzéstechnika fejlesztése
- a beszéd mozgásos feltételeinek megteremtése reflexgátló testhelyzetek alkalmazása
- a beszéd motoros apparátusának lazítása a foglalkozások megkezdésekor szopó-, harapó reflexek kialakítása, majd gátlása
- száj akaratlagos nyitásának, zárásának kialakítása hangadás és mozgás összekapcsolása
- artikulációs mozgásügyesítés: az ajkak, a nyelv differenciált mozgásainak kialakítása és gyakoroltatása

- lehetőségek biztosítása a z önálló megnyilatkozásra
- beszédképtelen gyermek más kommunikációs jeleinek megfigyelése, odafordulás, értelmezés
- az egymásra való odafigyelés erősítése kölcsönös kommunikációra való ösztönzés
- kifejezőkészség fejlesztése

A beszédfejlesztés terjedjen ki a következő főbb területekre:

- saját testre, énre vonatkozó ismeretek szűkebb környezet:
- családban, csoportba, iskolában körülvevő személyek
- lakás, tanterem, iskola tárgyi környezete (rendszeresen használt helyiségek) tágabb környezet:
- az iskola ritkábban használt tárgyi környezete, más osztályok tantermei
- az iskola azon személyzete, nevelői, tanulói, akikkel a gyermek ritkábban találkozik
- az iskolát körülvevő környezet: udvar, kert, játszótér
- évszakok, időjárás
- növények és azok változásai az évszaknak megfelelően
- zöldségek, gyümölcsök, állatok
- öltözködés, ruhadarabok

Követelmények:

- spontán hangadás kialakítása
- a gyermekkel együtt élők, foglalkozók nevének megismerése
- egyszerű utasítások, kérések megértése és lehetőségeihez mért végrehajtása
- szükségleteik jelzése

<u>Augmentatív kommunikáció</u>

A beszédképtelen gyermeknél nagyon fontos valamely kommunikációs eszközzel való megsegítés, hiszen kiszolgáltatottsága miatt olyan helyzeteket élhetnek meg, amelyekben helyettük döntenek, és mások irányítják a körülöttük zajló eseményeket. Ezért kell valamilyen augmentatív eszközzel, módszerrel, technikával megismertetni és használatára megtanítani a kommunikációjukban sérült gyermekeket. Az augmentatív kommunikáció ugyanis kiegészítheti, vagy helyettesítheti a beszédet, azaz megmutatja a kimondhatatlant. Az augmentatív kommunikáció egyénre kidolgozott módszereket és eszközöket feltételez.

Célok:

- a személyiség egészséges fejlődésének elősegítése az augmentatív kommunikáció lehetőségeivel
- a súlyosan – halmozottan sérült gyermek gondolatainak, kívánságainak közlése és megértése
- a gyermekek váljanak saját életük cselekvőbb részesévé augmentatív
- kommunikációs eszközök segítségével esélyteremtés a kommunikációra
- családtagjaikkal, társaikkal, nevelőikkel, szűkebb és tágabb környezetükkel, és ez által beilleszkedés az őket körülvevő emberek közösségébe, vagyis a társadalomba.

Feladatok:

- a súlyosan – halmozottan sérült gyermek gondolatainak, kívánságainak közlése és megértése
- esélyteremtés a kommunikációra családtagjaikkal, társaikkal, nevelőikkel, szűkebb és tágabb környezetükkel, és ez által beilleszkedés az őket körülvevő emberek közösségébe, vagyis a társadalomba
- kommunikálásra késztetés vágyának felkeltése
- kommunikációs lehetőségek megismerése, erősítése, bővítése elemi kommunikációs helyzetek kialakítása
- szemkontaktus kialakítása, kapcsolatteremtés
- mutatás szemmel
- adekvát igen – nem válasz kialakítása
- köszönés
- kép – tárgy egyeztetés önálló, vagy megsegített akaratközlés, vélemény, döntés kifejezésének megtanítása, és ehhez megfelelő időmennyiség biztosítása szülőkkel való együttműködés a kommunikáció kialakításában
- eddig használt kommunikációs eszköz vagy rendszer alkalmazása, jelzéseinek feltérképezése, továbbfejlesztése, erősítése

Követelmények:

- képességeikhez mérten legyenek képesek az aktív kommunikációra adekvátan tudják jelezni szükségleteiket, kéréseiket
- legyenek képesek kifejezni érzéseiket tudják felhívni magukra a figyelmet

- értsék meg az egyszerű kéréseket, utasításokat, és legyenek képesek adekvát válaszadásra
- tudjanak bekapcsolódni a társas együttlétekbe és ezeken aktívan vegyenek részt

Eszközök:

- AAK eszközök: tárgyak, képek, kommunikációs útlevél/tábla, gyűjtögető zsák, heti eseménytábla, hangfelvételek, képkommunikációs kártyák stb.
- fejegér program számítógép tükör
- szájkörüli izomtorna eszközei nyelvmozgások kialakításának eszközei játékok
- szűkebb-tágabb környezetünk tárgyai, jelenségei, eszközei

Érzelmi és szociális nevelés

A súlyosan-halmozottan fogyatékos gyermek is közvetíti a külvilág felé érzéseit és érzelmeit, csak szűk körű és differenciálatlan a kifejezési eszköztára. Konfliktushelyzetei abból adódnak, hogy környezete nem, vagy helytelenül értelmezi ezen jelzéseket. Ezek belső és külső konfliktushelyzeteket generálnak, melyek a gyermekben pillanatnyi vagy tartós fennállás esetén) rögzült negatív viselkedésformákat vált ki. Ez megnyilvánulhat elfordulás, bezárkózás, valamint agresszív vagy autoagresszív reakciók formájában. Pozitív elfogadó, odafigyelő attitűddel a környezet részéről mérsékelhetők, csökkenthetők ezen viselkedésformák.

Esztétikai nevelés

Az élmények megélése, mely érzelmekkel jár, a lelki élet táplálója – ezt hivatott a művészetek általi világ támogatni. Nehezen megfogható, de mindenképpen olyan élményt biztosít, amelyet más nem pótolhat. A művészet nem csak a befogadottat jelenti, hanem az alkotótevékenységet is. Megvalósulhat egyszerű elemi helyzetektől /pl.: hintázás közbeni zenehallgatás /a bonyolultabb tevékenységekig /pl.: tánc kerekesszékkel, zenére festés/.

Célok:

önkifejezés, kifejezőképesség fejlesztése minél változatosabban képzetek, képzelőerő fejlesztése élménynyújtás által a tapasztalt világ, jelenségek művészet eszközökkel való összekapcsolása, integrálódása képzelet, képzelőerő felébresztése választás képességének kialakítása

Fejlesztő gondozás és önkiszolgálásra nevelés

Legfőbb célunk, feladatunk, a gondozási tevékenységeket egyenértékű fejlesztési területként felvegyük a nevelő-oktató munka tartalmi rendszerébe, és komplex szemlélettel alkalmazzuk a terápiákban. A fejlesztő gondozás tevékenységei minden napos feladatot állítanak elénk a következő területen: étkezések, testi higiénia, öltözés-vetkőzés (önkiszolgálás).

Célok:

Testi szükségletek megélése, ezen folyamatokban való lehető legmagasabb szintű részvétel.

Érzelmi és szociális nevelés, az én pozitív megtapasztalása, megnyílás a közösség felé, a kommunikáció kulturált formáinak elsajátítása

1. Az „én” és a „nem én” elkülönülése, a másik személy valóságának és egyediségének megtapasztalása

- Az anyáról való leválás kísérése, segítése
- Az emberi viszonyok kialakításának segítése
- A különböző élethelyzetekre adott érzelmi reakciók gazdagítása

2. Az „én” pozitív megélésének segítése, a szociális kapcsolatok megnyílásának támogatása

- Minden megnyilvánulás megválaszolása
- A tanuló néven szólítása
- A saját testiség megélése és az én megtapasztalásának segítése
- Az én megélése az önindította mozgásban és a passzív mozgatás során keletkező élményekben
- Az aktív explorációs tevékenység segítése

3. Kapcsolatfelvétel és közös tevékenység, a szociális kapcsolatok pozitív jellegének megélése, a kommunikáció közösségi formáinak ösztönzése

- Az örömteli szociális kapcsolatok megtapasztalásának elősegítése
- A spontán kapcsolatfelvétel alkalmainak megteremtése
- A szociálisan elfogadható jelzések megerősítése, a nem elfogadhatók leépítése
- A tanulók egymás közti kommunikációjának ösztönzése

4. A közösségi kommunikációs formák megtanulása, alkalmazása

- A figyelem-felkeltés lehetőségének biztosítása
- Az üdvözlés formáinak tanítása
- A kommunikáció fenntartásának segítése
- Az érzelmek megnyilvánításának segítése, a konfliktusok kezelése
- Csoporton belüli aktivitás ösztönzése

5. A közösségben való viselkedés formáinak tanítása, a szűkebb és tágabb világ kommunikációs normáinak megtanulása és gyakorlása

- A közösségi alkalmakban való aktív részvétel segítése
- A megfelelő kapcsolatteremtés formáinak kialakítása
- A tágabb világban való viselkedés szabályainak elsajátítása
- Önkiszolgálás, egészséges életmódra nevelés, az önállóság és önellátás képességének elsajátítása, az emberi szükséglet kielégítés kultúrájának megismerése

Önkiszolgálás, egészséges életmódra nevelés, az önállóság és önellátás képességének elsajátítása, az emberi szükséglet kielégítés kultúrájának megismerése

1. A kiválasztásai folyamatok (vizelet- és székletürítés) érzékeltetése, együttműködés kialakítása az ehhez kapcsolódó tevékenységekben (pelenkázás), szobatisztaságra nevelés

- Megfelelő táplálék biztosítása
- Pozicionálás és masszázs A gyógypedagógus feladata az a vizelet- és székletürítéshez szükséges optimális testhelyzet kialakítása.
- Szobatisztaság előkészítése és kialakítása

2. A testápolás, mint örömet adó élmény és a külső segítség elfogadása, együttműködés kialakítása, alapvető tisztálkodási szokások kialakítása (fürdés, zuhanyozás, hajmosás, mosakodás, fogmosás, körömvágás), a tisztálkodás helyzeteiben a testi érzékelés, a dologi és emberi világról szerzett tapasztalatok biztosítása

- A tisztálkodási szituációk kialakítása
- A testápolás kihasználása az egészség megőrzésében, az egészséges életmód kialakításában

3. Az öltözés, vetkőzés tevékenységeiben való együttműködés kialakítása és önállóságra nevelés

- Az öltözés, vetkőzés optimális körülményeinek biztosítása
- Az öltözés, vetkőzés kihasználása az egészség megőrzésében, az egészséges életmód kialakításában

4. Az étkezés (evés, ivás) tevékenységeiben való együttműködés kialakítása és önállóságra nevelés

- Az étkezés optimális körülményeinek biztosítása
- Pozicionálás és segítő eszközök alkalmazása
- Az étkezés jelentősége az egészségmegőrzésében, az egészséges életmód kialakításában

5. Az egészséges életmódra való igény belsővé válása, az egészségtudatos tevékenységek előnyben részesítése, a szexualitással kapcsolatos ismeretek elsajátítása

- Az egészséges életmódra való igény belsővé válásának elősegítése
- Rendszeres mozgás és sportolás
- Segítségnyújtás a szexualitás megértése terén

A nevelés-oktatás tematikája

Kapcsolódik az évszakok változásával kapcsolatban álló természeti jelenségek, időjárás, környezet változásainak, élőlények alkalmazkodásának megfigyeléséhez, megtapasztalásához, átéléséhez. Minden évszakban az időjárás megfigyelése és megtapasztalása, ehhez kapcsolódóan természetes anyagok gyűjtése és felhasználása. Adott évszakhoz kapcsolódó gyümölcsök, zöldségek ízlelése, az egyes ünnepkörökhöz/évszakhoz kapcsolódó jellegzetes ételek elkészítése, elfogyasztása. Évszaknak megfelelő öltözködés megismerése. Mindezekhez hangok, zajok, zenék, versek, dalok, mondókák kapcsolása, mozgásos tevékenységekkel történő összekapcsolása.

A tanítás és tanulás szervezeti keretei, formái

A súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek fejlesztése, nevelése és oktatása során egyaránt teret kap a csoportközösségben, kiscsoportban, illetve egyénileg megvalósuló fejlesztés. A csoportban végzett nevelésre, oktatásra, fejlesztésre a tematikus egységek

feldolgozása, a szociális kapcsolatok kialakítását segítő „reggeli körök”, valamint a szabadidős és kreatív foglalkozások (művészeti jellegű alkotótevékenység, zene stb.) során nyílik alkalom. A csoportban végzett tevékenységek szükségesek a közösségi élmények átéléséhez, a közösséghez tartozás megéléséhez, a társakkal való együttműködés megtapasztalásához és gyakorlásához, azaz a szociális és érzelmi nevelés alapvető feladatainak megvalósításához. A csoportban és a csoportért végzett tevékenység az egyes tanulók kompetenciaérzését is növeli.

A kiscsoportos és egyéni foglalkoztatás az egyéni képesség- és készségfejlesztéskor indokolt, biztosítani kell azonban, hogy a tanulók egyénileg elsajátított képességeiket, készségeiket közösségi szituációban is kipróbálhassák, gyakorolhassák. A gyermek egyéni képesség- és készségfejlődése határozza meg, hogy a heti óraszámból milyen arányban vesz részt egyéni és milyen arányban, csoportos foglalkoztatásban. Az egyéni fejlesztő foglalkozások nyújtanak lehetőséget arra, hogy speciális gyógypedagógiai és/vagy terápiás segítséget nyújtsunk a tanulóknak (pl. beszéd- és kommunikációfejlesztés, mozgásnevelés, bazális stimuláció, rehabilitációs foglalkoztató terápia stb.). A különböző terápiák alkalmazásának lehetősége a tanulók sajátos nevelési igényének, a helyi körülményeknek, valamint a terápiás ellátásokhoz szükséges meglévő, illetve igénybe vett szakembereknek is függvénye. Az egyes tanulók esetében a szakértői bizottság és szükség esetén a szakorvos javaslata alapján – a szülők véleményének ismeretében – az intézmény szakemberei közösen határoznak.

VI. 10. Az autizmussal élők ellátása

Autizmus spektrumzavarral küzdő gyermekek–tanulók nevelési, rehabilitációs programja

A programok kialakításának szabályzói:

- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról

A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet alapján:

3. §

„(3) A tanuló kötelező és választható tanítási óráinak összege – a (4)–(7) bekezdésben foglalt eltérésekkel – egy tanítási héten legfeljebb

a) az első–harmadik évfolyamon huszonnégy,

b) a negyedik évfolyamon huszonöt,

c) az ötödik és a hatodik évfolyamon huszonnyolc,

d) a hetedik és a nyolcadik évfolyamon harminc,

e) a kilencedik–tizenharmadik évfolyamon harmincnégy óra lehet."

4. §

A Rendelet a következő 12. § „12. § a 2020/2021. tanévben

a) az iskolák első évfolyamán,

b) az iskolák ötödik, kilencedik évfolyamán, majd ezt követően minden tanévben felmenő rendszerben kell alkalmazni. (3) Az iskolák az (1) bekezdés által érintett évfolyamokon a (2) bekezdés szerint felülvizsgált pedagógiai program szerint kezdik meg a 2020/2021. tanévben a nevelő-oktató munkát"

- A 1038/2010 Kormányhatározat szerint „gondoskodni kell az autizmusspecifikus oktatás fejlesztéséről
- Ajánlások az autizmus-specifikus alapszolgáltatások kialakításához a köznevelésben 2016, Készült a Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közhasznú Nonprofit Kft. és az Autisták Országos Szövetsége megbízásából

<u>Oktató-nevelő munkánkat meghatározó alapelvek</u>

- Az autizmussal élő tanulók autizmus specifikus ellátása olyan speciális megközelítést igényel, amely az egyén aktuális szükségleteire, képességeire épít. Tartalmazza azokat a specifikus módszertani elemeket, amelyek bizonyítottan hatékonyak az autizmus

spektrumzavarral élő személyek esetében függetlenül attól, hogy milyen értelmi képességekkel rendelkeznek.

- Az autizmussal élő gyermekek közötti nagy egyéni különbségek miatt nem lehet olyan homogén csoportokat létrehozni, amelyek egyaránt megfelelnek az életkor és a képességek szerinti csoportosításnak is.
- Ebből következően a fejlesztés módszerei és tartalmai jelentősen eltérhetnek azoktól a módszerektől és tartalmaktól, amelyeket a többségi oktatási, nevelési rendszer számára a NAT és a különböző fogyatékosság-típusokra kiadott kerettantervek meghatároznak. Az autizmus spektrumzavarral élő tanulók autizmus specifikus oktatása-nevelése egyéni felmérésre, egyéni tervezésre és egyéni fejlesztésre épül.
- Az általános tantárgyi és specifikus pedagógiai tartalmak belső arányait a pedagógusok a tanuló egyéni szükségletei, képességei alapján határozzák meg, figyelembe véve a szülő kéréseit és a pedagógiai diagnosztikai mérések eredményeit.
- A tantárgyi tartalmak óraszámai a napirendi tevékenységekbe foglalva jelennek meg, ennek részleteit az egyéni fejlesztési terv tartalmazza.

Cél

A legáltalánosabb távlati cél az egyéni képességek, egyéni fejlettség szintjén elérhető legjobb felnőttkori szociális adaptáció és önállóság feltételeinek megteremtése: ennek alapja a szociális, kommunikációs és gondolkodási készségek hiányának speciális módszerekkel történő kompenzálása és a meglévő készségek fejlesztése.

A halmozottan sérült autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók:

Az autizmusspektrum zavarok gyakran társulnak egyéb problémákkal, amelyek az ellátási szükségletet, taníthatóságot és a gyermek jövőjére vonatkozó előjelzéseket jelentősen befolyásolják.

Ezek lehetnek:

- értelmi fogyatékosság (mint a leggyakoribb társuló fejlődési zavar),
- beszéd-, érzékszervi, mozgás- vagy egyéb fogyatékosság,
- viselkedésproblémák (főleg, ha azok súlyosak, pl. agresszió, önbántalmazás).

A fejlesztésnél szem előtt kell tartani, hogy a tanítás lehetséges módszertanát illetően a tanuló autizmusa az elsődlegesen meghatározó tényező. Általában a szükségletek egyéni

kombinációjához kell a járulékos zavar speciális szempontjait és az autizmus-specifikus pedagógiai módszereket összehangolni. Az irányelvek útmutatásai alapján elengedhetetlen, hogy

- A napirend tudatos szervezésével a sokoldalú tapasztalatszerzés, a szociális tanulás feltételeinek biztosítása.
- Érvényesüljön:

· A kommunikáció és az interakció elve
· A normalizáció és a participáció elve
· A komplexitás, a személyiségközpontúság, a szükségletorientáltság és a rehabilitáció elve.
· A kooperáció és a tudatosság elve
· A differenciálás és az individualizáció elve

VI.11. Értelmileg akadályozottak

A középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulóink nagyon eltérő egyéni adottsággal készség-és képesség struktúrával rendelkeznek, ezért nevelésük-oktatásuk és fejlesztésük során egyénenként eltérő nevelési, oktatási igényeiket és szükségleteiket tartjuk elsődlegesen szem előtt. Az iskolai nevelés-oktatás során az egyéni bánásmód elvét alkalmazva biztosítható a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók személyiségének harmonikus fejlődése.

A fejlesztés, ismeretelsajátítás szokásos útjait, módszereit jelentősen módosítja a kommunikáció és a beszéd fejlődésének sajátos útja, a pszichomotoros fejlődés (gyakran a fejlődéstani nagymozgások kifejezett érintettségével) és a megismerő funkciók késleltetettsége, az organikus éretlenség, az idegrendszeri feldolgozási folyamatok eltérései, a lassúbb tanulási tempó, a figyelem ingadozása, az alacsonyabb fokú terhelhetőség.

A gyógypedagógiai nevelésünkben támaszkodunk a tanulók meglévő képességeire, pozitív tulajdonságaikra és érzelmi kötődéseik gazdagságára. Ezek folyamatos fejlesztése, aktivizálása valamennyi nevelési helyzetben megjelenik. A tanulók eredményes fejlesztése - együttműködve a szülői házzal - folyamatos, egymásra épülő gyógypedagógiai tevékenységet igényel részünkről.

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók nevelésében kiemelt figyelmet fordítunk az egyénre szabott terápiás eszközök, eljárások alkalmazásával a képességstruktúra hiányosságainak kompenzálására, az épen maradt funkciók feltárásával és azokra építéssel. A pedagógusoknak feladatuk a gyakorlatorientált, a mindennapi élet tevékenységeire felkészítő képzés megvalósítása, az életvezetési technikák megalapozása, elsajátíttatása, gyakoroltatása. A személyiség gazdagítása érdekében az önelfogadásra és mások elfogadására a toleráns magatartás kialakításával tehet szert a gyermek/tanuló.

Az általános iskolai nevelés-oktatás megalapozza a tanulói képességekhez és érdeklődéshez igazodó, készségfejlesztő iskolai nevelés-oktatásban történő részvétel és a gyakorlati munkavégzés feltételeit úgy, hogy fokozott figyelmet fordít azoknak a kompetenciáknak a fejlesztésére, amelyre a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulóknak az iskolai oktatás után szükségük lehet (a készségfejlesztő iskola évfolyamain, napközi otthonokban, családban, lakóotthonokban, védő vagy integrált munkahelyeken).

Az alapfokú nevelés-oktatás jellemzői (1-8. évfolyam)

A gyermekek a Szakértői Bizottságok döntése alapján kerülhetnek intézményünkbe. A bizottság a gyermek vizsgálatát az óvoda, általános iskola ajánlására vagy szülői kérésre végzi el. A tanköteles korú középsúlyos értelmi fogyatékos gyermekek oktatása - nevelése képességeikhez, szükségleteikhez igazodó, pedagógiai többletszolgáltatásokkal, differenciált nevelőmunkával biztosítjuk, hogy a gyermekek önmaguk képességeihez, lehetőségeihez mért optimális fejlődést elérjék. Az értelmileg akadályozott tanulók iskolai fejlesztése a NAT és az Irányelvek alapján elkészült Helyi tantervben megfogalmazottak alapján történik. Az itt folyó pedagógiai tevékenységében a kommunikációs, a kognitív és szociális képességek fejlesztése, az önellátás készségeinek fejlesztése, a praktikus ismeretek közvetítése kiemelten hangsúlyos. Továbbá azon képességek fejlesztése a fő cél, amelyek a személyiségük harmonikussá válását, az eredményes társadalmi integrációjukat elősegítik. Az oktató-tanító munka fókuszában az életközeli, gyakorlatias tudás áll. Nevelő-oktató munkánkban ötvözzük a cselekvésorientált oktatásszervezést a legközelebbi fejlődési zóna elvével. Lényege, hogy a hétköznapi jártasságokra fókuszálunk, önellátást, életviteli ismereteket, készségeket fejlesztünk és mindezek mellett a tanuló aktuális fejlettségi szintje feletti elvárást támasztunk. Pszichés és

fizikai értelemben egyaránt – biztonságos, védett környezetet biztosítunk, amely a gyermeket próbálkozásra, kísérletezésre ösztönzi.

A nagymértékű egyéni különbségek miatt a tanulócsoportok összetétele rendkívül heterogén. A pedagógiai folyamataink során tág teret kap a hátrányok leküzdése, és az egyéni bánásmód alkalmazásával kívánunk nagy hangsúlyt fektetni, a tanulók speciális nevelési szükségleteire, különleges gondozási igényére szabott eljárások, módszerek alkalmazásával. Nevelő-oktató munkánkban fontosnak tartjuk, hogy mindig legyünk készen megadni a szükséges segítséget, ne hagyjuk elbizonytalanodni, elkedvetlenedni a tanulót, de csak annyi segítséget adjunk, amennyi szükséges a sikeres feladatmegoldáshoz. A tanítás tervezése, így a megfelelő módszer, szemléltetőeszköz, fogalomhasználat stb. kiválasztása során egyszerre vagyunk tekintettel az egyes tanulók aktuális állapotára, azaz aktuális kognitív, szociális és emocionális fejlettségi szintjére, valamint a biológiai korára.

A tanítás-tanulás folyamatában az élménybe ágyazott tapasztalatszerzésnek központi szerepe van, a módszerek közül a szemléltetés, a cselekedtetés kap nagy hangsúlyt. A napi foglalkozások rendje rugalmas, a mereven elkülönülő órák helyett a gyógypedagógusok szervezik meg a tanulók iskolai életét. A különböző tevékenységi formák az iskola helyi adottságaihoz, évszakokhoz, ünnepekhez igazodnak. A tanulók képességeihez igazodó egyéni fejlesztési programokat, pedagógiai többletszolgáltatásokat (habilitációs, rehabilitációs foglalkozások, gyógytestnevelés, logopédia, különféle terápiák) biztosítunk.

Nevelési és oktatási alapelveink

- A fejlesztés mielőbbi megkezdése szükséges a hátrányok minimalizálása, a meglévő képességek optimális fejlődése érdekében.
- A nevelhetőség, taníthatóság időszaka belenyúlik a felnőttkorba. Jellemzően szükség van az LLG (life longguidance) biztosítására ahhoz, hogy egy értelmileg akadályozott személy hosszú távon teljes életet élhessen.
- Az iskolai szokásrendszerhez, elvárásokhoz való alkalmazkodás kialakulásához elnyújtott átmenet biztosítása.
- A nevelésnek elsődlegesen a kommunikációs és szociális képességek, a pszichés és kognitív funkciók fejlesztését és a mozgásállapot javítását kell biztosítania.
- Az átadandó elméleti ismereteknek a hétköznapi életben való eligazodást, helyzetfelismerést és megoldásokat kell támogatniuk.

- Az egyszerű munkafolyamatok elvégzéséhez szükséges, munkavállalói attitűd kialakulását elősegítő készségek elsajátítása, a tartalmas szabadidő-eltöltés megalapozása, valamint a tehetséggondozás.
- Az ismeretanyag megértése, megtapasztalása érdekében a globális megközelítés egyidejű alkalmazása is fontos, azaz tágabb összefüggéseiben, összetettségében, célrendszerében is megmutatjuk, megtapasztaltatjuk az adott jelenséget, ismeretanyagot, amelynek elsajátítását apró elemekre bontással segítjük.
- A nevelés fókuszában az adott társadalmi közegnek megfelelő, írott és íratlan szabályok által meghatározott viselkedési normák elsajátítása és alkalmazása áll. Emellett nagyon fontos a saját érdek felismerése, a felelősségteljes joggyakorlás, az önérvényesítés, önrendelkezés elsajátíttatása és támogatása, a tanuló önazonossága tudatos megélésének támogatása is.
- Az általánosítás, tudástranszfer eléréséhez a rögzülést követő variációk, változatos gyakorlási, tapasztalatszerzési lehetőségek szükségesek.
- A jól elkülönülő, nagy kontrasztok, lényeges elemek differenciált észlelése és emellett a kis lépésekben való haladás is alapvető: a tanulónak egyszerre csak egy új dologra kelljen figyelnie
- Belátható (és az egyén számára értelmes), motiváló és elérhető, de erőfeszítést igénylő, egyénre szabott célkitűzésnek kell megjelennie.
- A motiváció eszköze/közege lehet az érzelmi kötődés, a jutalmazás, de az életkor előrehaladtával egyre inkább törekedni kell a távlatibb, általánosabb értékek felismertetésére. A rendszeres pozitív megerősítés, biztatás kiemelt jelentőségű a tanulók motiválásában, önértékelésük fejlesztésében.
- A megfelelő pihenőfázisokat személyre szabottan kell tervezni, beiktatni (sétalevegőzés, szellemi és fizikai tevékenykedés váltása, relaxáló zenehallgatás, alvás, csoportmunkát felváltó egyéni feladat, elvonulás lehetőségének szabályozása).
- A játék, játékosság kiemelten fontos eszköz az értelmileg akadályozott tanulók ismeretelsajátításában, főleg a gyakorlás, megerősítés időszakában, de kisebb korban szinte a teljes foglalkozásokat, tapasztalatszerzés folyamatát átjárja, meghatározza. Fontos, hogy alkalmazása tudatosan tervezett legyen nemcsak az elsajátítandó tartalmak, célkitűzések vonatkozásában, hanem a tanulástól, kötelességtől való egyértelmű megkülönböztetés tekintetében is!

Nevelő-oktató munka céljai

- Fontos a szűkebb környezetben való tájékozódás képességének kialakítása; a mindennapi élethelyzetek, feladatok megoldására való felkészítés; a szociális és egyéb hátrányokból adódó esélyegyenlőtlenségek mérséklése, a minél teljesebb szociális és társadalmi beilleszkedés megvalósítása.
- A minél önállóbb, harmonikus életvezetésű felnőtté válás. Általánosságban ez az egyéni képességek, adottságok maximális feltárását, aktiválását jelenti a lehető legjobb adaptáció és önállóság érdekében.
- Az elemi ismeretek és az önkiszolgálás, a kommunikáció alapvető formáinak elsajátítása, társas kapcsolatok kialakítása a közvetlen környezetben.
- A sikeres tanítás-tanulás feltételeként fontosnak tartjuk a jól átlátható, tagolt és ösztönző tanulási környezet biztosítása.
- A fejlesztés, nevelés során folyamatosan szem előtt tartjuk a szociális képességek területén jelentkező akadályozottságok (pl. a normakövetés képességének zavara, a kooperatív készségek és az önfegyelem hiánya, a kommunikációs zavarok, a kritikátlanság) korrekcióját, fejlesztését, a szociális beilleszkedés támogatását.
- A tanulóinkkal való együttlét legyen természetes, tiszteljük a másikban az "ő" egyéniségét, törekvéseit, vágyait. Közelebb szeretnénk hozni a gyermeket az önállósághoz, hogy a lehető legkönnyebben beilleszkedjenek a társadalomba.
- Figyelembe vesszük, hogy az értelmi fogyatékossághoz társuló egyéb fogyatékosságok, betegségek (pl. érzékszervek működési zavarai, mozgászavar, epilepszia, autisztikus magatartás) befolyásolják az egész személyiség fejlődését.

A nevelő-oktató munka feladatai

- A nevelő-oktató munka kompetencia alapú fejlesztés keretén belül valósul meg.
- A kulcskompetenciák, az épen maradt, kevésbé sérült részképességek feltárása és a sikeres önmegvalósítást támogató készségek, képességek, attitűdök és adottságok fejlesztése.
- A képességek korrekciója és fejlesztése egyéni és kiscsoportos formában.
- A tanulói aktivitás serkentése, a folyamatos motiváció biztosítása.
- A kognitív képességek, a szociális és kommunikációs adottságok, képességek valamint a pszichés funkciók fejlesztése és a mozgásállapot javítása a korrekció és kompenzáció elvének figyelembevételével.

- A személyiség gazdagítása: az önelfogadásra, mások elfogadására, toleráns magatartásra való nevelés,
- A jellemző kognitív akadályok miatt külön kiemelt fejlesztési feladat az épp elsajátított ismeretek gyakorlati alkalmazása, változó feltételek közötti gyakorlása.
- A verbális tanulás, a bevésés-megőrzés-felidézés nehezítettsége és az alacsony motiváltsági szint miatt feladatainkat a környezet megismerésével szoros kapcsolatban, az ismeretnyújtás folyamatában konkrét szemléltetéssel, cselekedtetéssel, játékosan, szükség szerint képi rávezetéssel, filmek, számítógépes programok alkalmazásával valósítjuk meg mivel tanulóink fogékonyabbak a szenzorikus és mozgásos közlések befogadására.
- A gyakori ismétléseket, különféle érzékszervek, modalitások bevonásával történő sokszínű tapasztalatszerzést és gyakorlást alkalmazzuk.
- Az ismeretszerzés, a feldolgozás és alkalmazás során a pedagógusok biztosítják a folyamatos segítségadást, irányítást és a gyakorlatorientált képzést.
- A felidézéshez releváns verbális, képi, együttcselekvéses vagy azonnali, direkt, helyzethez kötött megsegítés nyújtó jelzőingereket is biztosítunk.
- A kis lépésekben történő haladás, a gyakori ismétlés megvalósítása.
- A fejlesztést nehezítő külső tényezők (hospitalizáció, nem elfogadó szülői magatartás, a diszharmonikus személyiségfejlődés következményeként fellépő magatartászavar stb.) körülmények kompenzálására különös hangsúlyt fektetünk az egyéni megsegítés fokozott érvényesítésére.
- Az életvezetési technikák elsajátíttatása, gyakorlása,
- A képességek korrekcióját és fejlesztését egyéni és kiscsoportos formában valósítjuk meg.
- Minél nagyobb mértékben előkészíteni az önálló vagy támogatott életvezetés lehetőségét, kialakítani a környezethez való kötődés igényét, a közösségi alkalmazkodást és elfogadást, törekedve az önérvényesítéssel és önálló döntési képességgel rendelkezés kialakítására, a tanuló felkészítésére a lehető legeredményesebb társadalmi integrációra.

A tanítás során kiemelt szerepet tulajdonítunk a következő területeknek

- anyanyelvi kommunikáció
- beszédfejlesztés,

- kultúrtechnikák,
- önkiszolgálás/életviteli ismeretek,
- munkára nevelés,
- ének-zene/ ritmusnevelés,
- játéktevékenység,
- ábrázolással való önkifejezés.

Fejlesztési területek - nevelési célok

A célok és feladatok meghatározása a Nemzeti alaptanterven (Nat) és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvén alapul.

1. Testi és lelki egészségre nevelés

Az értelmileg akadályozott tanulók fizikai-morfológiai adottságai a kóreredettől függően igen sokfélék lehetnek, ezért az általános – Nat-ban megfogalmazott – célkitűzéseken túl szükséges az egyedi adottságokra, szükségletekre és lehetőségekre is tekintettel vagyunk.

Célok

- Iskolánk a családdal együttműködve felkészítse a tanulókat az önállóságra, a betegségmegelőzésre, az egészséges életmódra továbbá a szabályok betartására a közlekedésben, a testi higiénében, a veszélyes körülmények és anyagok felismerésében, a váratlan és stresszes helyzetek kezelésében.
- Érvényesíteni a korrekció és a kompenzáció elvét.
- Testi és lelki érzéseit képes legyen környezetének megfelelő jelzésekkel tudomására hozni.

Feladatok

- Megismertetni a helyes táplálkozás és a személyes higiéné alapjait, hogy minél önállóbban képes legyen gondoskodni magáról, ápolni testét.
- Rendszeres testmozgás biztosítása, figyeljen testi épségének és egészségének megőrzésére.
- Esetenként más szakemberekkel (ortopéd szakorvos, neurológus, konduktor, gyógytornász, szomatopedagógus stb., lelki egészség terén pszichológus, pszichiáter, családgondozó, védőnő) való együttműködés, konzultáció.

2. Önismeret és a társas kultúra fejlesztése

Kiemelt terület, szoros összefüggésben az önállóság fejlesztésével.

Célok

- Hozzásegíteni a tanulókat, hogy képessé váljanak érzelmeik hiteles kifejezésére, a mások helyzetébe történő beleélés képességének az empátiának a fejlődésére, valamint a kölcsönös elfogadásra.
- Képesek legyenek helyzeteknek megfelelő kapcsolatokat megteremteni környezetével, cselekedeteit kontrollálni, képes a kapcsolatokban a közeledés és a távolságtartás egyensúlyának és szükségességének megválasztására.
- Konfliktusait önállóan, vagy segítséget kérve próbálja megoldani.

Feladatok

- Megtanítani, hogy ismerje fel és tudja kifejezni saját érzelmeit, legyen tisztában saját erősségeivel és ismerje fel saját határait, bizonytalanságait.
- Megtanítani segítséget kérni és elfogadni, ehhez ismerje meg környezetében a segítő személyek körét, az érdekképviseleti szerveket.
- A tanuló tapasztalja meg saját személyét, bekapcsolódva társas foglalkozásokba.
- Megtanítani a helyzeteknek megfelelő kapcsolatokat megteremteni környezetével, cselekedeteit kontrollálni,
- Megtanítani választani lehetőségei közül, képessé tenni korlátai felismerésére, megismertetni az adekvát segítségkérés módszereit.
- Megismertetni a nemi szerepekkel kapcsolatos alapvető társadalmi elvárásokat és a biológiai működés elemeit.

3. Felelősségvállalás másokért, önkéntesség, erkölcsi nevelés, családi életre nevelés

Kiemelt fontosságú a valószerűség, hitelesség, beláthatóság.

Célok

- A tanuló lehetőség szerint minél nagyobb önállósággal közreműködjön önmaga ellátásában,
- Ismerje a családi élet szerepeit, feladatait.

- Képességeihez mérten elfogadja és kéri személyi segítő tanácsát a magánéletben adódó problémahelyzetek megoldásához.
- Vállaljon felelősséget másokért, önkéntesség területén a tanulóban erősödjön meg a másokra való odafigyelés igénye.

Feladatok

- Az egészséges öntudat fejlesztése
- Szokásrendszer következetes kialakítása, jelenléte az iskolai nevelés során, amely interiorizálása) a tanuló részéről elősegíti a hétköznapokban való eligazodást, a szükséges alkalmazkodást.
- Felismertetni a gyakorlati tevékenységében az önmaga és mások testi és lelki épségének megóvása érdekében szükséges körültekintő magatartás fontosságát.
- Kialakítani az igényt, hogy, közösségében törekedjen a segítségnyújtásra
- A magatartásban, az emberi kapcsolatokban a szeretet, bizalom, türelem, együttérzés, igazmondás stb. megismertetése, gyakoroltatása, befogadása.

4. Médiatudatosságra nevelés

Kommunikációs adottságaik nagyon eltérőek, de tartalmi és/vagy formai tekintetben többnyire elmaradnak a korosztályi sajátosságoktól.

Célok

- Felismertetni az elektronikus eszközök helyes információszerző és szabadidő eltöltési lehetőségeit, ügyelve a mértékletességre.
- A tanulóban fokozatosan tudatosuljon a virtuális valóság és az élet közötti különbség.

Feladatok

- A beszélt és az írott nyelv használatának és befogadásának gyakorlása, fejlesztése tartalmi és formai, mennyiségi és minőségi szempontból egyaránt.
- A tanulóban tudatosítani a virtuális valóság és az élet közötti különbség felismerését.
- Megismertetni az elektronikus eszközök helyes információszerző és szabadidő eltöltési lehetőségeit, ügyel a mértékletességre.
- Az augmentatív és alternatív kommunikációalkalmazása szükség esetén.

- A médiumok, a különféle közösségi oldalak, információk megismertetése során felelősségteljes használatra tanítás, ezáltal az esetleges abúzusok (visszaélések, kihasználások, bántalmazások) megelőzése.

5. A tanulás tanítása, pályaorientáció

Nem várható teljes önállóság e téren.

Célok

- A tanuló az elsajátított kompetenciák felhasználásával igényelje az ismeretszerzést, az új információk, tevékenységek elsajátítását.
- Felkelteni a tanuláshoz és megismeréshez motivációja, kíváncsisága.
- Képes legyen önmaga munkatevékenységi lehetőségeinek felismerésére, belátására, elfogadja a segítséget.

Feladatok

- A személyiség kibontakoztatása, a tehetséggondozás, az egyéni hajlamok, érdeklődési kör megismerése és a tanuló támogatása az ebben való kiteljesedésben.
- Az eredményes tanulási stratégiák, a leghatékonyabb segítségnyújtási formák egyénre szabott alkalmazása
- Az egyént érintő döntésekbe bevonni az értelmileg akadályozott személyt, megfelelve a „semmit rólunk nélkülünk” alapelvnek.
- A tanuló motivációjának felkeltése a munkatevékenységek iránt, lehetőségeihez képest igényelve a felnőtt élet alapvető tevékenységének, a munkának megismerését, elsajátítását.

6. Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

Célok

- Kiemelkedően fontos a közvetlen társadalmi és természeti környezet megismerésének és az ezekkel való harmonikus kapcsolat kialakulásának elősegítése.
- A tanuló érdeklődésének felkeltése környezete és lakóhelye szokásai iránt.

Feladatok

- Elsősorban saját élményeken keresztül, tapasztalás révén megismertetni nemzeti kultúránk értékeivel**.**
- A hazai – nem hazai, magyar – nem magyar kategóriák értelmezése és a sokszínűség, más nyelvek, kultúrák felfedeztetése, a kölcsönös tisztelet elemi megtapasztalása is elérhető.
- Olyan szociális, kommunikációs, kognitív készségek fejlesztése, amelyek megkönnyítik és teljesebbé teszik a szűkebb és tágabb személyes, közösségi és társadalmi környezetben való eligazodást, részvételt.
- Megismertetni a legfontosabb nemzeti ünnepekhez köthető hagyományokat, képességeihez mérten bekapcsolódva az ünnepi megemlékezésekbe.
- Fokozatosan megismertetni a szülőföld, a haza legfontosabb értékeit, megismeri környezetében előforduló szimbólumait.

7. Az erkölcsi nevelés

Célok

- A középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló képessé váljon szociális kapcsolatokat kialakítani és fenntartani, ismerje meg és fogadja el az alapvető emberi értékeket, a személyiségében rejlő pozitív tulajdonságokat meg tudja jeleníteni a környezete számára.

Feladatok

- Különböző élethelyzetekben való adekvát viselkedés elsajátíttatása
- Szabályok megismertetése, betartatása, az adekvát viselkedés kialakítása.
- Az erkölcsi nevelés legyen életszerű: készítsen fel az elkerülhetetlen értékkonfliktusokra, segítsen választ találni a tanulók erkölcsi és életvezetési problémáira.

8. Állampolgárságra, demokráciára nevelés

Célok

- A tanuló fokozatosan képessé váljon az együttműködésre környezetével, közösségében magatartása elfogadó legyen.
- Közösségének alakításába bevonható legyen, igényelje a rendezett, célszerűen kialakított környezetet.

Feladatok

- Megismertetni, hogy képességeinek megfelelően alkalmazza alapvető emberi jogait és kötelezettségeit.
- Kialakítani igényét az önállóságra, megismertetni az önérvényesítés és a támogatott döntéshozatal lehetőségét
- Gazdasági és pénzügyi nevelés

Célok

- A tanuló ismerje meg a pénz fogalmát, adott nagyságrendben tisztában van az ár és az érték fogalmával.
- Tisztában van a takarékosság, a pazarlás és a felesleges fogalmával.
- Képes saját tulajdonának felismerésére és megóvására.

Feladatok

- A tanulóval megismertetni a pénz fogalmát, adott nagyságrendben tisztában legyen az ár és az érték fogalmával.
- Megtanítani, megérteni a takarékosság, a pazarlás és a felesleges fogalmát.

Kulcskompetenciák fejlesztése

Az értelmileg akadályozott tanulók egyénileg nagyon eltérő képességprofilja miatt a Nat kulcskompetenciáinak fejlesztése is egyéni, individualizált módon valósulhat meg. Mindazonáltal a fejlesztésnek vannak olyan átfogó elemei, amelyeknek egységesen érvényesülnek.

Alapkompetenciák

Az értelmileg akadályozott tanulók nevelését, oktatását, a köznevelésben eltöltött egész idejét áthatja az alapkompetenciák fejlesztése. Abban az esetben, ha ezen kompetenciák valamelyike nem vagy nehezen fejleszthető a szokásosnak tekinthető célkitűzések mentén (pl. verbális önkifejezés, szövegértő olvasás), az egyén képességeihez igazodó korrekciós-terápiás támogatást adunk. (pl. kiemelten sok közvetlen tapasztalatszerzés, augmentatív kommunikáció). Ahol a speciális módszerek sem vezetnek eredményre, kompenzációt biztosítunk (pl. alternatív kommunikáció, képes napirend, speciális markírozás, vagyis az egyén számára jól értelmezhető és követhető vizuálisjelzések, piktogramok, iránymutatók, vezetőcsíkok elhelyezése, felfestése a téri tájékozódáshoz Elengedhetetlen a korábban

részletezett személyre szabott, egyéni felméréseken alapuló tanulási utak meghatározása és tágabb időkeretbe helyezése.

A tanulás kompetenciái

A Nat-ban meghatározott kapcsolódó ismeret, készség és attitűd kialakulása részlegesen várható el értelmi akadályozottság esetén. Ez távlati, célkitűzés és a fejlesztést kis lépésekre, részcélokra bontjuk az egyes tanulók képességstruktúrájához igazodva. Különös figyelmet fordítunk a motiváció kialakítására, illetve fenntartására, az én-tudatosság, a saját értékek és lehetőségek felismerésének fejlesztésére. Elsődleges cél a szűkebb, majd tágabb környezetben való eligazodás, a közösségi részvétel különféle szerepköreire való felkészülés, a minél önállóbb életvitel kialakítása.

A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi, idegennyelvi)

A kommunikációs kompetenciák fejlesztése általános, tág értelmezésben megfeleltethetők a Nat vonatkozó célkitűzéseinek. Elsődleges a kommunikációs szándék felkeltése/fenntartása, a kommunikációs csatornák hatékony alkalmazása mind a megértés és információszerzés, mind az önkifejezés tekintetében. Mivel a társas helyzetek, kapcsolatok alapja, a szociális készségek fejlesztése szempontjából is kiemelten fejlesztendő terület. Idegen nyelvi kompetenciafejlesztést nem végzünk.

A digitális kompetenciák

A digitális kompetenciák alapjaiban megfeleltethetők a Nat elvárásainak. A készségszintben, illetve a támogatási szükségletben lehetnek jelentős egyéni eltérések. A hamis információk kiszűrése, valamint a lehetséges visszaélések elkerülése érdekében fokozottan figyelmet fordítunk a „gyanús”, „bizonytalan” internetes tartalmak felismertetésére, a megfelelő kapcsolati személytől való segítségkérésre, a támogatott döntéshozatal gyakorlására. A verbális kommunikációra képtelen tanulók esetén helyettesítő/kiegészítő jelleggel egyaránt alkalmazunk különféle IKT-eszközöket.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A gondolkodás kompetenciái megfelelően adaptálva jól értelmezhetők az értelmileg akadályozott tanulókra is. Különösfigyelmet fordítunk a meglévő képességek fejlesztésére, a látókör szélesítésére, azelemi kritikai érzék, óvatosság alakítására, miközben meg kell tartani / ki kell alakítani a környezet iránti nyitottságot, kíváncsiságot is. Alapcél az egyszerű logikai

összefüggések felismerése, az ismeretek minél rugalmasabb, eltérő kontextusokban való hatékony előhívása és alkalmazása.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

Kiemelten fontos terület, mivel nagy valószínűséggel hosszú távon, egész életen át valamilyen közösségi ellátásban fog részesülni. Az egyéni és közösségi javakat szolgáló tevékenységek, készségek gyakorlása a személyes jóllétnek is egyik alappillére. A saját személyiség, a külső és belső tulajdonságok ismerete, a viselkedésszabályozás alapjai, az együttműködési készség (ki)alakítása, a társas kapcsolatok szabályrendszerének megismerése kiemelten fejlesztendő. Cél a harmonikus, reális önértékeléssel, pozitív énképpel rendelkező személyiség kibontakoztatása. Fontos a helyes önellátási-önkiszolgálási szokások (beleértve a napirend, az egészséges életmód), a tanuló önmaga és környezete iránti igényesség kialakítása. Kiemelten fontos, hogy a tanuló érdeklődéséhez, igényeihez mérten megfelelő nemi és szexuális nevelést biztosítunk, mint az önazonosság, én-tudatosság integráns része. Mint minden nevelésben, kisebb korban a szokások kialakítása van inkább előtérben, de fokozatosan megtanulják az önálló felelősségvállalást. Ennek fontos kérdése, hogy a tanuló felismerje a lehetőségek és lehetséges következmények közötti összefüggéseket, tudja, hogy mit jelent a következmények vállalása, és felismerje, hogy mikor van szüksége segítségre a lehetséges következmények feltárásában (támogatott döntéshozatalra való felkészítés). Ez leginkább konkrét élethelyzetekhez, eseményekhez kötötten valósulhat meg.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

A kreativitás, az alkotótevékenység sok értelmileg akadályozott ember számára az önkifejezés alapvető eszköze. Ennek elemei épülnek be a felnőttkori foglalkozásterápiás tevékenységekbe is. Sok esetben ez a szabadidő tartalmas eltöltésének egyik módja lehet. Külön figyelmet kell szentelni e téren a kiemelkedően teljesítő tanulók tehetséggondozására.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A vonatkozó kompetenciák megfelelően adaptált értelmezésben megfeleltethetők a Nat leírásának. Elsődleges a pályaorientáció: lehetőségeket adunk, hogy a tanuló különféle területeken próbálja ki magát. Ezáltal felszínre kerülhetnek erősségei, egyben érdeklődésének megfelelő elfoglaltságot végezhet. Fejlesztendő területek a kitartás, a munkafegyelem, az adott tevékenység jelentőségének belátása, a munkavállalói szerepkörhöz igazodó viselkedési

normák gyakorlása. Ettől elválaszthatatlan, hogy a tanuló tisztában legyen az alapvető jogokkal, amelyek munkavállalóként megilletik. A különféle eszközök, nyersanyagok, munkafolyamatok célirányos megismertetése is szükséges. Tudatossá kell tenni a különbséget a precíz teljesítményelvárás és a kreativitás, az alternatív megoldások lehetőségei között.

Megvalósítás keretei 1–8. évfolyamon

A mindennapos fejlesztő tevékenységünk középpontjában a tanulók kommunikációs és szocializációs képességeinek, készségeinek, pszichés funkcióinak, személyiségének fejlesztése, mozgásállapotuk javítása áll. Mindezzel egy időben a gyermek sajátosságainak figyelembe vételével a legmagasabb szintű ismeretátadásra törekszünk. Ennek érdekében – mivel az intézménybe kerülő gyermekek fejlettsége, sérüléseik, fogyatékosságuk strukturáltsága változatos képet mutat –, a tanítás – tanulás, fejlesztés során a lehető legnagyobb mértékű differenciálás megvalósítása mellett speciális, kiegészítő – fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs, terápiás célú pedagógiai eljárásokat alkalmazunk, amelyek biztosítják a gyermekek, a tanulók számára az egyéni képességekhez, készségekhez, életkori sajátosságaikhoz igazodó fejlesztést. Pedagógiai tevékenységünk során támaszkodunk a tanulók pozitív tulajdonságaira, a meglévő képességelőnyökre, valamint érzelmi kötődéseikre. Különös hangsúlyt helyezünk a társadalmi együttélés szempontjából szükséges és kívánatos egyéni tulajdonságok, funkciók fejlesztésére, a teljes személyiségfejlesztésre a szociális beilleszkedés megvalósulása érdekében.

Amennyiben nincs kellő számú tanuló egy osztály indításához, akkor összevont csoportokat hozunk létre. Az összevont csoportokban a tanítás-tanulás folyamatában kiemelten fontos szerepet kap a tanulók egyéni igényeinek figyelembe, a differenciálás és egyéni tanulási utak megtalálása.

Rendszeres programjaink közé tartoznak a tanulmányi séták. Fontosnak tartjuk a hagyományőrzést, ünnepélyeink hangulatosak, emlékezetesek.

A csoportban gyógypedagógiai tanárok és gyógypedagógiai asszisztens dolgozik. Munkájukat logopédus segíti. Tantermünk barátságos, jól felszerelt. Speciális fejlesztő eszközök, játékok, technikai berendezések is rendelkezésünkre állnak. Nagyméretű udvar, biztonságos szabadtéri játszóeszközök is segítik a gyermekeket. A szülőkkel partneri kapcsolatra törekszünk, kapcsolattartásunk mindennapos.

VI.11. Kulcskompetenciák, mint a fejlesztés területei

Egyik célja a fejlesztésnek a kompetencia alapú oktatás (az ismeretek, azok alkalmazási képessége és az alkalmazáshoz szükséges megfelelő motivációt biztosító attitűdök összessége) elterjesztése intézményünkben és a közoktatásban. Kompetencia alapú oktatáson a képességek, készségek fejlesztését, az alkalmazásképes tudást értjük, amellyel lehetővé válik a külön-külön fejlesztett kompetenciák szervesülése, és azok alkalmazásának életszerűsége. Ennek egyik feltétele a pedagógiai módszertani kultúra megújítása, a befogadó személet kialakítása és fenntartása, amelynek lehetséges eszköze a cselekvésből kiinduló gondolkodásra nevelés, a felfedeztető tanítás-tanulás, a problémaközpontú tanítás vagy, a megértésen és tevékenységen alapuló fejlesztés. A magyar közoktatás alapdokumentumaira és az Európai Bizottság egész életen át tartó tanulást megalapozó, kulcskompetenciákkal foglalkozó munkabizottságának dokumentumaira alapozva a programfejlesztés óvodai nevelés, szövegértés-szövegalkotás, matematikai-logikai kompetencia, idegen nyelvi kompetenciák, szociális, életviteli és környezeti kompetenciák, életpálya-építési kompetencia, infokommunikációs technológiák mentén indult el. Mindegyik területen kiemelt hangsúlyt kapnak azok a tartalom független kompetenciák, amelyek nem köthetők tudományágakhoz, tantárgyakhoz, műveltségi területekhez, ilyenek például a tanulás tanulása, az együttműködés képessége, a problémamegoldó képesség, a kreativitás és motiváció stb. Intézményünk pedagógusai fontos feladatnak tekintik a személyiségfejlesztéshez és az ismeretszerzéshez szükséges alapvető kompetenciák fejlesztését. Előtérbe helyezzük a tevékenységközpontú pedagógiai módszereket, a kooperatív technikákat. Segítjük a személyiségfejlesztés szempontjából törésmentes óvoda-iskola, alsó-felső tagozat közötti átmenet megvalósulását.

VI.12. Gyermek- és ifjúságvédelem

A gyermek- és ifjúságvédelmi tevékenység áthatja az intézményi élet egészét. A nevelő - oktató munkánk mindennapjaiban fontos, hogy biztosítsuk a gyermekeket megillető jogok érvényesülését, a rászorulók esetében védő-óvó intézkedéseket tegyünk, fokozott figyelemmel kísérjük a veszélyeztetett, a hátrányos helyzetű gyermekek életét. A gyermek- és ifjúságvédelem fő feladata a prevenció, elhárítás és enyhítés a gyermek egészséges testi és személyiségfejlődését gátló tényezőiben, ennek kiindulópontja az okok feltárása, majd azok megfelelő kezelése. Lényeges, hogy a felderítés után a jelzés időben kerüljön a megfelelő segítő szervezethez. Ezt a tevékenységet az osztályfőnökök a kollégákkal, illetve az iskola gyermek-

és ifjúságvédelmi felelősével együttműködve végzik, aki folyamatosan kooperál a városi és kistérségi Családsegítő-, és Gyermekjóléti Központ munkatársaival is.

VI.12. a.) Alsó tagozat:

- a tanuló egészséges fejlődéséhez szükséges nevelési légkör biztosítása,
- a tanuló testi épségének megóvása a családon belül és a családon kívül,
- a tanuló egészségi állapotának figyelemmel kísérése, (szűrővizsgálatok)
- a tanuló intézményes ellátása, (ügyelet, étkezés, fejlesztő foglalkozás, felzárkóztatás, stb.)
- a család szociális és anyagi helyzetének megfelelően a különféle támogatások (pénzbeli és természetbeni) felkutatása, információ nyújtása, tanácsadás,
- segítségnyújtás a kulturált szabadidő eltöltéséhez
- biztosítani a nyári felügyeletet, napközis tábort,
- a gyermekeket veszélyeztető helyzetben gyors és hatékony intézkedést tenni,
- folyamatos kontroll, visszacsatolás a tanulók eredményei, teljesítményei felett.

VI.12. b.) Felső tagozat:

- érzelmi kötődés, törődés figyelemmel kísérése,
- kortárskapcsolatok nyomon követése,
- a tanuló erkölcsi, érzelmi, értelmi fejlődését szolgáló családi minta,
- a hátrányos helyzetű és veszélyeztetett tanulók szociális hátterének nyomon követése és ellenőrzése,
- a rendszeres iskolába járás elérése,
- a tanulmányai befejezése,
- a tanuló életkorának, fejlettségének megfelelő szabadidős programok
- a gyermek egészségére káros anyagok, káros életmódra fokozott odafigyelés, prevenciós programok,
- folyamatos érzelmi kötődés biztosítása
- nyári napközis tábor.

Alkalmazott módszerek:

- nevelési segítség, tanácsadás

- egyéni fejlesztés,
- a Családsegítő a Gyermekjóléti Központ szolgáltatásainak igénybevételére javaslat,
- segélykérelem kezdeményezése, illetve véleményezése,
- javaslat a gyermek védelembe vételére,
- kezdeményezés a gyermek gyermekvédelmi gondoskodásba vételére,
- a gyermek súlyos bántalmazása, abúzus gyanúja esetén a gyámhatóság felé azonnali jelzés,
- a pedagógiai szakszolgálathoz irányítás,
- az iskolapszichológusi megsegítés,
- javaslat a gyermek-ideggondozói, gyermekpszichiátriai vizsgálatra.

VI.13. Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység, esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések

Intézményünk gyermekei egész napos ellátásban, pedagógiai gondoskodásban részesülnek, amely tanulóink életében meghatározó szerepet tölt be, ezzel a devianciára hajlamosító környezeti hatásokat igyekszünk kiküszöbölni, korrigálni. A személyiségzavarok, tanulási nehézségek, a szociális környezethez való alkalmazkodási problémák gyógypedagógiai korrekciója a tanórán kívüli foglalkozásoknak is fontos feladata. A szociális hátrányok enyhítését szolgáló tevékenységek rendszere iskolánkban:

- a problémák feltárása
- az egyéni megsegítésre vonatkozó stratégiák kiépítése,
- pszichés segítségnyújtás,
- alapítványi támogatás,
- természetbeni támogatás nyújtása (ruha, könyv, étkezés),
- ügyelet a tanítási szünetek idejére, valamint a tanítás kezdete és befejezését követően,
- napközis foglalkozás biztosítása,
- szabadidős programok biztosítása,
- szakkörök, sportkör működtetése igény és érdeklődés alapján,
- prevenciós programok (dohányzás, alkoholfogyasztás, drog)
- a pályaválasztással kapcsolatos tevékenység:

- önismereti képességek
- választható szakmák megismertetése a tanulókkal és a szülőkkel,
- egyéni segítségnyújtás a szakmaválasztásban,
- látogatás a pétfürdői Kolping Katolikus Szakképző-, és Szakiskolába,
- pályaalkalmassági vizsgálatok, az egészségügyi szűrések,
- a beiskolázási tennivalók elvégzése, a szülők tájékoztatása.

VI.14. A szülő, a tanuló, és a pedagógus együttműködésének formái, tovább fejlesztésének lehetőségei

Intézményünkben a szülők nagy része együttműködő. Jelenleg a törvényi szabályozáson túl, a kapcsolattartás lehetőségeit az SZMSZ és a házirend is tartalmazza.

Kapcsolattartási formáink:

- személyes beszélgetések (személyes, telefon, internet)
- fogadóórák,
- szülői értekezletek,
- szülői fórumok,
- szülőklub,
- nyílt napok,
- nyílt órák

A szülőknek, gondviselőknek az életvitelükhöz, problémáik megoldásához, az osztályfőnökök, osztálytanítók, iskolai védőnő, az iskolapszichológus közreműködésével adják a fent említett fórumok a lehetőséget arra, hogy a szülők és az iskola között állandó, rendszeres kapcsolat legyen. Az SZMK megalakításával, valamint a COVID-19 okozta világjárványnak köszönhetően az interneten keresztüli kapcsolattartás, az iskola és a szülők között, együttműködés mindennapossá és eredményesebbé vált.

VI.15. A pedagógiai program végrehajtásához szükséges nevelő-oktató munkát segítő eszközök és felszerelések

A nevelő-oktató munkát segítő eszközök és felszerelések köre meghatározásának alapdokumentuma, 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet, a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet. Az intézmény működéséhez alapvetően hozzátartoznak azon tárgyak, fejlesztő eszközök és

berendezések, amelyek a tanulási képességfejlesztéshez, a terápiákhoz, a személyiségfejlesztéshez, a tanulók biztonságához, egészséges környezetéhez szükségesek.

VII. HELYI TANTERV

VII.1. A helyi tanterv felépítésére vonatkozó alapelv és pedagógiai koncepció

VII.1.1. Alapelvek

Helyi tantervünk alapja az Kerettantervek a sajátos nevelési igényű tanulókat oktató nevelési-oktatási intézmények számára.

- Kerettantervek az enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára (1-8. évfolyam)
- Kerettanterv a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók számára (1-8. évfolyam)
- Az új szabályozó dokumentumok: az Irányelvek a Sajátos nevelési igényű tanulók oktatásához és a Kerettantervek az enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára 1-4., 5-8. évfolyamon, valamint a Kerettanterv a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók számára 1-8. évfolyamon, 2020-ban jelentek meg, ezek bevezetése 2020. szeptember 1-jétől az 1. és 5. évfolyamon valósult meg. 2022. szeptemberétől a negyedik és a nyolcadik évfolyamon a korábbi dokumentumok alapján oktatunk.

Megtapasztalva azt a tényt, hogy sajátos nevelési igényű tanulóink egyedi nevelési szükségletei jelentős mértékben eltérnek egymástól, ugyanakkor tudomásul véve azt is, hogy a közoktatás nem lehet a párhuzamosan folyó egyéni nevelésnek az intézményesített formája sem, - így a helyi tantervünkben e kettősség együttes kezelésére kívánunk mintát adni. A nevelési és oktatási tartalmak, célok, eljárások, a közös tudás-, műveltség-, készség-, képesség-, kompetencia területén vannak olyan közös elemek, amelyek elsajátítása nélkül egyetlen tanulásban akadályozott tanuló sem lehet sikeres a szakmatanulás, az önálló életvezetés, az eredményes társadalmi integráció megvalósításában. A szakmai teamet alkotó gyógypedagógusok folyamatos együttműködésében válik értékké a helyi tanterv, amely leginkább abban ölt testet, hogy a gyógypedagógusok a tanítás-tanulás folyamatában mennyire és miként találják meg - az oktatás-nevelés azon elemeinek kialakítását, amelyeket minden egyes tanuló esetében az egyediség részévé kívánnak tenni - valamint az egyediség eltérésének területeit, módozatait miként tudják hozzáigazítani az egyéni sajátosságokhoz, sérülésekhez. Helyi tantervünk és iskolai munkánk annyit ér, mint amilyen mértékben az átadott tudás, a nevelés és fejlesztés, az értelmileg enyhén sérült tanuló egyediségében működni kezd, és felhasználásra kerül.

VII.2. A helyi tanterv pedagógiai koncepciója

Az iskolánkban folyó pedagógiai munka tartalmát - így helyi tantervünket is alapvetően meghatározza az a tény, hogy tanulásban akadályozott, értelmileg akadályozott és autizmussal élő gyermekeket nevelünk és oktatunk. Iskolánk 8 évfolyamos egész napos oktatásszervezeti formában működik. Oktató-nevelő munkánk minden területén élünk a differenciálás lehetőségével. Pedagógiai koncepciónkban azt fogalmaztuk meg, hogy a meghatározott célok alapján hová, meddig kívánjuk eljuttatni tanulóinkat, illetve a tanulók különböző fejlődésű csoportjait, valamint ehhez milyen jellegű ismeretekre, készségekre, képességekre, magatartásformákra van szükség.

A helyi tantervi célok és feladatok kidolgozásánál építettünk a Nemzeti alaptanterv követelményeire.

Helyi tantervünk kidolgozásánál figyelembe vettük a nevelés és oktatás helyi célkitűzéseit és lehetőségeit, valamint a szülők elvárásait.

VII.3. Fejlesztési területek – tanulási és nevelési célok a tanulásban akadályozott gyermekek számára

A fejlesztési területek – nevelési célok áthatják a pedagógiai folyamat egészét, s így közös értékeket jelenítenek meg. A célok elérése érdekében a pedagógiai folyamatban egyaránt jelen kell lennie az ismeretszerzés, a gyakoroltatás-cselekedtetés mellett a példák érzelmi hatásának is. E területek – összhangban a kulcskompetenciák alapját adó képességekkel, készségekkel, az oktatás és nevelés során megszerzett ismeretekkel, és a tudásszerzést segítő attitűdökkel – egyesítik a hagyományos értékeket és a XXI. század elején megjelent új társadalmi igényeket. A nevelési célok a következőképpen érvényesülnek a tartalmi szabályozás különböző szintjein, és valósulnak meg a köznevelés folyamatában:

- beépülnek az egyes műveltségi területek, illetve tantárgyak fejlesztési követelményeibe, tartalmaiba;
- tantárgyak részterületeivé válhatnak, vagy önálló tantárgyként jelenhetnek meg az iskola helyi tanterve szerint;
- alsó tagozaton tematizálják a tanítói munkát, a felsőbb évfolyamokon pedig elsősorban az osztályfőnöki órák témaköreit;

- témákat, fejlesztési helyzeteket körvonalaznak a nem tanórai keretek között folyó, egyéb iskolai foglalkozások, programok számára;
- a tanulást megalapozó pszichikus funkciók, képességek, készségek kialakítása, fejlesztése kiemelt szerepet kap a teljes alapfokú oktatás szintjén.

A nevelési célok intézményi szintű tudatos követése, valamint a hozzájuk rendelt feladatok végrehajtása és végrehajtatása az intézményi pedagógiai kultúra és a színvonalas pedagógiai munka meghatározó fokmérője, a pedagógiai-szakmai ellenőrzés egyik fontos kritériuma.

VII.2.1. Az erkölcsi nevelés

A köznevelés alapvető célja a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, a cselekedeteikért és azok következményeiért viselt felelősségtudatuk elmélyítése, igazságérzetük kibontakoztatása, közösségi beilleszkedésük elősegítése, az önálló gondolkodásra és a majdani önálló, felelős életvitelre történő felkészülésük segítése. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál különös jelentőséggel bír az önelfogadás, a másság elfogadása, a fogyatékos emberek iránti együttérző, segítő magatartás kialakítása. Fontos a szociális érzékenység, a problémamegoldás, az önkéntes feladatvállalás és - megoldás képességének kialakítása.

- Az erkölcsi nevelés legyen életszerű, készítsen fel az elkerülhetetlen értékkonfliktusokra, segítsen választ találni a tanulók erkölcsi és életvezetési problémáira.
- Lehetőséget nyújt az emberi lét és az embert körülvevő világ lényegi kérdéseinek különböző megközelítési módokat felölelő megértésére, megvitatására.
- Az iskolai közösség élete, tanárainak példamutatása támogatja a tanulók életében olyan nélkülözhetetlen készségek megalapozását és fejlesztését, mint a kötelességtudat,
- a munka megbecsülése,
- a mértéktartás,
- az együttérzés,
- a segítőkészség,
- a tisztelet és a tisztesség,
- a korrupció elleni fellépés,
- a türelem,
- a megértés,
- az elfogadás.

A tanulást elősegítő beállítódások kialakítása – az önfegyelemtől a képzelőtehetségen át intellektuális érdeklődésük felkeltéséig – hatással lesz egész felnőtt életükre, és elősegíti helytállásukat a munka világában is.

VII.2.2. Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

A tanulók ismerjék meg nemzeti, népi kultúránk értékeit, hagyományait. Tanulmányozzák a jeles magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságát. Sajátítsák el azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek megalapozzák az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismerését, megbecsülését. Alakuljon ki bennük a közösséghez tartozás, a hazaszeretet érzése, és az a felismerés, hogy szükség esetén Magyarország védelme minden állampolgár kötelessége. Európa a magyarság tágabb hazája, ezért magyarságtudatukat megőrizve ismerjék meg történelmét, sokszínű kultúráját. Tájékozódjanak az egyetemes emberi civilizáció kiemelkedő eredményeiről, nehézségeiről és az ezeket kezelő nemzetközi együttműködési formákról. Ki kell, hogy alakuljon a tanuló attitűdje, viszonya önmagához, szűkebb és tágabb környezetéhez, a történelmi múlthoz. Fontos felkészíteni a felnőtt lét és a tágabb környezet közügyeinek megismerésére, az állampolgári jogok és kötelezettségek érvényesítésére

VII.2.3. Állampolgárságra, demokráciára nevelés

A demokratikus jogállam, a jog uralmára épülő közélet működésének alapja az állampolgári részvétel, amely erősíti a nemzeti öntudatot és kohéziót, összhangot teremt az egyéni célok és a közjó között. Ezt a cselekvő állampolgári magatartást a törvénytisztelet, az együttélés szabályainak betartása, az emberi méltóság és az emberi jogok tisztelete, az erőszakmentesség, a méltányosság jellemzi. Az intézmény megteremti annak lehetőségét, hogy a gyerekek megismerjék a főbb állampolgári jogokat és kötelezettségeket, és ennek keretében biztosítja a honvédelmi nevelést. A részvétel a közügyekben megkívánja a kreatív, önálló kritikai gondolkodás, az elemzőképesség és a vitakultúra fejlesztését. A felelősség, az önálló cselekvés, a megbízhatóság, a kölcsönös elfogadás elsajátítását hatékonyan támogatják a tanulók tevékeny részvételére építő tanítás- és tanulásszervezési eljárások.

VII.2.4. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

Az önismeret – mint a személyes tapasztalatok és a megszerzett ismeretek tudatosításán alapuló, fejlődő és fejleszthető képesség – a társas kapcsolati kultúra alapja. A megfelelő önértékelés, a tanuló saját személyiségének megismerése nagy jelentőséggel bír, mivel a társas kapcsolatok alakításában, a társadalmi beilleszkedésben elengedhetetlenül szükséges a reális énkép, a megfelelő önismeret. Ehhez a mindennapokban fontos a folyamatos visszajelzés, a belső kontroll erősítése, az önbizalom fejlesztése. Elő kell segíteni a tanuló kedvező szellemi fejlődését, készségeinek optimális alakulását, tudásának és kompetenciáinak kifejezésre jutását, s valamennyi tudásterület megfelelő kiművelését. Hozzá kell segíteni, hogy képessé váljék érzelmeinek hiteles kifejezésére, a mások helyzetébe történő beleélés képességének az empátiának a fejlődésére, valamint a kölcsönös elfogadásra. Ahhoz, hogy az oktatási és nevelési folyamatban résztvevő tanulók, az elsajátított készségekre és tudásra támaszkodva énképükben is gazdagodjanak, a tanítás-tanulás egész folyamatában támogatást igényelnek ahhoz, hogy tudatosuljon, a saját/egyéni fejlődésüket, sorsukat és életpályájukat maguk tudják alakítani. A megalapozott önismeret hozzájárul a kulturált egyéni és közösségi élethez, mások megértéséhez és tiszteletéhez, a szeretetteljes emberi kapcsolatok kialakításához.

VII.2.5. A családi életre nevelés

A család kiemelkedő jelentőségű a gyerekek, fiatalok erkölcsi érzékének, szeretetkapcsolatainak, önismeretének, testi és lelki egészségének alakításában. A szűkebb és tágabb környezet változásai, az értékrendben jelentkező átrendeződések, a családok egy részének működésében bekövetkező zavarok szükségessé teszik a családi életre nevelés beemelését a köznevelés területére A köznevelési intézményeknek ezért kitüntetett feladata a harmonikus családi minták közvetítése, a családi közösségek megbecsülése. A felkészítés a családi életre segítséget nyújt a gyermekeknek és fiataloknak a felelős párkapcsolatok kialakításában, ismereteket közvetít a családi életükben felmerülő konfliktusok kezeléséről. Az iskolának foglalkoznia kell a szexuális kultúra kérdéseivel is.

VII.2.6. A testi és lelki egészségre nevelés

Az egészséges életmódra nevelés hozzásegít az egészséges testi és lelki állapot örömteli megéléséhez. A pedagógusok ösztönözzék a tanulókat arra, hogy legyen igényük a helyes táplálkozásra, a mozgásra, a stressz kezelés módszereinek alkalmazására. Legyenek képesek lelki egyensúlyuk megóvására, társas viselkedésük szabályozására, a konfliktusok kezelésére. Az iskola feladata, hogy a családdal együttműködve felkészítse a tanulókat az önállóságra, a

betegség-megelőzésre, továbbá a szabályok betartására a közlekedésben, a testi higiénében, a veszélyes körülmények és anyagok felismerésében, a váratlan helyzetek kezelésében. A pedagógusok motiválják és segítsék a tanulókat a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében. Az erőnlétnek és a fizikai állóképességnek – mint a munkavégzés alapvető feltételének – kiemelt szerepe van a tanulók társadalmi beilleszkedésében. Ennek érdekében nagy hangsúlyt kell helyezni a szabad mozgás, a sport és a rekreáció lehetőségeire.

VII.2.7. Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

A NAT ösztönzi a személyiség fejlesztését, kibontakozását segítő nevelést-oktatást: célul tűzi ki a hátrányos helyzetű vagy fogyatékkal élő emberek iránti szociális érzékenység, segítő magatartás kialakítását a tanulókban úgy, hogy saját élményű tanuláson keresztül ismerik meg ezeknek a csoportoknak a sajátos igényeit, élethelyzetét. A segítő magatartás számos olyan képességet igényel és fejleszt is egyúttal (együttérzés, együttműködés, problémamegoldás, önkéntes feladatvállalás és - megvalósítás), amelyek gyakorlása elengedhetetlen a tudatos, felelős állampolgári léthez. A kooperatív csoportmunka segíti megtapasztalni az alkalmazott szabályokat, később pedig hozzájárul a munkavállalás során szükséges együttműködési készségek fejlődéséhez

VII.2.8. Fenntarthatóság, környezettudatosság

A felnövekvő nemzedéknek ismernie és becsülnie kell az életformák gazdag változatosságát a természetben és a kultúrában. Meg kell tanulnia, hogy az erőforrásokat tudatosan, takarékosan és felelősségteljesen, megújulási képességükre tekintettel használja. Cél, hogy a természet és a környezet ismeretén és szeretetén alapuló környezetkímélő, értékvédő, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás váljék meghatározóvá a tanulók számára. Az intézménynek fel kell készítenie őket a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességek és jogok gyakorlására. Törekedni kell arra, hogy a tanulók megismerjék azokat a gazdasági és társadalmi folyamatokat, amelyek változásokat, válságokat idézhetnek elő, továbbá kapcsolódjanak be közvetlen és tágabb környezetük értékeinek, sokszínűségének megőrzésébe, gyarapításába. Elengedhetetlenül szükséges a személyes megtapasztalás, a környezeti ártalmak és az emberi élet szükségleteinek összefüggéseire való rávilágítás, a helyes szokásrend kialakítása. Ehhez fontos a környezet adott szempontok alapján történő megfigyelése, a következtetések közös levonása, az egyéni felelősség tudatosítása.

VII.2.9. Pályaorientáció

Az iskolának – a tanulók életkorához igazodva és a lehetőségekhez képest – átfogó képet kell nyújtania a munka világáról. Ennek érdekében olyan feltételeket, tevékenységeket kell biztosítania, amelyek révén a diákok kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, megtalálhatják hivatásukat, kiválaszthatják a nekik megfelelő foglalkozást és pályát, valamint képessé válnak arra, hogy ehhez megtegyék a szükséges erőfeszítéseket. Ezért fejleszteni kell bennük a segítéssel, az együttműködéssel, a vezetéssel és a versengéssel kapcsolatos magatartásmódokat és azok kezelését. Támogatnunk kell ezen feladatok során a páros és csoportos munkák kialakítását, a tanulók közötti kooperációt. Biztosítani kell azokat az információkat és tapasztalatokat, amelyek a tanulók egyéni sajátosságainak megfelelően támogatják az életpályatervezést és a pályaorientációt.

VII.2.10. Gazdasági és pénzügyi nevelés

A felnövekvő nemzedéknek hasznosítható ismeretekkel kell rendelkeznie a világgazdaság, a nemzetgazdaság, a vállalkozások és a háztartások életét meghatározó gazdasági-pénzügyi intézményekről és folyamatokról. Cél, hogy a tanulók ismerjék fel saját felelősségüket az értékteremtő munka, a javakkal való ésszerű gazdálkodás, a pénz világa és a fogyasztás területén. Tudják mérlegelni döntéseik közvetlen és közvetett következményeit és kockázatát. Lássák világosan rövid és hosszú távú céljaik, valamint az erőforrások kapcsolatát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, egymásrautaltságát.

VII.2.11. Médiatudatosságra nevelés

Cél, hogy a tanulók a mediatizált, globális nyilvánosság felelős résztvevőivé váljanak: értsék az új és a hagyományos médiumok nyelvét. A médiatudatosságra nevelés az értelmező, kritikai beállítódás kialakítása és tevékenység-központúsága révén felkészít a demokrácia részvételi kultúrájára és a médiumoktól is befolyásolt mindennapi élet értelmes és értékelvű megszervezésére, tudatos alakítására. A tanulók az egyéni sajátosságaiknak megfelelően legyenek képesek a társadalmi érintkezést szolgáló információk megtalálására, értelmezésére, közvetítésére és alkotására. Ismerjék fel a hiteles, megbízható és fontos információkat A tanulók megismerkednek a média működésével és hatásmechanizmusaival, a média és a társadalom közötti kölcsönös kapcsolatokkal, a valóságos és a virtuális, a nyilvános és a bizalmas érintkezés megkülönböztetésének módjával, valamint e különbségek és az említett médiajellemzők jogi és etikai jelentőségével.

VII.2.12. A tanulás tanítása

A tanulás tanítása az iskola alapvető feladata. Minden pedagógus teendője, hogy felkeltse az érdeklődést az iránt, amit tanít, és útbaigazítást adjon a tananyag elsajátításával, szerkezetével, hozzáférésével kapcsolatban. Fontos az egyénre szabott motiválás, az egyéni tanulási módok biztosítása, az élményt adó tanulási szokások kialakítása. Az életkori sajátosságokhoz illeszkedve törekedni kell a tanulók saját tudásáról való reális ismeretek kialakítására, valamint a növekvő felelősségvállalásra a saját tanulásukért. Az egész életen át tartó tanulásra való felkészítés fontos a társadalmi integráció és a munkaerőpiacra történő sikeres belépés szempontjából. Meg kell tanítania, – hogyan alkalmazható a megfigyelés és a tervezett kísérlet módszere; – hogyan használhatók a könyvtári és más információforrások; – hogyan mozgósíthatók az előzetes ismeretek és tapasztalatok; melyek az egyénre szabott tanulási módszerek; – miként működhetnek együtt a tanulók csoportban; – hogyan rögzíthetők és hívhatók elő pontosan, szó szerint például szövegek, meghatározások, képletek. Olyan tudást kell kialakítani, amelyet a tanulók új helyzetekben is képesek alkalmazni, a változatok sokoldalú áttekintésével és értékelésével. A tanulás tanításának elengedhetetlen része a tanulás eredményességének, a tanuló testi és szellemi teljesítményeinek lehetőség szerinti növelése és a tudás minőségének értékelése. Helyi tantervünkben kiemelten kezeljük a tanulók mozgásállapotának javítását, fejlesztését, a sportra, a sportjátékokra. Valamennyi évfolyamon heti 5 testnevelés órát biztosítunk. E mellett lehetősége van tanulóinknak sportkörökön való részvételre is. A személyiségfejlesztést egységes, komplex feladatként kezeljük és a nevelés-oktatás egész folyamatában a gyermeki sajátosságokból, a sérülésből adódó előnytelen különbségek csökkentésére, habilitációjára törekszünk. Elveinket tükrözi, hogy a helyi tantervünkben a mindenki számára szükséges kompetenciákat, az állapotuknak megfelelő műveltséget kínálunk a tanulókban rejlő lehetőségek optimális kibontakoztatása érdekében. Céljaink elérését segítik a céltudatosan az egyedi adottsághoz, sérüléshez igazított terápiás eljárások, a tanítás-tanulás egész folyamatát átölelő differenciált tanulásszervezési formák, megoldások, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók óvodai nevelésének, iskolai oktatásának irányelvében rögzítettek. Pl. hosszabb időkeretek a követelmények teljesítésében, eseti, átmeneti vagy tartós mentesítés a követelmények alól, stb.. Tanulóink fejlődését a 8. évfolyam végéig többletszolgáltatásokkal segítjük. A lassabban haladók részére az egyéni fejlesztő programok, a terápiák, az egyéni fejlődés ütemhez igazított eljárások biztosítanak optimális feltételeket.

Az autista csoport a tanulásban, ill. értelmileg akadályozottak kerettantervét adaptálja egyéni fejlesztési tervek alapján. Az adaptáció a 2011. évi CXC. köznevelési törvény 47. § 4. pontja és a 32/2012 EMMI rendelet alapján készült, melynek 8. fejezete tartalmazza azokat a tartalmi-módszertani javaslatokat, melyek szerint az autizmussal élő gyermekek, tanulók esetében a NAT-tól és a kötelező kerettantervektől el lehet/szükséges térni.

Az integráltan nevelt, középsúlyos, értelmileg akadályozott tanulók nevelő-oktató munkáját a Irányelvek előírásait figyelembe véve a Kerettanterv a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók számára (1-8. évfolyam) kerettanterv alapján végezzük. Oktatási Hivatal (oktatas.hu) https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/kerettantervek_sni_tanulok/kozepsulyos_sni_1_8

VII.3. Tantárgyak és óraszámok a teljes képzési időre az évfolyamokhoz rendelten a tanulásban akadályozottak részére

alsó tagozat, 1–4. évfolyam:

2020. szeptember 1-jétől felmenő rendszerben a következő táblázat releváns:

Tantárgyak	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	7	7	6	7
Matematika	4	4	3	4
Etika	1	1	1	1
Környezetismeret	-	-	1	1
Ének-zene	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	2
Digitális kultúra	-	-	1	1
Technika és tervezés	1	1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Habilitációs és rehabilitációs tanórák	3	3	3	3
Önálló tanulási tevékenység	5	5	5	5
Napközis jellegű tevékenység	5	5	5	5
Sport, szabadidő	5	5	5	3

Összesen	**40**	**40**	**40**	**40**

Az Oktatási Hivatal Kerettanterv ajánlása mentén a veszprémi Bárczi Gusztáv Általános Iskola, Szakiskola és Készségfejlesztő Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménnyel hangoltuk és koordináltuk össze a Helyi tantervünk heti óraszámait.

felső tagozat, 5–8. évfolyam:

Rendelkezésre álló órakeret	**28**	**28**	**31**	**31**

5-8. évfolyam (2020-as SNI Kerettanterv óraszámai, a 2020-2021. tanévtől felmenő rendszerben)

Tantárgyak	**5. évfolyam**	**6. évfolyam**	**7. évfolyam**	**8. évfolyam**
Magyar nyelv és irodalom	5	5	4	4
Idegen nyelv/német	-	-	2	2
Matematika	5	5	4	4
Etika	1	1	1	1
Történelem	2	2	2	2
Hon- és népismeret	1	-	-	-
Természettudomány	2	3	6	4+2
Állampolgári ismeretek	-	-	-	1
Ének-zene	2	2	1	1
Vizuális kultúra	2	2	1	1
Digitális kultúra	1	1	1	1
Technika, és tervezés	1	1	2	3
Testnevelés	5	5	5	5
Osztályfőnöki óra	1	1	1	1
(közösségi nevelés)				
Habilitációs és rehabilitációs tanórák				
Önálló tanulási tevékenység	5	5	3	2

Napközis jellegű foglalkozás	5	5	5	5
Sport és szabadidő	2	2	2	1
Szakkör jellegű foglalkozások				
Heti órakeret	40	40	40	40

Habilitációs és rehabilitációs tanórák megnevezései és felhasználható óraszámai:

Elnevezés	1.	2.	3.	4.
önálló tanulási tevékenység betűsuli számlépcső logika szocializáció észkerék	**5 óra**	**5 óra**	**5 óra**	**5 óra**
sport és szabadidő alapozó th. sport és szabadidő	3 óra	3 óra	3 óra	2 óra
rehabilitáció egyéni és v kiscs. fejl. logopédia	3 óra	3 óra	3óra	3 óra
napközis jellegű tevékenység kultúrfogl. ebéd játék kézműves mese	**5 óra**	**5 óra**	**5 óra**	**5 óra**

Az Oktatási Hivatal Kerettanterv ajánlása mentén a veszprémi Bárczi Gusztáv Általános Iskola, Szakiskola és Készségfejlesztő Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény javaslatával hangoltuk és koordináltuk össze a Helyi tantervünk heti óraszámait.

https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/kerettantervek_sni_tanulok/SNI_1_4evf

https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/kerettantervek_sni_tanulok/enyhe_sni_5_8

A taneszközök kiválasztásának elvei:

A tanulók számára a speciális szükségleteknek megfelelően egyénre szabottan kell megválasztani a tankönyveket (a tankönyvlistán szereplő tankönyvek közül) és a taneszközöket. A tankönyvek, munkafüzetek, egyéb segédletek legyenek konkrét tartalmúak, jól variálhatóak, áttekinthetőek, tartalmazzanak minél több valósághű képet. Szükségessé válhat, hogy a pedagógusok saját kezűleg készítsék el a taneszközöket. Az egyes tantárgyak tanítása során a mindennapi életben előforduló valóságos tárgyakat kell használni. Fontos szempont, hogy az alkalmazott eszközök biztonságosak legyenek. A tartós tankönyveket a könyvtár bevételezi, több évig használhatóak.

A kiválasztás szempontjai:

- Feleljenek meg a gyermek/tanuló egyéni szükségleteinek, tanulási stílusának és szimbólumszintjének.
- A taneszközök minősége, megjelenése legyen alkalmas a tanulók esztétikai érzékének fejlesztésére. A tanulnivalót az eredményes elsajátításhoz szükséges részletességgel tárgyalják. Változatos, többféle munkaformát (egyéni, páros, kiscsoportos) alkalmazó feladataik tegyék lehetővé a képességfejlesztést és a differenciált oktatást.
- A tantárgyi integráció megvalósításával fektessenek hangsúlyt több kompetenciaterület fejlesztésére is.
- Kezeljék kiemelten a vizuális elemeket. Képeik, ábráik segítsék a nyelvi információk megértését, gazdagítsák azok tartalmát.
- A taneszközök lehetőleg legyenek egymásra épülő tantárgyi rendszerek, tankönyvcsaládok, sorozatok tagjai, amelyekhez megfelelő nyomtatott kiegészítő taneszközök állnak rendelkezésre (pl. munkafüzet, tudásszintmérő feladatlapok). A NAT-ban meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósításának részletes szabályai. A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módja a Nkt. 27. § (11) bekezdésében meghatározottak szerint történik. A tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módja, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formái, valamint a magatartás és szorgalom minősítésének elvei:

Értékelés: Az ellenőrzés, értékelés célja a nevelési /fejlesztési/ alaphelyzet és a célállapot közötti pozitív irányú különbözőség folyamatos felülvizsgálata, rögzítése. A folyamatban elért tanulói eredmények részben mérhető teljesítmények, részben a tanulók viselkedésében,

cselekedeteiben tapasztalható, mennyiségileg nem kifejezhető minőségi változások.Az értékelés alapfunkciója a tevékenységekben nyújtott teljesítmények és a tevékenységhez való viszonyulás megítélése, minősítése, a tájékozódás és a tájékoztatás. Azonos értékű eszközök az értékelésben:

- a feladatlapok, melyek tartalmát a tananyag követelményei szabják meg,
- a komplex megfigyelési szempontrendszer, amely az iskola valamennyi színterén végbemenő változásokra irányul.
- Szóbeli beszámolók (felelés)

Kétszeres értékkel bírnak a tantárgyi témazáró dolgozatok, vagy témazáró szóbeli beszámolók, és ugyanígy a félévi vagy év végi nagy dolgozatok. Ezen nagy dolgozatokat általában feladatlapos formában oldjuk meg iskolánkban, illetve anyanyelvi tantárgyból különböző típusú írásbeli fogalmazások formájában. A témazáró és nagy dolgozatok megírása nem történhet szúrópróba-szerűen, azok tervszerű előkészítése (a hasonló típusú feladatok és fogalmazványok gyakoroltatása) mind a tanulók, mind a pedagógusok elemi érdekét szolgálja. A tanulók teljesítményét az óraközi munkafolyamatos figyelésével is lehet értékelni oly módon, hogy az érdemjegyben nyilvánuljon meg. A pedagógus értékelésének folyamatos volta jelzés a szülőnek is a gyermek előmeneteléről, ezért kiemelten kell arra törekedni, hogy havonta legalább egy érdemjeggyel értékeljünk és ez be is kerüljön a KRÉTA felületére, illetve a gyermek ellenőrzőjébe, vagy üzenő füzetébe. Az érdemjegyek átlagától lényegesen nem térhet el a félévi vagy év végi osztályzat, ha ez mégis megvalósul, a tantestület kezdeményezheti annak felülbírálását, illetve a KT előírása szerint megváltoztathatja az osztályzatot. Sem az érdemjegyek adása, sem a félévi vagy év végi osztályzatok megállapítása nem képezhetik fegyelmezési eszköz tárgyát. Valamennyi évfolyamon a tanulók tanulmányi előmenetelét hagyományosan érdemjegyekkel értékeljük. Az érdemjegyek 1-től 5-ig az alábbi minősítéssel

egyenértékűek:

- 1 – elégtelen érdemjegy, a tantárgyi követelményeket a tanuló nem teljesítette,
- 2 – elégséges érdemjegy, a tantárgyi követelményeket a tanuló gyengén teljesítette,
- 3 – közepes érdemjegy, a tantárgyi követelményeket a tanuló közepesen teljesítette,
- 4 – jó érdemjegy, a tantárgyi követelményeket a tanuló jól teljesítette,
- 5 – jeles érdemjegy, a tantárgyi követelményeket a tanuló kiválóan teljesítette,
- 5 – kitűnő érdemjegy, a tantárgyi követelményeket a tanuló kiemelkedően teljesítette.

A félévi és év végi osztályzatoknál ugyanilyen minősítéssel 1-5-ig adjuk az osztályzatokat, kivéve az 1. évfolyam félévi és év végi zárását, valamint a 2. évfolyam félévi értékelését, mert ezen a két évfolyamon szöveges értékelés történik.

A szöveges összegző minősítések a törvény előírásai szerint az alábbiak:

- kiválóan teljesített,
- jól teljesített,
- megfelelően teljesített,
- felzárkóztatásra szorul.

A tanuló az 1. évfolyamon csak abban az esetben utasítható évfolyamismétlésre, ha a tanulmányi követelményeket az iskolából való igazolt és igazolatlan mulasztás miatt nem tudta teljesíteni. Amennyiben a tanuló az 1. évfolyam végére a minimum követelményeket nem teljesíti, a szülői hozzájárulásával az évfolyamot megismétli, munkája ebben az esetben előkészítőnek minősül. Szülők kérésére akkor is ismételheti a gyermek az első évfolyamot, ha a minimum követelményeket teljesíteni tudta. Magasabb évfolyamba automatikusan az a tanuló léphet, aki minden tantárgyból teljesítette a minimum követelményeket. Az a tanuló, aki az év végi bizonyítványában egy vagy két elégtelen osztályzatot kap, az adott tárgyból sikeresen teljesített javító vizsga után léphet magasabb évfolyamba. Évfolyamismétlő az a tanuló, aki 3 vagy több elégtelen osztályzatot kap év végi értékelésénél, vagy ha a tantestület határozata alapján hiányzásai miatt (a jogszabályi mértéket meghaladva) nem teljesítette a tantervi követelményeket. A tanulók értékelésének célja: Tájékoztassa a pedagógust, a tanulót és a szülőt a végzett munka eredményéről. Az egyéni fejlesztés érdekében fejezze ki a tanuló önmagához és társaihoz viszonyított előrehaladását.

Az iskola értékelésének alapelvei:

- céljai és követelményei mindenki számára legyenek előre ismertek,
- a tényleges tanulói teljesítmények meghatározása érdekében legyen folyamatos, kiszámítható és igazságos,
- ne általános, hanem személyre szóló legyen,
- legyen objektív, ugyanakkor segítő szándékú és nevelő hatású.

Az értékelés szempontjainál arra kell különös tekintettel, figyelemmel lennünk, hogy mit értékeljünk:

• A tanuló önmagához mért fejlődését az ismeretek elsajátítása, a képesség minőségi, mennyiségi gyarapodása terén.

- A tanuló szociális képességeinek, magatartásának, viselkedésének fejlődését.

- A tanuló iskolán kívülről hozott, az iskolai követelményeken túli tudását, más területen mutatkozó képességeit, arculatát.

Az értékelés rendszeressége és formái:

Az értékelés rendszerességére vonatkozó eljárásokat a nevelőtestület egyezteti az alábbiak szerint:

- Az 1. évfolyamon a szöveges értékelés rendszerességét félévi és év végi tájékoztatásban állapítja meg.
- Az év végi értékelést kivéve valamennyi érdemjegyet a tájékoztató füzetben bejegyezve hozzák a szülő tudomására.
- A 2-8. évfolyamon az egyes tantárgyakban az értékelés alapjául minimálisan havi egy érdemjegyet kell elérni. Az évközi érdemjegyeknél elsősorban a következőket vesszük figyelembe: szóbeli, írásbeli ellenőrzés, felmérések, az órán mutatott aktivitás, a tanítási órákra történő felkészülés, tanórán kívüli tevékenységek és gyűjtőmunkák, valamint különböző versenyeken való részvétel, vagy eredményes szereplés.
- Dolgozatok száma: a magyar nyelv- és irodalom, illetve matematika tantárgyakból 5-8. évfolyamon évi kettő-három nagydolgozat írása kötelező.

A magatartás és szorgalom értékelése. A hagyományos értékelést követjük úgy, hogy az egyszavas meghatározásokat minden esetben rövid indoklással látjuk el. Az indoklásban elsősorban a gyermek erényeit emeljük ki, majd javaslatot teszünk a fejlődés irányára.

A magatartás hagyományos értékelése:

• példás:

  - a közösség alakítását, fejlődését munkájával, jó kezdeményezéseivel, véleményének megfelelő nyilvánításával, valamint példás viselkedésével elősegíti, és társait is erre ösztönzi,
  - szereti a közösségi életet, szívesen tevékenykedik érte és benne,
  - a házirendet megtartja, társait is erre ösztönzi,
  - nevelőivel, társaival, szüleivel szemben tisztelettudó, udvarias,
  - fegyelmezett, megbízható, pontos, segítőkész.

• jó:

- részt vesz a közösségi életben, a rábízott feladatokat elvégzi, az iskolai viselkedése ellen általában nincs kifogás
- a házirendet és az iskolai együttélés szabályait megtartja,
- nevelőivel, társaival, szüleivel szemben tiszteletteljes, udvarias,
- fegyelmezett, segítőkész, általában megbízható, pontos.

• változó:

- a közösségi munkában csak vonakodva vesz részt, alakítására nincs befolyással, viselkedésével szemben kifogás merül fel,
- a házirendet és egyéb szabályzatokat csak ismételt állandó figyelmeztetéssel tartja be,
- nevelőivel, társaival, szüleivel szemben nem mindig udvarias és tisztelettudó,
- társai viselkedését közömbösen nézi, nem segít,
- fegyelme ingadozó, munkája pontatlan.

• rossz:

- munkájával a közösség fejlődését hátráltatja, iskolai viselkedésével rossz példát mutat társainak, hibáit nem látja be,
- közösségi munkát nem végez, másokat is visszatart, szándékosan árt a közösségnek,
- a házirendet nem tartja meg ismételt figyelmeztetések ellenére sem,
- nevelőivel, társaival, szüleivel szemben tiszteletlen, udvariatlan, nyegle,
- fegyelmezetlen, durván beszél, verekszik.

A szorgalom hagyományos értékelése:

• példás,

1. Tanulmányi munkában:

   Figyelembe kell venni a tanulmányi munka tényezőit:

   - életkörülmények helyzetét,
   - képességek szintjét.
   - Igényli tudása bővítését: céltudatosan és ésszerűen szervezi meg munkáját.
   - Munkavégzése pontos, megbízható.

- Minden tárgyban elvégzi feladatait.
- Önálló a munkában, önellenőrzésre képes.
- Kötelességtudata: magas fokú, munkatempója állandó, lankadatlan, mindig készül, figyel, érdeklődik.
- Érdeklődése: az iskolán kívüli ismeretanyagra is kiterjed. Egyes iskolai tárgyakban a tananyagon felül is produkál.

• jó :

- Figyel az órákon, házi feladatait lelkiismeretesen elvégzi.
- Az órákra lelkiismeretesen készül fel.
- Rendszeresen és megbízhatóan dolgozik.
- Ösztönző hatásokra: rendszeresen dolgozik és ellenőrzi önmagát.
- Tudja, hogy mihez kell segítséget nyújtania.
- Általában felkészül, de különösebb érdeklődést nem árul el.
- Érdeklődése megmarad az iskolai tananyag keretein belül.

• változó:

- Munkája ingadozó, időszakonként dolgozik, máskor figyelmetlen, pontatlan.
- Önállótlan, csak utasításra kezd munkához, nem ellenőrzi magát.
- Munkája változékony jellegű.
- Szétszórtság jellemzi, ritkán figyel huzamosan.

• hanyag:

- Figyelmetlenül dolgozik, megbízhatatlan, feladatait nem végzi el.
- Munkavégzésre csak unszolásra hajlandó.
- Nem törődik kötelességeivel.
- Érdektelenség, gyakran közöny jellemzi.

A hagyományos értékelés félévkor, illetve év végén a KRÉTA, az ellenőrző, illetve a bizonyítvány osztályzatok rovatába kerül bejegyzésre. A tantárgyi értékelés alapja természetesen a tantárgyi programokban megfogalmazódó minimumkövetelmény, mely igazodik az irányelvekben tükröződő tartalmakhoz.

VII.4. Kiemelt kompetenciaterületek

VII.4.1. A tanulás kompetenciái

A hatékony, önálló tanuláshoz alapvető készségekkel, képességekkel kell rendelkezni, amit az alapkompetenciák biztosítanak. A tanulót támogatni kell abban, hogy megtalálja saját érdeklődési körét, hogy minél több tanulási technikát megismerjen, és ezek alapján képessé váljon majd saját tanulási stratégia kialakítására.

VII.4.2. A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)

Az anyanyelv elsajátíttatása során – a tanulók egyéni sajátosságaihoz való igazodás mellett – alapelv, hogy esetükben a nyelvelsajátítás lényegi módja nem az elszigetelt nyelvi jelenségek oktatása, hanem az a folyamat, amelyben az ember nyelvileg fogalmazza meg a valóságra vonatkozó ítéleteit. Az anyanyelv tanításában csak az a fejlesztő tevékenység hozhatja meg kívánt eredményt, amely (az egyén képességének és beszédállapotának figyelembevétele mellett) a beszédnek, mint összetett folyamatnak a fejlesztésére irányul, s a „nyelvet" funkcióinak (kifejező, informáló, felhívó) megfelelően, elemi formáiban (közlés, megbeszélés, rábeszélés) és alaptípusaiban (élőbeszéd, írott beszéd) gyakoroltatja és alkalmaztatja. Az idegen nyelvi kommunikáció mint kiemelt kompetenciaterület az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésében egyénileg differenciált tananyagstruktúrát igényel. A hallási észlelés, a figyelem, az emlékezet fokozott fejlesztése mellett a célokat a tanulók szükségletei határozzák meg. A sikeres kommunikáció érdekében szükség van a nagyobb időkeretre, a folyamatos gyakorlásra, a játékos helyzetekben történő megvalósításra, a helyzetgyakorlatokra.

VII.4.3. A digitális kompetenciák

A digitális kompetenciák elsajátítása, felhasználói szintű alkalmazása az esélyegyenlőség megteremtése és a minél önállóbb életvitel támogatása szempontjából is kiemelkedő jelentőségű. A tanulók számára fontos a megbízható információk, az online biztonság, a digitális eszközök társadalmilag elfogadott formáinak alkalmazása a kommunikáció során, illetve azok alapvető szabályainak ismerete a társadalomban való részvétel érdekében.

VII.4.4. A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A matematikai kompetencia fejlesztése során lehetőség nyílik a problémamegoldó gondolkodás, valamint a kognitív képességek fejlesztésére. A matematikai kompetencia fejlesztésével az enyhe értelmi fogyatékos tanuló képessé válik a környező világ mennyiségi és

térbeli viszonyainak felfedezésére, valamint a tapasztalatok útján megszerzett tudás praktikus felhasználására a mindennapi élet különböző területein. Kiemelten fontos a konkrét cselekvéssel összekapcsolt, a konkrét élethelyzetekhez kötött tapasztalatszerzés és matematikai tevékenység, a szabálytudat és a stratégiahasználat kialakítása, valamint a mindennapokban használható tudás biztosítása. A természettudományos kompetencia fejlesztése során az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál a gyakorlati jellegű természettudományi műveltség kialakítása, a mindennapi életben előforduló természettudományos jelenségek körében a felhasználói tájékozottság elérése, az egységes természettudományos világkép kialakítása a feladat.

VII.4.5. A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A tanulókat támogatni kell a társas kapcsolatok kialakításában és fenntartásában, ehhez elengedhetetlen a pozitív énkép és az emberi kapcsolatokban való eligazodás képessége. A társadalmi részvétel és felelősségvállalás kompetenciái fejlesztése során – a tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit figyelembe véve – a tartalmakat sajátélményű tevékenységek formájában gyakoroltatva kell biztosítani. Az önismeret, a kapcsolatteremtés, kapcsolattartás képességének fejlesztése elősegíti a harmonikus közösségi beilleszkedést, a felelős társadalmi részvételt.

VII.4.6. A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

Fontos a sok érzékszervi, megfigyelési, manipulatív tevékenységre épülő tapasztalatszerzés, a nyitottság, az értékítélet kialakítása.

VII.4.7. Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A munkavállalói és innovációs kompetenciákhoz szükséges ismeretek, képességek és attitűdök alakítása, formálása a tanulók egyéni sajátosságait figyelembe véve lehetséges. A tanulásitanítási folyamatban az enyhe értelmi fogyatékos tanuló minden esetben saját cselekedeteinek tükrében ismerje fel lehetőségeit, próbálja elérni céljait. A munkavégzésre való szocializálás, a munkavállalói magatartás kialakítása, a tanulók élettervezésének elősegítése, az önálló életvezetés megalapozása a társadalmi beilleszkedés fontos eleme.

VII.5. Tanulási területek

VII.5.1. Magyar nyelv és irodalom:

magyar nyelv, irodalom Kiemelt feladatok: a szókincsfejlesztés és - gazdagítás, a növekvő igényű helyes nyelvhasználat erősítése, a nyelvi hátrányok csökkentése. Feladata az eredményes olvasás- és írástanulás feltételeinek megteremtése, az alapképességek kialakítása, megerősítése**.**

VII.5.2. Matematika

Kiemelt feladatok: mennyiségtudat, számfogalom kialakítása, a mennyiségállandóság, a mennyiségek közötti tájékozódás és a becslés képességének kialakítása, matematika tanulásához szükséges fogalmak fokozatos megismerése, ismeretek mozgósítása analóg helyzetekben az alkalmazás szintjén.

VII.5.3. Történelem és állampolgári ismeretek:

történelem, állampolgári ismeretek Kiemelt feladatok: Az időészlelés fejlesztése saját élményen keresztül, az idő múlása és a korok emberének, társadalmának, környezetének változása, összefüggések felfedeztetése, a tér és idő kapcsolatainak bemutatása, ezek felfedeztetése, az érdeklődés felkeltése és fenntartása a világ, a társadalom eseményei iránt.

VII.5.4. Erkölcs és etika

az önelfogadás, a másság elfogadása, a fogyatékos emberek iránti együttérző, segítő magatartás kialakítása. Fontos a szociális érzékenység, a problémamegoldás, az önkéntes feladatvállalás és - megoldás képességének kialakítása, kritikai gondolkodás fejlesztése.

VII.5.5. Természettudomány és földrajz:

környezetismeret, természettudomány, biológia, kémia, fizika és földrajz tantárgyak

A kíváncsiság, érdeklődés felkeltése, kérdésfeltevés, kérdések megfogalmazásának tanítása, mindennapokban jól használható, gyakorlati példákon keresztül történő tapasztalatszerzés, a gondolkodási funkciók, műveletek fejlesztése, analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése. Ok-okozati összefüggések, problémák felismerése, megoldások keresése.

VII.5.6. Idegen nyelv:

élő idegen nyelv (7. és 8. osztályban)

A játékos tevékenységeken keresztül, egyszerű élethelyzetek modellezésével alapszókincs kialakítása a hallási figyelem és differenciálásra építve, a motiváció fenntartása, a hallott szöveg (kérdés, utasítás, cselekvés stb.) megértése, fejlesztése.

VII.5.7. Művészetek:

ének-zene, vizuális kultúra, dráma és színház

Az önismeret, önértékelés, társas kapcsolatok, a pozitív alkalmazkodóképesség, a kapcsolatteremtő és együttműködési képesség fejlesztése, képzelet, kifejezőkészség, kreativitás fejlesztése, az esztétikai érzékenység készségeinek alapozása, fejlesztése.

VII.5.8. Technológia:

technika és tervezés, digitális kultúra

Az önálló életvitelhez szükséges praktikus intelligencia fejlesztése, digitális kompetenciák alkalmazási képességének kialakítása, Algoritmikus és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.

VII.5.9. Testnevelés és egészségfejlesztés:

testnevelés

A mozgásigény kialakítása, mozgásos alaptechnikák elsajátítása, saját testen való biztonságos tájékozódás kialakítása, téri tájékozódás kialakítása, a harmonikus mozgás fejlesztése.

VII.6. Autizmussal élő tanulók speciális csoportjai

Speciális csoportjainkban autizmus spektrum zavarral diagnosztizált gyerekeket látunk el. A gyermekek összetétele minden csoportban rendkívül heterogén, a gyermekek képességei egyénen belül és az egyének között is nagyon változatosak. A csoportokban az autizmus mellett társuló intellektuális képességzavar, értelmi és tanulási akadályozottság, ADHD, étkezési zavarok, pszichiátriai problémák is megjelennek. Sok tanítványunk az autizmusának súlyossága nagyban befolyásolja a tanulási képességeiket. Az autizmus egyik sajátossága, hogy az érintett személyek képességstruktúrája egyenetlen, ezért minden csoportban nagy hangsúlyt fektetünk az egyéni képességek figyelembevételére. A gyerekek receptív és expresszív kommunikációs szintje is nagyon változatos, vannak nem beszélő, alig beszélő és jól beszélő tanítványaink, ez utóbbiak is súlyos kommunikációs nehézségekkel küzdenek. Csoportjainkban ezért elsődleges

fontosságú a szociáliskommunikációs képességfejlesztés, ami a mindennapi rutin része minden csoportban

Az autizmusspektrum zavarok gyakran társulnak egyéb problémákkal, amelyek az ellátási szükségletet, taníthatóságot és a gyermek jövőjére vonatkozó előjelzéseket jelentősen befolyásolják.

Ezek lehetnek:

- értelmi fogyatékosság (mint a leggyakoribb társuló fejlődési zavar),
- beszéd-, érzékszervi, mozgás- vagy egyéb fogyatékosság,
- viselkedésproblémák (főleg, ha azok súlyosak, pl. agresszió, önbántalmazás).

A fejlesztésnél szem előtt kell tartani, hogy a tanítás lehetséges módszertanát illetően a tanuló autizmusa az elsődlegesen meghatározó tényező. Általában a szükségletek egyéni kombinációjához kell a járulékos zavar speciális szempontjait és az autizmus-specifikus pedagógiai módszereket összehangolni. Az irányelvek útmutatásai alapján elengedhetetlen, hogy a napirend tudatos szervezésével a sokoldalú tapasztalatszerzés, a szociális tanulás feltételeinek biztosítása.

Érvényesüljön:

- A kommunikáció és az interakció elve
- A normalizáció és a participáció elve
- A komplexitás, a személyiségközpontúság, a szükségletorientáltság és a rehabilitáció elve.
- A kooperáció és a tudatosság elve
- A differenciálás és az individualizáció elve

VII.6.1. Tanulásban akadályozott autizmussal élő általános iskola helyi tanterve

Helyi tantervünk a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásának irányelve” SNI 8. fejezetének figyelembe vételével (Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók iskolai fejlesztésének elvei).

Autizmussal élő és enyhén értelmi fogyatékos tanulók

2020-2021-es tanévtől felmenőrendszerben bevezetett tanulásban akadályozott autizmussal élő általános iskola helyi tanterve

Tantárgyak	**1. osztály**	**2. osztály**	**3. osztály**	**4. osztály**
Magyar nyelv és irodalom	7	7	6	7
Matematika	4	4	3	4
Etika	1	1	1	1
Környezetismeret	-	-	1	1
Ének-zene	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	1
Technika és életvitel	1	1	1	1
Digitális kultúra	-	-	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Szabadon felhasználható órakeret	2	2	2	2
Habitilációs, rehabilitációs órakeret	10	10	10	11
Rendelkezésre álló órakeret	**24**	**24**	**24**	**25**
Összesen	**34**	**34**	**34**	**35**

Tantárgyak	**5. osztály**	**6. osztály**	**7. osztály**	**8. osztály**
Magyar nyelv és irodalom	4	4	4	4
Idegen nyelv	-	-	-	-
Matematika	4	4	4	4
Etika	1	1	1	1
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek	2	2	2	1
Hon- és népismeret	1	-	-	-
Természettudomány	2	3	5	5
Állampolgáriismeretek	-	-	-	2

Ének-zene	2	2	1	1
Vizuális kultúra	2	2	1	1
Technika és tervezés	1	1	1	1
Digitális kultúra	1	1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Osztályfőnöki óra (közösségi nevelés)	1	1	1	1
Szabadon felhasználható órakeret	2	2	2	2
Habitilációs, rehabilitációs órakeret	11	11	12	12
Heti órakeret	28	28	30	30
Rendelkezésre álló órakeret	**39**	**39**	**42**	**42**

VII.6.2. Középsúlyosan értelmi fogyatékos autizmussal élő tanulók helyi tanterve

Helyi tantervünk a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásának irányelve" SNI 8. fejezetének figyelembe vételével (Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók iskolai fejlesztésének elvei).

Autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók általános iskola tantervének óraszámai

A nevelés-oktatásfejlesztés területei

2020-2021-es tanévtől felmenőrendszerben bevezetett középsúlyosan értelmi fogyatékos autizmussal élő tanulók helyi tanterve

Műveltségi terület	Tantárgy	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Magyar nyelv és irodalom	Kommunikáció	4	4	4	4	4	4	5	5
	Olvasás-írás	2	2	3	3	4	4	2+1	2+1
Matematika	Számolás-mérés	2	2	2+1	2+1	3	3	3	3
Történelem és állampolgári ismeretek	Állampolgári ismeretek	-	-	-	-	1	1	1	1
	Hon- és népismeret	-	-	-	-	-	-	1	-
	Etika	-	-	-	-	-	-	-	1
Természettudomány és földrajz	Környezetismeret	-	-	-	-	1	1	2	2
Művészetek	Ének-zene	2	2	2	2	2	2	2	2
	Ábrázolás-alakítás (vizuális kultúra)	3	3	3	2	2	2	2	2
Technológia	Digitális kultúra	-	-	-	-	+1	+1	1	1
Testnevelés és egészségfejlesztés	Mozgásnevelés	5	5	5	5	5	5	-	-
	Testnevelés	-	-	-	-	-	-	5	5
	Osztályfőnöki (közösségi nevelés)	-	-	-	-	1	1	1	1
Egyéb	Önkiszolgálás	2	2	-	-	-	-	-	-
	Életvitel és gyakorlat	-	-	2+1	2+1	2+1	2+1	3+1	3+1
	Játékra nevelés	2+1	2+1	2	2	-	-	-	-
Szabadon tervezhető		2	2	2	3	3	3	2	2
összesen		24	24	24	25	28	28	30	30
+ rehab		3+1	3+1	3	3+1	3+1	3+1	4	4
összesen		27	27	27	28	31	31	34	34

Autista tanulók mérése, értékelése

A tanuló megatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elvek

Mivel az autizmusban éppen azok a készségek, képességek sérülnek, amelyeket a magatartás és szorgalom értékelése és minősítése során figyelembe kell venni, ezért javasoljuk, hogy autizmus diagnózis esetén a tanulók kapjanak felmentést a minősítés alól. Magatartás alatt értjük a gyermek adaptív viselkedésének, környezetéhez való alkalmazkodó képességének szintjét, önkontrolljának mértékét. Szorgalom fogalmával jellemezzük, minősítjük a gyermek motiválhatóságát, aktivitásának, aktivizálhatóságának mértékét.

A magatartás értékelésének és minősítésének követelményei

- Példás az, aki: a megadott, tanult viselkedési szabályokat betartja.
- Jó az, aki: a megadott viselkedési szabályokat felnőtt segítségével képes betartani.
- Változó az, aki: alkalmanként segítséggel sem tartja be a tanult viselkedési szabályokat, ilyenkor inadaptív viselkedést mutat (pl. hipermotilitás, passzivitás, sztereotip viselkedés, esetleg agresszió, autoagresszió).

– Rossz az, aki: gyakran autoagresszív, agresszív, vagy egyéb súlyos viselkedésproblémát mutat (pl. szökés). Önmagát, környezetét súlyosan veszélyezteti.

A szorgalom értékelésének és minősítésének követelményei

– Példás az, aki: bizonyos tanult aktivitásokat önként, külső motiváció nélkül is elvégez, teljesítménye egyenletes.
– Jó az, aki: biztos motivációs bázissal rendelkezik, teljesítménye egyenletes.
– Változó az, aki: csak bizonyos körülmények között aktivizálható.
– Hanyag az, aki: nem aktív, nem motivált, csak teljes irányítással képes elvégezni aktivitásait.

A tanulók értékelése

Az iskola magasabb évfolyamára való lépés feltételei:

- Az egyéni fejlesztési tervben megfogalmazott és a továbbhaladáshoz szükséges legfontosabb jelenségek, fogalmak, összefüggések ismerete, értelmezése – valamennyi tantárgyból és fejlesztési területen.
- Az ismeretek alkalmazásában elért gyakorlottság ellenőrizhetően elérje a továbbhaladáshoz szükséges szintet.
- A kialakult képességek alkalmasak legyenek a magasabb évfolyamon való haladásra.
- A tanuló hiányzásai ne érjék el a törvényben meghatározott szintet.

Az értékelésnél minden esetben az a legfontosabb szempont, hogy a gyermek önállóbbá vált-e, és hogy milyen mértékben képes ismereteit alkalmazni.
Az érdemjegyek és osztályzatok a következők:

- jeles (5),
- jó (4),
- közepes (3),
- elégséges (2),
- elégtelen (1)

A fokozatok a legutolsó minősítéshez viszonyított állapotot, valamint a tantárgyi tantervekben meghatározott tartalmak elsajátításának mértékét tükrözik.
A szöveges értékelés értelmezéséhez kidolgoztuk az érdemjeggyel történő minősítés módját annak érdekében, hogy intézményváltáskor így is minősíteni tudjuk a tanulókat.

- Jeles az, aki: sokat fejlődött, a minimális teljesítményeknél sokkal többet teljesített.
- Jó az, aki: fejlődött, a minimális teljesítményeknél többet teljesített.
- Közepes az, aki: részterületen fejlődött, a minimális teljesítmények teljesítésével.
- Elégséges az, aki nem fejlődött, de a minimális teljesítményeket teljesítette.
- Elégtelen az, aki: nem fejlődött, vagy hanyatlott, a minimális teljesítményeket nem teljesítette.

Önállónak tekintendő a gyermek teljesítménye akkor is, ha valamely vizuális segédeszköz alkalmazásával éri azt el. A bizonyítványban az érdemjegy mellett minden esetben a gyermek adott félévi előmenetelét tartalmazó részletes pedagógiai jellemzésben kell összefoglalni a fejlesztés tartalmát és eredményeit. Első osztályban félévkor és év végén, másodikban félévkor a tanuló tudását az alábbiak szerint szövegesen minősítjük:

- Kiválóan teljesített
- Jól teljesített
- Megfelelően teljesített
- Felzárkóztatásra szorul

Középsúlyosan értelmi fogyatékos autista tanulók esetén a mérés-értékelés megegyezik a középsúlyosan fogyatékos tanulók értékelésével.

Az értékelésekről adott információk megjelennek:

- Tanév közben, félévkor a KRÉTA rendszerben.
- Tanév végén a bizonyítványban, KRÉTA rendszerben.

VII.6.3. Kerettanterv a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók számára

Alapfokú nevelés-oktatás szakasza, általános iskola, 1–8. évfolyam

A kerettanterv által előírt tartalmak mellett az időkeret szabadon felhasználható 10%-át az ismeretek elmélyítésére, gyakorlásra, bevésésre fordítjuk. A szabadon felhasználható órakeret egy része (+ jelöléssel) a tantárgyi órákat, a fennmaradó rész a rehabilitációs óraszámot emeli.

Alapfokú nevelés-oktatás szakasza, általános iskola, 1–8. évfolyam

A 2020-2021-es tanévtől bevezetésre kerülő kerettanterv anyaga az elkészített tanmenetekben található. Fejlesztési területek (tantárgyak) struktúrája és óraszámok:

Műveltségi terület	Tantárgy	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Magyar nyelv és irodalom	Kommunikáció	4	4	4	4	4	4	5	5
	Olvasás-írás	2	2	3	3	4	4	2+1	2+1
Matematika	Számolás-mérés	2	2	2+1	2+1	3	3	3	3
Történelem és állampolgári ismeretek	Állampolgári ismeretek	-	-	-	-	1	1	1	1
	Hon- és népismeret	-	-	-	-	-	-	1	-
	Etika	-	-	-	-	-	-	-	1
Természettudomány és földrajz	Környezetismeret	-	-	-	-	1	1	2	2
Művészetek	Ének-zene	2	2	2	2	2	2	2	2
	Ábrázolás-alakítás (vizuális kultúra)	3	3	3	2	2	2	2	2
Technológia	Digitális kultúra	-	-	-	-	+1	+1	1	1
Testnevelés és egészségfejlesztés	Mozgásnevelés	5	5	5	5	5	5	-	-
	Testnevelés	-	-	-	-	-	-	5	5
	Osztályfőnöki (közösségi nevelés)	-	-	-	-	1	1	1	1
Egyéb	Önkiszolgálás	2	2	-	-	-	-	-	-
	Életvitel és gyakorlat	-	-	2+1	2+1	2+1	2+1	3+1	3+1
	Játékra nevelés	2+1	2+1	2	2	-	-	-	-
Szabadon tervezhető		2	2	2	3	3	3	2	2
összesen		24	24	24	25	28	28	30	30
+ rehab		3+1	3+1	3	3+1	3+1	3+1	4	4
összesen		27	27	27	28	31	31	34	34

Mérés – értékelés

Minden tanulónk személyes anyagát, munkáit tanulói portfólióban őrizzük. Ez magában foglal minden olyan, a tanulóra vonatkozó feljegyzést, értékelőlapot, pedagógiai véleményt, szakértői véleményt, orvosi vizsgálatok, esetleg hivatalos szervek visszajelző dokumentumait stb., tehát az ő minősítését valamilyen formában jelző minden dokumentumot. A tanulói portfólió szerepe

akkor értékelődik fel, amikor egy tanuló más osztályfőnökhöz kerül, vagy amikor hirtelen szükséges az illető tanulóról véleményt írni.

Szöveges értékeléshez az Oktatási Hivatal által jóváhagyott bizonyítványt alkalmazzuk. A törzslapok és bizonyítvány pótlapok kitöltése elektronikusan vagy kézzel történik. Év végén az 1-6 csoportban szöveges értékelés, hetedik csoporttól szöveges értékelés és valamennyi tantárgyból osztályozás történik. A kiállított bizonyítványok záradék rovatába jegyezzük be a tanuló továbbhaladását segítő nevelőtestületi döntéseket, szülői kéréseket és a tankötelezettség teljesítésével kapcsolatos egyéb megjegyzéseket. A tanuló szöveges minősítése az oktatási miniszter által engedélyezett bizonyítvány pótlapon történik, amely kitöltve a bizonyítvány része, és annak borítólapjának tárolójában tartandó. A pótlap kiállítását a kiállító a bizonyítvány pótlapjegyzékében a megadott rovat kitöltésével igazolja.

Alkalmazott értékelési formák

- Szóbeli értékelés (Pl.: helyeslés, dicséret, figyelmeztetés, megrovás) Ezt az értékelési formát a teljes képzési időben, minden tantárgynál alkalmazzuk.
- Különböző szimbólumok, tárgyjutalmak (Pl.: pontozás, csillag, dicsérő kártyák, szimbolikus képek, egyéb jelek, …) Főként az 1-6 évfolyamon használva, a szóbeli értékelést is kiegészítheti.
- Írásbeli értékelés, szöveges értékelések
  Szöveges minősítés félévkor és év végén minden tantárgyból 6. évfolyammal bezárólag Ehhez kapcsolódik rövid értékelő tájékoztató is.
- Numerikus értékelés, minősítés
  A köznevelési torvényben előirt ötfokozatú skála szerint, 7. évfolyamtól valamennyi tantárgy esetén. - érdemjeggyel (havonta) - osztályzattal (félévkor, év végén). A 7. évfolyamtól év végi osztályzat mellé rövid szöveges értékelő tájékoztató kerül kiegészítésként.

A tantárgyi követelményeknek:

- kiválóan megfelelt,
- jól megfelelt,
- megfelelt,
- részben felelt meg,
- nem felelt meg.

Numerikus értékelés, minősítés:
A köznevelési törvényben leírt öt fokozatú skála szerint, a hetedik csoporttól kezdve valamennyi tantárgy esetén: érdemjeggyel (havonta), osztályzattal (félévkor, év végén).

Az értékelésekről adott információk megjelennek:

- Tanév közben, félévkor a KRÉTA rendszerben.
- Tanév végén a bizonyítványban, KRÉTA rendszerben.

A magatartás, szorgalom értékelésére a tantárgyi értékelésekre megállapított elvek vonatkoznak.
A középsúlyosan értelmi fogyatékos tanuló fejlődése a követelmények meghatározásával nehezen szabályozható, a tanulók egyéni fejlődési üteme miatt a tanulók általában az évfolyam befejezése után magasabb évfolyamba léphetnek.
Tekintettel alapelveinkre, a gyermek mindenekfelett álló érdekében az értékelést is differenciáltan kezeljük. A tanév végén elért minimális követelmények teljesítésével lehet felsőbb osztályba lépni, azonban nem szükségszerű – és nem is életszerű - hogy a magasabb évfolyamba lépés feltételeit az adott tanuló valamennyi tantárgy és kompetenciaterület esetében teljesítse.
Osztályozó értekezleten - az osztályfőnök és a gyermeket tanító gyógypedagógusok javaslatára – a nevelőtestület egyéni elbírálás alapján dönt a tanuló továbbhaladásáról.

VIII. Sajátos nevelésű gyermekek az utazó gyógypedagógusi hálózatban

1. Történeti áttekintés

Intézményünk gyógypedagógusai 2008 óta nyújtanak segítséget utazó ellátás keretében a kistérségben élő, többségi óvodába, iskolába járó sajátos nevelési igényű gyermekek számára. A növekvő igényeknek és a jogszabályi változásoknak megfelelően évről-évre növekszik az utazó gyógypedagógiai megsegítést igénylők száma. Mindezen igényeknek megfelelően került kidolgozásra az egységes gyógypedagógiai módszertani intézmény utazó ellátással foglalkozó szakterültének tevékenysége.

2. Jogszabályi háttér

- 2011.évi CXC törvény A nemzeti köznevelésről
- 15/2013. (II.26.) EMMI rendelet A pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról

Az utazó gyógypedagógusi hálózat munkatársainak feladata a sajátos nevelési igényű gyermekek integrációjának segítése. A habilitációs, rehabilitációs órák feladatai a képesség-, készség fejlesztés, a sajátos nevelési igényű gyermekekre, tanulókra jellemző eltérő fejlődési ívből következő habilitációs, rehabilitációs tevékenység, lehetőség szerint minél szélesebb körben a prevenció biztosítása érdekében.

A szolgáltatás a Veszprémi Tankerületi Központ fenntartásában működő iskolák számára elérhető, más fenntartásban működő intézmények sajátos nevelési igényű tanulóinak ellátása megbízási szerződéssel történik.

A Bartos Sándor EGYMI által ellátott intézményekben az ellátott gyermekek száma évről évre növekszik. A várpalotai többségi intézményekben járó sajátos nevelési igényű gyermekek száma az utóbbi években rohamosan növekedett, a körzetünkben lévő iskolák és óvodák száma egyre bővült.

A térségünkben ellátott települések:

- Várpalota – Várpalota Inota
- Pétfürdő
- Ősi
- Berhida
- Peremarton
- Öskü
- Csetény
- Jásd

Az ellátás óraszámai, az ellátottak száma

Az ellátott gyermekek számát erősen emeli a pszichés fejlődési zavarral küzdő gyerekek száma, iskolapszichológusunk összesen 104 tanulóval foglalkozik. A tanulásban akadályozott, egyéb részképességzavarral küzdő tanulók száma szintén nagyon magas, csaknem fele az ellátottak számának.

Minden évben, ahogy a vizsgálatok zajlanak, folyamatosan érkeznek új igények az ellátással kapcsolatban. Amelyik területen jelen van gyógypedagógus az adott intézményben, ott azonnal be tud kapcsolódni a gyermek fejlesztésébe, ahol új szakemberre, plusz órára van szükség ott azonnal intézkedés történik. A tankerület minden humánforrás igényt támogat, hogy minél előbb elkezdődhessen a terápia, hogy a gyermek jogai ne sérüljenek.

Személyi feltételek

A hálózatban dolgozó gyógypedagógusok közül 6 fő teljes állásban látja el feladatát, 13 fő pedig megbízási szerződéssel, kötelező óráikban illetve azon felül túlórában tart órákat, fejlesztő foglalkozásokat.

Az utazó gyógypedagógusi hálózatban dolgozó kollégáink az alábbi végzettségekkel rendelkeznek:

- értelmileg akadályozottak pedagógiája
- tanulásban akadályozottak pedagógiája
- hallássérültek pedagógiája
- pszichopedagógia
- logopédia

- autizmus spektrum zavarok pedagógiájában jártas szakember
- konduktor
- mozgásfejlesztő

A sokoldalúan képzett pedagógusok, korszerű terápiás eljárásokkal bármely fogyatékosságtípushoz tudnak gyógypedagógiai megsegítést nyújtani.

Tárgyi feltételek

A nevelési-oktatási intézményeknek biztosítania kell a törvényi előírásoknak megfelelően a kötelező felszereléseket. Az óvodákra, iskolákra vonatkozóan a melléklet külön szabályokat tartalmaz a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók nevelésének, oktatásának eszközeire, a fejlesztés helyiségeinek tulajdonságaira.

A többségi intézmények lehetőségeikhez képest biztosítják a szükséges tárgyi feltételeiket. Legtöbb helyen saját fejlesztő termet biztosítanak számukra. Esetleges fejlesztő órai ütközéseket rugalmasan tudnak kollégáink megoldani.

Minden kollégánk igyekszik korszerű, a fejlesztéseknek megfelelő célirányos eszközzel folytatni munkáját. Az utóbbi időszakban sikerült olyan pályázati lehetőségeket kihasználni amely minden kolléga számára, lehetőséget nyújtott új laptopok megszerzésére. Előfordul azonban, hogy sajnos saját költségükből fedezik az eszközparkjuk, új játékok vásárlását, fejlesztését, megújítását.

Kommunikáció

A mindennapos kommunikáció a befogadó intézményekkel az utazó gyógypedagógusi munkaközösségben dolgozó gyógypedagógusok feladata, de kiemelten fontos a vezetők közötti kommunikáció is. Többféle csatornán keresztül tartjuk a kapcsolatot egymással, így személyes megbeszéléseken, e-mailen, telefonon keresztül valósulnak meg ezek.

Kollégáink egy része külső intézményben látja el kötelező óráit. Az egymás közötti folyamatos kommunikáció így nehezen valósul meg, mivel személyes találkozás ritkábban adódik. Az információk átadása minden hónapban a munkaközösségi és vezetői értekezleteken történik.

Sürgős és rendkívüli információ megosztás esetén, telefonon és e-mailen keresztül tartjuk a kapcsolatot kollégáinkkal.

Az utazó gyógypedagógusi hálózat működtetésének feladatai:

1. Az integráltan oktatott sajátos nevelési igényű gyermekek / tanulók sérülés specifikus fejlesztése

- A gyermek megfigyelése aktív hospitálás keretében.
- Az egyes képességterületek aktuális állapotának vizsgálata.
- A gyermek képességstruktúrájának megfelelő módszerek, terápiák, technikák alkalmazása a foglalkozásokon (a fejletlen vagy sérült funkciók korrigálása az ép funkciókra támaszkodva)
- Szükség szerint a speciális segédeszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása
- Az egyéni sikereket elősegítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése
- A gyermek/tanuló haladásának figyelemmel kísérése, és pályaválasztásának segítése

2. A többségi intézmények pedagógusainak segítése

- A pedagógusok felkészítése a sajátos nevelési igényű gyerekek fogadására, befogadására.
- Inkluzív szemléletmód kialakítása.
- Segítségnyújtás a szakvélemény, diagnózis értelmezésében.
- Javaslattétel a gyermek/tanuló egyéni igényeihez, a sérülés típusához szükséges környezet kialakítására
- Segítségnyújtás a tanuláshoz szükséges speciális eszközök kiválasztásában, tájékoztatás ezek beszerzési lehetőségeiről
- Módszertani tanácsadás
- Segítségnyújtás az integráló intézmény pedagógusainak, a sajátos nevelési igényű tanulók szükségleteihez igazodó egyéni tanmenet összeállításában
- Konzultációs lehetőség biztosítása a team-szemléletű munka segítése érdekében

3. A szülőkkel való kapcsolattartás

- Tanácsadás a sajátos nevelési igényű gyermek/tanuló szülei számára.

- Rendszeres konzultációs lehetőség biztosítása, a gyermek/tanuló fejlődésével kapcsolatosan
- Az otthon végezhető/végzendő gyakorlatok megbeszélése
- Segítségnyújtás a speciális eszközök kiválasztásában.

Gyógypedagógiai módszertani intézményként – igény esetén – felkészítést nyújtunk a befogadó óvodák, iskolák tantestülete számára előadás, érzékenyítés keretében.

Az utazó gyógypedagógusi tevékenységünk tartalma:

- Ezután felvesszük a kapcsolatot az intézményvezetővel, és a gyermek pedagógusaival.
- Segítünk a szakvélemény értelmezésében, és a fejlesztő feladatok meghatározásában.
- A befogadó pedagógusok hozzájárulásával hospitálunk a tanórákon, vagy a foglalkozásokon, hogy a sajátos nevelési igényű gyermeket az intézményi környezetében is megfigyelhessük, segíthessük.
- A szakértői véleményben leírt fejlesztési javaslatokat figyelembe véve, a pedagógusokkal való megbeszélés, valamint a gyermek képességeinek, készségeinek megfigyelése, vagy felmérése alapján egyéni fejlesztési tervet készítünk, melyet félévkor értékelünk.
- A habilitációs foglalkozásainkra a legjobb szakmai tudásunk szerint készülünk fel, a gyermekek egyéni sajátosságaihoz alkalmazkodva, személyre szabott eszközökkel. Törekszünk a legmodernebb fejlesztési módszerek, és lehetőség szerint IKT alkalmazására is.

Az intézményegység-vezető és az utazó gyógypedagógusi munkaközösségvezető évente az összes utazógyógypedagógusnál tesz óralátogatást. Így mindenki rendszeres visszajelzést kap a szakmai fejlődéséről.

- Igény szerint, fejlesztő feladatsorok összeállításával, vagy a sajátos nevelési igényű gyermekek számára készített tananyag adaptációkkal segítünk az osztálytanítóknak a differenciálásra való felkészülésben.
- Kéttanáros órákat tervezünk, amennyiben egy pedagógus nyitott erre a hatékony együttműködésre.
- Rendszeresen konzultálunk a gyermekek szüleivel, pedagógusaival.

Intézményünkben iskolapszichológus is dolgozik, tevékenységével az oktató-nevelőmunkát segíti.

Az intézményben működő iskolapszichológusnak joga van ahhoz, hogy

- önálló helyiséggel és a munkaigényeknek megfelelő bútorzattal, anyagokkal, a minőségi munkavégzéshez szükséges eszközökkel rendelkezzen
- elláthassa a munkaköri leírásában rögzített feladatait, ezen belül konzultációt kezdeményezzen a pedagógussal, szülővel pszichológiai tanácsadást nyújtson egyéni helyzetben gyermeknek/serdülőnek, vagy gyermek-/serdülőcsoportnak
    1. tanulást és közösségfejlesztést segítőfelméréseket végezzen az iskolai osztályokban
    2. a gyermek fejlődését segítő egyéni képességvizsgálatokat és a személyes erőforrásait feltáró személyiségvizsgálatokat végezzen, melyekkel a gyermek jobb megismerését és a pedagógiai munka differenciálását segíti elő
- tanítási óra, pedagógiai foglalkozás időpontjában, azzal párhuzamosan, a pedagógussal egyeztetve, egyéni (nem csoportos) pszichológiai tanácsadás érdekében, saját szobájában fogadjon gyermeket, melynek során a gyermek távolmaradása a tanítási óráról engedélyezett és nem von maga után szankciókat.

Az intézményben működő iskolapszichológusnak kötelessége:

- figyelembe venni munkavégzése során, hogy szolgáltatásai nyújtása alkalmával a gyermekek jogai és az őket gondozó szülők, pedagógusok jogai ne sérüljenek, tartsa szem előtt, hogy munkája alapvetően a bizalmon alapul
- a pszichológusok Szakmai Etikai Kódexe (SZEK) alapján szervezni munkáját, különösképpen az információk megosztásának és a titoktartásnak a kérdéseit
- munkájának megvalósításában támaszkodjon az Iskolapszichológia Szakmai Protokolljának (ISZP) útmutatásaira és a munkaköri leírásában foglaltakra.

Bartos Sándor Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény

Óvodai Nevelési Program

2024.

OM azonosító: 038 571

8100 Várpalota, Dankó u. 16/V

Tel.: 06 88/599-540

e-mail: bartos.iskola@gmail.com

honlap: www.bartosiskola.hu

Az Óvoda küldetésnyilatkozata

Eltérő tantervvel működő, gyermek- és emberközpontú óvodának valljuk magunkat.

Intézményünk nyitott szemléletű, ahol az emberi értékek minél teljesebb kibontakoztatása a cél.

Érzelmekben gazdag óvodai légkör megteremtésére törekszünk.

Értelmi képességek fejlesztése mellett nagyobb hangsúlyt kap a sokszínű, személyiséget gazdagító játék, érzelmi és erkölcsi nevelés.

A társadalmi és ismeretszerzési tapasztalatok széles körét biztosítjuk gyermekeink számára, figyelembe véve életkori sajátosságaikat, képességeiket és igényeiket. Egymás személyiségét tiszteletben tartva szeretetteljes emberi kapcsolatok kialakításra törekszünk.

Következetesen magas szakmai igényeink vannak, s ezek megvalósításához megfelelő eszközök és tanulási stratégiák és sokszínű fejlesztő módszerek állnak rendelkezésünkre.

Az óvodai csoportok száma: 4

Az óvodai csoportok működési területe: Várpalota

Óvodai csoportjaink működését meghatározó jogszabályi háttér:

- Magyarország alaptörvénye (2011. 04. 15.) és annak módosításai
- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 363/2012. (XII. 17.) Korm. Rendelet az óvodai nevelés országos alapprogramjáról − Módosítás: 137/2018. (VII.25.) Korm.rendelet rendelkezési alapján
- 20/2012.(VIII.31.) Emmi rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 229/2012. (VIII. 28.) Korm. Rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- Egyezmény a gyermekek jogairól – Budapest, Egyesült Nemzetek - Unicef 1992.
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelemről és gyámügyi igazgatásról és annak módosításai

Óvodásaink a Veszprém Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat javaslata alapján nyernek felvételt. Ennek értelmében óvodai csoportunk gyermeklétszáma a mindenkori áthelyezés függvénye. Az óvodai csoportokban folyó pedagógiai munka tartalmát - így helyi nevelési programunkat is - alapvetően meghatározza az a tény, hogy enyhe fokban értelmileg sérült gyermekeket nevelünk. Integráltan

nevelünk középsúlyos értelmileg akadályozott és autista gyermekeket is. Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja az enyhe fokban sérült gyermekeink óvodai nevelésének is alapdokumentuma.

A speciális nevelési szükségletet igénylő gyermekekre tekintettel az óvodai csoportprogramok elkészítését az SNI irányelvek és az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjától való eltérés lehetőségeit az értelmileg sérült gyermekekre vonatkozóan. Óvodai csoportjaink egész napos szervezeti formában működnek. Ez a forma lehetőséget ad a viszonylagosan egyenletes munkaelosztásra, és arra, hogy mindenki aktív közreműködő legyen, munkájának értéke felerősödjön.

Iskolaorvosi, fogászati, védőnői szolgáltatást biztosítunk. Vállaljuk az ügyeletek megszervezését. Gondoskodunk a gyermekek étkeztetéséről is.

1. Az óvoda működése

1.1. Az óvodai csoportok kapcsolatai

1. Kapcsolat a szülőkkel

A szülők legfontosabb érdekérvényesítési szerve az óvodai csoportokban a Szülői Munkaközösség. A szülők ezen szervezeti kereten keresztül informálódnak és nyilvánítják ki véleményüket az óvodai életet érintő kérdésekben, illetve - a pedagógusokkal együttműködve - részt vesznek az ünnepélyek, hagyományos rendezvények és egyéb programok szervezésében. Előzetes egyeztetés alapján a szülők fogadóórákon, szülői értekezleteken, fórumokon és úgynevezett „nyílt napokon" tájékozódhatnak az óvodai csoportokban folyó munkáról, a gyermekek teljesítményeiről, eredményeiről. A szülőkkel minden nap közvetlen kapcsolatban vagyunk. Gyermekeink otthoni körülményeiről a rendszeres családlátogatások alkalmával tájékozódunk

2. Az óvodai csoportok szakmai - társadalmi kapcsolatai

- Várpalotai Kistérségi és Népjóléti Központ
- Gyermekjóléti és Családsegítő
- Veszprém Megyei Rehabilitációs és Szakértői Bizottság

Részt veszünk minden olyan szakmai rendezvényen, mely az óvodai neveléssel kapcsolatos szakmai ismeretünket bővítik, pl. evésterápiás képzés. Lehetőségünk nyílik arra, hogy a korai fejlesztéssel kapcsolatos képzésekbe is bekapcsolódjunk. A képzéseken, rendezvényeken való részvételt úgy szervezzük meg, hogy az óvoda munkarendjét az érintett gyógypedagógus távolléte ne zavarja meg.

1.2. Óvodakép

Óvodai programunk jelentősen eltér a többségi óvodák nevelési programjaitól, hiszen programunk a családban élő, enyhe fokban értelmileg sérült, integráltan ellátott, középsúlyos fokban értelmileg sérült, valamint autizmussal élő óvodás korú gyermekek nevelését hivatott segíteni. Munkánkat a gyermekközpontúság, a rugalmasság, valamint speciális nevelési szükségletekhez igazodó terápiás eljárások alkalmazása jellemzi. Igyekszünk praktikus és esztétikus környezet megteremtésével, az elfogadó, szerető és biztonságot adó légkör kialakításával segíteni a gyermekek egyéni képességeinek kibontakoztatását. A rugalmasan összeállított foglalkozások mindig a gyermek speciális nevelési szükségleteihez igazodnak. Az óvodai foglalkozások komplexen összeállítottak és egymással szoros kapcsolatban vannak.

1.3. Gyermekkép

Óvodásaink különleges gondozást, speciális nevelést igényelnek. Ezt szem előtt tartva építettük fel nevelési programunkat. Idegrendszeri sérülésük miatt sokszor direkt módon kell megtanítani őket mindazokra, amelyeket a gyermekek a többségi óvodában indirekt módon sajátítanak el. Kíváncsiságuk alacsonyabb szintje, illetve hiánya miatt nem várható, hogy mindig önként kapcsolódjanak be egy tevékenységbe. Törekszünk kialakítani bennük az összetartozás érzését, a problémamegoldó készséget, a reális önértékelést. A kognitív funkciók fejlesztését az alapvető gyermeki tevékenységbe, a játék tevékenységbe ágyazottan valósítjuk meg. Nagyon jól képzett szakemberekre, a gyermekek feltétlen elfogadására van szükség, hogy mindent megtehessünk a gyermekek szocializációja érdekében.

1.4. Pedagóguskép

Tapasztalataink szerint a hozzánk kerülő gyermekek speciális nevelését képzett gyógypedagógusok, óvodapedagógusok tudják kielégíteni. Az enyhe fokú tanulási akadályozottsághoz gyakran egyéb csatlakozó fogyatékosságok - autisztikus szokások, hallássérülés, súlyos magatartási, beilleszkedési problémák, mozgássérülések stb. – is társulnak. A pedagógusok szülőkkel való kapcsolatát a kölcsönös tisztelet és megbecsülés, a gyermekekről nyújtott teljes körű és valós információ nyújtása, a családi vonatkozású adatok szigorú titokként való kezelése jellemzi. Bízunk abban, hogy helyi, óvodai nevelési programunk a gyógypedagógiai óvodáinkban dolgozók számára segítséget tud nyújtani a sérült gyermekek neveléséhez.

1.5. Kiemelt céljaink

- Gyógypedagógiai ellátás keretében biztosítsuk a sérült gyermekek különleges gondozási szükségletéből adódó óvodai nevelését, fejlesztő felkészítését, felzárkóztatását, különös hangsúlyt fektetve a személyre szóló fejlesztésre.
- A gyermekek életkorának, állapotának figyelembevételével juttassuk el őket egyéni képességeik maximumára.
- Az óvodai nevelés keretében felkészítsük a gyermekeket az eredményes szocializációra, az iskolaérettségre.

1.6. Az óvodai csoportjaink tevékenységét meghatározó célok

- Az óvodai közösségbe való eredményes beilleszkedés céljából minimum 3 hetes beszoktatási idő szükséges a gyermekek részére. A gyermekek egyéni szükségleteihez mérten ez az idő meghosszabbítható.
- Egyénre szabottan biztosítani az óvodás gyermekek szociális érzelmi és értelmi szükségleteinek kielégítését.

- A gyermeki játék hatékony alkalmazása a nevelői munkában.
- Az iskolai, potenciális tanulási zavarok megelőzése egyéni- és kiscsoportos formában.
- A pszichikus funkciók prevenciós, korrekciós, kompenzációs, habilitációs - és rehabilitációs fejlesztésével segíteni a tanulási képességek kialakulását - az iskolába lépés érdekében.
- Fő törekvésünk - a tanulási képességek célzatos fejlesztésével -, hogy minden gyermeket egyéni lehetőségeihez mérten felkészítsünk a zökkenőmentes iskolakezdéshez.
- E cél elérése érdekében fejlesztjük mindazokat a készségeket, képességeket, amelyek – a későbbi – iskolai életben való boldoguláshoz szükségesek. Ennek megvalósításához gyermek és emberközpontú, érzelmekben gazdag óvodai légkör megteremtésén fáradozunk.
- Az iskolai életmódra való felkészítés célja kialakítani (az egyéni fejlettségi szinthez igazodva) az iskolaérettséget, az iskolai életre való felkészültséget, azaz a gyerekek rendelkezzenek alapvető testi fejlettséggel, a pszichikus folyamatok fejlettségével, legyenek szociálisan fejlettek az iskolai életre.

2. Az óvodai nevelőmunka alapelvei

Óvodai csoportunkban a legfőbb érték és lehetőség a gyermekek formálódó és formálásra váró személyisége. Nevelőmunkánk középpontjában a szeretet, a feltétel nélküli elfogadás áll, erre neveljük gyermekeinket is. Pozitív, érzelmekben gazdag óvodai légkört teremtünk, amelyben gyermek és felnőtt egyaránt jól érzi magát, ahol az emberi értékek mind teljesebb kibontakozása valósulhat meg Gazdag tevékenységrendszert kínálunk, amelyben minden gyermek valamilyen téren sikerhez jut. Önbizalmat építünk, hogy az ismeret elsajátítása élményforrást, a felfedezés örömét jelentse a gyermekek számára. Tudatosan alkalmazunk olyan tematikus lehetőségeket, pedagógiai tevékenységi formákat, amelyek a személyiség-fejlődést szolgálják. (pl. dramatizálás, bábozás, néphagyományok, népszokások). Minden gyermekben a jót keressük, arra építünk. Fontosnak tartjuk, hogy sok pozitív élmény érje a gyermekeket, hogy az óvoda kellemes, barátságos és esztétikus legyen. Élmény teli óvodai életről, a játékidő hasznos és tartalmas megszervezéséről gondoskodunk. Programunk a gyógypedagógiai hagyományokra, a legújabb szakirodalomra, a gazdag tapasztalatokra támaszkodik, a sérült gyermek egyéni szükségleteihez, eltérő fejlődési üteméhez igazodik.

2.1. Az óvodai nevelésünk célja

Célunk, egy olyan feltételrendszer kialakítása, amely tünetek változatosságára, az egyéni teherbíró képességére építve biztosítja a speciális nevelési szükségleteket, a harmonikus személyiségfejlesztést

- Az óvodai élet tudatos szervezésével, a mindennapos szakszerű - csoportos és egyéni - képességfejlesztő munkával, az érzelmi biztonság megteremtésével a gyermekek tevékenység-szükségletének kielégítésével, a sokoldalú tapasztalatszerzés, a szociális tanulás feltételeit biztosítva kell elérni, hogy az óvodásaink biztonságban érezzék magunkat, testi, szociális, értelmi képességeik egyaránt fejlődjenek.
- Egyénre szabottan biztosítjuk az óvodás gyermekek szociális érzelmi és értelmi szükségleteinek kielégítését, az iskolai, potenciális tanulási zavarok megelőzése egyéni- és kiscsoportos formában történik.
- A pszichikus funkciók prevenciós, habilitációs - és rehabilitációs fejlesztésével segítjük a tanulási képességek kialakulását- az iskolába lépés érdekében.
- A tanulási képességek célzatos fejlesztésével minden gyermeket egyéni lehetőségeihez mérten felkészítünk a zökkenőmentes iskolakezdéshez. Ezért fejlesztjük mindazokat a készségeket, képességeket, amelyekre az iskolai életben való boldoguláshoz szükségesek. Ennek megvalósításához gyermek- és emberközpontú, érzelmekben gazdag óvodai légkör megteremtésén fáradozunk.

- Az egyéni képességekhez igazodó differenciált készségfejlesztést, a terápiás eszközök, eljárások alkalmazását az óvodai oktató, nevelőmunka egész folyamatában mindvégig érvényesítjük
- Differenciáltan alkalmazott készségfejlesztő ismeretanyaggal és pedagógiai eljárásrendszerrel felzárkóztatjuk a lemaradókat, fejlesztjük a jobbakat.
- Mindezek mellett törekszünk:
    - a szokásrendszer széleskörű kialakítására és megerősítésére,
    - a személyiség komplex fejlesztésére,
    - az egyéni bánásmód maximális érvényesítésére,
    - az általános viselkedés- és magatartáskultúra fejlesztésére,
    - a társadalmi normák, értékek elsajátíttatására.
    - gyermekeink érzelmi-erkölcsi nevelésére, értékközvetítéssel,
    - pozitív, érzelmekben gazdag óvodai légkör biztosítására.
- Kiemelt figyelmet fordítunk a környezetvédelemre, és a testi- és lelki egészség nevelésére.

2.2. Az autizmussal élő gyermekeinkkel kapcsolatos speciális célok

Az autizmussal élő gyermekek speciális fejlesztésére vállalkozó óvoda nevelési céljai és alapelvei egyrészt megegyeznek a közoktatási rendszer egyéb óvodáival, figyelembe véve az életkori és egyéni sajátosságokat, az eltérő fejlődési ütemet:

- elősegíti a gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődését,
- a segítik gyermeki személyiség minél teljesebb kibontakoztatását,
- fontos nevelési célja a gyermekek egészséges életmódra szoktatása, a szülők támogatása és tehermentesítése a speciális nevelés során,
- megteremti a feltételeket ahhoz, hogy a gyermek jól érezze magát a biztonságos környezetben. Másrészt kiegészülnek a fogyatékosságnak megfelelő speciális célokkal:
- szociális, kommunikációs készségek célzott fejlesztése,
- az autizmusból és a társuló fogyatékosságokból eredő fejlődési elmaradások lehetséges célirányos kompenzálása,
- a sztereotip, inadekvát viselkedések kialakulásának megelőzése, illetve korrekciója,
- a fogyatékosság specifikus, protetikus, augmentatív környezet, eszközök, módszerek és szokásrendszer kialakítása és használatának elsajátíttatása.

3. Az óvodai csoportok általános nevelési feladatai

3.1. Testi nevelés

- A gyermekek testi és lelki szükségleteinek és komfortérzetének kielégítése;
- Az egészséges életmódra nevelés, gondozás, mozgás, egészségvédelem, egészséges életmód szokásainak megalapozása;
- A mozgás megszerettetése, a rendszeres mozgás biztosítása.

3.2. Érzelmi nevelés

- Nyugodt, érzelmi biztonságot nyújtó, családias légkör megteremtésén keresztül a szokásrendszer széleskörű kialakítása és megerősítése, a személyiség komplex fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesítésével;
- Az érzelmi nevelés és a szocializáció biztosítása az alapvető erkölcsi értékek közvetítésével, bizalomerősítő és kapcsolatteremtő eljárások megismertetésével, a másság elfogadtatásával;
- A gyermekek közösségi magatartásának kialakítása, az óvodai életbe való beilleszkedés elősegítése, a konfliktusmentes iskolai beilleszkedés megalapozása. 3.3. Értelmi nevelés
- A gyermekek egyéni fejlettségéhez igazodó képességfejlesztés.
- A praktikus ismeretek, készségek-, képességek fejlesztése a mindennapi életben szükséges egyszerűbb tevékenységek elsajátíttatása,
- Az igény felkeltése az esztétikai értékek befogadására, a szépre, annak szeretetére és megóvására.
- Az egyéni képességekhez igazodó differenciált készségfejlesztés, az általános tájékozottság fejlesztését a terápiás eszközök, eljárások alkalmazását az óvodai oktató, nevelőmunka egész folyamatában fokozott mértékben mindvégig érvényesítjük.

3.3. Autizmussal élő gyermekeinkkel kapcsolatos speciális feladatok

Kommunikáció és szociális viselkedés területén

- a beszéd előtti (preverbális) csecsemőkori kommunikáció elemeinek kialakítása,
- a szociális kapcsolatteremtés elemeinek tanítása,
- a beszéd vagy ennek hiányában alternatív, vizuális eszközzel történő kommunikáció használatának tanítása,
- a tanítási helyzetben szükséges elemi szociális viselkedés kialakítása,
- az augmentatív kommunikációs eszközök használatának tanítása mindennapi élethelyzetekben, a protetikus környezet részeként,

- a fejlődési funkció elmaradásainak kompenzálása, a korai elemi készségek megfelelő szintre hozása,
- alapvető önkiszolgálási készségek kialakítása: rágás, étkezés, szobatisztaság, öltözés, tisztálkodás,
- korai kognitív funkciók kialakítása,
- elemi logikai műveletek, fogalmak, összefüggések tanítása,
- szociális kognitív készségek fejlesztése,
- egyszerű aktivitásformák kialakítása strukturált keretek között,
- általánosítás képességének fejlesztése,
- az elsajátított képességek önálló használatának tanítása,
- az elsajátított képességek más összefüggésben való használata,
- képességek alkalmazása más, elsősorban otthoni környezetben,
- viselkedésproblémák kezelése, megelőzése, alternatív viselkedések kialakítása,
- kétszemélyes tanítási helyzetben való részvétellel a viselkedéselemeinek kialakítása,
- csoportba való beillesztés kialakítása,
- az óvodán kívüli környezethez való adaptív viselkedés kialakítása,
- a gyermekekkel kapcsolatos gondozási feladatok ellátása

Az ide tartozó feladatok megegyeznek a bölcsődei és óvodai gondozási feladatokkal.

3.4. Az egészséges életmód alakítása

Az értelmileg sérült, és az autizmussal élő gyermekek többsége már születésétől kezdve egészségi problémákkal küzd. Megkésett mozgásfejlődésük miatt lassabban fejlődik izomzatuk, kevesebbet mozognak még önálló indíttatásból a friss levegőn. Gyakoribb az olyan idegrendszeri elváltozás is, (pl.: epilepszia) mely rendszeres, gyógyszeres kezelést igényel, és kihat mindennapi életmódjukra, cselekedeteikre is. A gyermekeknél esetenként előforduló kedvezőtlen szociális háttér, valamint az életvezetési problémák miatt a családok nem szolgálhatnak ideális mintaként az egészséges életmód, egészséges életvezetés bemutatására sem. A gondozás a testi nevelésen kívül hozzájárul gyermek egész személyiségének egészséges fejlődéséhez is. Fokozott figyelmet fordítunk gyermekeink – önmaguk és társaik – testi épségének megőrzésére, a baleset megelőzésére Fejlesztjük az önkiszolgálás képességét és elősegítjük, hogy a gyermekek egy idő után megszokják, és bizonyos fokig igényeljék is az egészséges életmódot. A gondozás során a szokások kialakításánál nagy jelentősége van az utánzásnak, az állandó ellenőrzésnek. A jól megválasztott napirend, a fokozatosság és egymásutániság betartása segíti az önállóság kialakulását. Segítségnyújtással és gyakoroltatással segítjük a gyermekeket a megfelelő jártasságok megszerzésében.

3.5. A tevékenység célja és sikerkritériumai

cél	sikerkritérium
A gyermekek komfortérzetének kialakítása	Rendezett, esztétikus környezet
A testi-lelki egészség alapvető feltételeinek biztosítása	Önálló tisztálkodás, pihenés és öltözködés feltételei biztosítottak, szokásrendszerek működnek
Az alvás- és pihenés szükséglet kielégítése	Alvási szokások megszilárdulása
Kialakítani a gyermekeknél az önmaguk számára és a közösségi együttéléshez szükséges alapvető egészségügyi és magatartási szokásokat	Önállóan tevékenykednek a gyermekek, észreveszik elvégzendő feladataikat, beilleszkednek a közösségbe. Kialakulnak a pihenés, öltözködés, tisztálkodás, mozgás területén a szokások, étkezés közben kulturáltan viselkednek

3.6. Feladataink

- A gyermekek gondozása.
- Az egészséges környezeti feltételek, és az egészséges életmód feltételeinek biztosítása.
- A gyermek testi képességeinek fejlesztése, a mindennapi edzési lehetőségek biztosítása.
- A mozgáskedv fokozása, a gyermekek mozgáskészségének, ügyességének, gyorsaságának fejlesztése.
- Kulturált étkezési szokások megalapozása.
- A rendszeres pihenés, alvás kialakítása és biztosítása. Ebéd után, megfelelő öltözékben, a gyermekek igénye szerinti időtartamban biztosítjuk számukra a pihenést.
- Megfigyeljük a gyermekek tisztálkodási, étkezési, öltözködési szokásait, folyamatosan mutatjuk, gyakoroljuk, magyarázzuk a helyes technikákat, egyéni fejlettségnek megfelelően nyújtunk segítséget.

Az egészséges gyermek egyenletes tempóban, nagyobb lépésekkel jut el a célig akarati erőkifejtés és erős figyelem koncentráció nélkül. Egy értelmileg sérült/autizmussal élő gyermek kislépésekkel, sok gyakorlás után közelíti meg a célt, saját lehetőségének csúcsát.

Számukra megfelelő élethelyzeteket kell teremteni. Lényeges és szükségszerű, hogy a kialakult szokások mindig megerősítést kapjanak. Ahhoz, hogy egy cselekvés szokássá váljon, nagyon fontos a felnőttek részéről a példamutatás, felnőtt-gyermek partneri kapcsolata, az időbeli és sorrendbeli rendszeresség.

A szociális tanulás segítése közben figyelembe vesszük a különböző funkciók egymásra épülését, hogy kellő sikerélményhez jusson a gyermek. A test gondozása közben nemcsak a testi, hanem a szellemi egészség épülése is serkenthető. Minden tevékenységnél alapfeltétel a jó hangulat, oldott légkör, kellemes közérzet. Tiszta, világos, ízlésesen berendezett csoportszobákat, és a gyermekek szabad mozgását, edzését, játékát, munkáját elősegítő udvart biztosítunk. Megfelelő kereteket biztosítunk a testápoláshoz, étkezéshez, öltözködéshez, mozgáshoz, testedzéshez, sétához, levegőzéshez, pihenéshez. A gyermek mozgáskészsége nemcsak az alapmozgások, hanem a finommozgás területén is fejlődik, így a ceruzát, a munkaeszközt megfelelően kézbe tudják venni. Cipőfűzőt kötni, gombolni is megtanulnak. A pihenéshez kellemes körülményeket biztosítunk, kényelmes fekvőhelyet, tiszta környezetet, halk zene és egyéni altatási szokások alkalmazásával.

3.7. Gondozási feladatok

3.7.1. Étkezés

- Esztétikus környezet biztosításával segítjük az étkezési szokások kialakítását, terítő, tányér, evőeszközök (kanál, villa, kés, pohár, szalvéta, tálka) gyakoroljuk az evőeszköz, a szalvéta használatát.
- A gyermekek segítenek a terítésnél, az asztal leszedésénél, sepregetésnél, és a többi feladatoknál. Fontos az étkezéseknél a helyes mérték és tempó megtanulása is. Étrendünk a szülők számára megtekinthető, ezzel is segítve a gyermekek otthoni étkezéseinek tervezését.
- A gyermekek egészségének megőrzése érdekében a zöldségek és gyümölcsök fogyasztására különös gondot fordítunk, melyet gyümölcsnapok keretén belül szervezünk meg.

3.7.2. Testápolás, tisztálkodás

- Fontosnak tartjuk a tisztaság igényének felkeltését, az önállóság kialakítását. A személyes higiénia legintimebb része a WC használata. Odafigyelünk arra, hogy minden gyermek elmehessen WC-re

felügyelettel akkor, amikor erre szüksége van. A WC használatát tudatosan gyakoroltatjuk: WC leöblítése, WC papír használata, alapos kézmosás, csapok elzárása, kéztörlés.

- Nemcsak a kezek, de arcok rendszeres mosására, a zsebkendő használatára is figyelünk. A fogak ápolását is gyakoroltatjuk. Ebéd után minden gyermek fogat mos. A fogkeféket szükség szerint cseréljük, a fogmosó poharakat higiénikusan tisztán tartjuk. Természetesen a törölközők, fogkefék, poharak jellel ellátottak.

3.7.3. Öltözködés

- Ügyelünk arra, hogy a gyermekek az évszaknak, az időjárásnak megfelelően legyenek felöltözve, valamint kényelmesen tudjanak mozogni. Fontos a benti és kinti ruha, cipő átcserélése, a gyógytorna foglalkozásokra tornaruhába átöltözés.
- Minden gyermeknek igénye szerint segítséget adunk, odafigyelünk, hogy ruházatuk tiszta, ápolt legyen.
- Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek ismerjék és óvják ruhadarabjaikat.
- A fokozatosság elvét betartva tanulnak meg egyre önállóbban öltözni, vetkőzni.

3.7.4. Mozgás

- Óvodai csoportjainknak az iskola udvarától elkerített, saját udvarrészük van. Az óvoda udvara az egészséges életmódra nevelés fontos színtere, hiszen az évszaknak megfelelő sokfajta mozgást tesz lehetővé a szabad levegőn (szaladgálás, hintázás, mászókázás, motorozás, biciklizés, labdázás, homokozás, szánkózás). Az időjárástól függően minél több időt igyekszünk itt eltölteni a gyermekekkel.
- A foglalkozások rendjében szerepel a mindennapos testnevelés, melynek érdekében mindegyik csoport rendszeresen jár a mozgásfejlesztésre kialakított helyiségbe, ahol Ayres-terápiás, WESCO- fejlesztő eszközök, valamint a MOZGÁSKOTTA - eszközei segítik a gyermekek fejleszthetőségét.
- A gyermekeknek igény szerint biztosítunk konduktori fejlesztést is
- Óvodán kívül is vannak mozgásos programjaink, úgymint tanulmányi séták az iskola környékén, vagy a közelben található játszóterek felkeresése.

Egy évben egyszer megrendezzük a kistérségi és városi óvodák bevonásával a SNI gyermekek számára a MESEVÁR-Kupát.

Itt a gyermekek játékos feladatokban mérhetik össze tudásukat és átélhetik a versenyzés adta örömöt.

3.7.5. Pihenés

- Napirendünk biztosítja a gyermekek számára az ebéd utáni alvást, nyugodt pihenést. kiszellőztetett teremben. Aki igényli, a pedagógusok testkontaktussal nyugtatják meg, mellé ülve simogatják.
- A gyermekeket az alváshoz megfelelő ruhába öltöztetik, szükség esetén bepelenkázzák.

3.7.6. A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

- Gyermekeink mozgáskészsége – a finommozgások terén is – olyan mértékben fejlődik, hogy alkalmassá válnak az iskolai feladatok elvégzésére. Kialakulnak az iskolai életmódhoz szükséges alapvető egészségügyi és magatartási szokások. Így, esetenként segítségadással – megközelítően önállóan – végzik a személyük körüli tisztálkodási teendőket, s ez igénnyé is válik számukra.
- Kialakul a gyermek helyes napi életritmusa: a játék, a munka, a tanulás és a pihenés optimális arányában.

4. Az érzelmi nevelés és a szocializáció

Az óvodai csoportjainkba való bekerülés fordulópontot, új életformát jelent a gyermekek és családjuk számára. A megszokottól eltérő környezet, a szülőktől vagy addigi nevelőiktől, társaiktól való elszakadás nehéz a gyermekek számára. Az új, ismeretlen nevelők, társak kezdetben esetleg megriaszthatják őket. Új az óvodai környezet életrendje, újak a kapcsolatok, új szokásokkal és tevékenységformákkal találkoznak.

4.1. Céljaink

- Következetes szabályokkal, ismétlődő tevékenységekkel kialakítani a gyermekben az óvodai élet meghatározott rendjét, mely a biztonság érzését keltik.
- Érzelmi biztonság nyújtása, nyugodt, harmonikus környezetben. A gyermekek fejlődéséhez szükséges feltételek megteremtése.
- A gyermekek alapvető erkölcsi normájának és tulajdonságainak megalapozása, kialakítása.
- Az önérvényesítő képesség és a kooperációs képességek megalapozása és erősítése.

4.2. Feladataink

- Derűs, nyugodt, szeretetteljes légkör biztosítása.
- Közvetlen testi-érzelmi kapcsolatok megteremtése.
- Példaadás (a nevelő példakép a társas viselkedés alakulásában).
- A csoport közös életének (gyermekek napirendje, tevékenységei) megszervezése
- A gyermekek fejlettségéhez igazodó szokás- és szabályrendszer kialakítása.
- Énkép, önismeret és önértékelés fejlesztése.
- Társas kapcsolatok alakulásának segítése gyermek-gyermek, gyermek-felnőtt között.

4.3. A célok, feladatok megvalósulásának kritériumai

A fejlődő gyermek iránt érzett megbecsülés és vonzódás, a nevelő gyermekszeretete alapvető. Óvodai csoportjaink minden nevelőjének (gyógypedagógusok, asszisztensek, dajkák) egységes bánásmódot kell alkalmaznia. Következetesen kell elvárni, és betartatni azt, amit már tudnak a gyermekek, és segíteni őket az új ismeretek megszerzésében.

A gyermekek a nevelési folyamatban nem magányosan, hanem egy közösség tagjaként vesznek részt. Alapvető szerepe van a közös tevékenységeknek, mivel a nevelő hatás közösségi jellegével válik hatékonnyá. Az óvodáskorú gyermekek egymással kialakított kapcsolata kezdetben kisebb érzelmi töltésű, még bizonytalan, rövid ideig tartó, állandóan változó. A közös tevékenységek, a munka során alakulnak ki az együttélés szabályai, normái, melyekhez az egyén igazodik. Társas együttműködés

közben tanulják meg figyelembe venni a másikat, egymás segítését. Természetessé válik, hogy mindenki más egyéni tulajdonságokkal rendelkezik, de elfogadható és szerethető.

A személyiség alakulásának legfontosabb tényezője a társas kölcsönhatások milyensége, a környezetéből felé irányuló reakcióktól a gyermek megerősítést vagy elutasítást kap saját személyére vagy viselkedésére vonatkozóan. Az együttélés erkölcsi normái csak akkor fejlődnek ki, ha a gyermek állandóan gyakorolja a társaihoz való helyes viszonyulást. Ahhoz, hogy a gyermekek a közösség aktív tagjaivá váljanak, az szükséges, hogy jól érezzék magukat ott. Így könnyebben építhetik ki a gyermekek másokkal való kapcsolataikat is. Igyekezni kell kiküszöbölni azokat a cselekvési alkalmakat, amelyekből a rossz szokások származnak. A helyes viselkedést kell megerősíteni. Az enyhe fokban értelmileg akadályozott óvodás még nem látja be a helyes vagy a helytelen viselkedésének a következményét.

Az utánzásnak, a modellkövetésnek nagy jelentősége van. A következetes elvárás mellett szükséges az állandó ellenőrzés. Figyelni kell a fokozatosságra, az egymásutániságra, a fontossági sorrendre. A szokások biztosítják a közös óvodai élet biztonságát, nyugalmát, a gyermekek védelmét. Általuk válik gördülékennyé az óvodai csoport élete. A szokásokat az óvodába lépéstől kezdve felállítjuk, de a gyermekektől csak fokozatosan kívánjuk meg, hogy önálló viselkedésük szabályozóivá váljanak. A társas kapcsolatok terén a kitűzött célok megvalósításához szükségesek a közös programok, mely lehet például üzemlátogatás, tanulmányi séta, játszóterek felkeresése, séta az Állatkertben. Különösen fontosnak tartjuk a hagyományok megőrzését, az ünnepek kialakítását, melyek lehetnek a születésnapok megünneplése, Bartos Napok, Halloween, Mikulás, karácsony, anyák napja, húsvét, gyermeknap, ballagás.

Az újonnan érkezőket szeretetteljes, barátságos légkörben fogadjuk. Fontos a gyermekek sikeres beilleszkedése, az új személyi kötődések kialakítása. Ennek érdekében fontosnak tartjuk: - ragaszkodjanak óvodájukhoz, társaikhoz, a felnőttekhez, - a gyermekeknek igényévé váljon a viselkedés szabályainak betartása, - konfliktushelyzetben társaikkal egyezkedjenek, - érdeklődjenek társaik iránt, - a csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadják, - részt vegyenek közös tevékenységekben, - a tevékenységeket a megbeszélés alapján fejezzék be, - képesek legyenek nyugodtan ülni, meghallgatni másokat, - igyekezzenek legyőzni a felmerülő akadályokat.

A magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek számára biztosítjuk az egészséges lelki fejlődéshez szükséges feltételeket, a pozitív érzelmi és intellektuális élményeket, kapcsolatokat.

4.3.1. Beszoktatás

Fontos, hogy a szülők nyugodtan bízzák ránk gyermekeiket. Minden szülőnek lehetőséget adunk, hogy megnézze az óvodai csoportszobát, feltehesse kérdéseit az ott folyó pedagógiai fejlesztő munkával, az óvodai élettel kapcsolatban. Fokozatos átmenetet kell biztosítanunk, hogy a gyermek életében ne változzon meg minden radikálisan az óvodába kerülés során, és az új életforma érdekes, örömszerző

élményekhez fűződjék. Ennek érdekében a beszoktatás egyénre szabottan, fokozatosan történik. A minimális javasolt beszoktatási idő 3 hét, ami a gyermekek egyéni szükségleteihez mérten meghosszabbítható. Az ebédelés megkezdéséről és az egész napos bent maradásról a gyógypedagógus a munkaközösség vezetővel konzultálva dönt.
A csoportszobákat úgy rendeztük be, hogy a gyermekeknek lehetőségük legyen az érdeklődésüknek, életkoruknak, fejlettségi szintjüknek megfelelő nyugodt játékra. A játékeszközöket könnyen elérhető helyre tettük.
A játszóudvarrészen mód van a biztonságos udvari játékra.

4.3.2. Közösségi nevelés, szocializáció

- Türelmes, odaforduló, testközeli magatartással törekszünk arra, hogy a gyermekek beilleszkedése zökkenőmentes legyen.
- A gyermekek behozhatják otthonról alvó játékaikat.
- A gyermek a nevelés folyamatában nem magányosan, hanem egy közösség tagjaként vesz részt, amelyhez megtanul alkalmazkodni, tájékozódni az új helyzetben. Megismertetjük az új gyermekeket a tárgyi környezettel, alapvető szabályokkal, melyeket mindenkivel gyakoroltatunk.
- Figyelünk, hogy társaikat ne zavarják a különböző tevékenységeikben, törekszünk arra, hogy minél előbb megismerjék egymás nevét, jelét.
- Felmérjük, hogy van-e hátrányos helyzetű, illetve veszélyeztetett gyermek a csoportban.
- A beszoktatási idő alatt megpróbáljuk megismerni a családokat is.

4.3.3. A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

- a gyermekek követik az utasításokat,
- felszólítás nélkül köszönnek, megköszönik, ha kapnak valamit,
- tisztelettel viselkednek a felnőttekkel szemben
- az együttélés alapvető viselkedési szabályait, alapvető udvariassági formuláját megtartják,
- elkérik a játékszereket egymástól, ha tőlük kérik, átadják,
- óvatosan bánnak a használati- és játéktárgyakkal,
- segítenek egymásnak játék, öltözés, séta, étkezés stb. közben,
- érdeklődnek egymás iránt, meghallgatják egymást,
- a megkezdett tevékenységet befejezik,
- szociálisan éretté válnak az iskolába lépésre

4.4. Az óvodai élet megszervezése

Az év elején, a szoktatási idő alatt végzett pedagógiai vizsgálattal felmérjük tanulóink képesség- és készségszintjét. Ennek alapján tervezzük meg az éves foglalkozási, valamint - az egyénre szabott - korrekciós és rehabilitációs munkánkat. Nevelési programunk legfőbb jellemzője a rugalmasság. Ez jelenti az év folyamán az egyes tevékenységek aránybeli eltolódását éppúgy, mint a napirenden belüli, rugalmas kereteket. A szokásrend, a mindennapok ritmikus ismétlődései tagolják az óvoda életét. Az óvodáskorú gyermek igényli az ismert és áttekinthető, ismétlésekkel tagolt napirendet, a biztos támpontokat, ezekben lehetnek természetesen kivételes alkalmak, mint az ünnepi készülődés ideje, vagy az ünnepek. Az értelmileg sérült/autizmussal élő kisgyermekek életében a napi ritmuson túl a megszokott kereteknek is nagy jelentősége van. A napirend csupán egy keret, mely rugalmasan változhat az igényeknek megfelelően. Az egyes foglalkozások időtartama függ az adott gyermekcsoport fejlettségétől, a témától, illetve az egyes gyermekek aznapi állapotától. A csoportos és egyéni foglalkozások, a pihenésre, a nyugodt étkezésre, a tisztálkodásra, az önállóságra fordított idő megfelelő aránya a biztosítéka a gyermek optimális fejlesztésének, a túlterhelés, illetve az un. “üresjárat" kiküszöbölésének. A tevékenységi formák ritmusosan ismétlődnek. A gyermekek spontán megnyilatkozásait is figyelembe véve, kellő időt biztosítva a gyakorlásra, és az ismétlésre. A tematikus beosztásnak megfelelően az egyes témák feldolgozási ideje 1-1 hét, vagy ennél hosszabb idő lehet.

4.5. Napirend

7:00–8:00	Gyülekező a csoportban, szabad játék tevékenység
8:00–8:45	Munkajellegű tevékenység
8:45–10:00	Komplex foglalkozások
10:00–10:45	Egyéni fejlesztés Tízórai – gyümölcs fogyasztása
10:45–11:30	Levegőzés, szabad játék
11:30–11:40	Gondozási feladatok – étkezési előkészületek, munkajellegű feladatok (naposi feladat)
11:40–12:10	Ebéd
12:10–14:30	Pihenés-alvás

14:30–14:40	Gondozás jellegű tevékenység (ágyazás, öltöztetés stb.)
14:40–15:00	Munkajellegű feladat – uzsonna
15:00–16:00	Irányított játék tevékenység és szabad játék tevékenység Hazamenetel folyamatosan

A napirend segíti a rendszerességet, a tudatos nevelőmunka megtervezését, a nyugodt légkör kialakítását. A mi speciális óvodai programunkba a gyógypedagógiai fejlesztés döntően délelőtt zajlik. Ez a napirend csupán egy keret, mely rugalmasan változhat az igényeknek megfelelően

4.6. Hetirend

A nevelés céltudatos megtervezése során alakítjuk ki a gyermekek óvodai életrendjét, időbeosztását. A heti rend kialakításánál figyelembe kell vennünk az egyes óvodai foglalkozások óraszámát, a speciális fejlesztések beosztását.

4.6.1. Az általános óvodai csoport hetirendje

Foglalkozás típusok	**Óraszám**
Beszédfejlesztés, külső világ tevékeny megismerése	**3**
Mese-vers	**2**
Rajzolás, mintázás, kézimunka	**3**
Ének-zene, énekes játékok	**2**
Mozgásfejlesztés (ebből egy alkalom tornateremben)	**5**
Mikro csoportos fejlesztések	
Logopédia	**2**
Konduktori fejlesztés	**2**
Önkiszolgálás	**5**

Az óvodai csoportjaink szerkezete

Az értelmileg sérült/autizmussal élő gyermekek fejlődésének egyik jellemzője az, hogy a funkciók késve jelennek meg, a másik pedig, hogy fejlődésük szakaszai - az egyes gyermekeknél - nagyobb időhatárok közé esnek.
Ezért a fejlődési periódusok kevésbé különülnek el egymástól.

Egy-egy életkori szint fejlődési jellegzetességei, - az eltérő súlyossági fok, valamint a más-más kórforma miatt nagyobb egyéni variációt mutatnak.
Fejlődésüket befolyásolja az idegrendszer különböző eredetű sérülése, és/vagy funkciózavara. Az értelmi sérülés többnyire együtt jár a beszéd, a mozgás, az érzékszervi funkciók kisebb-nagyobb zavarával, melyhez többnyire az érzelem, az akarat és a viselkedés zavara is csatlakozik. Az értelmi fejlődésükben enyhén sérült gyermekek a törvényben meghatározottak alapján kerülnek csoportunkba. Óvodánkban vegyes életkor szerint szervezett csoportok működnek, ahol különböző életkorú gyermekek vannak együtt. Ennek keretében lehetőség nyílik a szociális tanulásra, hiszen megjelenik a nagyobb gyermekek modellnyújtó szerepe.

5. A gyermekek tevékenységi formái az általános óvodai csoportban

Az óvodánkban folyó fejlesztés a gyógypedagógiai óvodák fejlesztési tartalmaihoz közelít, ez már az elnevezésekben megjelenő kisebb eltérésekben is megfigyelhető. Ennek oka, hogy az óvodai csoportunkba járó gyermekek többsége ugyan enyhe fokú értelmi elmaradást mutat, mégis csatlakozó fogyatékosságaik gátolják őket abban, hogy a normál óvodai elvárás- és követelményrendszert teljesíteni tudják. A gyermekek nagy része többségi óvodából kerül hozzánk.

Az óvodai tevékenységek tervezett csoportos, kiscsoportos és egyéni formában folynak.

Tevékenységformák:

- Játék
- Verselés, mesélés
- Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
- Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
- Mozgás
- A külső világ tevékeny megismerése
- Munka jellegű tevékenységek
- A tevékenységekben magvalósuló tanulás

5.1. Játék

A játék az 5-7 éves értelmileg enyhén sérült gyermeknek is elsődleges tevékenysége, melynek szintje egyénenként változó. Az értelmileg sérült gyermekek játékát nem életkora, hanem fejlettségi szintje határozza meg. Tükrözi az adott gyermek sérülés okozta elmaradását, értelmi állapotát. Játéka nem csupán alacsonyabb szintű, mint ép társaié, hanem minőségileg is más. Sokszor hiányzik belőle a természetes kíváncsiság, a kreativitás, az alkotás vágya, esetleg igényli a felnőtt irányítását, jelenlétét. A játékoknak nagy jelentősége van a mozgások koordinációjában és az ismeretszerzés területén: tárgyak tulajdonságainak, mozgathatóságának, térbeli elhelyezkedésének, egymáshoz való térbeli viszonyainak, helyzetének megismerésében. A játékban változik, fejlődik a gyermek érzelmi, akarati élete. A játékban elért sikerek a gyermeket megelégedéssel tölthetik el. Fejlesztik a biztonságukat, öntudatukat. Az enyhén sérült gyermeknél sokszor hiányzik az indíték a játékhoz. Hiányozhat a játék adekvát használata, szegényes, a játékokkal kapcsolatos képzelete, fantáziája, az érzelmi erők és akarati tényezők bekapcsolhatósága csökkentebb. Mindezek és még fel nem sorolt egyéb gátló tényezők fennállása miatt

fokozottabb gonddal kell törekedni a játékindíték megteremtésére, megfelelő játszani tudás kialakítására.

5.1.1. Célok

- Tudjanak egyszerű építményt konstruálni, fejlődjön a kézügyességük, gondolkodásuk.
- A szerepjáték elemi jelenjenek meg a játékukban. Kapcsolódjanak be a körjátékokba, az elemi szabályokat ismerjék meg, és tartsák be.
- Minden évszakban megfelelő játékokat játsszanak a gyerekek.
- A játék váljék örömforrássá, melynek derűjével, vidámságával, élményeivel segítse a gyermeket a nehezebb feladatok (munka, tanulás) elvégzéséhez.
- A kíváncsiság felkeltésével a pedagógus segítsen kialakítani a gyermekben a közös játék igényét, amely megnyitja az utat a közösséggé szerveződés felé.
- A játékokban való aktív részvétellel, az itt szerzett tapasztalatokkal fejlődjön a gyermekek értelmi szintje, mozgása, manipulációs és konstruáló képessége.
- A mindennapi helyzetek pontosabb leutánzásával tudjanak közelebb kerülni a valóság helyes megismeréséhez.

5.1.2. Feladataink

- Megtanítani a gyermeket a játékeszközök célszerű és sokoldalú használatára.
- Megfelelő játékszereket biztosítani, játékszituációt teremteni, és sikerélményt nyújtani.
- Eljuttatni a gyermeket arra a fokra, hogy számára a játék örömforrássá váljék.
- Fejleszteni az önbizalmat, hogy a gyermek képes legyen a szerepvállalásra és a játékok alkotó módon való megélésére, újraformálására.
- Kialakítani olyan pozitív magatartást, amely képessé teszi a szabály- és versenyjátékokban való esetleges vereség elviselésére is.
- Tudatosítani, hogy az egyén viselkedésétől függ a játéktárgyak épsége, további használhatósága, a csapatjátékokban nyújtott teljesítményeitől, ügyességétől a játszó csapat sikere.
- Segíteni rendezni a megfigyelések, séták, kirándulások alkalmával szerzett élményeket, tapasztalatokat.

5.1.3. Területei

- Finommotorikát fejlesztő játékok: biztosítjuk a játékhoz szükséges eszközöket, helyet. Figyelemfelkeltéssel próbáljuk kialakítani a gyerekek érdeklődését, és ösztönözni őket az önálló építésre.

- Megismerő tevékenységet fejlesztő játékok: a játékszituációkat felhasználva segítjük az egyéb foglalkozások eredményességét. Miközben játszik, megismeri a környező világot, az emberi viszonyokat. Lehet a rögzítés eszköze is, hiszen játék közben átismétli a látott, halott, tapintott, ízlelt dolgokat.
- Mozgásos játékok: ezek segítik saját teste, a téri viszonyok megismerését, az alapmozgások összerendezését. A körjátékok, népi játékok segítik a beszéd fejlődését, a ritmusnevelést, az elemi szabályok elsajátítását.
- Játékok a szabadban: elsősorban az évszaknak megfelelő sokoldalú játékmódok kialakítása.
- Szerepjátékok: a gyermekek élményeihez kapcsolódva biztosítjuk a kiegészítő eszközöket. Az utánzás, a pontosabb megfigyelés, a minta lassan előhívja az elemi szerepjátékot, ahol a látott, hallott, átélt dolgokat próbálja megismételni.
- Barkácsolás: játék kiegészítő eszközök, közös bábok készítésével ösztönözzük a gyerekeket a barkácsolásra. Ünnepekhez kapcsolódóan ajándéktárgyakat készítünk közösen.
- Bábozás, dramatizálás: Bábok és fejdíszek alkalmazásával bevonjuk őket a közös bábozásba, dramatizálásba.

Megtanulandó játékok

Finommotorikát fejlesztő játékok:

- ki-be pakolás
- válogatás, csoportosítás
- építés vízszintesen
- építés függőlegesen
- építés különböző formájú, anyagú, nagyságú elemekből
- építés minta után
- illesztés
- fűzés
- ujjak ügyesítése mondókákkal, mesékkel

A megismerő tevékenységet fejlesztő játékok:

- képes lottó
- szétvágott képek összeillesztése
- hasonlóság, különbség észrevételét segítő játékok
- memóriajátékok
- képtörténet kirakása
- sorozatok
- hallási differenciát fejlesztő játékok

- tájékozódás a hang alapján
- tárgyak felismerése tapintás útján

Mozgásos játékok:

- köralakítás
- körbejárás
- párválasztás
- körjátékok
- páros játékok
- menetelés, vonatozás, sétálás
- egyensúlyozó játékok
- célba futás
- egyszerű táncelemek

Játék a szabadban:

- homokozás
- hintázás
- csúszdázás
- mászókázás
- pancsolás
- labdagurítás, eldobás, elkapás
- futkározás
- ugrálás
- körjáték a szabadban
- hógolyózás, szánkózás, csúszkálás
- húzás, tolás
- kerékpározás, rollerezés
- építés

Szerepjáték elemei:

- babaringatás, etetés, altatás, sétáltatás, öltöztetés
- autótologatás, -szállítás, garázsépítés, közlekedési szőnyegen közlekedés
- utazás
- szerepjátékok pl.: orvos, beteg, fodrász, főzés, takarítás, boltos
- mese dramatizálása

Barkácsolás:

- felnőttekkel közösen
- ismerkedés a bábokkal

5.1.4. A célok, feladatok megvalósulásának kritériumai

A kezdeti időszakban a gyerekek leggyakrabban egyedül kezdenek játszani. Előfordul, hogy több gyermek egymás mellett azonos műveletet végez. Ez a tevékenység a feladatok fokozatos nehezítésével a szerepjátékokig fejleszthetők. A játékot az önkéntesség jellemzi. Nem szabad azonban hagyni, hogy egy-egy gyermek félrevonultan, magába zárkózva üldögéljen, akkor, ha nem szemlélődik, hanem valamilyen önbántó, öningerlő, sztereotip tevékenységet végez. A játékszituáció helyes megteremtésével, a "játszás-siker" felébresztésével, szeretetteljes légkör kialakításával, a gyermek már meglevő pozitív tulajdonságaira támaszkodva olyan játék kialakítására késztetjük, amelyben sikerélményhez juthat, s ez további, nehezebb feladatok elvégzésére ösztönzi. A játék a nevelés, a tanulás, a munka jellegű tevékenység egyik forrását is jelenti. Eszköz az ügyesség, akaraterő, gondolkodás fejlesztésében, a környezet megismerésében, a hasznos munkához való kedv megteremtésében, kialakításában, a helyes szokások elsajátításában. A játékban figyelemmel kell lenni a gyermek meglevő ismereteire, manipulációs készségére. A játékszituációban eltöltött idő fokozatos emelésével, a játék tartalmának mélyítésével fejlődik a gyermek figyelme, az élethelyzetekre való visszaemlékezéssel pedig az emlékezete. A játékban való spontán megnyilatkozás segíti a beszédszervek pontosabb működését, a gondolatok mind helyesebb kifejezését. A játékban fejlődik a gyermek mozgása is. Új mozgásformák kialakítása és az ismert mozgások gyakorlása megelőzi a hibás mozgások létrejöttét, elősegíti azok korrekcióját. A gyakorló játéknak csak rövid ideig van szerepe. Jelentőségük inkább egy-egy új játékszer, eszköz használatának megismerésében van. Ha azt tapasztaljuk, hogy egy-egy gyermek hosszabb ideig gyakorló játékot játszik – az okot megkeresve – igyekszünk ezen a fejlődési fokon átsegíteni őket. A mozgásos érzékszervi gyakorló játékok segítik az alapozó funkciók fejlettségbeli különbségeinek kiegyenlítődését. Játékuk továbbfejlesztésével meg kell tenni az első lépéseket az egyszerűbb szerepjáték felé. A szerepjáték fejlesztése, irányítása közvetett, csak a játékhoz szükséges feltételek- a nyugodt, derűs légkör, az élmény, a megfelelő hely, elegendő idő, a kellő számú és változatos játékszer, az érdeklődést felkeltő játékszituáció- biztosítása a feladatunk. A játék témája, tartalma függ a gyermekek ismereteitől, tapasztalataitól. Befolyásolja őket a fentiekhez kapcsolódó érzelem is. A szerepjátékoknak nagy a közösségformáló ereje. Kezdetben a szerepek egybefolynak, összefonódnak, később a differenciálás, az életszerűség, a hozott szereposztás is kivitelezhető.

A bábozás és a dramatizálás

A szerepjátékot gazdagítja, ezért lehetővé tesszük, hogy a gyermekek a mese-, vers-, filmélményeiket saját elgondolásaik alapján játsszák el. Gondoskodunk a kellékekről, különféle eszközökről. A barkácsolás keretében készített eszközök jól felhasználhatók.

A bábjáték elindítója a pedagógus élményt nyújtó játéka. A csoporton belül alakulóban vannak a társas kapcsolatok, az érzelmi kötődés elsősorban a pedagógushoz fűződik, jelenlétünk elengedhetetlen. Ha szükséges, báb segítségével keresünk kapcsolatokat a visszahúzódó gyermekekkel, s őket is játékra késztetve, saját játékával élményt nyújtva, kedvet ébresztünk az utánzásra. A bábjáték nemcsak gyönyörködtető, vágyakat kifejező, hanem oldja a feszültséget és a belső konfliktusokat. Segítünk, ha a gyermekek nem tudják elkezdeni a játékot, ha a konfliktusokat nem tudják megoldani, ha a játék témája negatív tulajdonságok, magatartási formák kialakulásához vezetne. A barkácsolási tevékenység során a gyermekek különböző anyagokkal vagy eszközökkel kötetlen formában - amennyiben erre képesek - saját elképzeléseik alapján hoznak létre valamit. A munkában a különböző anyagok tulajdonságaival is megismerkednek. Ez a játékforma vezet el a hasznos tevékenységhez szükséges eszközök használatának megismeréséhez. A személyes bemutatás mellett biztosítanunk kell a megfelelő tárgyi feltételeket (hely, anyag, szerszám) is. Csak annyi segítséget nyújtsunk, amennyit a gyermekek igényelnek és amennyi szükséges a munka eredményes befejezéséhez. A játék a nevelés minden területére kihat, szerepe az ismeretszerzés, a rendszerezés, a képzelőerő, a gondolkodás fejlesztése, beszédkészség gyakorlása, a közösségi érzés, a szokások kialakítása, a helyes érzelmi-akarati befolyásolás és az erkölcsi tulajdonságok fejlesztésében meghatározó. A játékfajták közül a szabályjátékok kívánják leginkább a pedagógus irányítását és a megfelelő vezetést. Esetenként, rövidebb időre egy-egy gyermek is átveheti ezt a szerepet, de nem önállóan, hanem a nevelő segítségével. A jól vezetett szabály- és versenyjátékoknak igen lényeges nevelő hatása van. Ezért fontos, hogy az érdeklődés hanyatlása előtt befejezzük azt, a jókedvvel, magas aktivitási szinttel játszott szabály- és versenyjátékok elemeiben visszahozzák a gyakorlójáték, a funkciójáték alapozó jellegét és hatásait. A szabályjáték a közösségi élet fejlesztésének egyik alapvető eszköze. Itt alakulhatnak ki olyan pozitív érzelmek, amelyeknek a segítségével a gyermekek képesek lesznek a sikertelenség elviselésére. Fel kell hívni a figyelmet egymás segítésére, valamint hibák esetén azok kijavítására. Mivel a gyermekek játékfejlettsége különböző, legyenek a csoportban azonos játékokból különböző méretűek, legyenek öltöztethető, húzható, rakosgatható játékszerek, természetes anyagok, bábok kellő számban. Minden évszakban biztosítjuk a gyermekek megfelelő játékát a szabadban. Sétákat, kirándulásokat szervezünk, megteremtjük a lehetőségét az udvaron is a szerepjátéknak, a bábozásnak, a rajzolásnak. A külső környezet alakításánál elsődleges szempont a biztonság, a felügyelet mindig folyamatos. Annak érdekében, hogy a gyermekek az udvaron önállóan is biztonságosan játszhassanak, megteremtjük a lehetőségét itt is a szerepjátéknak, bábozásnak, a rajzolásnak, (udvari asztalok), gyurmázásnak, barkácsolásnak, a mászókák, hinták alatt csúszásgátló gumilapok találhatóak, valamint megfelelő számú eszközt biztosítunk számukra

5.1.5. A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermekek elsajátítják a játékszerekkel és az együtt játszással kapcsolatos elemi szabályokat.
- A tevékenységükhöz megfelelő játékszert tudnak találni, arra vigyáznak.
- Kialakul náluk a kisebb-nagyobb csoportokban való együtt játszás igénye.
  Alkalmasak a szerepvállalásra, a szerep cselekményéhez való kapcsolódásra.
- A gyermekek játékszerekkel, eszközökkel végzett cselekvése megközelítően tükrözi a valósághelyzetet, életszerű.
- Szabály- és versenyjátékok esetén alávetik magukat a követelményeknek és elviselik az esetleges vereséget is.

5.2. Verselés, mesélés

A többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonylatait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat. A mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének kialakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál. A tárgyi világot is megelevenítő, átlelkesítő szemléletmódja, és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre. Az enyhe fokban sérült, értelmi fogyatékos kisgyermek beszédére legtöbbször a megkésett beszédfejlődés jellemző. Ez maga után vonja a szegényes szókincs, kifejezőkészség gyengeségét. Beszédükben gyakoriak a sztereotípiák, hibás fixációk, illogikus szókapcsolatok. Hangképzésük sokszor hibás, mely eredhet a fogazat hiányossága, illetve rossz elhelyezkedése miatt. Hangszínük másságát éppúgy okozhatja a hangképző szervek patológiás fejlődése, mint az erős szorongás vagy a szubkultúra jegyeinek megjelenése. Ezért különösen fontos gyermekeink számára a vers és mese beszédfejlesztő és személyiség összerendező hatása is. Az egyik legérdekesebb óvodai élmény gyermekeink számára mesét mondani és hallgatni. Az anyanyelvi nevelés – embernevelés –, így áthatja az óvodai élet, az ott folyó nevelés és tanulás minden mozzanatát.

5.2.1. Célok

- A beszéd és kommunikáció iránti vágy felkeltése, erősítése.
- A kommunikáció különböző formáinak alakítása az óvodai tevékenység egészében, ezáltal a szocializáció elősegítése.

- Pozitív érzelmi viszony kialakítása a gyermekirodalom iránt.
- A mondókák, versek, mesék, illetve meserészletek hallgatása, elsajátítása során alakuljon a gyermekek helyes hangképzése, nyelvhasználata, szókincse.
- Tudjanak rövidebb mesét vagy meserészletet bábok, képek, fejdíszek segítségével felidézni, esetleg eljátszani - értelmi képességeiknek megfelelően.
- Tudjanak elmondani két-három versszakos verset - esetleg önállóan is.
- Szívesen nézegessenek mesekönyveket, vigyázzanak azokra. Irodalmi élményeik hatására gyarapodjon szókincsük, fejlődjön kifejezőkészségük, ezáltal egyre magabiztosabban értetik meg magukat.

5.2.2. Feladataink

- Megalapozni az óvodai élet során a gyermekirodalom szeretetét.
- Az óvodai csoportos gyermek hangképzésének, hangok hallás utáni megkülönböztetésének fejlesztése.
- Kialakítani a megfelelő ritmusú és hanglejtésű beszédet
- Olyan ismereteket, tapasztalatokat, esztétikai élményeket nyújtani, mely a meglevőket kibővíti, gyermekeink korának és fejlettségének megfelelő szinten rendszerezi.
- Fejleszteni kell a gyermek megfigyelőképességét, emlékezetét, gondolkodását.
- Olyan légkört biztosítunk, amelyben a gyermekek szívesen megnyilatkoznak.
- Az irodalmi anyag kiválasztásánál törekszünk a tartalmi és esztétikai igényességre, figyelembe véve a gyermekek életkori és fejlődésbeli sajátosságait.
- Biztosítjuk a tevékenységhez szükséges feltételeket.

5.2.3. Területei

- mozgással kísért mondókák, versek
- alkalmi versek
- vershallgatás
- mesehallgatás: halmozódó- és láncmesék,
- verses mesék
- bábozás, dramatizálás.

5.2.4. A célok, feladatok megvalósulásának kritériumai

- A vers, mese az anyanyelvi nevelés fontos alkotóeleme, értékközvetítő és hagyományőrző.

- Az anyanyelvi nevelés keltse fel a gyermekben a környezete és az irodalmi alkotások iránti érdeklődést. E nevelés eredményei más foglalkozáson eszközként érvényesülnek. Hiszen a beszéd fejlesztése is történhet helyes kifejezések, mesék, mondókák gyakoroltatásával.
- A foglalkozások szervesen kapcsolódhatnak az ének-zenei foglalkozásokhoz is, mely által támaszkodhatnak gyermekeinknél a dal motiváló szerepére.
- Minél érdekesebb, olyan, a beszédkedvet felkeltő, vidám tevékenységet szervezünk, mint a játék, a vetítés, a mesélés, a versmondás, vagy a bábozás. Színes, érzékletes, dinamikus és megjelenítő erejű legyen beszédünk, mely a kisgyermeket könnyen magával tudja ragadni, aktivizálni.
- Az anyanyelvi foglalkozásokon megfelelően kiválasztott eszközök, beszédszervi gyakorlatok, mesék, énekek, mondókák, versek gyűjteményét használjuk. Ilyenkor a gátlásos gyermek is könnyen bekapcsolódik, föloldódik.
- Tapintattal, türelemmel javítjuk a gyermek beszédét, irányítjuk a gondolkodását, serkentjük őt beszédre.

5.2.5. A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermekek szívesen vesznek részt a vers, mese (anyanyelvi) foglalkozásokon. Igénylik és kérik a mesélést, verseket, átérzik azok lelki és érzelmi – képi – megjelenítését.
- Tudnak rövidebb mesét vagy meserészletet báb, képek vagy egyéb eszközök segítségével felidézni. Szívesen lapozgatnak mesekönyveket, gyermekújságokat, vigyáznak rájuk.
- El tudnak mondani két-három versszakos verset, egy-két gyermek önállóan, ünnepélyeken is.
- Gyarapodik szókincsük, fejlődik kifejezőkészségük is. Egyre magabiztosabban értetik meg magukat. Rendelkeznek bizonyos beszédfejlettséggel, amely nemcsak az alaki, formai részre vonatkozik.
- Megértik a szóban közölt konkrét utasításokat, meséket, verseket, énekeket. Saját konkrét kívánságaikat közlik, megfogalmaznak kérdéseket a mindennapi és az óvodai élet területén.

5.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét. A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermek-, néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, továbbélését segíti.

Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását. Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (az egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában. A zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a nemzetiségi nevelés esetében a gyermekek nemzetiségi hovatartozását is. Az éneklés, zenélés a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával. A gyerekek előbb az erősen eltérő zörejek (pl.: fa, fém, üveg) különbségét, később a finomabb eltéréseket (pl.: üveg, porcelán, cserép) is érzékelik, majd az ütőhangszerek (pl.: dob, cintányér, háromszög) hangszínét, végül a dallamjátszó hangszerek (pl.: hegedű, furulya, xilofon) hangját ismerik fel. Zenei élményüket a család zenei érdeklődése nagyban befolyásolja.

5.3.1. Célok

- A gyermekek szívesen, kedvvel vegyenek részt az ének-zenei foglalkozásokon.
- Életkoruktól, egyéni fejlettségüktől függően tudjanak előadni néhány mozgással kísért dalt, énekes játékot, egy- két ünnepi gyermekdalt.
- Az általános nevelési célkitűzéshez az ének-zenei nevelés sokoldalúan kapcsolódik.
- Az értelmi fejlődésben elmaradt gyermekek személyiségének harmonikus nevelése, a személyiségzavarok korrigálása zenei élmények nyújtásával, az éneklés élményével.
- Az esztétikai nevelés szolgálata, a gyermek érzelmeinek gazdagítása. Fejlesztjük a közösségi magatartását, a tanulók egymással kapcsolatos erkölcsi benyomásait, mozgásuk összerendezettségét.
- A ritmuson, dallamon kívül fontos a helyes szövegkiejtés, a beszéd fejlesztése is.
- A gyermekek értelmi képességeink, figyelmének, emlékezetének fejlesztése.

5.3.2. Feladataink

- Legelső feladatunk felkelteni a gyermekek zenei érdeklődését. (A zenehallgatás során a gyermekek esztétikai élményeket szereznek, a közös versmondás, éneklés, énekes játékok erősítik az összetartozás érzését.)
- Feladatunk kialakítani bizonyos elemi zenei képességeket és készségeket: érzékelik és létrehoznak egyenletes lüktetést, tudják kezelni a ritmust játszó hangszereket, felismerik a halk-hangos zörejeket, a mély-magas hangokat, a gyors-lassú tempót.
- Elsajátítanak néhány tánclépést: forgás egyedül, oldallépés, sarokkal dobbantás.

További feladatunk – a gyermekjátékok keretében - fejleszteni a gyermekek mozgásának térés formaérzékelését.

- A zenehallgatások során énekes meséket is bemutatni, megértésüket szemléltetőképpel, bábbal, magyarázattal segíteni.
- Összehangolni az ének-zenefoglalkozásokat a többi tevékenységgel és az ünnepekkel.

5.3.3. Területei

- mozgással kísért mondókák,
- énekes játékok, egyszerű tánclépések
- alkalmi gyermekdalok,
- zenehallgatás,
- zenei képességfejlesztés.

5.3.4. A célok, feladatok megvalósulásának kritériumai

- Az óvodai csoportban is sok nemes érzelem felkeltésére képes az ének és a játék, a dal és a mozgás spontán hatása.
- Átsegíti a gyermekeket a kezdeti gátlások leküzdésében. Jó átmenetet teremt az oldottabb, kötetlenebb, játékos óvodai csoport és az iskola kötöttebb, rendezettebb, több önszabályozást igénylő foglalkozásai között.
- A módszeres énekléssel és a zenehallgatással élményeket nyújtunk. Felkeltjük a gyermek zenei érdeklődését, fejlesztjük zenei hallását és ritmusérzékét.
- A magyar játékdalok tanításával megkezdjük a zenei anyanyelv alapjainak lerakását, a közös énekléssel a zene megszerettetését készítjük elő.
- A foglalkozásokon megalapozzuk a későbbi énektanítást. Elérjük, hogy növekedjék a gyermekek ének-zene iránti szeretete és igénye.
- A tárgyak és zörejek hangszínének megfigyelését tervszerűen beillesztjük a nevelőmunkába. • Beiktatunk felelgetős, szerepcserés, párválasztásos játékokat, táncokat egyszerű lépésekkel, mozdulatokkal. Ilyenek pl.: a forgás egyedül és párosával, az oldallépés, a sarokkal dobbantás.
- A játékdalt a játékkal együtt tanítjuk. A foglalkozások anyagát a csoport fejlődéséhez, fejlettségi szintjéhez mérten a helyi igényeknek, lehetőségeknek megfelelően válogatjuk.
- Az ének- és zenehallgatás nagy figyelemkoncentrációt igényel, ezért nem külön alkalmazzuk, hanem beépítve a foglalkozásokba, az anyaghoz kapcsolódóan vagy hangulatkeltésként. Ha mégis önállóan mutatunk be, pl.: egy énekes mesét, annak közös élmény, esemény az alapja.

5.3.5. A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermekek szívesen vesznek részt az ének-zene foglalkozásokon.
- Év végére a csoporttal együtt, nevelői segítséggel vagy anélkül is el tudnak mondani, és el tudnak játszani három-hat mondókát, nyolc-tíz dalt, dalos játékot és néhány ünnepi éneket.
- Felismerik a halk és hangos zörejeket, hangokat.
- Megkülönböztetnek egymástól két-három zörejt, hangszert, gyermekhangot.
- Egyenletes lüktetést tudnak létrehozni tapssal, dobbantással.
- Felismerik a jól begyakorolt dalokat a dallamokról is.
- Tudják kezelni egyszerű hangszereket (a dobot, háromszöget, cintányért).
- Fejlődik a gyermekek zenei hallása, énekhangja.
- Fejlődik a figyelmük, esztétikai érzékük, közösségi magatartásuk.
- A foglalkozásokon figyelmesek, fegyelmezettek.
- Képesek nevelői közreműködés nélkül is körjátékot eljátszani.

5.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására. Az óvodapedagógus az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán teret, változatos eszközöket biztosít. Maga a tevékenység, s ennek öröme a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, a kreatív önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására. Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képiplasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképességek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését: a gyermekek tér-forma és szín képzeteinek gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását. Az óvodapedagógus feladata megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival. A gyermekek eltérő képességekkel és eltérő fejlettségi szinttel érkeznek az óvodai csoportba. Esetleges kudarcokat is elszenvedtek már kézügyességük fejletlensége, ábrázolási kifejezőkészségük sérülése miatt. A valóságról alkotott képzeteik hiányosak, nem tudják elvonatkoztatni és általánosítani a lényeget sem ezt megjeleníteni, ábrázolni. Ezért nagy a feladat, amikor a gyermekekkel meg akarjuk kedveltetni a rajzolás, mintázás, és kézimunka foglalkozásokat.

5.4.1. Célok

- A rajzolás, mintázás, kézimunka foglalkozás beillesztései a gyermekek személyiségét fejlesztő hatások sorába.
- Az értelmi fejlődést támogatni a valóság észlelésének tudatosításával, a megismerés fejlesztésével, az összehasonlítással, általánosítással és ítéletalkotással.
- Feladattudatra, munkavégzésre nevelve, a sikeres produktumokkal biztosítani az alkotás örömét. A gyerekek tudjanak hosszabb-rövidebb ideig helyhez kötötten tevékenykedni, aktív résztvevőkké váljanak.
- A foglalkozások további célja megalapozni a gyermekek esztétikai ítélőképességét és lerakni a szép iránti érzék alapjait.
- A finommotorika fejlesztése, mozgás-összerendezés.

5.4.2. Feladataink

- Megfigyeltetni gyermekeinkkel a közvetlen környezetet, a valóságot, amely szoros kapcsolatban van a külső világ tevékeny megismerésével.
- A megfigyelés során eljuttatni a gyermeket a valóság lényeges jegyeinek megértéséhez és annak ábrázolásához.
- Feladatunk fejleszteni a technikai képességeket, készségeket.
- Kialakítani az alapvető térbeli, nagyságbeli, formai, színbeli képzeteket.
- Megismertetni és tudatosítani a különböző irányokat, arányokat.
- Kialakítani a helyes ceruzafogást, nyomatékot, kezességet, testsémát.
- A gyerekek balról jobbra haladással dolgozzanak, tartsák a papírhatárt.
- Felkelteni az érdeklődést az ábrázolás, a kézi munka különböző eszközökkel történő kifejezési formái iránt.
- Biztosítani, hogy a gyermekek számára az anyagokkal való manipulálás örömet jelentsen.
- Megismertetni a gyermekeket különböző tárgyakkal

5.4.3. A célok, feladatok megvalósulásának kritériumai

- Fejlesztjük a gyermekek önbizalmát azzal, hogy képességeik szerinti feladatokat adunk nekik.
- A munkák értékelése is a gyermekek egyéni fejlettségéhez igazodik, és a teljesítményre vonatkozik.

5.4.4. A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

- Év végére a gyermekek a foglalkozások aktív résztvevőivé válnak, szívesen használják a megismert anyagokat, eszközöket.
- Tudják, hogy melyikkel milyen tevékenységet lehet végezni, mit lehet vele kifejezni, ábrázolni.
- Képesek az adott feladat elvégzésére. Munkájuk tiszta, egymásra, egymás munkájára vigyázva dolgoznak.
- Kréta, ceruza, ecsetfogásuk megfelelő, és kellő nyomatékkal használják ezeket.

5.5. Mozgásfejlesztés

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató- és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása. A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait. A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás – fejlődésére. A spontán – a játékban, azon belül a szabad játékban – megjelenő mozgásos tevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására. Általában később kezdenek ülni, állni, járni a mi óvodásaink. Szembetűnő a mozgásuk ügyetlensége, amelyhez a ritmus, tempó, a dinamika zavara is csatlakozik. Mindez a testtartásban, a harmónia nélküli, darabos, nehézkes alapmozgásokban, a csoszogó, imbolygó, bizonytalan járásban, a finommozgások kezdetlegességében nyilvánul meg. Gyakori a hiperaktivitás vagy éppen a mozgásszegénység. Előfordul a mozgásos sztereotípia (pl.: tik, grimasz). A gyerekek egy részénél kifejezett mozgásfogyatékosság is előfordul. Mindezek szükségessé teszik, hogy a mozgásfejlesztésnek nagy szerep jusson.

A mozgásos játékok a tanult mozgásformák játékos gyakorlása, az egyszerű szabályok megismerése, a versenyszellem előhívása, és a foglalkozások játékos lezárása szempontjából is fontosak. Ezek a játékok azokból az elemekből épülnek fel, amelyek a foglalkozásokon megjelentek. Játék formájában szolgálják a rögzítést, a gyakorlást. Alkalmat kínálnak versenyzésre, páros gyakorlatra, együttes játékra. Siker, kudarc átélését reprezentálják. Megtanulják a gyerekek ezek elfogadását, fejlődik alkalmazkodóképességük, ügyességük és állóképességük. A foglalkozások része a légző gyakorlat is. Célja a hasi légzés kialakítása, a helytelen ritmusú légzés korrigálása, és a túlnyomóan szájon át történő ki-be légzés helyett az orron át történő belégzés megtanítása.

5.5.1. Célok

- A gyerekek alkalmazkodjanak a foglalkozások rendjéhez, értések az egyszerű verbális utasításokat.
- Alakuljon ki náluk a természetes mozgásigény, örömmel és szívesen mozogjanak. Tudjanak egyszerű mozgásmintákat utánozni.
- Az alapmozgásokban szerezzenek jártasságot. Tanulják meg a tornaszerek, játszótéri játékok használatát
- Tudjanak rövidebb - hosszabb ideig a felnőttre és egymásra figyelni.
- Az elemi szabályokat ismerjék és tartsák be.

5.5.2. Feladatok

- Megismertetni a gyermekekkel olyan gyakorlatokat, játékokat, amelyek elősegítik szervezetük fejlődését, növelik erejüket, ellenálló képességüket, edzettségüket.
- Fejleszteni a gyermekek természetes mozgását, mozgásbiztonságát
- Segíteni az összerendezett mozgások kialakulását, a célszerű, akaratlagos mozgások kivitelezését.
- Fejleszteni a gyermekek megfigyelő- és utánzókészségét, ügyességét, gyorsaságát.
- Hozzájárulni a feladatok megértéséhez, értelmi képességük fejlesztéséhez.
- Növelni a gyermekekben az összetartozás erejét, a megerősíteni a közösségi érzést.
- Segíteni az egészséges életmódra való nevelés eredményességét, az egészséges életmód szokásainak kialakítását, betartását.
- Biztosítani, hogy a rendszeres mozgás a gyermekek számára öröm és sikerélmény forrása legyen.

5.5.3. Területei, gyakorlatok

- játékos utánzó mozgások,
- alapmozgások kialakítása, korrigálása, gyakorlása,
- mozgásos játékok,

- rendgyakorlatok (kartartások, karkörzések, állások – alapállás, lábujjon, sarkon, talp élen, guggoló állás, terpeszállás –, ülés, fekvés, függés)
- járás (kis és nagy lépéssel előre, oldalra, gyors, lassú, különböző minőségű talajon, vonal között, vonalon, tárgyak átlépésével, hullámvonalon, irányváltoztatással, különböző eszközökkel, lépcsőn járás
- futás (gyors, lassú tempóban, tempóváltással, különböző irányba, irányváltással, különböző szélességű vonalak között, futás közben akadály átlépése, megkerülése, futkározás, célba futás, futás eszközzel a kézben
- ugrás (szökdelés, átugrás, leugrás, ki-be ugrás)
- dobás-fogás (elkapás, eldobás, célba dobás)
- támaszgyakorlatok (csúszás, kúszás, mászás, gurulás)
- egyensúlyérzéket fejlesztő gyakorlatok (lábujjhelyen állás nyitott, majd csukott szemmel fél lábon megállás, statikai egyensúlyhelyzetből való kibillentés, egyensúlyozás padon, vonalon járás közben tárgy egyensúlyozása, állatmozgások utánzása, egyensúlyozás Bobáth labdán, hengeren, AYRES eszközökön, forgások, hintázás, gördeszkán húzás, tolás, posztura utánzás

5.5.4. A célok megvalósulásának kritériumai

A gyakorlatok bemutatását szóbeli instrukció követi. Figyelembe vesszük, hogy a gyermekek az együttes, szervezett mozgáshoz nincsenek hozzászokva, mozgásuk rendezetlen, az irányító szavakat nehezen értik meg. Ügyelünk arra, hogy az utasítás ne haladja meg a gyermekek szókincsét, értelmi képességét. A felszólítás rövid, lényegre törő legyen. A gyakorlatok végzése örömteli legyen számukra. A foglalkozások megtervezésénél a játékosság szempontját érvényesítjük. Egy-egy foglalkozásra a gyakorlatokat úgy válogatjuk össze, hogy az egész szervezetre ható, minden oldalú fejlesztést biztosítsunk. Fontos szempont a gyermekek egyéni sajátosságainak esetleges mozgásbeli gátoltságának figyelembevétele. A megfelelő időben adott segítség fontos szerepet játszik az önbizalom, a magabiztosság fejlesztésében. Törekedni kell a fokozatosság elvének betartására, ami az időbeliségre, mennyiségre és minőségre is vonatkozik. A mozgásgyakorlatokat tornateremben és szabadban egyaránt, illetve a kötelező foglalkozásokon túl frissítő gyakorlatként a mindennapi torna és a játék foglalkozások keretében is végezzük. Az öltözés, vetkőzés, valamint a foglalkozások utáni mosakodás az önkiszolgálásban és az egészséges életmód szokásainak betartásában is segítik a gyermekeket. Igyekszünk elérni, hogy otthon is legyen meg a gyermek mozgási lehetősége, legyen minél többet a szabad levegőn. Tájékoztatjuk a szülőket arról, a gyermek természetes mozgásigényének kielégítése a testi-lelki fejlődés egyik alapfeltétele.

5.5.5. A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

- Megismerik a feladatok végzésével kapcsolatos vezényszavakat, az utasításnak megfelelően (állj fel, indulj stb.) cselekszenek.
- Tudnak egyenletes ütemben járni, adott jelre megállni.
- Tudnak járás közben átlépni, vagy kikerülni különböző tárgyakat.
- Képesek futni irány- és tempóváltoztatással.
- Az ugrásokat könnyedén, félelem nélkül végzik.
- A gimnasztikai gyakorlatokat segítség nélkül, önállóan végzik.
- Megtanulnak versenyszerűen játszani, és a szabályokat betartani
- A mozgásfejlesztés foglalkozások után megpróbálnak önállóan öltözni, mosakodni.

5.6. A külső világ tevékeny megismerése

A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti-emberi-tárgyi környezet formai, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését. A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét. A gyermek a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiségszemlélete. Az óvodapedagógus feladata, hogy tegye lehetővé a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését. Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására. Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában, továbbá a fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt a környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására. Az enyhe fokban értelmileg sérült gyermekek gyakran alig mutatnak érdeklődést közvetlen környezetük iránt. Hiányzik az ép társaikra jellemző, megismerést segítő természetes kíváncsiság. Megfigyeléseiket szűk körben, rövid ideig végzik, a külső világról hiányosak az ismereteik. Bizonytalanul tájékozódnak környezetükben. Sérült ítélőképességük miatt nehézséget okoz a térben, időben való tájékozódás, eligazodás. Nehezen ismerik fel az ok-okozati összefüggéseket Emlékezetük rövid távú, gondolkodásuk, képzeletük fejletlen.

Figyelmük rövid ideig köthető le. Érzelmi viszonyulásaik gyakran szélsőségesek, gyakran indokolatlanul félnek, szoronganak.

5.6.1. Célok

- Segíteni a gyermekek eligazodását a szűkebb természeti és társadalmi környezetükben. Fejlettségüknek megfelelő közvetlen tapasztalatok, konkrét ismeretek szerzése, nyújtása.
- A gyermekeket fokozatosan fel kell készíteni az iskolai életre. Olyan harmonikus személyiséggé kell formálni, aki képes hosszabb ideig kooperálni, a felnőtt instrukcióját követni, részt venni a közös munkában.
- Fontosnak tartjuk a gyermek saját magával és a legszűkebb természeti-társadalmi környezetével kapcsolatos elemi tapasztalatainak, ismereteinek rendezését, a jártasságok, készségek, szokások fejlesztését és korrigálását.
- A természet, a környezet szeretetére és megóvására való törekvés is kiemelt fontosságú.

5.6.2. Feladataink

- Fejleszteni a gyermek beszédét, ezáltal a mentális képességeket, és a szocializációt is.
- Biztosítani, hogy a környezet megismerése érdekében gyermekeink minél több (mozgásos, illetve különböző érzékszervekkel történő) tapasztalatot szerezzenek. Ehhez segítő, megértő, érzelmekben gazdag, befogadó környezetet nyújtani.
- A gyermekek már meglévő élményeire, tapasztalataira, ismereteire támaszkodva új ismeretek elsajátítását, illetve azok bővítését lehetővé tenni.
- Együttműködve a családdal, jó érzelmi kapcsolatot kialakítani.
- Megalapozni a szokások és hagyományok ismeretét, szeretetét, védelmét.
- A természet szeretetére, a környezet esztétikájának, tisztaságának megóvására nevelni gyermekeinket.

5.6.3. Területei

- A beszédszervek ügyesítése.
- Beszédértés fejlesztése, szókincsbővítés.
- Tevékenységbe ágyazott tapasztalatszerzés.
- A környezet célzott megismerése, megismertetése lehetőleg minél több érzékszerv bevonásával.
- A kognitív funkciók fejlesztése (figyelem, megfigyelőképesség, emlékezet, gondolkodás).

5.6.4. Témakörök a környezet megismerésére

- Óvodások lettünk (nevek, jelek, felnőttek neve, tájékozódás az óvoda helyiségeiben)
- Testünk (saját név, jel tudatosítások, saját test részei, testrészek másokon).
- A család (a család tagjainak felismerése, megnevezése, a szülők testvérek munkája, a család otthoni tevékenysége)
- Az ősz (az őszi természet megfigyelése /gyűjtés/, időjárás, gyümölcsök, befőzés, zöldségek, öltözködés, testséma fejlesztés)
- A tél (a téli természet megfigyelése, téli örömök, időjárás, öltözködés, testséma fejlesztés, a téli ünnepek /Mikulás, Karácsony, Farsang/ – sütés)
- A tavasz (a tavaszi természet megfigyelése, növényültetés, időjárás, virágok, gyümölcsök, zöldségek, öltözködés, testséma fejlesztés, ünnepek /Húsvét, Anyák Napja/)
- Az óvoda (csoportszoba, öltöző, fürdőszoba, konyha, udvar)
- Otthoni tevékenységek (mosás, takarítás, főzés, terítés, mosogatás, ágyazás)
- A közlekedés (járművek felismerése, közlekedés a járműveken, helyes viselkedés a járműveken, elemi közlekedési szabályok elsajátítása)
- Az állatok (ház körül élő állatok, állatkertben élő állatok)
- Az utca (üzletek, vásárlás, járművek, járókelők)
- Foglalkozások (fodrász, orvos, boltos)
- Játékok (szobai és játszótéri játékok)

5.6.5. A célok megvalósulásának kritériumai

Az óvodás - értelmileg sérült - gyermekek megfelelő fejlődése érdekében minél több lehetőség biztosítása a közvetlen tapasztalatok gyűjtésére a természeti és társadalmi környezetben egyaránt. A tapasztalatok szerzése vonatkozásában is az iskolára való felkészítés az elsődleges cél. Az egyéni és sokrétű feladatok biztosításával lehetőséget teremtünk a gondolkodási műveletek kialakulására, fejlődésére

5.6.6. A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

- Részt vesznek az ünnepekre való felkészülésben, örülnek az ünnepeknek.
- Tudnak képeken tárgyakat, egyszerű összefüggéseket felismerni, erről szóban beszámolni.
- Felismerik a különbözőségeket, képessé válnak a térben, időben való tájékozódásra.
- Ismerik és megnevezik az alapszíneket.
- Önmagukkal kapcsolatban megfelelően tájékozottak, ismerik legalapvetőbb személyes adataikat.
- Érdeklődnek környezetük iránt, képesek megfigyelni a környezetükben levő tárgyakat, jelenségeket.

- A megfigyelt tárgyakat, állatokat, növényeket megfelelő csoportba tudják sorolni.
- Kialakul a gyermekekben önállóság az étkezéssel, a tisztasággal, az öltözködéssel kapcsolatban.
- A foglalkozásokon fegyelmezettebbé, érdeklődőbbé, aktívabbá válnak.
- A megismerési folyamatok (figyelem, érzékelés, észlelés, emlékezet, képzelet és gondolkodás) oly mértékű fejlettségével rendelkeznek, mellyel egyre inkább képessé válnak a részletek megragadására, a külső világ képi, szemléletes gondolkodás útján való megismerésére.
- Kialakul a sikeres tanulásához szükséges optikus, vizuális, akusztikus differenciáló képesség megfelelő fejlettsége.
- Rendelkeznek az elemi tapasztalatok, ismeretek saját magukra és legszűkebb (természeti, társadalmi) környezetükre vonatkozó rendszerével.
- Fejlődött a fantáziájuk, erkölcsi, esztétikai érzékük, gondolkodásuk.

5.7. Munka jellegű tevékenységek

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató munka és munka jellegű játékos tevékenység – az önkiszolgálás, a segítés az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi vagy egyéb munka, a környezet-, a növény- és állatgondozás.

A gyermek munka jellegű tevékenysége

- örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység;
- a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok, mint a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság alakításának fontos lehetősége
- a közösségi kapcsolatok a kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

Munkafajták:

- saját személyükkel kapcsolatos teendők: testápolás, öltözködés, önkiszolgálás
- a környezet rendjének megőrzése - ez már a közösségért végzett munka
- alkalomszerű munka, egyéni megbízatások: pl.: teremrendezés, üzenetátadás, eszköz előkészítés
- közösségi munkák: a naposi munka, az esetleges felelősi feladatok pl.: kisebbek segítése, növény és állatgondozás

A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.

5.7.1. Célok

A gyermekek személyiségének fejlesztése, a munkavégzéshez pozitív hozzáállás, képességek, készségek alakítása, cselekvő tapasztalással a gyermeki személyiség, attitűdök fejlesztése, saját és mások elismerésére nevelés.

5.7.2. Feladataink

Az önkéntes, szabadon választott, valamint a közösség érdekében örömmel végzett tevékenységek során a gyerekek jellemének (reális énképének, önismeretének), erkölcsi tulajdonságainak, közösségi kapcsolatainak formálása, a munka szeretetére, becsületére nevelés. A saját személyiségükkel és környezetükkel kapcsolatos munkatevékenységekben fokozatosan várjuk el az önállóságot, kitartást, felelősségérzetet. A gyermeki munka értékelésénél a pozitívumokra támaszkodunk, elismerve a gyermek saját magához viszonyított teljesítményét. A közösségért végzett munkát szorgalmazzuk, pl. csoport rendjének kialakítása, naposi rendszer, egymásnak nyújtott segítség.

5.7.3. A célok megvalósulásának kritériumai

- A nyugodt, örömmel, jó hangulatban végezhető munka jellegű tevékenységek feltételeinek biztosítása.
- Megfelelő méretű, anyagú, célszerűségű munkaeszközök biztosítása a munkavégzéshez, azok rendeltetésszerű használatára, rendben tartására való törekvés.
- A munkavégzéshez elegendő idő és lehetőség megteremtése, hogy a munkavégzés közben a munkakészségeket begyakorolhassák és pontosabbá válhassanak.
- A tevékenységek szervezésekor a csoport összetételének, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjének figyelembevétele.
- Törekszünk arra, hogy a feladat kizárólag a gyermek saját örömteli, önként vállalt tevékenysége legyen.
- Lehetőséget biztosítunk arra, hogy megtapasztalják, a munka jellegű tevékenységek segítségével az ember folyamatosan alakíthatja, változtathatja, kellemesebbé, célszerűbbé teheti a környezetét
- Kialakítjuk a rend, a rendezett körülmények iránti igényt, miközben együtt örülünk a sikeresen elvégzett feladatoknak.
- Pozitív értékeléssel további munkavégzésre ösztönzés, az elvégzett munka fontosságának hangsúlyozásával a munkához való pozitív viszony erősítése.

- A munka jellegű tevékenységek által akarati tulajdonságaik fejlesztése.
- A közösségért végzett munka jelentőségének tudatosítása, a mások által végzett munka fontosságának hangsúlyozásával a munka szeretetére, tiszteletére nevelés.

5.7.4. A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermekek ügyelnek saját személyük, személyes dolgaik és környezetük rendjére, munkájukban önállóak, kitartóak.
- Szívesen vállalnak munkajellegű feladatokat, megbízatásokat.
- A munkavégzéshez használt eszközöket önállóan, rendeltetésszerűen használják, munkavégzés után azokat a helyükre elrakják.
- Önállóan, kitartóan végzik a naposi munkát.
- Szívesen vállalnak feladatokat a közösség érdekében is.

5.8. Képességek készségek fejlesztése

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé. Míg a problémamentesen fejlődő gyermek egyenletes tempóban, nagyobb lépcsőfokokon át jut el a célig, addig az értelmi fogyatékos gyermek sok kisebb, alacsonyabb lépcsőfok megmászásával, kis lépésekkel, sok-sok gyakorlás útján közelíti meg a célt, saját lehetőségeinek csúcsát. A gyermekek habilitációs, rehabilitációs célú fejlesztésének az alapja a szakértői bizottság szakértői véleménye.

5.8.1. Célok

- Gyermekeink tudjanak eleget tenni az óvodai csoportban folyó tevékenységek céljainak és követelményeinek.
- A fejlesztések -az általános korrekciós jellegen túl – segítsék elő, hogy az óvodai csoportba járó, enyhén sérült értelmi fogyatékos gyermekek képesség-struktúrája harmonizálódjon és jussanak el az iskolai érettség elvárt követelményei szintjéig.
- Az óvodai nevelés minden színterén járuljon hozzá, hogy a gyermekek leküzdjék, illetve kompenzálni tudják különböző eredetű és szintű fejlődési zavaraikat, illetve segítséget kapjanak elmaradásaik, hiányzó kompetenciáik, képességeik, készségeik kialakításához, megerősítéséhez

5.8.2. Feladataink

- Fejlesztési feladatinkat a gyógypedagógiai- orvosi-pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni.

- A hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával.
- Az egész személyiség komplex fejlesztése, kognitív és pszichés funkcióik egyaránt.
- Törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására.
- Az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése.
- Az egyes területeken kimagasló képességeket mutató gyermek támogatása.
- Az iskolai életre való felkészítés elősegítésével kapcsolatos prevenciós, kompenzációs, korrekciós, habilitációs és rehabilitációs fejlesztő munkánk során figyelembe kell vennünk az értelmi fogyatékosság általános és egyéni sajátosságait.
- Az iskolaérettség kialakulását akadályozó okainak feltárása. Figyelembe kell vennünk az alábbi korrekciós szempontokat:
- Fejleszteni a mozgás-koordinációt (a testi fejlődést, a megfelelő fizikai teherbíró képességet, mozgáskészséget) az alapmozgások és a finommozgások területén.
- Kialakítani a testsémát, jól elkülöníttetni, minél biztosabban felismertetni a jobb és a bal oldalakat.
- A különböző analizátorok csökkent működését, illetve zavarait pedagógiai korrekcióval javítani
- Kialakítani a szociális fejlettséget a magatartás, a környezettel való kontaktuskészség, a csoportba, valamint a közös tevékenységbe való beilleszkedés területén.
- Bővíteni és fejleszteni a beszéd tartalmi részét, illetve és javítani a beszéd alaki részét, és a kommunikációs készséget.
- Irányítani a megismerési, illetve a gondolkodási folyamatokat (figyelem, érzékelés, észlelés, emlékezet, képzelet), korrigálni azok fejletlenségét és különböző zavarait. Segíteni a gyakorlati feladatmegoldásokat.
- Elemi feladattudatot, szabálytudatot kialakítani az érzelmi élet és akarat terén.
- A gyermek saját magával és a legszűkebb természeti, társadalmi környezetével kapcsolatos elemi tapasztalatait, ismereteit rendezni, a jártasságokat, készségeket, a szokásokat fejleszteni vagy korrigálni.

5.8.3. A célok, feladatok megvalósulásának kritériumai

A sérült gyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segíti:

- A gyermek iránti elvárást fogyatékosságának, pszichés fejlődési zavarának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg
- Terhelhetőségét biológiai állapota, esetleges társuló fogyatékossága, személyiségjegyei befolyásolják.

- A fejlesztés magába foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek és az értelmi képességek fejlesztését.
- Az egyéni fejlesztés, az egyéni bánásmód pedagógiai elvein alapul. Egyénileg vagy kiscsoportos formában két-három gyermekkel egyszerre valósul meg, napirend szerint, de nem a kötött foglalkozások keretében.
- Az egyéni foglalkozásokat az oktatás-fejlesztés anyagának felhasználásával, arra építve tervezzük, elsősorban játékos módszerekkel. Időtartama 5-10-15 perc lehet a helyzettől, a feladattól, valamint a gyermek terhelhetőségétől függően.
- A foglalkozásokhoz a biztonságos, megértő, elfogadó környezetet alakítunk ki.

5.8.4. A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

Rendelkezzenek megfelelő testi fejlettséggel, mely biztosítja, hogy az iskolával, tanulással kapcsolatos fizikai terhelést károsodás nélkül el tudja viselni,

- szükséges mozgáskészséggel elsősorban a finommozgások terén,
- az idegrendszer kellő érettségével, mely feltétele az iskolai tanulásnak, magatartásnak az iskolában is szükséges serkentés-gátlás egyensúly létrejöttének,
- beszédfejlettséggel, amely nemcsak az alaki-formai részekre vonatkozik, hanem lehetővé teszi a szóban közölt konkrét utasítások, az ismeretek, mesék, versek, énekek megértését, elsajátítását és visszaadását, ezen kívül saját konkrét tapasztalatok, kívánságok közlését, kérdések megfogalmazását, a mindennapi és az óvodai élet területein,
- az érzékszervek olyan fejlettségével, amely lehetővé teszi a látás-hallás útján történő bekapcsolódást a későbbi osztálymunkába,
- az első osztályos tantárgyak sikeres tanulásához szükséges optikus-akusztikus differenciáló képesség megfelelő fejlettségével,
- a megismerési folyamatok, a figyelem, érzékelés, észlelés, emlékezés, képzelet és gondolkodás oly mértékű fejlettségével, érettségével, melynek következtében az enyhe értelmi fogyatékos gyermek egyre inkább képes a részletek megragadására és a világnak nemcsak tárgyi síkon, hanem egyre inkább a képi szemléletes gondolkodás útján való megismerésére,
- ismeretszerzési, tanulási készséggel, beállítódással,
- az érzelmek bizonyos fokú differenciálódásával, (pl.: az intellektuális érzelmek csíráival, a motiválhatósággal a tanulást illetően),
- az akarat megfelelő fejlettségével, mely az érzelmek dominanciáját az iskolai munka érdekében aktuálisan korlátozni tudja bizonyos elemi szabály- és a feladattudat révén,
- az elemi tapasztalatok, ismeretek saját magára és legszűkebb környezetére (természeti, társadalmi) vonatkozó rendszerével,

- megfelelő magatartási készséggel és a csoportba, közös tevékenységbe való beilleszkedés igényével, illetve készségével,
- kellően érett személyiséggel az enyhe fokban értelmileg sérült gyermekek általános iskolájának elvégzésére.

6. A gyermekek tevékenységi formái

6.1. Önkiszolgálásra nevelés

- Mindennapos tevékenységi forma, nem külön foglalkozás. Egyéni fejlesztési terv szerint, a gyakorlásra kellő időt biztosítva, fokozatosan, a kis lépések elvét alkalmazva végezzük a különböző részfeladatokat.
- A gyermekek az önállóság terén is különböző fejlettséget mutatnak. Önállóságuk gátja lehet az esetleges társuló fogyatékosság (halláskárosodás, mozgáskoordinációs zavar) Ahhoz, hogy e téren eredmények szülessenek, alkalmat és időt kell adunk a gyermeknek, s amit már önmaga el tud végezni, azt nem tesszük meg helyette, még akkor sem, ha sürget az idő, s a felnőtt gyorsabban, komfortosabban tudná elvégezni az adott feladatot.
- Minden fejlesztést az adott gyermek fejlettségi szintjéhez mérünk, s arra építünk, amit már tud. Az ügyetlen próbálkozást is értékeljük, jutalmazzuk. A szociális megerősítés, de gyakran maga a feladat elvégzése is jutalomértékű a gyermek számára.

6.2. Mozgásfejlesztés foglalkozás

Ez a foglalkozás a nagymozgások kialakítását, begyakorlását, korrigálását szolgálja

Formája: csoportos, mikro csoportos

Ideje: naponta

Időtartama: 30-40 perc

Célja:

- a motoros tanulás elősegítése
- az alapmozgások kialakítása, korrigálása, az értelmes, célirányos mozgás kialakítása;
- a mozgásos gátlás oldása;
- az utánzókészség fejlesztése;
- a mozgáskoordináció fejlesztése;
- a szenzomotoros ismeretszerzés lehetőségeinek javítása;
- a biztos egyensúly kialakítása;
- a téri tájékozódás fejlesztése;
- a testséma fejlesztése;
- ritmusérzék fejlesztése;
- a figyelem, emlékezet, beszéd, mozgás összekapcsolása;
- ügyesség, állóképesség, erőnlét fejlesztése;

A mozgásfejlesztés területei:

- Passzív mozgásindítás (passzív tornáztatás).
- Játékos utánzó gyakorlatok.
- Alapmozgások kialakítása, korrigálása, gyakorlása.
- Mozgásos játékok.

Tárgyi feltételek:

Alapmozgások kialakítását, korrigálását segítő eszközök Ayres eszközök, pad, labdafürdő, henger Egyensúlyérzéket fejlesztő eszközök billenő pad, gördeszka, Bobath labda, Ayres eszközök, kötéllétra, felfüggesztett hinta Kézügyességét fejlesztő eszközök Különböző méretű labdák, Mozgáskotta eszközei, WESCO –fejlesztő eszközök

6.3. Anyanyelvi nevelés (beszédfejlesztés és környezetismeret)

A kommunikációs készség fejlesztését, a közvetlen környezet megismerését segítő foglalkozási forma.

Formája: csoportos, egyéni, esetleg mikro csoportos.

Ideje: naponta. Időtartama: 30-40 perc. Célja:

- a gyermek beszéd iránti érdeklődésének felkeltése, utánzóképesség fejlesztése, kommunikációs igény felkeltése, ösztönzése;
- a beszéd indítása, a passzív, illetve aktív szókincs bővítése;
- a beszédszervek ügyesítése;
- a hallási figyelem, hallási diszkriminációs képesség fejlesztése;
- a beszédmegértés fejlesztése;
- a verbális kommunikáció gazdagítása, a jelzések differenciálása;
- a közvetlen környezet tárgyairól, élővilágáról, cselekvéseiről, történéseiről tapasztalatok, ismeretek szerzése;
- a kognitív funkciók, a figyelem, az emlékezet fejlesztése. Az anyanyelv (a beszédfejlesztés és környezetismeret) foglalkozás feladata
- A beszédfejlesztés a gyermek egész napi tevékenységében jelen van, tehát nem tekinthető egyetlen foglalkozás megvalósítandó feladatának. A beszédfejlesztés szorosan kapcsolódik a mentális képességek, a szocializáció, a mozgás és játék fejlesztéséhez, összefonódik ezekkel.
- A verbális fejlesztés nemcsak célként, hanem eszközként is megjelenik a megismerési folyamatban. Ezért az értelmi fejlődésükben középsúlyos fokban sérült gyermekeket nevelő óvodákban szorosan összekapcsolódva, egymást kiegészítve egy foglalkozáson belül szerepel a beszédfejlesztés és környezetismeret, vagyis az anyanyelvi fejlesztés.

- A környezet megismerésének feladata, hogy a gyermekek képességeikhez mérten minél több tapasztalatot szerezzenek (a mozgás és a különböző érzékszervek bevonásával) az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről. A gyermekek tapasztalataira, élményeire, már meglévő ismereteire támaszkodunk azért, hogy új ismereteket sajátítanak el, illetve a meglévőket bővítsék. Ehhez egy szerető, sokat beszélő, megértő környezetet teremtünk, amelyben a gyermek minden rezdülésére, közölni akarására azonnal reagálunk, és megfogalmazzuk azt.
- A környezetismeret témakörei szoros kapcsolatban vannak a többi nevelési területtel (pl. "testünk" témakör kiemelten szerepel a mozgásfoglalkozáson, és minden nap jelen van az önkiszolgálásban is). A környezet megismerésére szolgáló témaköröket a gyermekcsoport fejlettségi szintjének, életkori sajátosságainak megfelelő tartalommal töltjük meg.

Témakörök a környezet megismerésére

- Óvodások lettünk: nevek, jelek, felnőttek neve; tájékozódás az óvoda helyiségeiben.
- Testünk: saját név, jel tudatosítása; saját test részei; testrészek másokon.
- A család: a család tagjainak felismerése, megnevezése; a családtagok otthoni tevékenysége; a szülők, testvérek munkája.
- Az ősz: az őszi természet megfigyelése (gyűjtés); őszi időjárás; őszi gyümölcsök; őszi zöldségek; őszi öltözködés (testséma fejlesztése).
- A tél: a téli természet megfigyelése, téli örömök; a téli időjárás; a téli öltözködés (testséma fejlesztése); téli ünnepek.
- A tavasz: a tavaszi természet megfigyelése (növényültetés); a tavaszi időjárás; tavaszi virágok; tavaszi gyümölcsök, zöldségek; tavaszi öltözködés (testséma fejlesztése); tavaszi ünnepek.
- A nyár: a nyári természet megfigyelése; nyári időjárás; nyári virágok, gyümölcsök, zöldségek; nyári öltözködés (testséma fejlesztése).
- Az óvoda: csoportszoba; öltöző; mosdó; konyha; udvar.
- Otthoni tevékenységek: mosás; takarítás; főzés; terítés; mosogatás; ágyazás.
- A közlekedés: a járművek felismerése; közlekedés az utcán, járműveken; helyes viselkedés a járműveken; elemi közlekedési szabályok elsajátítása.
- Az állatok: a ház körül élő állatok; az állatkertben élő állatok.
- Az utca: üzletek, épületek; vásárlás; járművek, járókelők.
- Foglalkozások: fodrász; orvos; boltos; tűzoltó; rendőr.
- Játékok: szobai játékok; tornatermi játékok; játszótéri játékok

Tárgyi feltételek

Anyanyelvi és környezeti nevelést segítő eszközök

Folyamat ábrák, tárgyképek, szóképek, számítógépes játék, természetből vett anyagok (termések, levelek, kövek, stb.), diavetítő, bábok
Kognitív képességeket fejlesztő eszközök Montessori eszközök, Puzzle-k, legók, építő kockák, formakirakók, játék járművek, dominó, memória játékok, társas játékok, logikai készlet

Autizmus specifikus kommunikációs eszközök
Napirendi kártyák, hívóképek, PECS

6.4. Vizuomotoros fejlesztés

A finommotorika fejlesztését, a kéz ügyesítését, a gyerekek ábrázoló készségét fejlesztő foglalkozás.
Formája: csoportos, mikro csoportos, egyéni.
Ideje: heti 3 foglalkozás. Időtartama: 15-20 perc.
Célja:

- kéz és ujjak ügyesítése, mozgékonyságuk fokozása;
- a kéz izomerejének szabályozása;
- a célirányos kézmozgások kialakítása;
- a szem és kéz közti koordináció kialakítása;
- az ujjak tapintásérzetének fokozása;
- a csukló, az ujjak laza mozgatása;
- a látás-tapintás-mozgásérzet együttes szabályozása;
- a dominancia kialakításának segítése;
- a testséma fejlesztése;
- az ábrázoló kedv felkeltése;
- az ábrázolás eszközeinek, a különböző technikáknak megismertetése;
- a helyes ceruzafogás kialakítása;
- a figyelem, az emlékezet, az ügyesség fejlesztése;
- a téri tájékozódás fejlesztése;
- az analizáló, szintetizáló készség kialakítása;
- egyszerű ok - okozati összefüggések felismertetése;
- a beszédkészség fejlesztése;
- alapszínek és egyszerű formák megismertetése.

Feladatok:

- a kéz ujjainak ügyesítése ujjtornával;
- a tárgyak pontos megfigyelése, fixálása;

- tárgyak, különböző eszközök fogása, elengedése;
- tárgyak megkülönböztetése tapintással;
- osztályozás szín, forma, nagyság, szín alapján;
- párosítás;
- ritmikus soralkotás;
- egyszerű mértani formák válogatása;
- kirakó játékok (puzzle) elemeinek összeillesztése;
- különböző anyagok, technikák megismertetése;

Tárgyi feltételek

- Ecsetek, festékek, temperák, ollók, rajzlapok, színes kartonok, írólapok, szivacsok, gyurmák, ragasztók, ceruzák, filctollak, zsírkréták, krepp papírok, vatta, fonal.

6.5. Játékra nevelés

Adekvát játékhasználatot megtanító, a fantáziát, az elemi kreativitást fejlesztő foglalkozás

Formája: mikro csoportos, csoportos, esetleg egyéni.

Ideje: heti 2-3 alkalommal. Időtartama: 15-30perc.

Célja:

- a játékkedv felkeltése;
- az adekvát játékhasználat megtanítása;
- az egymás melletti tevékenység támogatása;
- az együttes játék örömének felfedeztetése;
- a konstruálás megtanítása;
- elemi szerepjátékok elsajátítása;
- a mozgás, a megfigyelőképesség, a figyelem, az emlékezet, a beszéd, a képzelet fejlesztése;
- a különböző minőségű, színű, formájú, nagyságú anyagok segítségével ismeretnyújtás a környezet tárgyairól;
- népi játékok, mondókák, énekes játékok segítségével elemi szabályok megtanítása, a zenei hallás, a ritmusérzék fejlesztése;
- a játéktevékenység örömforrásának biztosítása;
- az önálló, elmélyült, kitartó játék segítése;
- a mintakövetés, modellkövetés, az interakció támogatása.

Megtanulandó játékok

Finommotorikát fejlesztő játékok

- ki-be pakolás;
- válogatás, csoportosítás;
- építés vízszintesen;
- építés függőlegesen;
- építés különböző formájú, anyagú, nagyságú elemekből;
- építés minta után;
- illesztés;
- fűzés;
- ujjak ügyesítése mondókákkal, mesékkel;
- barkácsolás.

A megismerő tevékenységet fejlesztő játékok

- szétvágott képek összeillesztése - puzzle;
- hasonlóság, különbözőség észrevételét segítő játékok;
- memória;
- képtörténet kirakása;
- sorozatok;

Hallási differenciálást fejlesztő játékok

- tájékozódás a hang alapján;
- tárgyak felismerése tapintás útján.

Mozgásos játékok

- köralakítás;
- körbejárás;
- párválasztás;
- körjátékok;
- páros játékok;
- menetelés, vonatozás, sétálás;
- egyensúlyozó játékok;
- célba futás;
- egyszerű táncelemek.

Játékok a szabadban

- homokozás;
- hintázás;
- csúszdázás;
- mászókázás;
- pancsolás;
- labdagurítás, eldobás, elkapás;
- futkározás;
- ugrálás;
- körjáték a szabadban;
- hógolyózás, szánkózás, csúszkálás;
- húzás, tolás;
- kerékpározás, rollerezés;
- építés.

Szerepjáték elemei

- babaringatás, etetés, altatás, sétáltatás, öltöztetés, fürdetés, biliztetés;
- autótologatás, szállítás, garázsépítés, közlekedési szőnyegen közlekedés;
- utazás;
- orvos, beteg;
- fodrász;
- főzés;
- takarítás

Tárgyi feltételek

Finommotorikát fejlesztő eszközök

- gyöngyök, pötyi,
- építő kockák több méretben, lego,
- fűzős tábla

Megismerő tevékenységet segítő eszközök

- memorik,
- puzzlek,
- képtörténetek

Eszközök az udvari/szabadtéri játékhoz

- mászóka,
- csúszda,
- homokozó és játékai (vödör, lapát, szita, stb.),
- kismotor

Szerepjáték

- babák,
- babakonyha,
- bábok

6.6. A zenei nevelés alapjai

Ez a foglalkozás lehetőséget nyújt a ritmusérzék, a zenei hallás, érzékelés, a harmonikus mozgás fejlesztésére.

Formája: csoportos, mikro csoportos, egyéni.

Ideje: heti két alkalommal, és alkalomszerűen a mindennapi tevékenységbe ágyazottan. Időtartama: 5-20 perc.

Célja:

- hangulatkeltés, motiválás;
- a zenei érdeklődés felkeltése;
- utánzásra késztetés;
- a ritmusérzék fejlesztése;
- a környezet hangjainak felismerése, differenciálása;
- a zenei hallás fejlesztése;
- a zenehallgatás megszerettetése;
- egyszerű népi mondókák, dalos játékok, énekek megtanítása;
- ritmushangszerek, egyszerű hangszerek megismerése, használata;
- a beszéd, mozgás, zene, játék összekapcsolása;

- a csend, a zörejek, a zene szerepének értékelése.

A zenei nevelés feladatai

- a gyermek és a felnőtt közötti személyes kapcsolat elmélyítése;
- göcögtetők, ringatók, lovagoltatók megszerettetése;
- mondókák elsajátíttatása;
- a közös éneklés megszerettetése;
- egyszerű dalok, dalos játékok megismertetése;
- halk-hangos, gyors-lassú, magas-mély érzékeltetése;
- ritmushangszerek használatának elsajátíttatása;
- az egyenletes lüktetés kialakulásának alapozása;
- egyszerű hangszerek (furulya, síp stb.) megismertetése.

7. Gyermekvédelmi feladatok az óvodai csoportokban

A gyermekvédelmi tevékenység áthatja az óvodai élet egészét. A nevelőmunkánk mindennapjaiban, a gyermekkel töltött minden mozzanatban érvényesül azzal a céllal, hogy biztosítsa a gyermekeket megillető jogok érvényesülését, a rászorulók esetében a védő – óvó intézkedéseket tegyen, fokozott figyelemmel kísérje a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek életét.

A gyermekvédelem fő feladata, hogy megelőzze, elhárítsa és enyhítse a gyermek egészséges testi és személyiség fejlődését gátló tényezőket. A gyermekvédelmi munka kiindulópontja a felderítés, az okok feltárása, kezelése. Fontos, hogy a felderítés után a jelzés időben kerüljön a megfelelő segítő szervhez. Partnerként kezeljük a szülőket. A fejlesztés középpontjába az anya - gyermek kapcsolat erősítését helyezzük, segítünk abban, hogy az anya helyesen és hatékonyan értelmezze gyermeke viselkedését, reálisan ismerje gyermeke állapotát, fejlesztésének lehetőségeit, korlátait.

7.1. Célunk

- A gyermekek és környezetének alapos megismerésével a gyermek fejlődését hátrányosan befolyásoló tényezők feltárása és azok megszüntetésének elősegítése.
- A szülőben a kilátástalanság helyett a fejlesztő beállítódás kialakítása.

7.2. Feladatunk

- Alapvető feladataink közé tartozik a gyermekvédelmi preventív munka;
- A gyermek egészséges fejlődéséhez szükséges nevelési légkör biztosítása, és testi épségének óvása a családon belül és a családon kívül;
- A gyermek egészségi állapotának figyelemmel kísérése, rendszeres ellátás biztosítása az iskolaorvosi szolgálaton keresztül, az iskolafogászati rendeléseken, a szakorvosi ellátáson keresztül (szemészet, fülészet, ortopédia, stb.), a segédeszközök igény szerinti hozzáférhetőségéig;
- A gyermek intézményes ellátása, az iskola valamennyi szolgáltatásának biztosítása (ügyelet, étkezés, fejlesztő foglalkoztatás, felzárkóztatás, tehetséggondozás, stb.) a gyermek igénye szerint;
- A család szociális és anyagi helyzetének megfelelően a különféle - pénzbeli és természetbeli - támogatások felkutatása, a hozzájutás segítése, valamint tanácsadás;
- Segítségnyújtás a játékidő kulturált eltöltéshez az életkoruknak, fejlettségüknek megfelelő rendezvényeken történő részvételhez;
- Gyors és hatékony intézkedést tenni a gyermeket veszélyeztető helyzetekben;
- Folyamatosan ellenőrizni a gyermek eredményeit, a rendszeres óvodába járást, szükség esetén eljárást kezdeményezni;
- Segítséget nyújtani a gyermekeknek a kulturális és szociális hátrányaik csökkentése érdekében.

7.3. Alkalmazott módszerek

- Többszöri családlátogatás, nevelési segítség, tanácsadás;
- Ha szükséges, felhívni a szülő figyelmét a Pedagógiai Szakszolgálatban történő ellátásra;
- Javaslat a Gyermekjóléti Szolgálat szolgáltatásainak igénybevételére;
- Segélykérelem kezdeményezése, illetve kérelem véleményezése;
- Javaslat a gyermekpszichiátriai vizsgálatára;
- Kezdeményezés a gyermek gyermekvédelmi gondoskodásba vételére, esetjelzés;
- A gyermek súlyos bántalmazása, abúzus gyanúja esetén rendőrségi feljelentés;
- Esetmegbeszélés.

8. Az ellenőrzés és értékelés rendszere

Az ellenőrzés célja, hogy bemutassa az intézmény törvényes működését, a nevelési programjában leírtak megvalósulását, a megfelelő színvonalú szolgáltatás biztosítását.

8.1. A programellenőrzés és értékelés rendszere

- Az ellenőrzési formák folyamatos megfigyeléseket, feljegyzéseket készítünk.
- Csoportmegbeszéléseken elemezzük a gyermekek cselekedeteit, viselkedéseit, fejlődési teszteket, felméréseket, nyomon követéseket végzünk. (Porkolábné dr. Balogh Katalin: Megfigyelési szempontsor)
- Az ellenőrzést részben folyamatosan, részben ciklusonként, bizonyos céllal végezzük, pl.: szokások elsajátítása, erőfeszítés, munkában való részvétel, vagy egyes fejlesztési terület eredményei.
- Évenként a magatartást, a viselkedés változását, a képességek fejlődését, a továbbhaladás lehetőségeit, stb. vizsgáljuk.
- Felhasználjuk az óvodai csoportban, illetve az iskolában rendszeresen hospitáló hazai és külföldi kollégák tapasztalatait, konstruktív észrevételeit.
- Vizsgáljuk, hogy az óvodai csoportból kikerülve hogyan illeszkedtek be gyermekeink iskolai életbe.

8.2. A gyermekek fejlődésének értékelése

A gyermekek fejlődésének értékelésére a nevelőtestülettel közös elveket dolgozunk ki.

A tanév elején pedagógiai megfigyeléseket végzünk. Mindezek, valamint a gyermekek gyógypedagógiai - pszichológiai - orvosi vizsgálati leletei alapján készítjük el a gyermek egyéni terápiás tervét, s tervezzük meg a csoport munkáját. A közös elvek alapján a csoportban dolgozó nevelők rendszeres esetmegbeszélésein, team-munkában keresik a lehető legjobb megoldást egy-egy gyermek esetében. Ez a team gyakran kiegészül a gyermeket kezelő szakorvossal, pszichológussal.

Az óvodai csoportjainkban a pedagógiai vizsgálatot félévkor, és évvégén is megismétlik.

8.2.1.Mérések

- Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük, nyomon követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják.
- Óvodai csoportjainkban általános képességek szintjére vonatkozó fejlettségmérő űrlapot, illetve egy-egy fejlesztési terület eredményességét vizsgáló, csoportba lépésekor, a fejlesztő foglalkozások tükreként, valamint az iskolába lépés előtt.

- Mérések esetén ügyelnünk kell az egyénhez mérten, a gyermek fejlettségi szintjének megfelelő, a pedagógiai diagnosztikára alkalmas játékok, feladatok kiválasztására éppúgy, mint az azonos feltételek és körülmények biztosítására.

8.2.2. A gyermekek fejlődését nyomon követő dokumentumok

A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció a gyermek fejlődéséről folyamatosan vezetett olyan dokumentum, amely tartalmazza a gyermek fejlettségi szintjét, fejlődésének ütemét, a differenciált nevelés irányát. A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció tartalmazza

- a gyermek anamnézisét,
- a gyermek fejlődésének mutatóit (érzelmi-szociális, értelmi, beszéd-, mozgásfejlődés),
- valamint az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységekkel kapcsolatos egyéb megfigyeléseket,
- a gyermek fejlődését segítő megállapításokat, intézkedéseket, az elért eredmény

<u>Óvodáskorú gyermekek fejlődésének nyomon követése</u>

- A szakértői bizottság vizsgálatainak megállapításai, felülvizsgálatának megállapításai
- a fejlesztést végző pedagógus által elkészített egyéni fejlesztési terv, fejlődést szolgáló intézkedésre tett javaslatok, A méréseket a csoportokban dolgozó gyógypedagógusok végzik, az ellenőrzési tervben meghatározottak szerint, a speciális készségeket és képességeket fejlesztő szakemberek az adott területekre vonatkozó fejlettség szintjét a szakemberek mérik: logopédia, gyógytestnevelés, szenzomotoros fejlesztés.

9. Az óvodai csoportjaink hagyományos ünnepei, egyéb rendezvényei

- Óvodai csoportjainkban minden gyermek születés- és névnapját megünnepeljük.
- Minden évben iskolai névadónk: Bartos Sándor tiszteletére iskolanapot tartunk. Erre az ünnepre az iskola tanulói változatos, vidám, gála műsorral készülnek, melyen óvodai csoportjaink is részt vesznek. Elhelyezzük a tisztelet és emlékezés virágait a névadónk sírjánál
- Az 5-7 éves gyermekek felnőttek előtti szereplésekor nagyon nagy óvatossággal járunk el, mert van, aki nem mer, nem akar szerepelni, vagy nem tud kiállni a nyilvánosság elé (mert például nem beszélő autizmussal élő. A gyermekek ismeretében csak arra kérjük, amire önindíttatást érez.
- December 6.-án Mikulás-ünnepet szervezünk a gyermekek részére. Ilyenkor a kicsik is rövid verssel, mesével, énekekkel köszöntik a Mikulást.
- A téli szünet előtti munkanapokban fenyőfát állítunk. Óvodásaink lehetőségeihez mérten műsorral készülnek a szülőknek, nevelőknek.
- Az óvodai csoportok is kapnak karácsonyi ajándékot, melyet színes műsorral viszonoznak.
- Farsangon beöltözik az egész iskola és tagozatonként felvonulunk, játékos feladatokkal, várjuk a gyerekeket és szülőket. Ennek a közösségformáló ereje igen nagy. A büfé bevétele a diákmozgalom éves bevételét gyarapítja.
- Húsvét előtt, nyuszi –futáson vesz részt a tagozat
- Anyák napján gyermekeink műsorral, virággal, egyéni készítésű ajándékkal köszöntik a meghívott édesanyákat, nagymamákat.
- Fontosnak tartjuk, hogy gyermekeink és szüleik megismerjék az óvodai csoportokban folyó munkát, az elvárásokat, igényeket, lehetőségeket.
- Évente legalább kétszer (ősszel és tavasszal) kirándulást szervezünk, melynek útvonala változó. Függ a gyermekek terhelhetőségétől
- A Föld napján - környezetvédelmi nap keretében kertszépítést, faültetést szervezünk.

A SNI-Mesevár kupán a kistérség óvodás gyermekeik együtt mozognak az egészségükért és mérik össze tudásukat zenés torna és vidám sportversenyek teszik színessé és emlékezetessé ezt a napot.

A nevelési évet a - gyerekek szerepelésével - ünnepélyes keretek között zárjuk. Ezen óvodásaink is részt vesznek. Óvodai csoportjaink és iskolánk tanulói, valamint tanárai június utolsó tanítási napján búcsúztatják a ballagó nyolcadikosokat és óvodásainkat.

10. Az óvodai csoportba és az iskolába lépés feltétele

1. Az óvodába lépés feltétele

   A beiratkozáshoz szükséges adminisztratív, formai feltételek:

   • A Veszprém Megyei Rehabilitációs és Szakértői Bizottsága által kiállított Szakértői Vélemény.

   • Ennek alapján vezetjük a gyermek személyi adatait a Felvételi naplóba, az Anyakönyvbe, a Törzslapra, valamint a Csoportnaplóba.

2. Az iskolába lépés feltételei

   Az óvodai csoportok keretében folyó nevelési, fejlesztési tevékenység során el kell jutnia a gyermekeknek oda, hogy alkalmassá váljanak a kijelölt (speciális) általános iskolai tanulmányok megkezdésére, melyet a Szakértői Bizottsága állapít meg.

   Az óvoda befejezésekor rendelkeznie kell a gyermeknek

   2.1.Megfelelő testi fejlettséggel és egészségi állapottal

   - életkornak megfelelő testsúllyal, magassággal,
   - a mozgásszervek, statikai funkciók, érzékszervek épségével,
   - teherbíró képességgel,
   - az izmok kellő fejlettségével,
   - az idegrendszer megfelelő feszültségbírásával.

   2.2 Akaratlagos figyelemre (koncentráció) való képességgel és megfigyelőkészséggel

   - legalább 5-10 percig tartó akaratlagos figyelemmel,
   - tárgyak, jelenségek fontosabb jegyeinek megfigyelésére való képességgel.

   2.3. Megbízható emlékezettel

   - legyenek képesek ismeretlen fogalmat nem tartalmazó, egyszerű mondatot hallás után visszaadni, a hallott rövid meséket, történeteket szándékosan megjegyezni, és a lényegesebb mozzanatokat, cselekményeket - kérdések alapján - felidézni.

   2.4. A gondolkodás életkornak megfelelő fejlettségével

   - a lényeglátás bizonyos, elemi szintű fejlettségével,
   - annak felismerésével, hogy az egész részekből áll és részekre bontható (analitikus-szintetikus gondolkodás),

- rendelkezzenek elemi fogalmakkal (pl.: mennyiség fogalommal, ítéletek és következtetések alkotására való képességgel),
- megfelelő elemi szóbeli kifejezőképességgel,
- az életkornak megfelelő szintű tervezés képességével.

2.5. A tanuláshoz szükséges tapasztalatokkal, alapismeretekkel és gyakorlati készségekkel

- a természeti és a társadalmi környezetre vonatkozó elemi tapasztalatokkal, ismeretek rendszerével,
- megfelelő (utánzó és önálló) ábrázolókészséggel, valamint
- kézügyességgel, és mozgásbeli fejlettséggel (ceruza használata),
- tudják mozgásaikat a célnak megfelelő irányítani (vonalvezetés, olló használata),
- legyenek képesek fokozott mozgásigényük fékezésére.

2.6. Munkára érettséggel

- a feladat átlagos időn belüli elfogadásával,
- alakuljon ki a feladattudatuk,
- rendelkezzenek a feladattartáshoz szükséges átlagos munkatempóval, valamint az önálló munkavégzés képességével.

2.7. Szociális magatartás fejlettségével

- alakuljon ki a közösséghez tartozás igénye és abba való beilleszkedés készsége,
- rendelkezzenek szabálytudattal,
- legyenek képesek kapcsolatfelvételre,
- váljanak együttműködővé a felnőttekkel és a gyerekekkel,
- fogadják el az irányítást, végezzenek munkát a közösségben,
- érzelmileg – ép társaikat megközelítően – legyenek kiegyensúlyozottak.

3. A pedagógusok szerepe az iskolaérettség eldöntésében

Folyamatos megfigyelések, feljegyzések készítése, beszélgetések, cselekedet-és viselkedéselemzés, tesztek, felmérések, nyomon követő mérések készítése. A tankötelezettség megkezdésével (a továbbiakban: iskolakezdés) kapcsolatos eljárásra az alábbi jogszabályok 2020. január 1-jétől kezdődően hatályos rendelkezései irányadók:

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. Törvény
- Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. Törvény
- Az Oktatási Hivatalról szóló 121/2013. (IV. 26.) Korm. Rendelet

- A nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 229/2012. (VIII. 28.) Korm. Rendelet
- EMMI rendelet - a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet
- A pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet A tanköteles korú gyermek további egy nevelési évig óvodában történő részvétele kérdésében 2020. január 1-jétől az Oktatási Hivatal dönt.

Az eljárás a szülő kérelmére indul. A szülő a kérelméhez bármilyen, általa fontosnak tartott iratot, dokumentumot mellékelhet, mint a gyermek fejlődését nyomon követő nyomtatványt, mellyel így módon a kérelemmel foglalkozó szakemberek közvetve az óvoda véleményét is figyelembe vehetik. A fejlődést nyomon követő nyomtatvány csatolása ugyanakkor nem kötelező. A kérelem vonatkozásában a törvényes képviselő, vagyis a szülő vagy gyám kérelmére a fent említett jogszabályokban, rendeletekben megfogalmazott eljárásrend, eljáró hatóság és jogorvoslat az irányadók

Zárórendelkezések

1. **Az óvodai nevelési program érvényességi ideje**

Ezen óvodai nevelési program érvényességi ideje határozatlan időre szól.
A nevelőtestület négyévente felülvizsgálja, értékeli.

2. **Az óvodai nevelési program módosítása**

Az óvodai nevelési program módosítására az alábbiak tehetnek javaslatot:

- az iskola főigazgatója,
- a nevelőtestület 30 %-a,
- szakmai munkaközösségek,
- szülői munkaközösség.

Az óvodai nevelési program módosítását a nevelőtestület fogadja el, és az a fenntartó jóváhagyásával válik érvényessé.

3. **Az óvodai nevelési program nyilvánosságra hozatala**

Az óvodai csoport nevelési programja nyilvános, minden érdeklődő számára megtekinthető.
Az óvodai nevelési program elhelyezése:

- az óvodai csoport vezetőjénél,
- az iskola könyvtárában,
- az intézmény vezetőjénél.

Várpalota, 2024. 01. 08.

Antalka Zsoltné
Főigazgató

Zárórendelkezések

1. A pedagógiai program érvényességének ideje

Az intézmény első ízben e pedagógiai program alapján 2022 szeptemberétől végzi oktató – nevelő munkáját.

2. A pedagógiai program értékelése, felülvizsgálata

A pedagógiai programban megfogalmazott célok és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja az alábbiak szerint: a nevelők szakmai munkaközösségei minden tanév végén ellenőrzik a pedagógiai programban megfogalmazott általános célok és a helyi tantervben megfogalmazott tantárgyi célok és követelmények megvalósulását.

3. A pedagógiai program módosítása

A pedagógiai program módosítására:

- az iskola főigazgatója,
- a nevelőtestület 30 %-a,
- a szakmai munkaközösségek tehetnek javaslatot.

A pedagógiai program módosítását a nevelőtestület véleményezi, javasolja elfogadásra és az a fenntartó jóváhagyásával válik érvényessé. A módosított pedagógiai programot a jóváhagyást követő tanév kezdőnapjától kell bevezetni.

4. A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala

Az iskola pedagógiai programja nyilvános, minden érdeklődő számára megtekinthető. A pedagógiai program egy-egy példánya a következő személyeknél, illetve intézményeknél tekinthető meg:

- az iskola fenntartójánál,
- az iskola titkárságán,
- az iskola főigazgatójánál,
- az intézmény honlapján.

Várpalota, 2024.08.21.

Antalka Zsoltné

főigazgató